

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ เป็นวารสารฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้นและเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป โดยมีกำหนดออกราย 4 เดือน

ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ธรรมรักษ์ ละอองนวล	รักษาราชการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.มาลี ไชยเสนา	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

กองบรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.จำลอง วงษ์ประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยกันธิ์ โชติวนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.อรทัย เลียงจินดาถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดาพร ตั้งควนิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รองศาสตราจารย์ ดร.สงครามชัย ลีทองดี	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.ทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณิธร ปะโคทั้ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญทวรรณ วิงวอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดม ทิพราช	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บรรณาธิการ รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนันรัตน์ รูปใหญ่

ฝ่ายจัดการ นางสาวปณิดา ธรรมวงศ์

สำนักงาน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

กำหนดเผยแพร่ ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม และ ฉบับที่ 3 กันยายน-ธันวาคม

พิมพ์ที่ หจก.วิทยาการพิมพ์ 336-338 ถนนผาแดง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี
โทร. 045-240692 โทรสาร. 045-265756

บทความทุกเรื่องได้รับการตรวจความถูกต้องทางวิชาการโดยผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกอย่างน้อย 2 คน ความคิดเห็นในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นความคิดเห็นของผู้เขียนมิใช่ความคิดเห็นของผู้จัดทำ จึงมิใช่ความรับผิดชอบของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และบทความในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สงวนสิทธิ์ตามกฎหมายไทย การจะนำไปเผยแพร่ต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากกองบรรณาธิการ

Graduate School Journal, Pitchayat, Ubon Ratchathani Rajabhat University

Graduate School Journal, Pitchayat, a Journal of Humanities and Social Sciences, publishes research articles, academic articles, and review articles. Its objectives are to publish articles in the fields of education, business administration, economics, political science, public administration, law, communication, agricultural extension, arts, cultures, and related fields in order to promote the concepts, theories, and innovation development and to be a platform to present academic works of the faculty members in the university and other people in general. It is issued every four months.

Consultants

Assoc. Prof. Thamarak Laongnual	Ubon Ratchathani Rajabhat University Currently Acting for the President
Assoc. Prof. Dr. Mali Chaisena	Vice President for Academic Affairs

Editorial Board

Assoc. Prof. Dr. Jumlong Vongprasert	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Piyakanit Chotivanich	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Orathai Liengjindathaworn	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Sudaporn Tangkawanit	Ubon Ratchathani Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Songkramchai Leethongdee	Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr. Songsak Phusee-orn	Maha Sarakham University
Assoc. Prof. Dr. Jinawatar Pakotung	Sisaket Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Saman Asawapoom	Sisaket Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Sanya Kenaphoom	MahaSarakhm Rajabhat University
Assoc. Prof. Dr. Boonthawan Wingwon	Lampang Rajabhat University
Asst. Prof. Dr. Udom Tippiarach	Ubon Ratchathani University

Editor	Assoc. Prof. Chanchai Suksai
Associate Editor	Asst. Prof. Chananrath Roobyai
Operating Team	Miss Panida Thammawong
Editorial Office	Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University
Publication Frequency	3 issues per year 1 st Issue: January-April, 2 nd Issue: May-August, and 3 rd Issue: September-December
Place of Publication	Wittaya Printing 1973 Limited Partnership, 336-338 Phadaeng Road, Mueang District, Ubon Ratchathani Province, 34000; Tel: 0-4524-0692, Fax: 0-4526-5756

Every article is peer reviewed for academic correctness by at least two external qualified experts. The opinions in the Graduate School Journal, Pitchayat, Ubon Ratchathani Rajabhat University, belong to the authors, but they do not belong to the publisher. Thus, the Graduate School of Ubon Ratchathani Rajabhat University will not be held responsible for all of those opinions. The articles in this journal are protected by the copyright of Thailand. No part of each issue may be reproduced for dissemination without written permission from the publisher.

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 1

Relationship between Total Quality Management and Effectiveness of the Schools
under Surin Primary Educational Service Area Office 3

รินนา คำรัตน์ พิมล วิเศษสังข์ และอุดมพันธุ์ พิษณุประเสริฐ
Rinnapa Kamrat, Pimon Wisedsang and Udompun Pitprasert

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 17

Participation in School Management of the Basic Education Commission under
Surin Primary Education Service Area Office 3

ธนนต์ นาครินทร์ สุรศักดิ์ ศรีกระจำง และประกาศิต อานุภาพแสนยากร
Tanon Nakkarin, Surasak Srikrajang and Prakasit Arnupharbsaenyakorn

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 31

Relationship between Digital Era Leadership of School Administrators and
Performance Motivation of the Teachers in the Schools under Sisaket
Primary Education Office Area 2

สุธาสินี สุริยา สุรศักดิ์ ศรีกระจำง และประกาศิต อานุภาพแสนยากร
Sutasinee Suriya, Surasak Srikrachang and Prakhasit Arnupharbsaenyakorn

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับเงินปันผลของหุ้น
Relationship between Debt Affordability Ratios and Stock Dividend 43

บันฑิตา บำรุงวัฒ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล
Bantita Bomrungvat and Pravas Penvutikul

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

ผลกระทบของอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนสินทรัพย์ และอัตราส่วนหนี้สินที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย Effects of Liquidity Ratios, Asset Ratios, and Debt Ratios towards the Return on Investment of the Companies Listed in the Stock Exchange of Thailand ทิพติญา มณีบุตร และดารณี เอื้อชนะจิต Thiptiya Maneebut and Daranee Uachanachit	55
การบริหารรายได้และการบริหารค่าใช้จ่ายที่มีผลต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค Revenue and Expense Management Affecting the Investment in the Stock Exchange of the Companies Listed in the Stock Exchange of Thailand in the Energy and Utility Business Sector ประภาพร คำวิชัย และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล Prapaporn kamwichai and Pravas Penvutikul	65
การพัฒนาแบบวัดทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค Development of a Social Skill Test for the 9 th Grade Students in the Schools under Ubon Ratchatani Primary Educational Service Area by Using Polytomous Item Response Theory จิตษ์สุดา สามารถ ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม และปาริชาติ รัตนราช Chitsuda Samart, Narongrith Intanam and Parichat Rattanaraj	77
การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 Operation Based on Basic Education Standards of the Schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 ธีรธรพัชร วรารุจิเชียร สาโรจน์ เผ่าวงศากุล และนิพนธ์ วรรณเวช Theetarapat Varawutwichian, Saroch Pauwongsakul and Nipon Wonnawed	89

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิด
เชิงออกแบบต่อความสามารถทางคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
Effects of English Vocabulary-Based Learning Activity Management by Using
the Design Thinking Process towards English Vocabulary Ability of
the 5th Grade Students

ชนิดา สารทอง และกิริติ คุสานนท์
Chanida Santhong and Kirati Khuvasanond

สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร
Budget Management Conditions Based on Good Governance Principles of School
Administrators in the Schools under the Secondary Educational Service Area
Offices in Sisaket and Yasothon

ปรัชญากร อินทร์วัน ประกาศิต อานุภาพแสนยากร และสุรศักดิ์ ศรีกระจำจ
Pratyagon Inwan, Prakasit Anupapsanyakorn and Surasak Srikrachang

การนิเทศภายในสถานศึกษายุคใหม่ : นิเทศอย่างไรในยุคนิว نرمอล
Internal School Supervision in the New Era : How to Supervise Teachers
in the New Normal Era

เวียงชัย แสงทอง วิชชุตตา คลังกลาง อัศวิน แสงผล ชวนคิด มะเสนะ และนิรมิต ขาวระนอง
Wiangchai Saengthong, Witchuta Klungklang, Atsawin Sawaengphon,
Chuankid Masena and Niramit Chouranong

การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)
ของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี
An Analysis of the Influent Paths among Marketing Mix Factors
of the Hotel Businesses in Udon Thani Province

ณัฐกานต์ รุ่งเรือง โชติกา นาคประสูตร และธีระพล คุณบุราณ
Nattagant Rungruang, Chotika Nakprasut and Teerapol Khoonburan

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี
เขต 4 147

Roles of School Administrators in Promoting Learning Management Based
on the Concepts of Stem Education for the Schools under Kanchanaburi
Primary Educational Service Area Office 4

วรุษยพา เชียงหลิว สาโรจน์ เผ่าวงศ์สกุล และนิพนธ์ วรณเวช

Warunyupa Siangliw, Saroch Pauwongsakul and Nipon Wonnawed

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษา
ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี
เขต 2 157

Relationship Between Academic Administration of School Administrators and
Educational Standards of the Schools under Kanchanaburi Primary
Educational Service Area Office 2

ชไมพร พงษ์ติกุล พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ และमितภาณี พุ่มกล่อม

Chamaiporn Puttikul, Pongsak Ruamchomrat and Mitparnee Pumklom

สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุค
ชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม 169

Conditions, Needs, and Guidelines for Developing Student Assistance Systems
in the New Normal Era in the Schools under Nakhon Phanom Secondary
Educational Service Area Office

อัษฎา พงษ์พัฒน์ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และจารุวรรณ เขียวน้ำขุม

Assada Pongpuh, Sumalee Sriputtarin and Jaruwan Kheawnamchum

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม 179

Conditions, Needs, and Guidelines for Developing Online Learning Management
of the Teachers in the Schools Under Nakhon Phanom Secondary
Educational Service Area Office

มณฑนา ไชยสงค์ ทศนา ประสานตรี และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์
Mantana Chaisong, Tatsana Prasantree and Sumalee Sriputtarin

การพัฒนาระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ 191
Development of Learning Tracking Systems of Online Computer Programming

ธีระ สาธุพันธ์ ประยงค์ ฐิตินานนท์ และสุวัฒน์ บรรลือ
Theera Sathuphan, Prayong Thitithananon and Suwat Banlue

ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 203

Effectiveness of a School Safety Promotion Program for the Middle School
Students in the Medium-Sized Educational Opportunity Expansion Schools
under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1

ญาณิฐา แพงประโคน จารุพร ดวงศรี รัชณี จุมจี มณฑิชา รักศิลป์ และ ชัยกฤต ยกพลชนชัย
Yanitha Paengprakho Jaruporn Duangsri Ratchanee Joomjee
Monthicha Raksilp and Chaiyakrit Yokphonchanachai

แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมเพื่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 219
ในตำบลท่าคา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม

Guidelines to Create Adding Values for the Homestays for the Elderly Tourists
in Tha Kha Sub-District, Amphawa District, Samut Songkhram Province

เบญจพร เชื้อผึ้ง ญัฐพร ดอกบุญนาค กรูม และฐาปกรณ์ ทองคำนุช
Benjaporn Chuapung, Nattaphorn Dokboonnak Groom
and Thapakorn Thongkamnush

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง

หน้า

การเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต
ให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย 231

Enhancing Network Organizational Collaboration in Promoting Lifelong Learners'
Attributes for Citizens in the Context of the Thai Citizenship Development

อรอุมา ภูมิบุรณ์ สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล และอาชญญา รัตนอุบล

On-uma Bhumiboon Suwithida Charungkaittikul and Archanya Ratana-Ubol

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ 243

หลักเกณฑ์และคำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ 244

ขั้นตอนการตีพิมพ์ในวารสาร 250

แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ 251

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
Relationship between Total Quality Management and Effectiveness of the
Schools under Surin Primary Educational Service Area Office 3

รินนา คำรัตน์ พิมล วิเศษสังข์ และอุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ
Rinnapa Kamrat Pimon Wisedsang and Udompun Pitprasert

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University
E-mail: rinnapa.kamr62@sskru.ac.th

Received: June 7, 2021; Revised: July 19, 2021; Accepted: July 27, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 2) ศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 152 คน และครูผู้สอนจำนวน 338 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.36$) เรียงตามลำดับ คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการวัดผลการปฏิบัติงาน ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างองค์การที่เอื้อหนุน ด้านการให้รางวัลและการยอมรับ และด้านการศึกษาและการอบรม
2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ด้านความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู
3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

The objectives of the research were to study 1) levels of total quality management of the schools under Surin Primary Educational Service Area Office 3, 2) levels of effectiveness of the schools under Surin Primary Educational Service Area Office 3, and 3) relationship between the total quality management and the effectiveness of the schools under Surin Primary Educational Service Area Office 3. The samples use in the research were 152 school administrators and 338 teachers. They were randomized by proportion stratified random sampling. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with the reliability of .96. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings were as follows.

1. The level of the total quality management of the schools in the overall and in the aspects was at a high level (= 4.36). When the mean scores of the aspects were considered, they could be organized that the mean scores of the teamwork was at the highest level, followed by communication, work performance measurement, leadership, supporting organization structures, giving awards and acceptance, and studying and training, respectively.

2. The level of the school effectiveness in the overall and in the aspects was at a high level. When the mean scores of the teachers' satisfaction was considered, the mean score of the teachers' performance was at the highest level, followed by the teachers' ability in adjusting themselves to the environment that affected the teachers inside and outside the schools, the teachers' ability in producing the students with the high learning achievement, and the teachers' ability in using innovation and technology, respectively.

3. The relationship between the total quality management and the school effectiveness was positive and at a high level with the statistical significance at the level of .01.

Keywords: Total Quality Management, School Effectiveness

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สมบูรณ์ เรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นจึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนให้สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 45 ได้บัญญัติไว้ว่าให้รัฐต้องดำเนินให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสนับสนุนให้การศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560)

จากเป้าหมายและแนวทางการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องของการพัฒนาคุณภาพการบริหาร การจัดการศึกษาแนวใหม่ตั้งแต่ระดับกระทรวงศึกษาจนถึงระดับสถานศึกษาที่เป็นหน่วยปฏิบัติจำเป็นต้องมีการนำ

นวัตกรรมการบริหารมาใช้ โดยเห็นว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร (Total Quality Management: TQM) ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การนำเทคนิคการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาสามารถทำให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้ (อลิษา สุขณพันธ์, 2555) ผู้บริหารควรคำนึงถึงเรื่องคุณภาพการศึกษา ให้การสนับสนุนงานของสถานศึกษาในเรื่องต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการดำเนินงาน ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า อาทิ บุคลากร งบประมาณ สื่อวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการ เทคนิค ในการบริหารสถานศึกษาพอ ๆ กับคุณภาพของผลผลิต ซึ่งก็คือคุณภาพผู้เรียน ดังนั้นการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร จึงได้ชื่อว่าเป็นเทคนิคการบริหารจัดการคุณภาพที่สำคัญในยุคปัจจุบัน (Hoy and Miskale, 1991) สถานศึกษาจะอยู่รอดหรือมั่นคงขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจว่าการบริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินงานโดยใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จนเกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด (ภารดี อนันต์นาวิ, 2553) อีกทั้งแนวคิดของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ได้กล่าวว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา เป็นการตัดสินใจว่าการบริหารจะประสบความสำเร็จหรือไม่ เพราะสถานศึกษาถือเป็นองค์กรในระบบสังคมหนึ่ง

ช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบว่า สถานศึกษา ครูและนักเรียนที่ได้มาตรฐานระดับเกณฑ์ที่อยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้และส่วนน้อยอยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากความไม่เสมอภาคทางการศึกษา การจัดสรรงบประมาณและกำลังคน ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการรับบริการทางการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กในชนบทจะได้รับงบประมาณในการจัดสรรน้อยกว่า รวมทั้งปัญหาขาดแคลนครูทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ คนที่เรียนเก่งสนใจมาเรียนครูลดลง เพราะหันไปประกอบอาชีพอื่นที่ให้ค่าตอบแทนมากกว่า ครูสอนไม่ตรงตามคุณวุฒิ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้คุณภาพของครูอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องแก้ไขเพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิผล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การบริหารการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในปัจจุบันมีการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร มีการปรับวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีการบริหารงานโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม มีเครือข่ายการบริหารจัดการ การทำงานเป็นทีม กระจายอำนาจและความรับผิดชอบสู่สถานศึกษา ส่งเสริมการบริหารงานเชิงยุทธศาสตร์มาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบอย่างต่อเนื่อง และบริหารจัดการโดยเปิดโอกาสให้ ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและยึดหลักธรรมาภิบาล ขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาสู่ระดับสากล (กลุ่มนโยบายและแผน, 2562) จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรใดบ้างที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ เกิดความชัดเจนในการกำหนดกลยุทธ์และนโยบาย สามารถยืนยันได้ว่าสถานศึกษาที่มีการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากสาธารณชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาการศึกษาของไทยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 3,039 คน ในปีการศึกษา 2563

ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportion Stratified Random Sampling) ตามพื้นที่การศึกษา ได้ตัวอย่างจำนวน 490 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 152 คน และครูผู้สอนจำนวน 338 คน และสุ่มหน่วยตัวอย่างของผู้บริหารและครูเพื่อตอบแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ตัวแปรชุดที่ 1 ได้แก่ การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 7 ด้าน ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำ 2) การศึกษาและการอบรม 3) โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน 4) การติดต่อสื่อสาร 5) การให้รางวัลและการยอมรับ 6) การวัดผลการปฏิบัติงาน และ 7) การทำงานเป็นทีม

2. ตัวแปรชุดที่ 2 ได้แก่ ประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 7 ด้าน ดังนี้ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 3) ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู และ 4) ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่กระทบทั้งภายในและภายนอก

ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษา ได้แก่ การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยสังเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการ ได้แก่ Tenner and Detoro (1992); William (1994); Dale (1994); Weintraub (1993) และ Prajogo and Sohal (2004) จำนวน 7 ด้าน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การศึกษาและการอบรม โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน การติดต่อสื่อสาร การให้รางวัลและการยอมรับ การวัดผลการปฏิบัติงาน และการทำงานเป็นทีม และประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยสังเคราะห์ตามแนวคิดของนักวิชาการ ได้แก่ Mott (1972); Gibson and Bray (2007); Hoy and Ferguson (1985); Dessler (1986) และ Hamman and Freeman (1984) จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความพึงพอใจในการทำงานของครู ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู และความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่กระทบทั้งภายในและภายนอก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่ผู้วิจัยจัดทำโดยอาศัยแนวคิดหลักสำหรับการวิจัยแล้วจึงนำไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC (Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถามโดยมีการพิจารณาข้อคำถาม ดังต่อไปนี้

ให้คะแนน	+1	เมื่อมั่นใจว่าแบบสอบถามนั้นมีความสอดคล้อง
ให้คะแนน	0	เมื่อไม่มั่นใจว่าแบบสอบถามนั้นมีความสอดคล้อง
ให้คะแนน	-1	เมื่อมั่นใจว่าแบบสอบถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

แล้วนำผลคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่า IOC โดยข้อคำถามที่มีค่าตั้งแต่ .60 ขึ้นไป สามารถนำไปใช้ได้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .96 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ทดลองและปรับปรุงแก้ไขเสร็จสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่างโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วยตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นสอบถามเกี่ยวกับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) ภาวะผู้นำ 2) การศึกษาและการอบรม 3) โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน 4) การติดต่อสื่อสาร 5) การให้รางวัลและการยอมรับ 6) การวัดผลการปฏิบัติงาน และ 7) การทำงานเป็นทีม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ดังนี้

- 5 หมายถึง ระดับปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ระดับปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ระดับปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความพึงพอใจในการทำงานของครู 3) ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู และ 4) ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่มากระทบทั้งภายในและภายนอก มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) ดังนี้

- 5 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง ผลการประเมินอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยบันทึกเสนอบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการตอบแบบสอบถามออนไลน์จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาที่เป็นตัวอย่าง เมื่อได้รับการตอบแบบสอบถามแล้วจึงตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. การศึกษาระดับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ด้านที่	รายการประเมิน	$\bar{X}$	S	ระดับ
1	ภาวะผู้นำ	4.39	.64	มาก
2	การศึกษาและการอบรม	4.24	.66	มาก
3	โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน	4.33	.62	มาก
4	การติดต่อสื่อสาร	4.41	.62	มาก
5	การให้รางวัลและการยอมรับ	4.32	.58	มาก
6	การวัดผลการปฏิบัติงาน	4.39	.65	มาก
7	การทำงานเป็นทีม	4.45	.57	มาก
เฉลี่ย		4.36	.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมในระดับมาก ($\bar{X}=4.36$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ดังนี้ คือ ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{X}=4.45$) ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}=4.41$) ด้านการวัดผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.39$) ด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}=4.39$) ด้านโครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน ($\bar{X}=4.33$) ด้านการให้รางวัลและการยอมรับ ($\bar{X}=4.32$) และด้านการศึกษาและการอบรม ($\bar{X}=4.24$) ตามลำดับ

2. การศึกษาระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ด้านที่	รายการประเมิน	$\bar{x}$	S	ระดับ
1	ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง	4.21	.55	มาก
2	ความพึงพอใจในการทำงานของครู	4.37	.65	มาก
3	ความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู	4.13	.64	มาก
4	ความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก	4.31	.65	มาก
เฉลี่ย		4.26	.62	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.26$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสิทธิภาพของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงไปต่ำ ดังนี้ คือ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ($\bar{X}=4.37$) ด้านความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก ($\bar{X}=4.31$) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\bar{X}=4.21$) และด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู ($\bar{X}=4.13$) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	r	p
การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา	0.695**	0.00
ประสิทธิผลของสถานศึกษา		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกและมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยแยกเป็นรายด้าน

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	X	Y
X ₁	1								
X ₂	.711**	1							
X ₃	.805**	.825**	1						
X ₄	.625**	.663**	.741**	1					
X ₅	.700**	.748**	.804**	.779**	1				
X ₆	.503**	.618**	.661**	.671**	.752**	1			
X ₇	.590**	.709**	.714**	.689**	.801**	.790**	1		
X	.830**	.876**	.926**	.855**	.922**	.807**	.825*	1	
Y	.501**	.639**	.590**	.548**	.649**	.689**	.750**	.695**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .695 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มากที่สุด ได้แก่ การทำงานเป็นทีม (x₇) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (r=0.750) รองลงมาคือ การวัดผลการปฏิบัติงาน (x₆) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (r = 0.689) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด คือ ภาวะผู้นำ (x₁) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (r=0.501) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นดังนี้

1.1 ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.36 เป็นรองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทน คิดเป็นร้อยละ 12.65 เป็นครูผู้สอน คิดเป็นร้อยละ 79.18

1.2 มีประสบการณ์ในตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.77 มีประสบการณ์ในตำแหน่งตั้งแต่ 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.73 และมีประสบการณ์ในตำแหน่งมากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.08

1.3 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 29.38 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 69.18 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 0.81 และปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 0.61

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่

ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการวัดผลการปฏิบัติงาน ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างองค์การ ที่เกื้อหนุน ด้านการให้รางวัลและการยอมรับ และด้านการศึกษาและการอบรมตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน มีผลการวิจัย ดังนี้

2.1 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์เขต 3 ด้านภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีแรงขับและแรงปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะทำให้งานบรรลุเป้าหมาย รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษามีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์ ยุติธรรม มีความจริงใจ และผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และไหวพริบปฏิภาณดี และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นตามลำดับ

2.2 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์เขต 3 ด้านการศึกษาและการอบรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษาสามารถนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาและอบรมมาเผยแพร่ได้ รองลงมาคือ บุคลากรภายในสถานศึกษามีการนำความรู้ ทักษะที่เกิดจากการศึกษาเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ มาปรับปรุงการทำงานของตนเองให้ดีขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บุคลากรภายในสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถ่ายทอดความรู้ซึ่งกันและกันตามลำดับ

2.3 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์เขต 3 ด้านโครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษามีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ การกำหนดแนวปฏิบัติงานในสถานศึกษามีความชัดเจนและบุคลากรภายในสถานศึกษามีการประสานงานกันในการปฏิบัติงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ โครงสร้างของสถานศึกษาส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีมตามลำดับ

2.4 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์เขต 3 ด้านการติดต่อสื่อสาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดทำคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาใช้ข้อมูลย้อนกลับในการตัดสินใจพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาตามลำดับ

2.5 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์เขต 3 ด้านการให้รางวัลและการยอมรับ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การให้รางวัลช่วยให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ มีการแสดงออกถึงการยอมรับ ยกย่อง ชมเชยเมื่อบุคลากรปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ บุคลากรในสถานศึกษามีความพึงพอใจต่อแนวปฏิบัติในการให้รางวัลและผลตอบแทนตามลำดับ

2.6 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์เขต 3 ด้านการวัดผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน รองลงมาคือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ ในการติดตามตรวจสอบ ผลการดำเนินงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการวิเคราะห์ ผลการดำเนินงานเพื่อให้ทราบถึงปัญหาและผลสำเร็จตามลำดับ

2.7 การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์เขต 3 ด้านการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรภายในสถานศึกษามีการประสานงานกัน รองลงมาคือ บุคลากรภายในสถานศึกษามีการ

วางแผนและกำหนดบทบาทการทำงานร่วมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ บุคลากรภายในสถานศึกษามีการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่องานประสบผลสำเร็จตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำ ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู ด้านความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครูตามลำดับ เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมีผลการวิจัย ดังนี้

3.1 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนที่จบตามหลักสูตรสามารถเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น รองลงมาคือ นักเรียนมีการพัฒนาความรู้ความสามารถให้เท่าทันเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ปัจจุบันและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ นักเรียนได้รับรางวัลจากการเข้าร่วมประกวดกิจกรรมทางวิชาการตามลำดับ

3.2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ด้านความพึงพอใจในการทำงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรในสถานศึกษารู้สึกพอใจต่องานและภาระงานที่ได้รับมอบหมาย รองลงมาคือ ครูรู้สึกพึงพอใจต่อเพื่อนร่วมงาน และครูรู้สึกพึงพอใจต่อผลตอบแทน ค่าจ้าง และการเลื่อนเงินเดือน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ครูรู้สึกพึงพอใจต่อผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใต้บังคับบัญชาตามลำดับ

3.3 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ครูนำนวัตกรรมมาใช้ในการวัดผลและประเมินผล รองลงมาคือ ครูใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีที่หลากหลายในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมบูรณาการระหว่างสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ให้นักเรียนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือครูมีการผลิตสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามลำดับ

3.4 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3 ด้านความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีการจัดการกับสภาพแวดล้อมภายในองค์การอย่างเหมาะสม รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดสถานที่ทำงานที่มีความเหมาะสมต่อการปฏิบัติงานและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือสถานศึกษามีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสารสนเทศตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ เมื่อการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การดังกล่าวมีค่าเพิ่มขึ้น ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ก็จะมากขึ้นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงสุด ได้แก่ การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การด้านการดำเนินงานเป็นทีมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา รองลงมาคือ การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การด้านการวัดผลการปฏิบัติงานกับประสิทธิผลของสถานศึกษา และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำสุดคือ การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การด้านภาวะผู้นำกับประสิทธิผลของสถานศึกษาตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 7 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การทำงานเป็นทีม รองลงมาคือ การติดต่อสื่อสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การศึกษาและการอบรม สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันสถานศึกษามีการส่งเสริมในเรื่องของการทำงานเป็นทีม มีการประสานงานกัน แลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อส่งเสริมการทำงานซึ่งกันและกัน มีการติดต่อสื่อสารผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ มีการวัดผลการปฏิบัติงานในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดอย่างชัดเจน เพื่อนำผลการดำเนินงานมาปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงผู้บริหารสามารถควบคุม กำกับ ดูแล การปฏิบัติงานของบุคลากรได้ สามารถผลักดันให้บุคลากรตั้งใจทำงานให้ประสบผลสำเร็จ มีการใช้เทคนิคทางการบริหารในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล อีกทั้งยังมีโครงสร้างองค์การที่ชัดเจน มีการจัดแบ่งสายงานอย่างเหมาะสม ทำให้บุคลากรเข้าใจบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของตนในการปฏิบัติงาน และยังมีการให้รางวัลเพื่อให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้สถานศึกษายังมีแผนงานส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการศึกษาและการอบรมอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการทำงานเป็นทีมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนภรณ์ รักด้ว (2562) ที่ได้ศึกษาการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การทำงานเป็นทีม การมุ่งเน้นความสำคัญของลูกค้า การให้ความสำคัญกับทรัพยากรบุคคล การบริหารงานอย่างเป็นระบบ การเก็บข้อมูลและการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์ปัญหา การค้นหาสาเหตุของปัญหา และการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิษา สุคุพันธ์ (2555) ที่ได้ศึกษาการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า 1) ระดับการบริหารแบบมุ่งคุณภาพ ทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ ชูตร (2562) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยการจัดการคุณภาพโดยรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่าปัจจัยการจัดการคุณภาพโดยรวมของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้ง 6 ปัจจัยอยู่ในโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Usman (2020) ที่ได้ศึกษาการจัดการคุณภาพโดยรวม (TQM) ในโรงเรียนอาชีวศึกษาแห่งชาติ (SMKS) อาจะฮ์ ประเทศอินโดนีเซีย สรุปได้ว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ องค์ประกอบที่สำคัญของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) ภาวะผู้นำ 2) การศึกษาและการอบรม 3) โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน 4) การติดต่อสื่อสาร 5) การให้รางวัลและการยอมรับ 6) การวัดผลการปฏิบัติงาน และ 7) การทำงานเป็นทีม องค์ประกอบดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา ซึ่งประสิทธิผลเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของสถานศึกษา

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความพึงพอใจในการทำงานของครู รองลงมาคือความสามารถในการปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมที่มาระทบทั้งภายในและภายนอก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถในการสื่อสารนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบุคลากรในสถานศึกษารู้สึกพึงพอใจต่อกระบวนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา อาจเกิดจากความสำเร็จของสถานศึกษาในการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา จนทำให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน และสถานศึกษายังมีการจัดการกับสภาพแวดล้อมภายในภายนอกขององค์กรอย่างเหมาะสมเพื่อเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน มีการวางแผนการทำงานที่ดี มีการเตรียมรับมือที่ดีกับปัญหาที่เกิดขึ้น มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสารสนเทศ อีกทั้งสถานศึกษายังมีความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นักเรียนที่จบตามหลักสูตรสามารถเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้ครูยังมีความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว มีการผลิตสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของประเด็นความพึงพอใจในการทำงานของครู มีการปฏิบัติอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกทิพย์ ดอกกลัดดา (2560) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษาทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงอันดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านความพึงพอใจในการทำงาน ของครูด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนต่อสภาพแวดล้อมที่มาระทบทั้งภายในและภายนอก ด้านความสามารถในการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีของครู ด้านความใฝ่รู้รักการอ่าน แสวงหาความรู้ด้วยตนเองของนักเรียน และความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพของ งามตา ธาณิวรรณ (2553) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร พบว่า ระดับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพวรรณ สำเภาแก้ว (2560) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัจจัยการบริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรีเขตสองโดยรวมและรายได้ทุกด้านอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมและรายได้อยู่ในระดับมาก แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทิน สุขกาย (2563) ซึ่งได้ศึกษาศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การวัดผลการปฏิบัติงาน การให้รางวัลและการยอมรับ การศึกษาและการอบรม โครงสร้างองค์การที่เกื้อหนุน การติดต่อสื่อสาร และภาวะผู้นำ สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษามีการส่งเสริมให้บุคลากรมีปฏิบัติงานร่วมกัน มีการจัดตั้งเครือข่ายเพื่อความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน เกิดความผูกพันในสถานศึกษา มีการประสานงานกันเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ อีกทั้งสถานศึกษายังมีการวัดผลการปฏิบัติงานในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด มีการพิจารณาผลการปฏิบัติงานของบุคลากรเพื่อให้รางวัลหรือสวัสดิการต่าง ๆ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน มีการบริหารจัดการองค์การโดยมีแนวทางการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กร เป็นองค์กรชั้นนำ คุณธรรมเป็นเลิศ บนพื้นฐานความเป็นสุรินทร์สู่สากล มีการบริหารจัดการศึกษาให้ประชาชนวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีพัฒนาการเต็มศักยภาพ มีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาที่เหมาะสมตามบริบทของพื้นที่ พัฒนาสื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรม

และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกทิพย์ ดอกลัดดา (2560) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง เจริญสุข (2561) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Avila ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูในจังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานของครูโดยเฉพาะในด้านการวิจัยและการจัดสรรงบประมาณที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรให้โอกาสหรือสนับสนุนการเข้าร่วมอบรมเพื่อที่ครูจะได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในประเด็นของการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีการทำงานเป็นทีม ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมให้บุคลากรทำงานเป็นทีมหรือกลุ่มคณะ มีการประสานงานกัน จัดตั้งเครือข่ายเพื่อสร้างความเข้มแข็งในการปฏิบัติงาน แบ่งปันทรัพยากรในการบริหารจัดการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมขวัญและกำลังใจ แลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อส่งเสริมการทำงานซึ่งกันและกัน เพื่อบุคลากรในสถานศึกษามีความผูกพันต่อกัน และปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
2. ผู้บริหารควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีการปรับปรุงพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความสามารถ มีทักษะมีเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานโดยใช้การศึกษาและอบรมในการสร้างประสบการณ์ เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาองค์กรและเสริมสร้างให้บุคลากรในสถานศึกษามีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานสูงขึ้น เกิดการเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของบุคลากรภายในสถานศึกษา
2. ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจาก ดร.พิมล วิเศษสังข์ ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธุ์ พิชญ์ประเสริฐ กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำ และแก้ไขในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณทั้ง 2 ท่าน มา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ และ ดร.สิริกัลยา สุขขี ที่เสนอแนะ แก้ไขเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณบิดา มารดา และครอบครัวที่คอยสนับสนุน

คอยเป็นกำลังใจที่ตลอดเวลาและห่วงใยผู้วิจัยเสมอมา ตลอดจนผู้บังคับบัญชา เพื่อร่วมงานที่มีส่วนช่วยในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนโยบายและแผน. **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 3 มิถุนายน 2562). จาก <http://www.surin3.go.th>
- กนกทิพย์ ดอกลัดดา. **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลสถานศึกษาของโรงเรียนราชวินิตบางแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา**, 2560.
- งามตา ธาณีวรรณ. **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษายโสธร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา**, 2553.
- ทิพวรรณ ลำเภาแก้ว. **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์**, 2560.
- บรรจง เจริญสุข. **ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง**, 2561.
- ประจักษ์ ชูศรี. “ปัจจัยการจัดการคุณภาพโดยรวมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดชายแดนภาคใต้,” **วารสารบริหารการศึกษา มศว.** 16, 30 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 76-88.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2543.
- ภาวดี อนันต์นาวิ. **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. ชลบุรี: มนต์รี, 2553.
- รัตนารณ รัชต์ว. “การบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์กรในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 8,” **Journal of Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University.** 2, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562): 73-87.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค, 2560.
- เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2560.
- สุทิน สุขกาย. “ประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1,” **Journal of Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand.** 1, 1 (มกราคม-มีนาคม 2563): 69-77.
- อลิษา สุขณพันธุ์. **การบริหารแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**, 2555.

Cronbach, L.J. **Essentials of Psychological Testing**. 5th ed. New York: Harper Collins, 1990.

Dale, B. G. **Managing Quality**. 2nd ed. New York: Prentice Hall, 1994.

- Dessler, Gray. **Organization theory: Integrating structure and behavior**. New York: Prentice-Hall, 1986.
- Gibson, D. I. and, R. A. Bray. "A study and reorganization of Plagioporus Stafford, 1904 (Digenea: Opecoelidae) and related genera, with special reference to forms from European Atlantic waters," **Journal of Natural History**. 16, 4 (February 2007): 529-559.
- Hamaman, Michael T. and John Freeman. Structural Inertia and Organizational Change. **American Sociological Review**. 49, 2 (April 1984): 149-164.
- Hoy, Wayne K. and Cecil G. Miskel. **Educational Administration: Theory Research and Practice**. 4th ed. New York: Harper Collins, 1991.
- Hoy, Wayne K. and FJudith Furguson. Judith. "Theoretical framework and exploration of Organizational Effectiveness of Schools," **Texas: Business Publication**. 21, 2 (September 1985): 117-134.
- Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30, 3 (1 September 1970): 607-610.
- Mott, Paul E. **The characteristic of efficient organizations**. New York: Harper & Row, 1972.
- Prajogo, D. I. and A. S. Sohal. "Transitioning from total quality management to total innovation management: An Australian case," **International Journal of Quality & Reliability Management**. 21, 8 (October 2004): 861-875.
- Tenner, Irving R. and J. DeToro. Total Quality Management: Three Steps to Continuous Improvement. Tamil Nadu: National Press Publications, 1992.
- Usman, Nasir; A. R. "The Implementation of Total Quality Management (TQM) At National Vocational Schools (SMKS) In Aceh, Indonesia," **Talent Development & Excellence. Special issue 2s**. 12, 2 (July 2020): 664-672.
- Weintraub, Donald L. "Implement Total Quality Management," **Economic Development Review**. 11 (April 1993): 39-42.
- William, Richard L. **Essentials of Total Quality Management**. New York: American Management Association, 1994.

การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
Participation in School Management of the Basic Education Commission under
Surin Primary Education Service Area Office 3

ธนนต์ นาครินทร์ สุรัสวดี ศรีกระจำง และประกาศิต อานุภาพแสนยาก
Tanon Nakkarin Surasak Srikrajang and Prakasit Arnupharbsaenyakorn

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University
E-mail: thnlosoman@gmail.com

Received: July 7, 2021; Revised: August 13, 2021; Accepted: August 24, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ เปรียบเทียบปัญหาและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ตัวอย่างคือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 346 คน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสอบถามปลายเปิด ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบเอฟ และการทดสอบความแตกต่าง รายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

- 1 สภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมรายด้านอยู่ในระดับมาก
- 2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งพบว่ามีความต่างกันที่ ระดับนัยสำคัญ .01 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่าแตกต่างกันที่ ระดับนัยสำคัญ .01
- 3 การศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะ พบว่า ด้านการตัดสินใจ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาได้แสดงความคิดเห็น เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The objectives of the research were to study conditions, compare and study problems, and guidelines of the participation of the school management of the Basic Education Commission under Surin Primary Education Service Area Office 3 classified by positions, working experiences, and school sizes. The samples were school administrators, teachers, and the presidents of the

school committees in a total of 346 people. The research instruments used to collect data were a five-rating scale questionnaire and open-ended questions with the reliability of .95. The statistics were percentage, mean, standard deviation, F-test, and a test for pair different comparison by using Scheffe's method.

The research findings were as follows.

1. The findings showed that the participation conditions of the school management of the Basic Education Commission under Surin Primary Education Service Area Office 3 in the overall of each aspect of the participation was at a high level.

2. The findings the comparison of the participation of the school management of the Basic Education Commission under Surin Primary Education Service Area Office 3 showed that the participation of the Basic Education Commission under Surin Primary Education Service Area Office 3 classified by positions was different at the significant level of .01, by working experiences was not different, and by school sizes was different at the significant level of .01.

3. According to the study of the problems and guidelines, the findings showed that in the decision making, the school administrators should give opportunities to the school committees to propose their opinions about the regulation of the school policies.

Keywords: Participation, Basic Education Commission

บทนำ

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 40 และ พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 38 กำหนดให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำหน้าที่กำกับและส่งเสริม สนับสนุน กิจกรรมของสถานศึกษา ดังนี้ 1. กำกับการดำเนินการของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง และนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน เขตพื้นที่ การศึกษา และความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น 2. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินการกิจการด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา 3. มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โปสถานศึกษาตามที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด 4. ปฏิบัติหน้าที่ ตามที่กฎหมาย ระเบียบ ประกาศ ฯลฯ กำหนดให้เป็นบทบาทหน้าที่ ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีบทบาทหน้าที่ตามภาระงาน 4 ด้าน ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติระเบียบ บริหารข้าราชการครูและบุคลากร ทางการศึกษา พ.ศ. 2557 และที่แก้ไขเพิ่มเติม และประกาศ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยัง คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2550 ดังนี้ ด้านวิชาการ 1. ให้ข้อมูลเพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการรับประเมินจากภายนอก 2. ให้ความเห็นชอบเรื่องการวางแผนงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรของ สถานศึกษา และการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 3. ให้ความเห็นชอบกรณีที่สถาน ศึกษาเฝ้าระวังวิชาพิเศษมาเพิ่มหรือปรับใช้ในหลักสูตรสถานศึกษาที่สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน ด้านงบประมาณ 1. ให้ความเห็นชอบการจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอต่อเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2. ให้ความเห็นชอบการจัดทำแผนปฏิบัติการใช้จ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง 3. ให้ความเห็นชอบการขอโอนและการขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ 4. ให้ความเห็นชอบการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 5. ให้ความเห็นชอบการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สิน ด้านการบริหารงานบุคคล 1. กำกับ ดูแลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ หลักเกณฑ์และวิธีการตาม ที่คณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดกำหนด 2. เสนอความต้องการและให้ความเห็นชอบการวางแผนอัตราากำลัง ของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อเสนอคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณา 3. ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษา ต่อผู้บริหารสถานศึกษา 4. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 กฎหมายอื่น หรือตามที่คณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัด มอบหมาย ด้านการบริหารทั่วไป 1. ให้ความเห็นชอบการวางแผนการบริหารงานการศึกษา 2. ให้ความเห็นชอบการรับนักเรียน 3. ให้ความเห็นชอบเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา 4. ให้ความเห็นชอบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

จากการจัดการศึกษาตามหลักคนทั้งมวลเพื่อการศึกษา (All For Education) ได้เปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ทำให้ชุมชนกับสถานศึกษาเป็นหน่วยทางสังคมที่แยกจากกันไม่ออกเพราะสถานศึกษา เป็นหน่วยทางสังคมที่ได้รับมอบหมายโดยกฎหมายให้ทำหน้าที่จัดการศึกษาให้กับคนในสังคม ขณะเดียวกันสังคมก็คือผลผลิตของหน่วยงานทางการศึกษา ซึ่งประกอบขึ้นด้วย บุคคลแต่ละคนและครอบครัวของแต่ละคน องค์การธุรกิจ และองค์กรทางสังคมอื่น ๆ ที่รวมกันเป็นบริบทของหน่วยงานทางการศึกษา การบริหารการศึกษาทุกยุคสมัยให้ความสำคัญ ให้ความสำคัญสัมพันธ์กับชุมชนในการดำเนินกิจการของสถานศึกษาอย่างยิ่ง อย่างไร ก็ตามแม้ว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545) มิได้กำหนดให้งาน ความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นหนึ่งในงานที่กำหนดไว้ในกรอบกระจายอำนาจก็ตาม แต่ก็ได้ กำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนไว้หลายมาตราและหลายลักษณะ เช่น กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของกรรมการการศึกษาในหลายระดับ เช่น ระดับกระทรวง (มาตรา 35) ระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา (มาตรา38) เป็นต้น (สมาน อัสวภูมิ, 2561) การบริหารของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นระบบมีขอบข่ายภารกิจงานที่มีมาตรฐาน ชัดเจน บุคลากรมีส่วนร่วม มีทิศทางการ ปฏิบัติงานชัดเจน สอดคล้องบริบท โดยกระบวนการมีส่วนร่วม และกำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา มีระบบ การดำเนินงานตามโครงสร้างและมอบหมายงานที่ชัดเจน วัฒนธรรมองค์กรด้านแนวคิดการทำงานร่วมกัน การบริหารจัดการเป็นระบบ มีสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน มีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน มีการกำกับ ติดตาม ดูแลควบคุม ตรวจสอบ การบริหารจัดการ ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง การบริหารจัดการของเขตพื้นที่การศึกษา เป็นระบบเนื่องจากมีสายบังคับบัญชา มีมาตรฐานเขตที่ชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมขององค์กรบุคคล

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา รอบที่ 3 ปี พ.ศ. 2554-2558 ผลการสังเคราะห์ข้อเสนอแนะสำหรับสถานศึกษาทั่วไป พบว่า การบริหารจัดการศึกษา มีข้อเสนอแนะ สถานศึกษาควรมีส่วนร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาในการร่วมมือกันทำงาน โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา (สุภาผศ อังศุโชติ และรัชชัญญ์ ฤทธิโยธานันท์, 2561) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม ของคณะกรรมการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อเป็นแนวทางบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างทัดเทียมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์มีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูและประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 3,153 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 346 คน ขนาดของตัวอย่างได้จากการใช้ตารางเทียบหาขนาดตัวอย่างของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา สถานศึกษาขนาดเล็กประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 7 คน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 7 คน และครูผู้สอน 37 คน สถานศึกษาขนาดกลางประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 18 คน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 18 คน และครูผู้สอน 233 คน สถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 คน และครูผู้สอน 22 คน รวมจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 346 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ที่ผู้วิจัยจัดทำโดยอาศัยแนวคิดหลักสำหรับการวิจัยแล้วจึงนำไปเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่านตรวจ เพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา IOC (Index of Item Objective Congruence) ของแบบสอบถามแต่ละข้อจากนั้นนำมาคัดเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าตั้งแต่ .60 ขึ้นไป แล้วนำไปทดลองใช้ (Try out) กับที่ไม่ใช่ตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .95 จากนั้นนำแบบสอบถามที่ทดลองและปรับปรุงแก้ไขเสร็จสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างโดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ ประกอบด้วย ตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การตัดสินใจ การปฏิบัติการ การร่วมรับผลประโยชน์ และการประเมินผล

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire) เกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ค่าสถิติทดสอบเอฟ (F-test) และตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ของเชฟเฟ (Scheffé's Method)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอน ต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมรายด้าน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. ด้านการร่วมรับผลประโยชน์	4.88	.37	มาก
2. ด้านการปฏิบัติการ	4.20	.34	มาก
3. ด้านการประเมินผล	4.18	.36	มาก
4. ด้านการตัดสินใจ	4.15	.34	มาก
รวม	4.35	.35	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอนเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดโดยเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ ($\bar{X}=4.88$) ด้านการปฏิบัติการ ($\bar{X}=4.20$) ด้านการประเมินผล ($\bar{X}=4.18$) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}=4.15$)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อ การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ดังตาราง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	0.840	2	0.420	4.801**
ภายในกลุ่ม	30.000	343	0.087	
รวม	30.840	345		

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และครูผู้สอน ที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	0.045	2	0.022	0.249
ภายในกลุ่ม	30.796	343	0.090	
รวม	30.840	345		

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์ โดยภาพรวมรายด้านพบว่า ประสบการณ์ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2.207	2	1.103	13.217**
ภายในกลุ่ม	28.634	343	0.083	
รวม	30.840	345		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีดังนี้

3.1 ด้านการตัดสินใจ

ควรส่งเสริมให้กรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นการกำหนดแนวทางดำเนินงานมากขึ้น เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้รับบริการ หรือนักเรียน และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ผู้รับบริการ และเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่

3.2 ด้านการปฏิบัติการ

ควรให้กรรมการสถานศึกษา ในการเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตามความเหมาะสม

3.3 ด้านการร่วมรับผลประโยชน์

กรรมการสถานศึกษาควรพิจารณาเห็น ข้อเด่น ข้อด้อย จากการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา แล้วนำเสนอที่ประชุมเพื่อหาทางแก้ไขพัฒนา ข้อด้อย และ ส่งเสริมข้อเด่นให้เด่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา ควรประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางเพื่อให้รับทราบโดยทั่วกัน การนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และควรรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของผู้รับบริการ หรือผลสะท้อนกลับเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทางที่ดีในครั้งต่อไป

3.4 ด้านการประเมินผล

กรรมการสถานศึกษาควรพิจารณาเห็น ข้อเด่น ข้อด้อย จากการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา แล้วนำเสนอที่ประชุมเพื่อหาทางแก้ไขพัฒนา ข้อด้อย และ ส่งเสริมข้อเด่นให้เด่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา ควรประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางเพื่อให้รับทราบโดยทั่วกัน การนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และควรรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของผู้รับบริการ หรือผลสะท้อนกลับเพื่อให้เกิดการพัฒนาในทางที่ดีในครั้งต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยภาพรวมรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการร่วมรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการปฏิบัติการ ด้านการประเมินผล และด้านการตัดสินใจ ตามลำดับ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้บริหารสถานศึกษา ประธานกรรมการสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีรายละเอียดดังนี้

3.1 ด้านการตัดสินใจ ควรส่งเสริมให้กรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นมากขึ้นเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้บริหาร หรือนักเรียน และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน

3.2 ด้านการปฏิบัติการ ควรให้กรรมการสถานศึกษา ในการเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตามความเหมาะสม

3.3 ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ กรรมการสถานศึกษาควรพิจารณาเห็น ข้อเด่น ข้อด้อย จากการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา แล้วนำเสนอที่ประชุมเพื่อหาทางแก้ไขพัฒนา ข้อด้อย และส่งเสริมข้อเด่นให้เด่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป และการจัดกิจกรรมต่างๆในสถานศึกษา ควรประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางเพื่อให้รับทราบโดยทั่วกัน

3.4 ด้านการประเมินผล ควรรายงานผลการดำเนินกิจกรรมให้กรรมการสถานศึกษา และชุมชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อที่กรรมการสถานศึกษาจะได้ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อใช้ปรับปรุงพัฒนาควรพิจารณาผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการจัดกิจกรรมครั้งต่อไปให้ดีขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีประเด็นสำคัญที่อภิปราย ดังนี้

1. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมการมีส่วนร่วมรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาทุกแห่งมีเอกภาพ ด้านการบริหารจัดการ นโยบาย และมาตรฐานการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วม ในการบริหาร ตัดสินใจ และ ร่วมกันจัดการศึกษา ส่งผลให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นคนในชุมชน เกิดความภาคภูมิใจ ตระหนักเห็นความสำคัญของการศึกษา และมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขตา แดงสุวรรณ (2558) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด

พบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมม มหิงสาเดช (2562) ได้ศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง พบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง จากการศึกษาพบว่า ภาพรวมรายด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการตัดสินใจ ด้านการประเมินผล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากบทบาทหน้าที่ในการบริหารไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียว แต่มีการโยงสัมพันธ์กันหลายฝ่ายเพื่อทำให้สภาพที่มีอยู่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับ เทียมจิต คงอรุณ และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเขตอำเภอท่าเรือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ตำแหน่งคณะกรรมการ สถานศึกษาต่างก็มีกรปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับ ชนิดา บุญแก้ว, นพรัตน์ ชัยเรือง และประยงค์ ชูรักษ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ พบว่า การเปรียบเทียบความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ ตามความคิดเห็นของผู้ปกครอง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพ พบว่า ผู้ปกครองที่มี อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกันมีความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การเปรียบเทียบการศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมรายด้าน ตัวอย่างที่มีประสบการณ์ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แต่ละด้านไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก แนวทางการจัดการศึกษา ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอาจมีความเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อาจส่งผลทำให้เกิดคุณภาพมาตรฐานส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง สามารถยกระดับคุณภาพ มุ่งให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มี คุณภาพ และสามารถพัฒนาตนเองตามศักยภาพ ดังนั้น สถานศึกษาจึงได้เน้นให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ อัจฉรา จงดี (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ผลการศึกษาพบว่า บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ศิริพร ก้านขุนทด (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของนักวิชาการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ตามทัศนะของนักวิชาการศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมไม่ต่างกัน และยังสอดคล้องกับ นพวรรณ คงพลี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการทำงาน เป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า การเปรียบเทียบ บทบาทการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายได้แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 การเปรียบเทียบการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา จากการ ศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถาน ศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการ ประเมินผล มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก สภาพที่ตั้ง ของสถานศึกษาแต่ละท้องที่ไม่เหมือนกัน สถานศึกษาที่อยู่ในที่เจริญสามารถหากรรมการสถานศึกษาที่มีความรู้ความ สามารถเหมาะสมกับตำแหน่งเข้ามาเป็นคณะกรรมการได้ สอดคล้องกับ ชัยศักดิ์ เขาวงศ์ และทิพย์พัฒน์ สันตะวัน (2558) ที่ได้ศึกษา การศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพิจิตร พบว่า การเปรียบเทียบปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดพิจิตร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมและรายด้าน พบว่ามีปัญหาการมี ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับ มนูญญา ปัตถางษ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทการมี ส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ สุภาวดี ใจภักดี และอัจฉรา วัฒนามรงค์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการ บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ที่มีขนาดแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาโดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา ได้เสนอปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมรายด้านดังนี้

3.1 ด้านการตัดสินใจ ควรส่งเสริมให้กรรมการสถานศึกษาแสดงความคิดเห็นมากขึ้นเพื่อประโยชน์ ของทุกฝ่ายโดยเฉพาะผู้รับบริการ หรือนักเรียน และควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย ในการพัฒนา สถานศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน ผู้รับบริการ และความเหมาะสมตามสภาพเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ สอดคล้องกับ ณัฏฐรัตน์ ทัพพา และณอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2558) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า แนวทางในการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาควรจัดประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ทั้งโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างระบบติดตามประเมินผลและตรวจสอบ ประสิทธิภาพในการบริหารงานร่วมกัน

3.2 ด้านการปฏิบัติการ ควรให้กรรมการสถานศึกษา ในการเข้ามามีส่วนร่วม ส่งเสริมสนับสนุน ความพร้อม วัสดุอุปกรณ์เพื่อการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ตามความเหมาะสม สอดคล้องกับ ศิริณาด แสนบุงค์, บุญช่วย ศิริเกษ และภารดี คำมา (2559) ที่ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการ

บริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ควรให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการจัดหาและสนับสนุนการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย

3.3 ด้านการร่วมรับผลประโยชน์ กรรมการสถานศึกษาควรพิจารณาเห็น ข้อเด่น ข้อด้อย จากการดำเนินกิจกรรมของสถานศึกษา แล้วนำเสนอที่ประชุมเพื่อหาทางแก้ไขพัฒนา ข้อด้อย และ ส่งเสริมข้อเด่นให้เด่นยิ่ง ๆ ขึ้นไป และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในสถานศึกษา ควรประชาสัมพันธ์ทุกช่องทางเพื่อให้รับทราบโดยทั่วกัน การนำไปสู่การมีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม และควรรับฟังความคิดเห็น ความต้องการของผู้รับบริการ หรือผลสะท้อนกลับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในทางที่ดีในครั้งต่อไป สอดคล้องกับ นิตยา แก้วแสนชัย และเสาวณี สิริสุขศิลป์ (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการรักษาผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในการดำเนินงาน

3.4 ด้านการประเมินผล ควรรายงานผลการดำเนินการกิจกรรมให้กรรมการสถานศึกษาทราบอย่างต่อเนื่อง และกรรมการสถานศึกษาควรกำกับติดตามการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา เพื่อใช้ปรับปรุงพัฒนา และควรพิจารณาผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งข้อดี ข้อเสีย สิ่งที่ต้องปรับปรุงเพื่อสะท้อน แล้วเก็บเป็นฐานข้อมูลในการดำเนินงานครั้งต่อไป สอดคล้องกับ ดร.รัตน ฮามพิทักษ์ และชิษณพงศ์ ศรีจันทร์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการ ระยะเวลาในการกำกับและติดตามการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมการตัดสินใจ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา กำหนดเป้าหมาย แนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษา และกำหนดบทบาทของบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานภายในสถานศึกษาบรรลุเป้าหมาย
2. สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการทำงาน เพื่อปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และนำผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนปฏิบัติงานในครั้งต่อไป
3. สถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการภายในสถานศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนสนับสนุน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาตามแผนปฏิบัติการ เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ และสนับสนุนงบประมาณแก่สถานศึกษาตามสมควร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกับความพึงพอใจของผู้ปกครอง
3. ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความสามารถของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายแห่ง ซึ่งไม่อาจนำมากล่าวได้ทั้งหมด ผู้มีพระคุณท่านแรกคือผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างยิ่งคือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำจ ประธานประธานกรรมการที่ปรึกษา และท่านที่สองคือ รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษาข้อคิดต่าง ๆ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้วิจัยใคร่ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน อัครภูมิ และ ดร.สิริกัลยา สุขชี ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย และแนะนำแก้ไขเพิ่มเติมให้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- เชชม มหิงสาเดช. บทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของการเปรียบเทียบบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2562.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. คู่มือของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: แมทซ์พอยท์, 2562.
- ชัยศักดิ์ เขาวลัษณ์ และทิพย์พัฒน์ สันตะวัน. “การศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเอกชนในจังหวัดพิจิตร,” *วิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*. 5, 8 (มกราคม-มิถุนายน 2558): 56-59.
- ชนิดา บุญแก้ว, นพรัตน์ ชัยเรือง และประยงค์ ชูรักษ์. “การศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองกระบี่,” *บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 17, 77 (เมษายน - มิถุนายน 2563): 67-69.
- ณภิญรัตน์ ทัพขวา และณอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. “การมีส่วนร่วมของโรงเรียนผู้ปกครอง และ ชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ขอนแก่น เขต1,” *ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 38, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2558): 28-31.
- ดรัลรัตน์ ฮามพิทักษ์ และชัชฌิมา ศรจันทร์. “แนวทางการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการบริหารและการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19,” *บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 16, 74 (กรกฎาคม-กันยายน 2562): 125-128.
- เทียมจิต คงอรุณ และสุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์. “การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในเขตอำเภอท่าเรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยาเขต 1,” *บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*. 14, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561): 122-124.
- นิตยา แก้วแสนชัย และเสาวณี สิริสุขศิลป์. “การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 : พหุกรณีศึกษา,” *ศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 9, 3 (กรกฎาคม-กันยายน 2558): 82-84.
- นพวรรณ คงพลัว. บทบาทการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2563.

- มนัญญา ปัตถาวงษ์. การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้น พื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราชญ์บุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2562.
- ศิรินาถ แสนบุงค้อ, บุญช่วย ศิริเกษ และภารดี คำมา. “การมีส่วนร่วมในการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2,” **ราชพฤกษ์**. 14, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2559): 119-121.
- ศิริพร ก้านขุนทด. “การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามทัศนะของนักวิชาการศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครราชสีมา,” **ศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 8, 2 (เมษายน-มิถุนายน 2557): 176-178.
- สมาน อัสวภูมิ. **แนวคิดและทฤษฎีบริหารสำหรับครูและบุคลากรทางการศึกษา**. อุบลราชธานี: อุบลกิจออฟเซตการพิมพ์, 2561.
- สุขตา แดงสุวรรณ. การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2558.
- สุภมาศ อังสุโชติ และรัชนิกุล ภิญโญภาณุวัฒน์. “การสังเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั่วประเทศประถมศึกษา-มัธยมศึกษา,” **อิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม**. 8, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561): 128-201.
- สุภาวดี ใจภักดี และอัจฉรา วัฒนานรงค์. “การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1,” **สังคมศาสตร์วิจัย**. 11, 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563): 26-31.
- อัจฉรา จงดี. การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2560.
- Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. “Determining Sample Size for Research Activities,” **Education and Psychological Measurement**. 30, 3 September (1970): 607 - 610.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
ของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

Relationship between Digital Era Leadership of School Administrators and
Performance Motivation of the Teachers in the Schools
under Sisaket Primary Education Office Area 2

สุธาสินี สุริยา¹ สุรศักดิ์ ศรีกระจำง² และประกาศิต อานุภาพแสนยากร²
Sutasinee Suriya¹ Surasak Srikrachang² and Prakhasit Arnupharbsaenyakorn²

ร.ร.อนุบาลอุทุมพรพิสัย ต.กำแพง อ.อุทุมพรพิสัย จ.ศรีสะเกษ 33120¹

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ²

Anuban Uthumphon Phisai school, Kamphaeng, Uthumphonphisai, Sisaket, 33120¹

Educational Administration Graduate School, Sisaket Rajabhat University²

E-mail: Sutasinee.suri61@sskru.ac.th

Received: July 5, 2021; Revised: September 2, 2021; Accepted: September 2, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 309 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คนและครูจำนวน 273 คน รวมทั้งสิ้น 309 คน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

3. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

Abstract

The objectives of the research were to study 1) a level of digital era leadership of school administrators, 2) a level of performance motivation of the teachers, and 3) relationship between the digital era leadership of the school administrators and the performance motivation of the teachers in the schools under Sisaket Primary Education Service Office Area 2. The samples were school administrators and teachers in a total of 309 people: 36 school administrators and 273 teachers from the schools under Sisaket Primary Education Office Area 2. They were randomized by stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, and Pearson product moment correlation coefficient.

The research findings were as follows.

1. The digital era leadership of the school administrators in the schools under Sisaket Primary Education Office Area 2 in the overall was at a high level.
2. The performance motivation of the teachers in the schools under Sisaket Primary Education Office Area 2 in the overall was at a high level in all aspects.
3. The relationship between the digital era leadership of the school administrators and the performance motivation of the teachers in the schools under Sisaket Primary Education Office Area 2 was at a moderate level with the statistical significance at the level of .01.

Keywords: Relationship, Digital Era Leadership, Performance Motivation

บทนำ

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ทุกองค์กรไม่ว่าจะมีขนาดเล็ก ขนาดกลาง หรือขนาดใหญ่ ต่างเผชิญ กับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี การแข่งขันของเศรษฐกิจโลก การเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ หรือปัญหาการขาดแคลนกำลังแรงงาน อันเป็นแรงผลักดัน ที่สำคัญให้ผู้นำในองค์กรต่าง ๆ จำเป็นที่จะต้องมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น เรียนรู้นวัตกรรมการบริหารองค์กร เพื่อแก้ปัญหา และเพิ่มประสิทธิภาพ อันจะนำมาซึ่งความก้าวหน้าและเอาชนะคู่แข่ง (Jung et al, 2003) กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ด้วย การยกระดับการศึกษาไทย โดยการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทำงานและการจัดการเรียน การสอนด้วยเทคโนโลยี เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสู่การเป็นโรงเรียนดิจิทัลโดยผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีความเข้าใจ สามารถสร้างสรรค์เข้าถึงและการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมา ใช้ในการบริหารโรงเรียน (ทินกร บัวชู, 2562)

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การจัดการศึกษา ในรูปแบบที่ผ่านมามีแนวโน้มจะไม่เหมาะสมกับการสร้างพลเมืองในยุคดิจิทัล ความท้าทายที่ควรตระหนักก็คือผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีความรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงหรือประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อการบริหาร สถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร หลักในการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล จึงควรเป็น การ จัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้แล้วต่อยอดความรู้และความคิดสร้างสรรค์ (สุกัญญา แซ่มชอย, 2561)

ผู้นำแห่งการเรียนรู้ในยุคข่าวสารเทคโนโลยี คือคุณแจดอกสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จได้ ดังนั้นผู้นำที่มีภาวะการณ์เรียนรู้ด้านดิจิทัล จึงต้องเป็นผู้ใฝ่รู้ใฝ่เรียนทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ เพราะต้องใช้การสื่อสารในองค์กร และเครือข่ายที่มีอยู่ทั่วโลก ซึ่งเป็นเครือข่ายที่ไร้พรมแดนและต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานองค์กรต่าง ๆ ผู้นำยุคนี้จึงต้องเป็นผู้นำที่เรียกได้ว่าเป็นผู้นำมืออาชีพ ทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จากการอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติการ อีกทั้งต้องมีวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่จะมาขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง (จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2561)

แรงจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญของพฤติกรรมของบุคคลเพราะเป็นสิ่งที่กระตุ้น ผลักดันชักจูง ให้บุคคลทำพฤติกรรมหรือไม่ทำพฤติกรรมไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่จำเป็นต้องมีแรงจูงใจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมเสมอ (สมใจ ลักษณะ, 2549) ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการจูงใจบุคลากรในองค์กร เพื่อเป็นการกระตุ้นให้พนักงานในองค์กรมีกำลังใจ มีความตั้งใจและเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรและความสำเร็จของตัวบุคคลด้วย ดังนั้น ผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของแรงจูงใจที่จะสร้างความพึงพอใจในการทำงานให้เกิดขึ้นกับบุคลากรในองค์กร (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2550) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรมีผลต่อความสำเร็จของงาน หากบุคลากรมีความพึงพอใจกับงานก็จะทำงานให้มีความสุขกับการปฏิบัติงานเกิดทัศนคติที่ดีต่อองค์กรตั้งใจปฏิบัติหน้าที่และสามารถสร้างสรรค์ผลงานที่ดีได้ ดังนั้น ผู้บริหารต้องแสดงบทบาทให้การนำบุคลากรในองค์กรต้องแน่ใจว่าบุคลากรได้รับการจูงใจและก่อให้เกิดความพอใจในการปฏิบัติงานกิจกรรมการบริหารจัดการทั้งหมดนี้เกี่ยวข้องกับบทบาทผู้นำ (ประภาพรณ รักเลี้ยง, 2556) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เป็นหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา มีอำเภอในเขตบริการ 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอราศีไศล อำเภอห้วยทับทัน อำเภอเมืองจันทร์ อำเภอโพธิ์ศรีสุวรรณ อำเภอเบ็ญจบุรพ์ และอำเภอศีลาสัย มีการวางแผน การทำงานและทิศทางการพัฒนาการศึกษา เพื่อส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดผลการทดสอบระดับชาติ ในหลายวิชามีการพัฒนาเพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลมาจากการบริหารงานที่สำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำที่เข้มแข็งสามารถชักนำหรือสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงทางปฏิบัติงานการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์มีเป้าหมายทางการศึกษา มีการวางแผนการทำงาน บริหารงานโดยมุ่งเน้นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้ให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคมในการใช้เทคโนโลยีสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยเห็นความสำคัญและสนใจศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้บริหาร และหน่วยงานเหนือกว่าโรงเรียน ในการวางแผนการบริหารงานและพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลที่ดีมากขึ้น อีกทั้งตอบรับกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสู่การเป็นโรงเรียนดิจิทัลอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการศึกษา 2563 จำนวน 1,573 คน จาก 181 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 181 คน และครู จำนวน 1,392 คน ผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970) ได้ตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 309 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 36 คน และครูจำนวน 273 คน จาก 181 โรงเรียนจากนั้นผู้วิจัยนำมาสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และการเทียบสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งประสบการณ์การทำงาน ในตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 จากการสังเคราะห์หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย ภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์ การเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำด้านการคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำด้านการบริหารความเสี่ยง ภาวะผู้นำด้านการบริหารความเสี่ยง และภาวะผู้นำด้านการสร้างบรรยากาศองค์กร นวัตกรรม ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 30 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ความสำเร็จของงาน การได้รับการยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด จำนวน 23 ข้อ และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ของข้อคำถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ซึ่งได้ความเชื่อมั่นเท่ากับ .97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขออนหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ ในการเก็บข้อมูลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยออกภาคสนามเพื่อสอบถามตัวอย่างและหากตัวอย่างมีข้อสงสัยในข้อคำถามของแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะชี้แจงให้ตัวอย่างตอบคำถามให้ถูกต้องและสมบูรณ์

3. หลังจากผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามจากตัวอย่างกลับมาทั้งหมดแล้ว ผู้วิจัยจะทำการตรวจนับจำนวน และตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามที่ได้มาทั้งหมดเพื่อให้ได้แบบสอบถามตามที่กำหนด

4. นำแบบสอบถามที่มีการตอบอย่างสมบูรณ์ นำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายข้อ รายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วง ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาคุณคิทธิล อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาคุณคิทธิล อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาคุณคิทธิล อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาคุณคิทธิล อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาคุณคิทธิล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยนำคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) เป็นรายข้อ รายด้าน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเทียบเกณฑ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ช่วง (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.91-1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71-0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.51-0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31-0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00-0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำคุณคิทธิลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยภาพรวม ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัล		
	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. ภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	3.99	.62	มาก
2. ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	3.86	.53	มาก
3. ภาวะผู้นำด้านการคิดสร้างสรรค์	4.06	.51	มาก
4. ภาวะผู้นำด้านการบริหารความเสี่ยง	3.96	.56	มาก
5. ภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	4.02	.51	มาก
6. ภาวะผู้นำด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม	4.01	.55	มาก
เฉลี่ย	3.99	.43	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยภาพรวมรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดสามอันดับแรกโดยเรียงตามลำดับคือ ภาวะผู้นำด้านการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.06$) ภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.02$) และภาวะผู้นำด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.01$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.86$)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยรวม ปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตารางแสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยภาพรวม

รายการ	ระดับแรงจูงใจ		
	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. ความสำเร็จของงาน	4.07	.56	มาก
2. การได้รับการยอมรับนับถือ	4.07	.60	มาก
3. ลักษณะของงาน	3.84	.49	มาก
4. ความรับผิดชอบ	4.11	.75	มาก
5. ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	3.99	.47	มาก
เฉลี่ย	4.00	.33	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) เมื่อพิจารณารายรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุดสามอันดับแรกโดยเรียงตามลำดับคือ ความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.11$) ความสำเร็จของงาน ($\bar{X} = 4.07$) การได้รับการยอมรับนับถือ ($\bar{X} = 4.07$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านลักษณะของงาน ($\bar{X} = 3.84$)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการตัดสินใจของผู้บริหารกับการทำงานเป็นทีม ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงระดับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_{tot}
X_1	.188**	.218**	.567**	.127**	.637**	.604**
X_2	.044	.250**	.229**	.143*	.309**	.319**
X_3	.041	.583**	.194**	.172**	.506**	.471**
X_4	.101	.301**	.415**	.175**	.581**	.509**
X_5	.109*	.273**	.503**	.124**	.799**	.601**
X_6	.055	.372**	.391**	.128**	.566**	.505**
X_{tot}	.138*	.416**	.523**	.138**	.735**	.647**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานของครู (Y_{tot}) ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r_{xy} = .647^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) ในแต่ละด้านพบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงหนึ่งด้านคือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน (Y_5) ($r_{xy} = .735^{**}$) ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลางคือด้านลักษณะของงาน (Y_3) ($r_{xy} = .523^{**}$) ความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำคือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (Y_2) ($r_{xy} = .416^{**}$) และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมากสองด้านคือ ด้านความสำเร็จของงาน (Y_1) ($r_{xy} = .138^{**}$) และความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (X_{tot}) กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน (Y_4) ($r_{xy} = .138^{**}$) ซึ่งทุกด้านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ภาวะผู้นำด้านการคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ภาวะผู้นำด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ภาวะผู้นำด้านการบริหารความเสี่ยง และภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม

2. ผลการศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ในภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ แรงจูงใจด้านความรับผิดชอบ แรงจูงใจด้านการได้รับการยอมรับนับถือ แรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน แรงจูงใจด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และแรงจูงใจด้านลักษณะของงาน

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากสามอันดับแรก โดยเรียงตามลำดับ คือ ภาวะผู้นำด้านการคิดสร้างสรรค์ ภาวะผู้นำด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร และภาวะผู้นำด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญภา ศิริภูธร (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งนี้อาจเนื่องมาจากหลักในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ สาระวิชาหลักและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมุ่งใช้ความสามารถในการคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ สร้างทางเลือกใหม่ ๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษา เพื่อนำแนวคิดแบบเดิมมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่มีคุณค่า และส่งเสริมการศึกษาคุณค่าของผู้เรียนโดยอาศัยเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ทันสมัย ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากร คิด สร้างสรรค์ พัฒนางานใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดนวัตกรรมในการขับเคลื่อนให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรม สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ดวงมล สุริยะวงษา (2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง พฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการพูดที่มีประสิทธิภาพ ด้านการให้ความช่วยเหลือ ด้านการเข้าสังคมได้ดี ด้านการยอมรับเพื่อนร่วมงาน ด้านการประสานงานที่ดี ด้านการปรับปรุงแก้ไข ส่วนความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนรายข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการได้รับการยอมรับ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ ด้านความรับผิดชอบ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการบังคับบัญชา ด้านความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

2. ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความรับผิดชอบมีระดับแรงจูงใจมากที่สุด

รองลงมาคือ ความสำเร็จของงานและการได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้าในตำแหน่งงานและการได้รับการยอมรับนับถือมีระดับแรงจูงใจต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาริรัตน์ บัตรประโคน (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 พบว่า โดยรวม 5 ด้านอยู่ในระดับมาก ระดับแรงจูงใจสูงสุดคือ ด้านความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านความสำเร็จของงาน อยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจระดับต่ำที่สุดคือ ความก้าวหน้า อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุภารัตน์ วสุพลวิรุฬห์ (2555) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและพนักงานราชการในศูนย์การศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลางพบว่า ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลาง ตามความคิดเห็นครูและพนักงานราชการในการศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้บริหารการศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอส่วนใหญ่มีแบบภาวะผู้นำในลักษณะเกื้อหนุน รองลงมาคือ แบบแนะนำกำกับดูแลแบบสั่งการ และแบบมอบหมายงาน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเรียงตามลำดับจากคะแนนเฉลี่ยสูงไปหาต่ำพบว่า แบบภาวะผู้นำที่มีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากได้แก่ แบบสั่งการ ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและพนักงานราชการในศูนย์การศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ยกเว้นด้านความก้าวหน้าในงานอยู่ในระดับปานกลางเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยสูงไปหาต่ำคือ ความรับผิดชอบต่องาน ความสำเร็จของงาน ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และการได้รับการยอมรับนับถือ ส่วนประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยปานกลางได้แก่ความก้าวหน้าในงาน และพบว่าแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารงานในศูนย์การศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยในเขตภาคกลางความคิดเห็นของครูและพนักงานราชการกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในศูนย์การศึกษาชนบทและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ มีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับปานกลาง

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่ามีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง และเป็นความสัมพันธ์ทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ .647 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wood (1998) ที่กล่าวว่าผู้บริหารที่มีบุคลิกดี มีความชำนาญ และมนุษยสัมพันธ์ดี จะทำให้ครูมีความภักดีต่อผู้บริหารและงานที่ปฏิบัติ มีความสุขในการทำงาน งานศึกษาวิจัยพบว่า ผู้อำนวยการที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เชื่อมั่นในความสามารถของครู จะช่วยให้ครูมีความคิดริเริ่มและเป็นผู้นำ การสร้างความไว้วางใจเป็นกุญแจสำคัญในทักษะความเป็นผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนมีนวัตกรรมใหม่ ๆ และได้รับการยกย่องชมเชยอย่างจริงใจจากผู้บริหารจะช่วยปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของครูได้เป็นอย่างดีซึ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการใช้อิทธิพลเชิงอุดมการณ์จะทำให้ครูเกิดความรักและเกรงใจในตัวของผู้บริหาร ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการจูงใจด้านแรงดลใจจะทำให้ครูเกิดแรงจูงใจในการทำงานด้วยความเต็มใจ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการกระตุ้นการใช้ปัญญา ทำให้ครูเกิดความศรัทธาในตัวของผู้บริหาร ส่วนภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการมุ่งความสัมพันธ์เป็นรายคนทำให้ครูเกิดความภูมิใจในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชยมาส ผาติ (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต 1 พบว่า ตัวแปร 1 ตัวมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือด้านผู้นำที่มีศิลปะในการนำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ควรพัฒนาภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วมแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างความร่วมมือร่วมใจปฏิบัติงาน โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากบุคลากรทางการศึกษาและชุมชน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ควรส่งเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะของงานแก่ครู ซึ่งจากผลการวิจัยเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ครูควรพัฒนาตนเอง อยู่เสมอเพื่อให้ตอบรับกับงานมีความท้าทายความสามารถ และเป็นประโยชน์ต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อทราบถึงปัญหาและแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันต่อไป

2. ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ด้านลักษณะของงานเพื่อให้ครูทราบแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นไป

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดีโดยได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำง ประธานกรรมการที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานุภาพแสนยากร กรรมการที่ปรึกษา ที่ได้ให้คำปรึกษา รวมทั้งให้แนวทางในการศึกษาค้นคว้า รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ช่วยตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ให้ความช่วยเหลือในการตอบแบบสอบถาม ผู้วิจัยขอกราบขอบขอบคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษามีอาชีพ. อุบลราชธานี: ศิริธรรมออฟเซ็ท, 2561.
- ดวงกมล สุริยะวงษา. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. กาญจนบุรี: วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2555.
- ทินกร บัวชู. ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี, 2562.
- นาริรัตน์ บัตรประโคน. ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3. บุรีรัมย์: วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2557.
- บุษยมาส ผาดี. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. จันทบุรี: วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2563.

- ประภาพรพรณ รักเลี้ยง. **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. พิษณุโลก: วิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยพิษณุโลก, 2556.
- เพ็ญนภา ศรีภูธร. **การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่**. จันทบุรี: วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2562.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. **การจัดการและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์, 2550.
- สุกันชนา แซ่มซอย. **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2561.
- สุดารัตน์ วสุพลวิรุฬห์. **ความสัมพันธ์ระหว่างแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและพนักงานราชการในศูนย์การศึกษา นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอในเขตภาคกลาง**. ราชบุรี: วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง, 2555.
- สมใจ ลักษณะ. **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์การพิมพ์, 2549.
- Good, Carter V. **The Human Organization: Its Management and Values**. New York: McGraw- Hill Book Company, 1973.
- Jung et al. **Predicting unit performance by assessing transformational and transactional leadership**. USA: American Psychological Association, 2003
- Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. **Determining Sample Size for Research Activities**. Educational and Psychological Measurement, 1970.
- Wood, J. V. "Self-esteem and the cognitive accessibility of strengths and weaknesses after failure," **Journal of Personality and Social Psychology**. 75, 1 (1998): 178-197.

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับเงินปันผลของหุ้น

Relationship between Debt Affordability Ratios and Stock Dividend

บันทิตา บำรุงวัฒ¹ และประเวศ เพ็ญวุฒิกุล²
Bantita Bomrungvat¹ and Pravas Penvutikul²

สาขาการบัญชี คณะบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม¹
Accounting, Faculty of Accounting, Sripatum University¹

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม²
Faculty of Accounting, Sripatum University²

E-mail: bantita299@gmail.com

Received: July 9, 2021; Revised: September 2, 2021; Accepted: September 6, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราเงินปันผลต่อกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราส่วนเงินปันผลต่อแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ตัวแปรอิสระ อัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้ ได้แก่ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย ตัวแปรตาม อัตราส่วนเกี่ยวกับเงินปันผลของหุ้น ได้แก่ อัตราเงินปันผลต่อหุ้น อัตราเงินปันผลต่อกำไร และอัตราส่วนเงินปันผลต่อแทน ข้อมูลที่ใช้ได้รวบรวมมาจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ทั้งหมด 7 กลุ่ม ที่นำมาศึกษาคือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อกันระหว่างปี พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2563 รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งสิ้น 140 บริษัท โดยการใช้การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้นที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. ความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราเงินปันผลต่อกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไรที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราส่วนเงินปันผลต่อแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลต่อแทนที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: อัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้ อัตราส่วนเกี่ยวกับเงินปันผลของหุ้น ตลาดหลักทรัพย์

Abstract

The objectives of this research were to study 1) relationship between debt affordability ratios and dividend ratios per share of the companies listed in the MAI Stock Exchange, 2) relationship between debt affordability ratios and dividend ratios per profit of the companies listed in the MAI Stock Exchange, and 3) relationship between debt affordability ratios and dividend yield ratios of the companies listed in the MAI Stock Exchange. Independent variables of debt affordability ratios included current ratios, quick ratios, debt ratios, debt to equity ratios, and interest coverage ratios. Dependent variables of stock dividend ratios included ratios of dividend per share, dividend per profit, and dividend yield. The data used were collected from the annual registration statement (Form 56-1) of all 7 groups of companies listed on the MAI Stock Exchange including agriculture and food industry, consumer products, industrials, property and construction, resources, services, and technology. The researchers collected the data consecutively from 2018 to 2020 in a total of 3 years totaling 140 companies. The statistics used in the research were descriptive statistics: the maximum value, the minimum value, mean, and standard deviation, and multiple regression analysis.

The research findings were as follows.

1. The study of the debt affordability ratios and the dividend ratios per share of the companies listed in the MAI Stock Exchange showed that the quick ratios, the debt ratios, and the debt-to-equity ratios had relationship with the dividend ratios per share with the statistical significance at the level of .05.

2. The study of the debt affordability ratios and the dividend ratios per profit of the companies listed in the MAI Stock Exchange showed that the debt ratios had relationship with the dividend ratios per profit with the statistical significance at the level of .05.

3. The study of the relationship between the debt affordability ratios and the dividend ratios of the companies listed in the MAI Stock Exchange showed that the interest coverage ratios had relationship with the dividend yield ratios with the statistical significance at the level of .05.

Keywords: Debt Affordability Ratios, Stock Dividend Ratios, Mai Stock Exchange

บทนำ

ในปัจจุบันตลาดหลักทรัพย์ MAI มีผู้สนใจในการลงทุนในหุ้นสามัญ ที่จำหน่ายในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI มากขึ้น สำหรับเรื่องคุณภาพของบริษัทจดทะเบียนนั้น ทางสำนักงาน ก.ล.ต. จะใช้หลักเกณฑ์เดียวกันในการพิจารณาอนุมัติให้กระจายหุ้นต่อประชาชน และนอกจากนี้ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ต้องปฏิบัติตามเกณฑ์ของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในเรื่อง การเปิดเผยข้อมูลต่อประชาชนเช่นเดียวกับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้น กล่าวได้ว่า คุณภาพของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ไม่แตกต่างจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่เนื่องด้วยมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ที่แพร่กระจายไปทั่วโลก ประเทศไทยก็ได้รับผลกระทบ ทำให้

เศรษฐกิจจะลดตัว เนื่องจากหุ้นสามัญในตลาดหลักทรัพย์ MAI ส่วนใหญ่จะมีจำนวนหุ้นหมุนเวียนน้อย ราคาผันผวนสูง สร้างราคายาก มีความเสี่ยงมากกว่าหุ้นที่อยู่ใน SET ทำให้นักลงทุนมองข้ามหุ้น MAI ไป เพราะส่วนใหญ่เป็นหุ้นขนาดกลางและขนาดเล็ก จึงมีความเสี่ยงและความผันผวนในเรื่องของผลกำไรมากกว่าหุ้นขนาดใหญ่ แต่ภาพรวมตลาด MAI ในปัจจุบันถือว่ามีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีนักลงทุนให้ความสนใจลงทุนมากขึ้น ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดตั้งตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้ธุรกิจที่มีศักยภาพ ในการเติบโตสามารถระดมทุนผ่านตลาดทุนได้ โดยเน้นธุรกิจที่มีการเติบโตสูง และธุรกิจที่มีแนวโน้มการเติบโตในอนาคต (Business for the Future) อุตสาหกรรมที่ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เน้นทำการตลาดเชิงรุก ได้แก่ อุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) อุตสาหกรรมด้านสุขภาพและท่องเที่ยว สื่อ โลจิสติกส์ พลังงาน และพลังงานทดแทน อุตสาหกรรมอาหาร เป็นต้น สำหรับอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการอื่น ๆ หากมีคุณสมบัติ ครอบคลุมเกณฑ์รับหลักทรัพย์ ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีความยินดีรับเป็นบริษัทจดทะเบียนเพื่อให้ ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีบริษัทจดทะเบียนในหลากหลายอุตสาหกรรมให้นักลงทุนได้เลือกลงทุนได้ ตามความเหมาะสม ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ สามารถรองรับธุรกิจได้ทุกขนาด ทุนจดทะเบียนชำระแล้วขั้นต่ำภายหลังกระจายหุ้น 20 ล้านบาทขึ้นไป และไม่มีการจำกัดทุนจดทะเบียนชำระแล้วขั้นสูง ซึ่งแตกต่างจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ที่รองรับได้เฉพาะธุรกิจขนาดใหญ่ซึ่งมีทุนชำระแล้วขั้นต่ำ 300 ล้านบาทขึ้นไปเท่านั้น (ตลาดหลักทรัพย์, 2563)

ตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ เป็นตลาดหลักทรัพย์สำหรับคนรุ่นใหม่ ที่ทำหน้าที่ เป็นศูนย์กลางให้ผู้ประกอบการที่มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และนักลงทุนรุ่นใหม่ที่มีความเข้าใจในธุรกิจและการลงทุน ได้เป็นส่วนหนึ่งของตลาดทุน การกิจหลักของตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ คือส่งเสริมธุรกิจสำหรับอนาคต (New Economy) ธุรกิจที่มีการเติบโตสูง (Hi-Growth) ธุรกิจการใช้ภูมิปัญญา (Knowledge Based) และธุรกิจนวัตกรรม (Innovation) ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นธุรกิจของคนรุ่นใหม่ที่มีแนวโน้มที่จะเติบโตไปกับกระแสเศรษฐกิจในอนาคตให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนระยะยาวที่มีประสิทธิภาพและระดมทุนจากตลาดทุนได้โดยสะดวกการเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ถือเป็นก้าวสำคัญในการเติบโตของบริษัททำให้ธุรกิจเติบโตไปสู่ระดับมาตรฐานสากลและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้สูงขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือให้กับบริษัท รวมถึงสร้างความภาคภูมิใจให้กับพนักงานในบริษัทและสามารถดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถเข้าร่วมงานกับบริษัทได้ง่ายขึ้น (นฤมล ปั่นทอง, 2552)

ตลาดหลักทรัพย์ เอ็มเอไอ สามารถซื้อและขายหลักทรัพย์ได้ 2 วิธี คือ ซื้อขายหลักทรัพย์ผ่าน เจ้าหน้าที่แนะนำการลงทุนด้านตลาดทุน (เจ้าหน้าที่การตลาด) และซื้อขายหลักทรัพย์ด้วยวิธีการซื้อขาย ผ่านทางอินเทอร์เน็ต หลังจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทำการเปิดให้มีการซื้อขายหลักทรัพย์ทาง อินเทอร์เน็ต (Internet Trading) เมื่อเดือนมกราคม 2543 การซื้อขายแบบอินเทอร์เน็ตเหมาะกับนักลงทุนที่ ต้องการความคล่องตัวในการตัดสินใจลงทุน เพราะสามารถส่งคำสั่งซื้อขายด้วยตนเอง พร้อมตรวจสอบสถานะ คำสั่ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยข่าว บทวิเคราะห์ และเครื่องมือประกอบการตัดสินใจต่าง ๆ ทั้งนี้ควรเป็นคนที่เคยใช้ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาบ้าง หรือคนที่คิดว่าสามารถเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ได้ นักลงทุนที่ต้องการความคล่องตัวในการตัดสินใจลงทุน เพราะสามารถส่งคำสั่งซื้อขายด้วยตนเอง พร้อมตรวจสอบสถานะคำสั่ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยข่าว บทวิเคราะห์และเครื่องมือประกอบการตัดสินใจต่าง ๆ ทั้งนี้ควรเป็นคนที่เคยใช้ คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตมาบ้าง หรือคนที่คิดว่าสามารถเรียนรู้การใช้คอมพิวเตอร์ได้และนักลงทุนที่ต้องการ ติดตามความเคลื่อนไหวของตลาดหุ้นอย่างใกล้ชิด เพื่อสามารถตัดสินใจลงทุนซื้อขายหุ้นได้ทันทั่วทั้ง (สุภชญา ตรีทานนท์ และธีระ วัฒนจันทิก, 2559)

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับเงินปันผลของหุ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจลงทุนในหุ้นสามัญที่จำหน่ายในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI อีกทั้งตลาดหลักทรัพย์ MAI ยังมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้เกี่ยวกับตลาดหลักทรัพย์ MAI ให้บริษัททั่วไปสนใจการเข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI และให้ประชาชนทั่วไป

สนใจที่จะเข้ามาลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ MAI โดย ตลาดหลักทรัพย์ MAI ยังจัดทำข้อมูลบริษัทจดทะเบียนเพื่อเผยแพร่สู่นักลงทุน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจลงทุน หรือผู้ที่สนใจนำไปประกอบการให้คำแนะนำแก่ผู้ลงทุนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราเงินปันผลต่อกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี รวมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI 177 บริษัทจดทะเบียน (ตลาดหลักทรัพย์ MAI, 2564)

ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI จำนวน 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี ยกเว้น กลุ่มธุรกิจการเงิน เพราะมีโครงสร้างธุรกิจที่ไม่เหมือนกลุ่มอื่น โดยไม่รวมบริษัทที่มีผลประกอบการไม่ต่อเนื่องใน พ.ศ. 2561-2563 และบริษัทที่เข้าข่ายถูกเพิกถอน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มที่ผู้วิจัยใช้เหตุผลในการเลือกเพื่อความเหมาะสมในการวิจัย (สรชัย พิศาลบุตร, 2551) ข้อดี คือ 1) ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่ายและแรงงาน 2) มีความสมบูรณ์และถูกต้องมากกว่าเพราะจำนวนน้อย และ 3. ควบคุมความคลาดเคลื่อนได้ง่าย ข้อเสีย คือ 1) ค่าที่ได้เป็นค่าประมาณการอาจนำไปเกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างได้ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อกันระหว่างปี พ.ศ. 2561-2563 รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งสิ้น 140 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์ MAI, 2564)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ

อัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้ ได้แก่ อัตราส่วนทุนหมุนเวียน อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย

ตัวแปรตาม

อัตราส่วนเกี่ยวกับเงินปันผลของหุ้น ได้แก่ อัตราเงินปันผลต่อหุ้น อัตราเงินปันผลต่อกำไร และอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ 1. ค่าสูงสุด 2. ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ย สำหรับการอธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในงบการเงินที่ส่งผลต่อผลตอบแทนและมูลค่าตามราคาตลาด 4. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการอธิบายร่วมกับค่าเฉลี่ยของข้อมูลในงบการเงินที่ส่งผลต่อผลตอบแทนและมูลค่าตามราคาตลาด ซึ่งเป็นการวัดการกระจายของรอบค่าเฉลี่ยของชุดข้อมูล

การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

เพื่อใช้ทดสอบอิทธิพลหรือหาผลกระทบตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้น โดยแสดงเป็นรูปแบบสมการถดถอยเชิงพหุคูณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แหล่งข้อมูลที่ใช้ได้รวบรวมมาจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI ทั้งหมด 7 กลุ่ม ที่นำมาศึกษาคือ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และกลุ่มเทคโนโลยี ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อกันระหว่างปี พ.ศ. 2561-2563 รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งสิ้น 140 บริษัท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา

สรุปค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนตัวแปรอิสระและตัวแปรตามรวมทั้งหมด 8 ตัวแปร ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
CR	420	.03	3.66	1.37	.67
QR	420	.01	2.90	.880	.53
DR	420	.00	3.00	.45	.34
DER	420	.00	2.98	.85	.61
ICR	420	.03	3.80	1.030	.47
DPS	420	.00	2.00	.15	.22
PR	420	.01	3.63	.69	.51
DY	420	.07	3.60	1.13	.50
Valid N (listwise)	420				

1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.3 เท่า แสดงให้เห็นว่า หนึ่งรอบระยะเวลาดำเนินงานของบริษัทมีสภาพคล่องดี เพราะมีสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียน ทำให้บริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้สินหมุนเวียนที่เป็นภาระคงค้างอยู่ในรอบระยะเวลาเดียวกัน เป็นสัญญาณที่ดีในการลงทุน เพราะหมายถึงสภาพคล่องในการชำระหนี้ที่ดีของบริษัท

2. อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.88 เท่า แสดงให้เห็นว่า หากการถือครองสินค้าคงเหลือจำนวนมากจึงเป็นความเสี่ยง นักลงทุนบางคนจึงคำนวณอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนใหม่ โดยตัดรายการสินค้าคงเหลือออกไป เพราะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ช้ากว่าสินทรัพย์หมุนเวียนชนิดอื่น และพิจารณาเฉพาะสินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว บริษัทมีสภาพคล่องสูง และปราศจากความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง เพราะสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีอยู่สามารถชำระหนี้สินหมุนเวียนที่มี โดยไม่ต้องขายสินค้าเพิ่ม

3. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.45 เท่า แสดงให้เห็นว่า บริษัทมีโครงสร้างหนี้รวมเมื่อเทียบกับสินทรัพย์รวมแล้วต่ำ โดยสินทรัพย์ส่วนใหญ่นั้นมาจากเงินของเจ้าของเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะเกิดผลดีเนื่องจากทำให้บริษัทมีภาระในการชำระคืนหนี้สินน้อยและในอนาคตถ้าหากสภาพคล่องขาดมือยังมีโอกาสกู้ยืมหนี้สินครั้งต่อไปได้มาก ทำให้มีความเสี่ยงต่ำในการล้มละลาย

4. อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.85 เท่า แสดงให้เห็นว่า บริษัทดำเนินธุรกิจด้วยการกู้ยืมมากกว่าใช้เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้นซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยง และยังมีโอกาสที่บริษัทจะไม่สามารถกู้เงินจากเจ้าหนี้ได้อีก เจ้าหนี้หรือสถาบันการเงินอาจจะใช้อัตราส่วนนี้เป็นปัจจัยส่วนหนึ่งในการพิจารณาการอนุมัติเงินทุนให้บริษัทกู้ยืม

5. อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.030 เท่า แสดงให้เห็นว่า กำไรก่อนดอกเบี้ยและภาษี มีค่ามากกว่าดอกเบี้ยจ่าย ทำให้บริษัทสามารถนำกำไรจากการดำเนินงานมาจ่ายดอกเบี้ยจ่ายได้อย่างเพียงพอ

6. อัตราเงินปันผลต่อหุ้น (DPS) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.15 แสดงให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ทำกำไรได้บริษัทก็จะเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ทำทุน และอีกส่วนหนึ่งก็จะจ่ายปันผลให้กับผู้ถือหุ้น ซึ่งเงินปันผลนั้นจะจ่ายออกจากการกำไรสุทธิ หรือกำไรสะสมได้ ซึ่งเงินปันผลที่ผู้ถือหุ้นจะได้รับนั้นก็จะตามสัดส่วนการถือหุ้นที่ถืออยู่

7. อัตราเงินปันผลต่อกำไร (PR) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 0.69 แสดงให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ขึ้นอยู่กับนโยบายของบริษัทด้วย บางบริษัทที่ต้องเก็บเงินไว้ขยายกิจการก็อาจจะปันผลออกมาน้อย เพื่อเก็บเงินไว้ทำทุนขยายกิจการ

8. อัตราส่วนเงินปันผลต่อผลตอบแทน (DY) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 1.13 แสดงให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ มีการจ่ายเงินปันผลในอัตราที่ไม่สูงมากนักประกอบกับราคาหุ้นของบางบริษัทอาจจะสูงมาก

2. ผลการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลอัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น (DPS) อัตราเงินปันผลต่อกำไร (PR) และอัตราส่วนเงินปันผลต่อผลตอบแทน (DY) โดยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามข้อสมมติฐาน ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น โดยมีสมมติฐานย่อย 5 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น ผลการวิจัย พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.130 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วน

สมมติฐานที่ 3.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.246 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.758 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3.4 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.571 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3.5 อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.037 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

สามารถอภิปรายผลการศึกษิตตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI โดยมีสมมติฐานย่อย 5 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.130 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น (DPS) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ อรทิชา อินทาปัจ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับกำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 1.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.006 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น (DPS) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญฤทธิ์ เหมปราชญ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มธุรกิจการแพทย์ ของประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผล

สมมติฐานที่ 1.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น (DPS) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรทิชา อินทาปัจ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ มีความสัมพันธ์กับกำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 1.4 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.038 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น (DPS) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ภาณุพันธุ์ อุตมผล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มหุ้นสามัญขนาดใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์

แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 1.5 อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.767 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น (DPS) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เตือนศิริ ดวงแก้ว (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI พบว่า อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest coverage ratio) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราเงินปันผลต่อกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI โดยมีสมมติฐานย่อย 5 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 2.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.687 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร (PR) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาณุพันธุ์ อุดมผล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มหุ้นสามัญขนาดใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนสภาพคล่อง ไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.129 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร (PR) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ บุญฤทธิ์ เหมปราชญ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มธุรกิจการแพทย์ ของประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจ่ายเงินปันผล

สมมติฐานที่ 2.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.130 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร (PR) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ อรทิษา อินทาปัจ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ มีความสัมพันธ์กับกำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2.4 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.047 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร (PR) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ภาณุพันธุ์ อุดมผล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มหุ้นสามัญขนาดใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 2.5 อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร ผลการวิจัย พบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.740 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อกำไร (PR) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา

ของ เดือนศิริ ดวงแก้ว (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI พบว่า อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest coverage ratio) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI โดยมีสมมติฐานย่อย 5 ข้อ ดังนี้

สมมติฐานที่ 3.1 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัยพบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.217 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ฐิภัทร ดิทยานันท์กุล (2559) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (Current ratio) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยอาจเนื่องมาจากอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเป็นอัตราส่วนที่สะท้อนถึงสภาพคล่องของบริษัท

สมมติฐานที่ 3.2 อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัยพบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.246 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เดือนศิริ ดวงแก้ว (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนเร็ว (Quick ratio) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สมมติฐานที่ 3.3 อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัยพบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.758 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DR) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ อรทิษา อินทาปัจ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่กำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ พบว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับอัตราเงินปันผลตอบแทนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 3.4 อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัยพบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.571 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DER) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ เดือนศิริ ดวงแก้ว (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI พบว่า อัตราส่วนหนี้สินรวมต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Debt to equity ratio) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

สมมติฐานที่ 3.5 อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ยมีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน ผลการวิจัยพบว่าค่า Sig. เท่ากับ 0.037 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนในการชำระดอกเบี้ย (ICR) มีความสัมพันธ์กับอัตราส่วนเงินปันผลตอบแทน (DY) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ เดือนศิริ ดวงแก้ว (2556) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตรา

ผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI พบว่า อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ย (Interest coverage ratio) ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่ระดับนัยสำคัญ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. วิจัยนี้เพื่อศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนเกี่ยวกับความสามารถในการชำระหนี้กับเงินปันผลของหุ้น พบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น เพราะว่าการถือครองสินค้าคงเหลือจำนวนมากเป็นความเสี่ยง นักลงทุนบางคนจึงคำนวณอัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนใหม่ โดยตัดรายการสินค้าคงเหลือออกไป เพราะเปลี่ยนเป็นเงินสดได้ช้ากว่าสินทรัพย์หมุนเวียนชนิดอื่น และพิจารณาเฉพาะสินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว ทำให้บริษัทมีกำไรเพิ่มมากขึ้น สามารถจ่ายเงินปันผลต่อหุ้นได้ เงินปันผลที่จะได้รับก็ตามสัดส่วนการถือหุ้นอยู่ในขณะนั้น อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์มีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น เพราะบริษัทมีภาระในการชำระคืนหนี้สินน้อย ซึ่งเป็นผลดี ทำให้สามารถจ่ายเงินปันผลต่อหุ้นได้ เงินปันผลที่จะได้รับก็ตามสัดส่วนการถือหุ้นอยู่ในขณะนั้น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับอัตราเงินปันผลต่อหุ้น เพราะว่าโครงสร้างเงินทุนของกิจการว่าสินทรัพย์ของกิจการมาจากการกู้ยืมหรือมาจากทุนของกิจการ ทำให้ไม่มีภาระผูกพันที่ต้องชำระดอกเบี้ย จึงสามารถจ่ายเงินปันผลต่อหุ้นได้ เงินปันผลที่จะได้รับก็ตามสัดส่วนการถือหุ้นอยู่ในขณะนั้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาในงานวิจัยนี้ได้จำกัดช่วงเวลาจากปี พ.ศ. 2561-2563 เท่านั้น ผู้ที่จะนำผลการวิจัยเหล่านี้ไปศึกษาเพิ่มเติม หรือต่อยอดความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ ควรขยายระยะเวลาในการศึกษาออกไปอีกและอาจกำหนดตัวแปรอิสระเพิ่มเติมตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ นวัตกรรมประกอบของงบการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ โดยยังไม่ได้พิจารณาองค์ประกอบอื่นของงบการเงิน เช่น งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นต้น ดังนั้น ในงานวิจัยต่อไปควรนำองค์ประกอบเหล่านี้มารวมศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมองค์ประกอบของรายงานทางการเงินมากขึ้นกว่าเดิม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็ด้วยการให้ความช่วยเหลือ การให้คำแนะนำและการให้ข้อเสนอแนะ ด้วยความเมตตาอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยนี้ให้มีถูกต้องตามหลักวิชาการและระเบียบวิธีวิจัย จากท่านอาจารย์ ดร.ประเวศ เพ็ญภูมิกุล อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และท่านอาจารย์ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์ คณบดี คณะบัญชี รวมถึงคณะกรรมการสอบงานวิจัย ตลอดจนเจ้าของผลงานวิจัย งานวิทยานิพนธ์และเอกสารวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาได้นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้าและประยุกต์ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ฐิภัทรา ดิตยานันท์กุล. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559.
- เดือนศิริ ดวงแก้ว. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์กลุ่มบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ MAI. การค้นคว้าอิสระบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- ตลาดหลักทรัพย์. การเข้ามาจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ (mai). (ออนไลน์) 2563 (อ้างเมื่อ 3 มกราคม 2564). จาก https://www.set.or.th/th/faqs/listing_p1.html#7
- ตลาดหลักทรัพย์ MAI. โครงสร้างการจัดกลุ่มอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 8 เมษายน 2564). จาก https://www.set.or.th/mai/th/company/industry_group_p1.html
- นฤมล ปันนทอง. ความคิดเห็นของนักลงทุนต่อตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. การศึกษาเฉพาะบุคคลบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2552.
- บุญฤทธิ์ เหมประชาญ. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มธุรกิจการแพทย์ของประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2563.
- ภาณุพันธุ์ อุดมผล. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มหุ้นสามัญขนาดใหญ่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2560.
- สรชัย พิศาลบุตร. การวิจัยทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์, 2551.
- สุภิญญา ตรีทานนท์ และธีระ วัฒนจันทิก. “การศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมการลงทุนที่ส่งผลต่อความต้องการขอรับบริการซื้อและขายหลักทรัพย์ด้วยวิธีการซื้อขายผ่านทางอินเทอร์เน็ตของนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็มเอไอ,” Veridian E-Journal Silpakorn University. 9, 3 (กันยายน – ธันวาคม 2559): 289-306.
- อรธิชา อินทาปัจ. ปัจจัยที่กำหนดการจ่ายเงินปันผลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เอ็ม เอ ไอ. การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2559.

ผลกระทบของอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนสินทรัพย์ และอัตราส่วนหนี้สินที่มีต่อ
ผลตอบแทนจากการลงทุนของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย
Effects of Liquidity Ratios, Asset Ratios, and Debt Ratios towards the Return on
Investment of the Companies Listed in the Stock Exchange of Thailand

ทิพติญา มณีบุตร¹ และดารณี เอื้อชนะจิต²

Thiptiya Maneebut¹ and Daranee Uachanachit²

สาขาการบัญชี คณะบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม¹

Accounting, Faculty of Accounting, Sripatum University¹

คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม²

Faculty of accounting, Sripatum University²

E-mail: suo41.sy@gmail.com

Received: July 19, 2021; Revised: September 7, 2021; Accepted: September 14, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนสภาพคล่อง ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วน
หมุนเวียนและอัตราส่วนหมุนเวียนเร็ว ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน 2) ศึกษาผลกระทบของอัตราส่วน
สินทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วย อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ และอัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ ที่มีต่อผลตอบแทน
จากการลงทุน และ 3) ศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนหนี้สิน ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และ
อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน โดยศึกษาข้อมูลงบการเงินจากบริษัท
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 156 บริษัท

ผลการวิจัยพบว่า

1. อัตราส่วนหมุนเวียนเร็วส่งผลต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ที่มีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05
2. อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนของลูกหนี้ อัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ
อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน
3. อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน

คำสำคัญ: อัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สิน ผลตอบแทนจากการลงทุน

Abstract

The objectives of this research were to study 1) effects of liquidity ratios consisting of current ratios and quick ratios affecting the return on investment, 2) effects of asset ratios consisting of account receivable turnover ratios and inventory turnover ratios affecting the return on investment, and 3) effects of the debt ratios consisting of the debt-to-total-asset ratios and the debt-to-equity ratios affecting the return on investment. The research was conducted by studying the data from 156 companies listed on the Stock Exchange of Thailand.

The research findings were as follows.

1. The quick ratios affected the return on investment with the statistical significance at the level of .05.
2. The current ratios, the account receivable turnover ratios, the inventory turnover ratios, the debt-to-total-asset ratios, and the debt-to-equity ratios did not affect the return on investment.
3. The debt-to-equity ratios did not affect the return on investment.

Keywords: Liquidity Ratios, Asset Ratios, Debt Ratios, Return on Investment

บทนำ

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The Stock Exchange of Thailand : SET) จัดตั้งขึ้นโดยพระราชบัญญัติตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ภายใต้การกำกับดูแลโดยสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการซื้อขายหลักทรัพย์จดทะเบียนของบริษัทที่ขึ้นทะเบียนไว้และพัฒนาระบบต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกในการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งตลาดทุน (Capital Market) จัดเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากเป็นแหล่งระดมทุนระยะยาว โดยผู้ที่ต้องการระดมทุนจะออกตราสารทางการเงิน หรือหลักทรัพย์ในตลาดทุน ซึ่งประกอบด้วย หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ พันธบัตรรัฐบาล หน่วยลงทุนของกองทุนรวม ใบสำคัญแสดงสิทธิ เป็นต้น

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีโครงสร้างกลุ่มอุตสาหกรรม 8 กลุ่มและหมวดธุรกิจ 28 หมวดมีการจัดแบ่งหมวดธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพื่อความเหมาะสมกับการเปรียบเทียบข้อมูลด้านการลงทุนได้อย่างเหมาะสม โดยจัดกลุ่มให้สามารถสะท้อนประเภทของธุรกิจที่จดทะเบียนได้อย่างชัดเจน และสะท้อนให้เห็นถึงอุตสาหกรรมของประเทศได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งหลักเกณฑ์การจัดกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจนั้น จะพิจารณาจัดตามประเภทของธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กิจการเกินร้อยละ 50

การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์นั้น มีความยุติธรรมและความโปร่งใส เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่นักลงทุนทั้งในและต่างประเทศ และเป็นการระดมเงินจากนักลงทุนในธุรกิจต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมอีกด้วย ซึ่งการลงทุนในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ เช่น การซื้อกองทุนรวม การฝากเงินกับธนาคาร หรือแม้แต่การลงทุนซื้อตราสารหนี้และพันธบัตร เป็นต้น จึงทำให้การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์เป็นที่นิยมสำหรับนักลงทุนเป็นอย่างมาก เนื่องจากได้รับผลตอบแทนเป็นรูปแบบเงินปันผลและกำไรจากการซื้อขายหลักทรัพย์ ซึ่งผลตอบแทนจะได้มากหรือน้อยขึ้นกับประสิทธิภาพของตลาดทุน นอกจากนี้การที่นักลงทุนจะตัดสินใจลงทุนนั้นมีความเสี่ยงมากหากลงทุนแล้วไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่นักลงทุนได้คาดการณ์ไว้ (กังสดาล วงษ์สกุล, 2562)

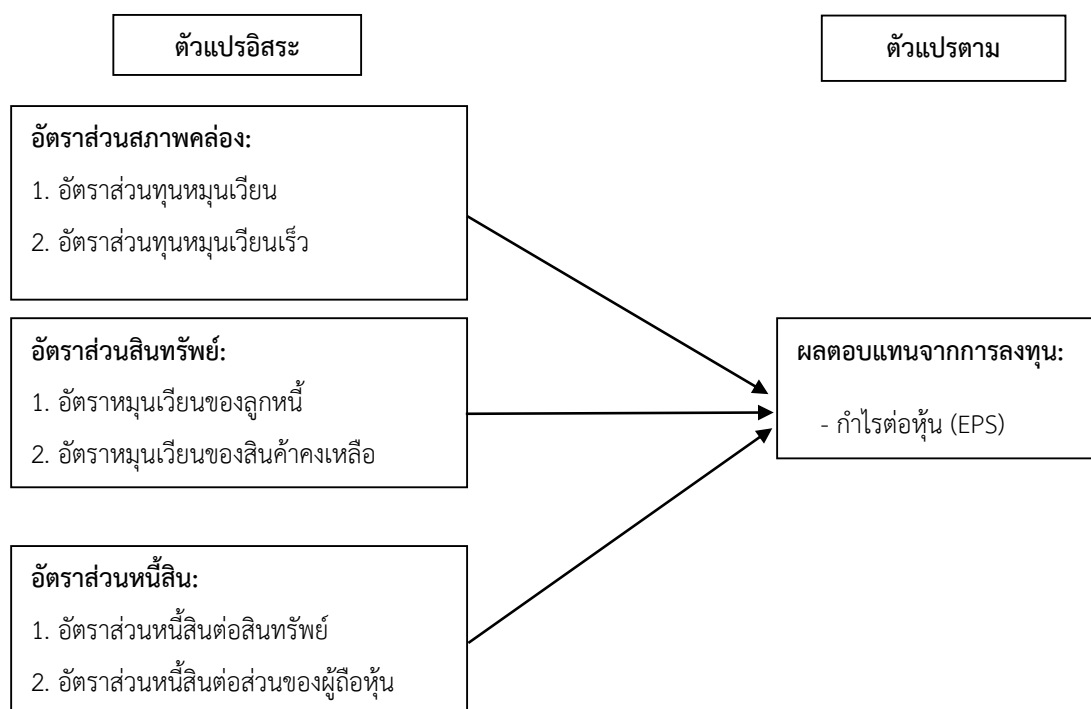
หลักในการลงทุนที่เป็นที่นิยมมี 2 รูปแบบ คือ 1) การวิเคราะห์หลักทรัพย์โดยใช้ปัจจัยพื้นฐาน เป็นการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจ ภาวะอุตสาหกรรม และภาวะกิจการ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดมูลค่าของหลักทรัพย์ 2) การวิเคราะห์ปัจจัยทางเทคนิค เพื่อการศึกษาราคาหุ้นและตลาดในอดีต โดยใช้หลักสถิติ เพื่อนำมาใช้ในการคาดการณ์การเคลื่อนไหวของราคาหุ้นในอนาคต และช่วยให้นักลงทุนตัดสินใจในการลงทุนที่เร็วขึ้นและเหมาะสม

ดังนั้นในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจการลงทุนที่ใช้การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน โดยใช้ข้อมูลอัตราส่วนทางการเงิน ของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่มีผลต่อเงินปันผลต่อหุ้น และกำไรต่อหุ้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะทำการศึกษาดังกล่าวของอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนสินทรัพย์และอัตราส่วนหนี้สิน ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการลงทุนของนักลงทุน นักวิเคราะห์หลักทรัพย์ นักวิเคราะห์ทางการเงิน หรือผู้ที่สนใจนำไปประกอบการให้คำแนะนำแก่ผู้ลงทุนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนสภาพคล่อง ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนทุนหมุนเวียน และอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบอัตราส่วนสินทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนทุนหมุนเวียนลูกหนี้ และอัตราหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนหนี้สิน ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และอัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 อัตราส่วนสภาพคล่องวัดด้วยอัตราส่วนทุนหมุนเวียน ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลตอบแทนจากการลงทุนวัดด้วยกำไรต่อหุ้น

สมมติฐานที่ 2 อัตราส่วนสภาพคล่องวัดด้วยอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลตอบแทนจากการลงทุนวัดด้วยเงินกำไรต่อหุ้น

สมมติฐานที่ 3 อัตราส่วนสินทรัพย์วัดด้วยอัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลตอบแทนจากการลงทุนวัดด้วยกำไรต่อหุ้น

สมมติฐานที่ 4 อัตราส่วนสินทรัพย์วัดด้วยอัตราส่วนของสินค้าคงเหลือ ส่งผลกระทบเชิงลบต่อผลตอบแทนจากการลงทุนวัดด้วยกำไรต่อหุ้น

สมมติฐานที่ 5 อัตราส่วนหนี้สินวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ ส่งผลกระทบเชิงลบต่อผลตอบแทนจากการลงทุนวัดด้วยกำไรต่อหุ้น

สมมติฐานที่ 6 อัตราส่วนหนี้สินวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ส่งผลกระทบเชิงลบต่อผลตอบแทนจากการลงทุนวัดด้วยกำไรต่อหุ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรในการศึกษาวิจัยนี้ คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 156 บริษัท

ตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีผลการดำเนินงานเป็นผลกำไรตลอด 3 ปี ยกเว้นกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน เนื่องจากธุรกิจการเงินไม่มีสินค้าคงเหลือ มีจำนวนบริษัททั้งสิ้น 156 ซึ่งผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อกันเป็นระยะเวลา 3 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2560-พ.ศ. 2562

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ อัตราส่วนสภาพคล่อง ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนทุนหมุนเวียน และอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว อัตราส่วนสินทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนทุนหมุนเวียนลูกหนี้ และอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ อัตราส่วนหนี้สิน ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ผลตอบแทนจากการลงทุน ได้แก่ กำไรต่อหุ้น

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ 1. ค่าร้อยละ สำหรับอธิบายค่าร้อยละของข้อมูลตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ได้จากข้อมูลงบการเงิน 2. ค่าสูงสุด (Maximum) 3. ค่าต่ำสุด

2. การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ใช้ทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาอิทธิพลหรือหาผลกระทบตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้นตามตัวแปรตาม ได้แก่ กำไรต่อหุ้น โดยแสดงเป็นแบบสมการถดถอยเชิงพหุคูณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลกระทบของอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนสินทรัพย์และอัตราส่วนหนี้สินที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ใช้ได้รวบรวมมาจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัทจดทะเบียนของตัวอย่าง โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อกันระหว่างปี พ.ศ. 2560-2562 รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งสิ้น 156 บริษัท

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา

สรุปค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนตัวแปรอิสระและตัวแปรตามรวมทั้งหมด 8 ตัวแปร ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา

Descriptive Statistics					
	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
CR	468	.10	15.48	1.8313	2.00384
QR	468	.04	13.02	1.1509	1.54850
RT	468	.07	356.04	13.1460	31.12523
IT	468	.21	153.94	9.9225	13.29627
DA	468	.02	9.07	.4227	.49574
DE	468	.02	8.00	.6114	.57114
DPS	468	.01	14.18	.7732	1.57305
EPS	468	-1.49	158.02	2.5116	9.78516
Valid N (listwise)	468				

1. อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.8313 เท่า แสดงให้เห็นว่า หนึ่งรอบระยะเวลาดำเนินงานของบริษัทมีสภาพคล่องดี เพราะมีสินทรัพย์หมุนเวียนมากกว่าหนี้สินหมุนเวียน ทำให้บริษัทมีความสามารถในการชำระหนี้สินหมุนเวียนที่เป็นภาระคงค้างอยู่ในรอบระยะเวลาเดียวกัน เป็นสัญญาณที่ดีในการลงทุน เพราะหมายถึงสภาพคล่องในการชำระหนี้ที่ดีของบริษัท

2. อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.1509 เท่า แสดงให้เห็นว่า การเก็บสินค้าคงเหลือไว้เป็นจำนวนมากสามารถเกิดความเสี่ยง นักลงทุนส่วนใหญ่จึงคำนวณอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว โดยการตัดรายการสินค้าคงเหลือออก เนื่องจากสินค้าคงเหลือเปลี่ยนเป็นเงินสดช้ากว่าสินทรัพย์หมุนเวียนชนิดอื่น และพิจารณาเฉพาะสินทรัพย์ที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว บริษัทมีสภาพคล่องสูง และปราศจากความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง เพราะสินทรัพย์หมุนเวียนที่มีอยู่สามารถชำระหนี้สินหมุนเวียนที่มี โดยไม่ต้องขายสินค้าเพิ่ม

3. อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (RT) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 13.1460 เท่า แสดงให้เห็นว่า การบริหารลูกหนี้ของแต่ละบริษัทได้ดี เนื่องมีการขายสินค้าเป็นเงินสดและเก็บหนี้ได้อย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามการให้เครดิตแก่ลูกค้าที่เข้มงวดเกินไป อาจจะกระทบยอดขายให้ลดลงได้

4. อัตราการหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (IT) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 9.9225 เท่า แสดงให้เห็นว่า การบริหารสินค้าคงเหลือมีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนสินค้าเป็นยอดขายอยู่ในเกณฑ์ที่ไม่ค่อยดี อาจเป็นเนื่องจากขายสินค้าไม่ได้ หรืออาจเก็บสินค้าคงเหลือไว้เป็นจำนวนมากเกินไป

5. อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DA) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.4227 เท่า แสดงให้เห็นว่า บริษัทดำเนินธุรกิจของจำนวนสินทรัพย์ทั้งหมด โดยใช้เงินจากบุคคลภายนอกน้อยทำให้บริษัทมีความน่าเชื่อถือในการขอกู้เงินจากแหล่ง ๆ ซึ่งเป็นการบอกถึงความเสี่ยงทางการเงิน

6. อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 0.6114 เท่า แสดงให้เห็นว่า บริษัทดำเนินธุรกิจด้วยการกู้ยืมน้อยกว่าการใช้เงินทุนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ซึ่งบริษัทมีความสามารถในการทำกำไรได้สูง

7. กำไรต่อหุ้น (EPS) พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.5116 แสดงให้เห็นว่า บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีความสามารถในการทำกำไรไม่ค่อยเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งผลตอบแทนที่ผู้ถือหุ้นสามัญจะได้รับ ถ้ากำไรต่อหุ้นสูงแสดงว่ากิจการมีประสิทธิภาพในการทำกำไรดี สามารถให้ผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นสามัญในราคาที่สูง

2. ผลของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ตารางที่ 2 ผลของการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ

Coefficients ^a								
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
		B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
1	(Constant)	.787	.162		4.859	.00		
	CR	-.070	.069	-.089	-1.004	.32	.271	3.696
	QR	.217	.089	.214	2.442	.01	.274	3.649
	RT	-.001	.002	-.029	-.603	.54	.939	1.065
	IT	-.001	.005	-.005	-.115	.91	.989	1.011
	DA	-.118	.148	-.037	-.797	.43	.961	1.040
	DE	-.100	.133	-.036	-.751	.45	.903	1.107
a. Dependent Variable: DPS								
F = 2.416 R = 0.175 (17.5%) R ² = 0.030 (3%) Std. Error = 1.55893								
Durbin-Watson = 1.750 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05								

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลอัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (RT) การหมุนเวียนของสินค้าคงเหลือ (IT) อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DA) หนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) กำไรต่อหุ้น (EPS) โดยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามข้อสมมติฐาน ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 อัตราส่วนสภาพคล่องวัดด้วยอัตราส่วนทุนหมุนเวียน ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผลวิจัยพบว่า ค่า Sig เท่ากับ 0.542 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนสภาพคล่องวัดด้วยอัตราส่วนทุนหมุนเวียนไม่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 1

สมมติฐานที่ 2 อัตราส่วนสภาพคล่องวัดด้วยอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผลวิจัยพบว่า ค่า Sig เท่ากับ 0.015 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนสภาพคล่องวัดด้วยอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 อัตราส่วนสินทรัพย์วัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินของลูกหนี้ ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผลวิจัยพบว่า ค่า Sig เท่ากับ 0.829 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนสินทรัพย์วัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินของลูกหนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 3

สมมติฐานที่ 4 อัตราส่วนสินทรัพย์วัดด้วยอัตราส่วนของสินค้างเหลือ ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผลวิจัยพบว่า ค่า Sig เท่ากับ 0.708 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนสินทรัพย์วัดด้วยอัตราส่วนของสินค้างเหลือไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 4

สมมติฐานที่ 5 อัตราส่วนหนี้สินวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผลวิจัยพบว่า ค่า Sig เท่ากับ 0.367 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5

สมมติฐานที่ 6 อัตราส่วนหนี้สินวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผลวิจัยพบว่า ค่า Sig เท่ากับ 0.355 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหนี้สินวัดด้วยอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 6

อภิปรายผลการวิจัย

สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนสภาพคล่อง ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนทุนหมุนเวียนและอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ อัตราส่วนสภาพคล่องซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว (QR) กับผลตอบแทนจากการลงทุน ผลวิจัยพบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนไม่มีผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของฐิภัตรา ดิตยานันทกุล (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร พบว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และยังพบว่าอัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็วมีผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุนซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ บุญฤทธิ์ เหมปราษฎ์ และรพีพร เพื่องเกษม (2564) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงิน ในหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้างพบว่า อัตราส่วนทุนหมุนเวียนเร็ว ส่งผลเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงของผลตอบแทนจากการลงทุน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนสินทรัพย์ ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนทุนหมุนเวียนลูกหนี้และอัตราส่วนหนี้สินของสินค้างเหลือ ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ อัตราส่วนทุนหมุนเวียนลูกหนี้ (RT) อัตราส่วนหนี้สินของสินค้างเหลือ (IT) กับผลตอบแทนจากการลงทุน ผลวิจัยพบว่าอัตราส่วนหนี้สินของลูกหนี้ไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน และยังพบอีกว่าอัตราส่วนหนี้สินของสินค้างเหลือ

ไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของ ไพรียา วิจิตรประดิษฐ์ (2562) ได้ศึกษาเรื่อง อัตราส่วนทางการเงินที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้ มีผลให้อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลกระทบของอัตราส่วนหนี้สิน ซึ่งประกอบด้วย อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ และอัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ อัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ (DA) อัตราหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (DE) กับผลตอบแทนจากการลงทุน พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์ไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน และยังพบอีกว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่ส่งผลกระทบต่อผลตอบแทนจากการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธาราวิน เพชรเจริญ (2556) ได้ศึกษาเรื่องอัตราส่วนความเสี่ยงของหนี้สินที่มีต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อสินทรัพย์รวม ไม่ส่งผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อนัญญา คำพันธ์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับราคาตลาดของหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100 พบว่า ผลการดำเนินงานทางการเงินซึ่งวัดจากอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นไม่มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหลักทรัพย์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. วิจัยนี้เพื่อศึกษา ผลกระทบของอัตราส่วนสภาพคล่อง อัตราส่วนสินทรัพย์และอัตราส่วนหนี้สินที่มีต่อผลตอบแทนจากการลงทุนของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นเพียงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวเพื่อใช้สำหรับการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตาม นักลงทุน หรือนักวิเคราะห์ข้อมูล ควรนำปัจจัยด้านอื่นมาพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจให้มากขึ้น เช่น สภาพเศรษฐกิจ และการเมือง เพื่อลดความเสี่ยงจากการลงทุนเพื่อที่จะได้รับผลตอบแทนที่ดี

2. จากผลการศึกษาวิจัยจะช่วยสนับสนุนให้ผู้ใช้งบการเงิน ผู้ลงทุน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย อย่างไรก็ตามข้อมูลในงบการเงินรวมถึงผลการวิจัย เป็นการใช้อยู่ในอดีตมาวิเคราะห์ ดังนั้น นักลงทุนและนักวิเคราะห์ ควรที่จะติดตามงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในทุกไตรมาสเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันและลดความเสี่ยงในการลงทุน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาในงานวิจัยนี้ได้จำกัดช่วงเวลาจากปี พ.ศ. 2560–2562 เท่านั้น ผู้ที่จะนำผลการวิจัยเหล่านี้ไปศึกษาเพิ่มเติม หรือต่อยอดความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ ควรขยายระยะเวลาในการศึกษาออกไปอีกและอาจจะกำหนดตัวแปรอิสระเพิ่มเติมตามความเหมาะสม เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำองค์ประกอบของงบการเงิน งบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ โดยยังไม่ได้พิจารณาองค์ประกอบอื่นของงบการเงิน เช่น งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นต้น ดังนั้น ในงานวิจัยต่อไปควรนำองค์ประกอบเหล่านี้มารวมศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมองค์ประกอบของรายงานทางการเงินมากขึ้นกว่าเดิม

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีก็ด้วยการให้ความช่วยเหลือ การให้คำแนะนำและการให้ข้อเสนอแนะด้วยความเมตตาอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัยนี้ให้มีถูกต้องตามหลักวิชาการและระเบียบวิธีวิจัย จากท่านอาจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์.ดร.ดารณี เอื้อชนะจิต อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย รวมถึงคณะกรรมการสอบงานวิจัย ตลอดจนเจ้าของผลงานวิจัย งานวิทยานิพนธ์และเอกสารวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศทุกท่าน ที่ผู้ศึกษาได้นำมาประกอบการศึกษาค้นคว้าและประยุกต์ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. **การจัดกลุ่มอุตสาหกรรมและหมวดธุรกิจ**. (ออนไลน์) ม.ป.ป. (อ้างเมื่อ 15 ตุลาคม 2563). จาก https://www.set.or.th/th/regulations/simplified_regulations/industry_sector_p1.html
- . **ราคาหลักทรัพย์-ตามกลุ่มอุตสาหกรรม**. (ออนไลน์) ม.ป.ป. (อ้างเมื่อ 15 ตุลาคม. 2563). จาก <https://marketdata.set.or.th/mkt/sectorquotation.do? =AGRO&language=th&country=TH>
- กังสดาล วงษ์สกุล. **ปัจจัยทางเศรษฐกิจและอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลต่อราคาหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย: กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงาน**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2562.
- ฐิภัทรา ดิตยานันท์กุล. **ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร**. การค้นคว้าอิสระการบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559
- ธาราวัน เพชรเจริญ. **อัตราส่วนความเสี่ยงของหนี้สินที่มีต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2556.
- บุญฤทธิ์ เหมปราชญ์ และรพีพร เฟื่องเกษม. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่ออัตราดอกเบี้ยเงินปันผลของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กรณีศึกษาบริษัทในกลุ่มธุรกิจการแพทย์ของประเทศไทย,” **การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 11**. 2564. ปทุมธานี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ หน้า 689-698.
- ไพรัชญา วิจิตรประดิษฐ์. **อัตราส่วนทางการเงินที่มีอิทธิพลต่ออัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2562.
- อนัญญา คำพันธ์. **ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานทางการเงินกับราคาตลาดของหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET 100**. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 2559

การบริหารรายได้และการบริหารค่าใช้จ่ายที่มีผลต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของบริษัท
จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค
Revenue and Expense Management Affecting the Investment in the Stock
Exchange of the Companies Listed in the Stock Exchange of Thailand
in the Energy and Utility Business Sector

ประภาพร คำวิชัย¹ และ ประเวศ เพ็ญวุฒิกุล²
Prapaporn kamwichai¹ and Pravas Penvutikul²

สาขาการบัญชี คณะบัญชี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม¹
Accounting, Faculty of Accounting, Sripatum University¹
คณะบัญชี มหาวิทยาลัยศรีปทุม²
Faculty of Accounting, Sripatum University²
E-mail: prapaporn910@gmail.com

Received: July 13, 2021; Revised: November 21, 2021; Accepted: November 23, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารรายได้และการบริหารค่าใช้จ่ายที่มีผลต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค กลุ่มตัวอย่างจำนวน 59 บริษัท เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2561-2563 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ และ ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

ในภาพรวมกำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) และ มูลค่าราคาตามตลาด (Mark Cap) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ส่งผลต่อ อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (AR) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (FAT) ต้นทุนขาย (Cost of sale) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Expense) และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Expense) ที่ระดับนัยสำคัญ .05 ถือว่ามีผลในทิศทางสูง

คำสำคัญ: อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร มูลค่าราคาตามตลาด

Abstract

The objective of the research was to study revenue and expense management affecting the investment in the Stock Exchange of the companies listed in the Stock Exchange of Thailand in the energy and utility business sector. The samples were 59 companies. The data were collected from 59 companies from 2018 to 2020. The statistics used in the research were descriptive data analysis, correlation coefficient analysis used to test the relationship among the

independent variables, and multiple regression analysis used to test the hypothesis.

The research findings were as follows.

The findings showed that in the overall, the net profit (NP) and the market cap (Mark Cap) of the companies listed in the Stock Market of Thailand in the energy and utility business sector affected the total assets turnover (AT), the current ratios (CR), the accounts receivable turnover ratios (AR Turnover Ratios), the fixed asset turnover ratios (FAT), the costs of sales, the operating expenses, and other expenses with the statistical significance at the level of .05. These findings were considered that they were in a high direction.

Keywords: Total Asset Turnover Ratios, Current Ratios, Account Receivable Turnover Ratios, Fixed Asset Turnover Ratios, Market Cap

บทนำ

ปัจจุบันมีผู้สนใจในการลงทุนในหุ้นสามัญที่จำหน่ายในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งกลุ่มนักลงทุนกลุ่มสถาบัน นักลงทุนต่างประเทศ รวมถึงนักลงทุนรายย่อยในประเทศไทย ซึ่งการลงทุนในหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้น ผู้ลงทุนต้องศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทจดทะเบียนที่ออกจำหน่ายหลักทรัพย์ ทั้งรูปแบบการประกอบธุรกิจ สภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรม ผลประกอบการย้อนหลัง งบการเงินที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ประวัติการจ่ายเงินปันผลตอบแทนให้กับผู้ถือหุ้น เป็นต้น เพื่อวิเคราะห์และประเมินข้อมูลทางการเงินและการประกอบธุรกิจของบริษัทจดทะเบียนให้เข้าใจอย่างถ่องแท้ ก่อนที่จะตัดสินใจเข้าไปลงทุนทุกครั้ง ทั้งนี้ก็เพื่อให้การลงทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้ผลตอบแทนตามที่คาดหวังไว้ รวมถึงการป้องกันความเสี่ยงและความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการลงทุนในหลักทรัพย์เหล่านั้น ข้อมูลในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ถือเป็นส่วนหนึ่งของข้อมูลที่สำคัญที่จะช่วยสะท้อนให้เห็นฐานะการเงิน ความมั่นคงของบริษัทจดทะเบียนเหล่านั้น และยังเป็นประโยชน์สำหรับการตัดสินใจลงทุนของนักลงทุนกลุ่มต่าง ๆ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ให้การส่งเสริมให้นักลงทุนหรือผู้ที่สนใจในการลงทุนในหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการลงทุนในหลักทรัพย์ ด้วยการใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่เป็นปัจจัยพื้นฐาน เพื่อช่วยให้สามารถพิจารณาและตัดสินใจลงทุนได้อย่างมีหลักการและเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยเฉพาะข้อมูลจากงบการเงินและรายงานแสดงฐานะการเงินและรายงานผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียน ซึ่งนักลงทุนหรือผู้สนใจลงทุนที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจหรือมีความชำนาญในการวิเคราะห์ข้อมูลในงบการเงินสำหรับช่วยตัดสินใจลงทุน ส่วนใหญ่แล้วจะมองว่า การวิเคราะห์ข้อมูลที่แสดงในงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนเป็นเรื่องที่ยากและซับซ้อนส่งผลให้นักลงทุนรายย่อยหรือผู้ที่ขาดความรู้ในการวิเคราะห์งบการเงินที่เหมาะสมไม่มีความเข้าใจในลักษณะธุรกิจ และ ผลประกอบการของบริษัทจดทะเบียน จึงเกิดผลขาดทุนจากการลงทุนและไม่ได้รับผลตอบแทนตามที่คาดหวังไว้ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545) นอกจากนี้ วัชชนพงศ์ ยอดราช (2557-2558) ซึ่งได้ทำการศึกษา ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการทำกำไรและความเสี่ยงที่มีต่อราคาหลักทรัพย์ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ (MAI) ผู้วิจัยได้ใช้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ บริษัทในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ จำนวน 129 บริษัท ในช่วงระหว่างปีพ.ศ. 2554-2558 โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ 1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการแจกแจงหรืออธิบายลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาทั่วไป สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของข้อมูล (Mean) ค่าสูงสุดของข้อมูล (Maximum) ค่าต่ำสุดของข้อมูล (Minimum) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล (Standard Deviation) 2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยนำ

ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคทางสถิติด้วย โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) สำหรับหาความสัมพันธ์ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่และมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ซึ่งจะเป็นไปตามสมมติฐานเมื่อระดับนัยสำคัญที่ได้มีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดคือ .05 ผลการวิจัย พบว่า อัตรากำไรขั้นต้น อัตรากำไรสุทธิและอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกัน ส่วนอัตรากำไรสุทธิและอัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ รัศมี ศรีลาวงค์ (2561) ซึ่งได้ทำการศึกษา การศึกษาอัตราส่วนทางการเงินที่มีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ กรณีศึกษาในกลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ ผู้วิจัยได้ใช้ตัวอย่างในการวิจัย คือ บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง มีจำนวน 3 บริษัท โดยใช้ข้อมูลจากงบการเงินรายไตรมาส ของบริษัท ได้แก่ งบดุล และงบกำไรขาดทุน ณ วันสิ้นไตรมาส ตั้งแต่ ไตรมาสที่ 1 ปี พ.ศ. 2557 ถึงไตรมาสที่ 4 ปี พ.ศ. 2561 รวมระยะเวลา 5 ปี และทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบวิธีสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยการวิธีการจับฉลากมา 3 บริษัท เพื่อศึกษาค้นคว้า โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย คือ 1 อัตราส่วนทางการเงิน ทั้งหมด 7 อัตราส่วน ได้แก่ อัตราส่วนผลตอบแทนจากสินทรัพย์ กำไรจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ค่าเสื่อมราคาและค่าใช้จ่ายล่วงหน้าตัดบัญชี อัตราส่วนกำไรสุทธิ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนหนี้สินต่อส่วนของผู้ถือหุ้น อัตราส่วนความสามารถในการชำระหนี้ และอัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี 2. การวิเคราะห์การถดถอยเชิงซ้อน 7 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 ตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ขั้นตอนที่ 2 ข้อมูลของตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบค่าความคลาดเคลื่อนต้องมีการแจกแจงแบบปกติ ขั้นตอนที่ 5 การตรวจสอบค่าเฉลี่ยของค่าคลาดเคลื่อน ขั้นตอนที่ 6 การตรวจสอบเกี่ยวกับความแปรปรวน และขั้นตอนที่ 7 การตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกัน ของค่าความคลาดเคลื่อนผลการวิจัย พบว่า ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ คือ อัตราส่วนราคาตลาดต่อมูลค่าตามบัญชี (P/BV) ซึ่งอัตราส่วนนี้จะบอกให้รู้ราคาหุ้น ณ ขณะนั้นสูงเป็นกี่เท่าของมูลค่าทางบัญชีของหุ้นตัวดังกล่าว ตามผลการทดสอบที่พบว่าอัตราส่วนนี้มีความสัมพันธ์กับราคาหลักทรัพย์ในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิซุดา จอเจริญรักษ์ (2558) พบว่า อัตราส่วนที่มีความสำคัญกับหมวด อสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้างมากที่สุดคือ อัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) มีอิทธิพลต่อ อัตราการเปลี่ยนแปลงราคาของหลักทรัพย์มากที่สุด นั่นคือ เมื่ออัตราส่วนราคาต่อมูลค่าทางบัญชี (P/BV) เปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะทำให้ราคาของหลักทรัพย์ในหมวดอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างเปลี่ยนไปทั้งในทิศทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารรายได้และการบริหารค่าใช้จ่าย ที่มีผลต่อกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค
2. เพื่อศึกษาการบริหารรายได้และการบริหารค่าใช้จ่าย ที่มีผลต่อมูลค่าราคาตลาดตามของหุ้นของบริษัท จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ประกอบด้วย กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มธุรกิจการเงิน กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ และ กลุ่มเทคโนโลยี รวมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

ตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) โดยบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงาน และสาธารณูปโภค โดยบริษัทที่นำมาวิจัยต้องมีข้อมูลงบการเงินตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2561-2563 จำนวน 59 บริษัท รวมทั้งสิ้น 531 ตัวอย่าง

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ได้แก่ 1) อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม 2) อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน 3) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ 4) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร 5) ต้นทุนขาย 6) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 7) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ 1) กำไรสุทธิต่อหุ้น 2) มูลค่าราคาตลาดตามของหุ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ 1) ค่าสูงสุด 2) ค่าต่ำสุด 3) ค่าเฉลี่ย สำหรับการอธิบายค่าเฉลี่ยของข้อมูลตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลในงบการเงินที่ส่งผลต่อผลตอบแทนและมูลค่าตามราคาตลาด 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับการอธิบายร่วมกับค่าเฉลี่ยของข้อมูลในงบการเงินที่ส่งผลต่อผลตอบแทนและมูลค่าตามราคาตลาด ซึ่งเป็นการวัดการกระจายของรอบค่าเฉลี่ยของชุดข้อมูล

2. การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ

เพื่อใช้ทดสอบอิทธิพลหรือหาผลกระทบตามสมมติฐานที่ตั้งขึ้น โดยแสดงเป็นตัวแบบสมการถดถอยเชิงพหุคูณ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ครั้งนี้ เรื่อง การบริหารรายได้และการบริหารค่าใช้จ่ายที่มีผลต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ได้ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ใช้ได้รวบรวมมาจากแบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี (แบบ 56-1) ของบริษัททุกบริษัทที่นำมาศึกษา คือ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลติดต่อกันระหว่างปี พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2563 รวมเป็นระยะเวลา 3 ปี รวมทั้งสิ้น 59 บริษัท

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา

สรุปค่าเฉลี่ยของข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ มีจำนวนตัวแปรอิสระและตัวแปรตามรวมทั้งหมด 9 ตัวแปร ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเชิงพรรณนา

ตัวแปร	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
AT	0.00	67.23	1.47	6.76
CA	(4.97)	118.01	7.50	12.41
AR	0.00	121.25	7.78	12.40
FAT	(17.16)	41.66	1.23	5.19
COST	0.00	2023001.85	68068.61	254189.76
OPER	(27.42)	95990.80	3331.03	12268.63
OTHE	0.00	0.00	0.00	0.00
EPS	(5.50)	40.03	1.07	3.97
MARK	0.00	1313897.83	55509.52	173788.19

การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา ดังข้อมูลที่แสดงในตารางที่ 1 ของข้อมูลที่ใช้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ พบว่า จำนวนตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม มีจำนวนรวม 9 ตัวแปร ซึ่งเป็นตัวแปรอิสระ มีทั้งสิ้น 7 ตัวแปร ได้แก่ อัตราส่วน การหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) มีค่าเฉลี่ย พบว่า อยู่ที่ 1.47 เท่า แสดงให้เห็นถึงความสามารถของกิจการในการใช้สินทรัพย์ทั้งสิ้นอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด หรืออาจกล่าวได้ว่าธุรกิจมีการใช้สินทรัพย์ไปและจะก่อให้เกิด ยอดขายเท่าใด ถ้าอัตราส่วนที่คำนวณได้มีจำนวนครั้งสูง แสดงถึงประสิทธิภาพในการใช้สินทรัพย์ทั้งหมด เมื่อเทียบกับยอดขาย ถ้าอัตราส่วนนี้ต่ำ แสดงว่าบริษัทมีสินทรัพย์มากเกินความต้องการ การใช้สินทรัพย์รวมไม่มีประสิทธิภาพ ธุรกิจนั้นจะต้องพยายามหาวิธีที่จะใช้สินทรัพย์ถาวรมากขึ้น หรืออาจจะขายสินทรัพย์ถาวรที่ไม่มีความจำเป็นต้องใช้ ออกไป อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) มีค่าเฉลี่ย อยู่ที่ 7.50 เท่า แสดงให้เห็นว่าทุนหมุนเวียน มีการกู้ยืมเงินมาใช้ เพื่อดำเนินงานตามปกติ และบางบริษัทอาจจะไม่มีการกู้ยืมเงินเลย ซึ่งจะใช้เงินจากการออกหุ้นทุนเป็นหลัก รวมถึงใช้เงินจากการดำเนินงานสะสมมาเป็นทุน อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (AR) มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 7.78 เท่า เพื่อใช้วัดความสามารถในการบริหารหนี้สิน โดยพิจารณาจากอัตราส่วนที่ใช้วัดสภาพคล่องของลูกหนี้ในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่งจะเก็บเงินจากลูกหนี้ได้กี่รอบ อัตราหมุนเวียนของลูกหนี้คำนวณโดยใช้ยอดขายเชื่อสุทธิหารด้วยยอดคงเหลือของบัญชีลูกหนี้ถัวเฉลี่ย แสดงให้เห็นถึงความสามารถที่จะแปรลูกหนี้เป็นเงินสดได้รวดเร็วเป็นกี่ครั้ง เมื่อเทียบกับการขายเชื่อ (ขายสุทธิ) และคำนวณออกเป็นจำนวนวันที่จะเก็บหนี้ได้ในการคำนวณการหมุนเวียน ลูกหนี้อาจใช้ลูกหนี้การค้าเฉลี่ยก็ได้ อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (FAT) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.23 เท่า แสดงให้เห็นถึงความสามารถของกิจการในการใช้สินทรัพย์ถาวร มีประสิทธิภาพเพียงใดหรือธุรกิจใช้สินทรัพย์ถาวรไป 1 บาท จะก่อให้เกิดยอดขายเท่าใด ถ้าอัตราส่วนที่ได้มีค่ามาก แสดงว่า ธุรกิจมีการใช้สินทรัพย์ถาวรอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าอัตราส่วนที่ได้มีค่าน้อย แสดงว่า ธุรกิจใช้สินทรัพย์ถาวรอย่างไม่มีประสิทธิภาพและถ้าธุรกิจมีการซื้อสินทรัพย์เพิ่มมากขึ้น และอัตราส่วนที่ได้น้อยลง ย่อมแสดงให้เห็นว่าธุรกิจนั้นมีสินทรัพย์ถาวรเกินความจำเป็น ต้นทุนขาย (Cost of Sale) มีค่าเฉลี่ยของเงินกู้ยืมระยะยาว เท่ากับ 68,068.61 บาท บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกลุ่มอุตสาหกรรมทรัพยากร ส่วนใหญ่มีการใช้ทรัพยากรจากส่วนงานบริหาร ไม่สูงมากนัก ก็เนื่องจากกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้เครื่องจักรในการผลิตกระแสไฟฟ้า น้ำบาดาล และเหมืองแร่ ซึ่งค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่จะถูกบันทึกในบัญชีต้นทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operating Expense) มีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3,331.03 บาท แสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการขายสินค้าหรือบริการ และค่าใช้จ่าย

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลอัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (AR) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (FAT) ต้นทุนขาย (Cost of Sale) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operting Expense) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Expense) กำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) ราคาตลาดของหุ้น (Price) โดยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามข้อสมมติฐาน ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 การบริหารรายได้มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค สมมติฐานที่ 1.1 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 1.47 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหมุนเวียนสินทรัพย์รวม (AT) ไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อุมารินทร์ อินทเทพ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทที่เป็นธุรกิจครอบครัวกับบริษัทที่ไม่เป็นธุรกิจครอบครัวที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหมวดเทคโนโลยีและการสื่อสาร สมมติฐานที่ 1.2 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 7.50 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียน (CR) ไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทที่เป็นธุรกิจครอบครัวกับบริษัทที่ไม่เป็นธุรกิจครอบครัวที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยหมวดเทคโนโลยีและการสื่อสาร สมมติฐานที่ 1.3 อัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 7.78 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้ (AR) ไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาณุพันธ์ เพ็ชรไพศาล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินที่มีต่อการวัดมูลค่าตลาดของหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมมติฐานที่ 1.4 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 1.23 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (FAT)) ไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สุมาลี งามณัฏ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ของอัตราส่วนทางการเงินในหลักทรัพย์กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง

สมมติฐานที่ 2 การบริหารค่าใช้จ่ายมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค สมมติฐานที่ 2.1 ต้นทุนขายมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนขาย (Cost of Sale) ไม่มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพวัฑฒ์ ธรรมเหมไพจิตร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารต้นทุนบ้านทาวน์โฮม 3 ชั้นในเขตจังหวัดสมุทรปราการ สมมติฐานที่ 2.2 ค่าใช้จ่ายดำเนินงานมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (Operting Expense) มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพวัฑฒ์ ธรรมเหมไพจิตร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารต้นทุนบ้านทาวน์โฮม 3 ชั้น

ในเขตจังหวัดสมุทรปราการ สมมติฐานที่ 2.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านกำไรสุทธิต่อหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Expense) มีความสัมพันธ์กับกำไรสุทธิต่อหุ้น (NP) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพวัฑฒ์ ธรรมเหมไพจิตร (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารต้นทุนบ้านทาวนโฮม 3 ชั้นในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

สมมติฐานที่ 3 การบริหารรายได้มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค สมมติฐานที่ 3.1 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวมมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.935 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนหมุนเวียนสินทรัพย์รวม (AT) ไม่มีความสัมพันธ์กับมูลค่าราคาตามตลาด (Market Cap) ดังนั้นจึงไม่สนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาณุพันธ์ เพ็ชรไพศาล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินที่มีต่อการวัดมูลค่าตลาดของหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมมติฐานที่ 3.2 อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนที่มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.032 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้ (AR) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าราคาตามตลาด (Market Cap) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาณุพันธ์ เพ็ชรไพศาล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินที่มีต่อการวัดมูลค่าตลาดของหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมมติฐานที่ 3.3 อัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้ที่มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .01 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของลูกหนี้ (AR) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าราคาตามตลาด (Market Cap) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภาณุพันธ์ เพ็ชรไพศาล (2562) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินที่มีต่อการวัดมูลค่าตลาดของหุ้นของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมมติฐานที่ 3.4 อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวรมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่า Sig. เท่ากับ 0.049 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (FAT) มีความสัมพันธ์กับมูลค่าราคาตามตลาด (Market Cap) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พันธุ์ทิพย์ โชติเวรี (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดขนส่งและโลจิสติกส์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

สมมติฐานที่ 4 การบริหารค่าใช้จ่ายมีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค สมมติฐานที่ 4.1 ต้นทุนขายที่มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนขาย (Cost of Sale) มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหุ้น (Market Cap) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพวัฑฒ์ ธรรมเหมไพจิตร (2017) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารต้นทุนบ้านทาวนโฮม 3 ชั้นในเขตจังหวัดสมุทรปราการ สมมติฐานที่ 4.2 ค่าใช้จ่ายดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค

ผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (Operting Expense) พบว่า มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่า ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน (Operting Expense) มีผลกระทบต่อราคาตลาดของหุ้น (Market Cap) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชัยวัช ไขวิฑูรกิจ (2558) ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อมูลค่าราคาตามตลาดในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สมมติฐานที่ 4.3 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ด้านมูลค่าราคาตามตลาดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมวดธุรกิจพลังงานและสาธารณูปโภค ผลการวิจัยพบว่า ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Expense) มีความสัมพันธ์กับราคาตลาดของหุ้น (Market Cap) ดังนั้นจึงสนับสนุนสมมติฐาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ นพวัดี ธรรมเหมไพจิตร (2560) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารต้นทุนบ้านทาวนโฮม 3 ชั้นในเขตจังหวัดสมุทรปราการ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารรายได้และการบริหารค่าใช้จ่ายที่มีผลต่อการลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ ผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนการหมุนเวียนของสินทรัพย์รวม (AT) อัตราส่วนทุนหมุนเวียน (CR) อัตราการหมุนเวียนของลูกหนี้ (AR) อัตราการหมุนเวียนของสินทรัพย์ถาวร (FAT) ต้นทุนขาย (Cost of Sale) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน (Operting Expense) ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ (Other Expense) มีผลในเชิงลบกับเงินบวกกับกำไรสุทธิและมูลค่าราคาตลาด แสดงให้เห็นว่าบริษัทมีผลการดำเนินงานดี และบริษัทส่วนใหญ่มีผลกำไรจากการดำเนินงานเพื่อความสามารถในการทำกำไรของกิจการตัวหนึ่ง เป็นอัตราส่วนที่แสดงว่าความสามารถในการทำกำไรสุทธิของกิจการว่าเป็นที่เปอร์เซ็นต์ของค่าขาย ถ้าอัตราส่วนกำไรสุทธิสูงดีเนื่องจากแสดงถึงความสามารถในการทำกำไรสุทธิราคาตลาดของหุ้น แสดงให้เห็นว่า บางบริษัทมีราคาหุ้นหลักร้อยละยี่สิบต่อหุ้น ในขณะที่บางบริษัทมีราคาหุ้นที่ต่ำมากจึงส่งผลให้ราคาเฉลี่ยตก ซึ่งมูลค่าดังกล่าวจะสะท้อนให้ผู้ลงทุนเห็นถึงขนาดและความน่าสนใจลงทุนในตลาดหลักทรัพย์นั้น ๆ ดังนั้น นักลงทุน นักวิเคราะห์ สามารถที่จะนำข้อมูลในการเงินเหล่านี้มาใช้ในการประเมินความเสี่ยงของบริษัทและใช้ประกอบการตัดสินใจลงทุนแทนที่จะมองแค่ผลตอบแทนเท่านั้น ตามหลักการของทฤษฎีแบบจำลองการประเมินราคาของหลักทรัพย์ (Capital Asset Pricing Model : CAPM) และนักลงทุนจะต้องประเมินข้อมูลในการเงินเหล่านี้ว่า มีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใดในแต่ละองค์ประกอบที่รวมอยู่ในงบการเงินเพื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูลในการเงินที่มีผลต่อผลตอบแทนจากการลงทุนในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นเพียงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเพียงอย่างเดียวเพื่อใช้สำหรับการตัดสินใจ อย่างไรก็ตามในความเป็นจริงแล้ว นักลงทุน นักวิเคราะห์ข้อมูล ควรที่จะนำปัจจัยด้านอื่นมาร่วมพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจให้มากขึ้น เช่น สภาพเศรษฐกิจ ณ ช่วงเวลานั้น ปัจจัยด้านเทคนิค และการเมือง รวมถึงข้อมูลของบริษัทและกลุ่มอุตสาหกรรม เพื่อลดความเสี่ยงจากการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีแบบจำลองการประเมินราคาของหลักทรัพย์ (Capital Asset Pricing Model : CAPM) ที่ผู้ลงทุนจะต้องประเมินความเสี่ยงรอบด้านจากการลงทุนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผลตอบแทนที่คาดหวังไว้
2. ข้อมูลในการเงินจะสะท้อนถึงผลงานของตัวแทนผู้ถือหุ้น หรือ ผู้บริหารในบริหารจัดการสินทรัพย์ ให้ได้รับผลตอบแทนกลับมาสู่ผู้ถือหุ้น ตามหลักทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) หากบริษัทมีสินทรัพย์มากขึ้น มีผลกำไรเพิ่มขึ้นย่อมมีผลตอบแทนสู่ผู้ถือหุ้นที่มากขึ้น อย่างไรก็ตามส่วนหนึ่งของข้อมูลในการเงินเกิดจากการ

ประมาณการตามหลักการบัญชี ดังนั้น ผู้ลงทุนควรพิจารณารายการในงบการเงินร่วมกับส่วนประกอบอื่นของงบการเงินในการตัดสินใจลงทุน เช่น รายงานของผู้สอบบัญชี หมายเหตุประกอบงบการเงิน เป็นต้น

3. จากผลการศึกษาวิจัยจะช่วยสนับสนุนให้ผู้ใช้งบการเงิน ผู้ลงทุน หรือนักวิเคราะห์ และ หน่วยงานกำกับดูแล ได้เห็นถึงความสอดคล้องกันของข้อมูลที่แสดงในงบการเงินกับผลตอบแทนจากการลงทุน ทั้งนี้เพื่อให้นักลงทุนและนักวิเคราะห์ใช้เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการตัดสินใจลงทุนในบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ร่วมกับปัจจัยด้านอื่น อย่างไรก็ตามข้อมูลในงบการเงินรวมถึงผลการวิจัย เป็นการใช้อ้างอิงในอดีตมาวิเคราะห์ ดังนั้น ผู้ถือหุ้นและนักวิเคราะห์ ควรที่จะติดตามงบการเงินของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในทุกไตรมาสเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ปัจจุบันและลดความเสี่ยงในการลงทุน นอกจากนี้หน่วยงานกำกับดูแล เช่น คณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังสามารถพิจารณาความผิดปกติของผลตอบแทนที่บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์คืนสู่ผู้ถือหุ้นว่าเป็นไปอย่างเหมาะสมหรือไม่ เช่น ในขณะที่งบการเงินประสบผลขาดทุน มีรายได้เฉลี่ยอยู่ในระดับปกติทั่วไป แต่ราคาหุ้นกลับเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว หรือมีการจ่ายเงินปันผลโดยที่มีผลการดำเนินงานกลับไม่ค่อยดี ซึ่งจะเป็นตัวบ่งชี้ความผิดปกติของงบการเงิน หรือการแสดงข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนเหล่านั้นต่อสาธารณะชน เพื่อให้สามารถติดตามตรวจสอบได้อย่างทันเวลา ก่อนเกิดความเสียหายขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากการศึกษาในงานวิจัยนี้ ได้จำกัดช่วงเวลาจากปี พ.ศ. 2561-2563 เท่านั้น และเลือกตัวอย่างมาเพื่อศึกษาเพียงกลุ่มอุตสาหกรรมเดียว ดังนั้น ผู้ที่จะนำผลการวิจัยเหล่านี้ไปศึกษาเพิ่มเติม หรือต่อยอดความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ ควรขยายระยะเวลาในการศึกษาออกไปอีกและอาจจะกำหนดตัวแปรอิสระเพิ่มเติมตามความเหมาะสมของตลาดหุ้นและการวิเคราะห์ของนักวิเคราะห์ลงทุนในขณะนั้น รวมถึงอาจจะเลือกเปลี่ยนกลุ่มอุตสาหกรรม หรือเลือกตัวอย่างให้ครอบคลุมทุกอุตสาหกรรมในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลายและเป็นปัจจุบัน

2. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ นำองค์ประกอบของงบการเงินด้านสินทรัพย์ หนี้สิน และ ทุน ในงบแสดงฐานะการเงิน รายได้และค่าใช้จ่ายรวมถึงกำไรสุทธิในงบกำไรขาดทุนเบ็ดเสร็จ โดยยังไม่ได้พิจารณาองค์ประกอบอื่นของงบการเงิน เช่น งบกระแสเงินสด หมายเหตุประกอบงบการเงิน รายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นต้น ดังนั้น ในงานวิจัยต่อไปควรนำองค์ประกอบเหล่านี้มาร่วมศึกษาวิจัย เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุมองค์ประกอบของรายงานทางการเงินมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีด้วยความกรุณาอย่างสูง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิตาภรณ์ สินจรูญศักดิ์ คณบดีคณะบัญชี ท่านได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ และข้อเสนอแนะ ทำให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินงานวิจัยออกมาได้แล้วเสร็จสมบูรณ์ ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะ รูปแบบแนวทางการแก้ไข และการปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ จนส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้มีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ และเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการตัดสินใจของนักลงทุนต่อไปในอนาคต และผู้วิจัยขอขอบพระคุณครอบครัวที่ให้การสนับสนุนการศึกษา และเป็นกำลังใจที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- ชัยธวัช โชวิฑูรกิจ. ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาหุ้นกลุ่มโรงแรม ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2558.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. เทคนิคการวิเคราะห์งบการเงินบริษัทจดทะเบียนพิมพ์. กรุงเทพฯ: ฝ่ายสื่อสารองค์กร ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2545.
- นิชดา จอเจริญรักษ์. ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินกับราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และการก่อสร้าง. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2558.
- นพวัฑฒ์ ธรรมเหมไพจิตร และคณะ. แนวทางการบริหารต้นทุนบ้านทาวน์โฮม 3 ชั้นในเขตจังหวัดสมุทรปราการ, วิศวกรรมเกษมบัณฑิต. 7, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2560): 194-205.
- พันธุ์ทิพย์ โชติเวธิ. การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมบริการ หมวดขนส่งและโลจิสติกส์ ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 2551.
- ภาณุพันธ์ เพ็ชรไพศาล. ผลกระทบของอัตราส่วนทางการเงินที่มีต่อการวัดมูลค่าราคาตลาดของหุ้น ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2562.
- รัชมี ศรีลาวงศ์. อัตราส่วนทางการเงินที่มีผลกระทบต่อราคาหลักทรัพย์ กลุ่มอุตสาหกรรมอสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้างในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ, 2561.
- วัชชนพงษ์ ยอดราช. “ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศทางการบัญชีที่มีต่อผลการดำเนินงานของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.” วิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา. 12, 2 (ตุลาคม 2557-มีนาคม 2558): 58-96.
- สุมาลี รามัญ. “อิทธิพลการรับรู้คุณค่าของลูกค้าในฐานะตัวแปรคั่นกลางที่เชื่อมโยงคุณภาพการให้บริการสู่ความพึงพอใจของลูกค้าในโครงการหมู่บ้านบูราสรีราชพฤกษ์-แจ้งวัฒนะ,” มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์. 3, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2564): 59-67.

การพัฒนาแบบวัดทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค

Development of a Social Skill Test for the 9th Grade Students in the Schools under Ubon Ratchatani Primary Educational Service Area by Using Polytomous Item Response Theory

จิตส์สุดา สามารถ ณรงค์ฤทธิ์ อินทนาม และปาริชาติ รัตนราช
Chitsuda Samart, Narongrith Intanam and Parichat Rattananaraj

สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Department of Educational Research and Evaluation, Faculty of Education
Ubon Ratchathani Rajabhat University
Email: Chitsuda.sg62@ubru.ac.th

Received: September 24, 2021; Revised: January 31, 2022; Accepted: February 1, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างแบบวัดทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค 2) วิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 600 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพแบบวัดตามทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม ได้แก่ ความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และอำนาจจำแนก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบวัดตามทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ ได้แก่ ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (CFA) ค่าพารามิเตอร์ความชันร่วม (α) และ ค่าพารามิเตอร์ Threshold (β) ของแต่ละรายการคำตอบ

ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบวัดทักษะทางสังคม มีคุณลักษณะ 4 ด้าน 20 ตัวบ่งชี้ย่อย
2. คุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมมีค่าความเที่ยงตรงทั้งฉบับ .90 มีค่าเชื่อมั่นทั้งฉบับ ตามวิธีการทดสอบแบบดั้งเดิม (CTT) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ .90 ที่ระดับนัยสำคัญ .05 การตรวจสอบความเป็นเอกมิติ ซึ่งเป็นเงื่อนไขในการใช้สถิติตามทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ (IRT) ด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) โมเดลการวัดมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าไค-สแควร์ (χ^2) เท่ากับ 162.22 ($\chi^2 / df = 1.18$), ค่าองศาอิสระ (df) เท่ากับ 137 ค่านัยสำคัญทางสถิติ (p-value) เท่ากับ .06, ค่าดัชนีระดับความสอดคล้อง (GFI) เท่ากับ 0.99, ดัชนีวัดระดับความเหมาะสมเชิงเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 0.992, TLI เท่ากับ 0.988 ดัชนีรากของกำลังสองเฉลี่ยของเศษเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.027 และค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.18 วิเคราะห์โดยใช้ Graded-Response Model พิจารณาพารามิเตอร์ threshold ของแต่ละรายการคำตอบ (β) พบว่า β_1 มีค่าอยู่ระหว่าง -3.85 ถึง -1.74 ส่วน β_2 มีค่าอยู่ระหว่าง -2.89 ถึง -.95 และ β_3 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.60 ถึง -0.14 โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า $\beta_1 < \beta_2 < \beta_3$ ค่าพารามิเตอร์ความชันร่วม (α) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.58 ถึง 2.35

คำสำคัญ: ทักษะสังคม วัยรุ่นตอนกลาง ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่

Abstract

The objectives of the research were to 1) create a social skill test for the 9th grade students by using Polytomous Item Response Theory and 2) analyze quality of the social skill test for the 9th grade students. The samples were 600 students studying in the 9th grade in the schools under Ubon Ratchatani Primary Educational Service Area in the academic year of 2021. They were randomized by stratified random sampling. The statistics used to analyze the quality of the social skill test based on Classical Test Theory (CTT) were the validity, the reliability, and the discrimination. The statistics used to analyze the social skill test based on Item Response Theory (IRT) were Confirmatory Factor Analysis (CFA), common item slope parameter (α), and Threshold Parameter (β) for each item of the answers.

The research findings were as follows.

1. The social skill test consisted of 4 aspects and 20 sub-indicators.

2. The quality of the social skill test had the validity of the whole test at .90, the reliability of the whole test based on CTT by using Alpha coefficient at .90 with the statistical significance at the level of .05. According to the examination of the unidimensionality that was the condition on the use of IRT analyzed by CFA, the measurement model was consistent with the empirical data. The chi-square value (β_2) was 162.22 ($\beta_2/df = 1.18$), degrees of freedom (df) at 137, statistical significance (p-value) at 0.06, the level of conformity index (GFI) at .99, the comparative fitness index (CFI) at .99 and the parameter estimation error (RMSEA) at .18. When the analysis was conducted by using the Graded-Response Model to investigate the threshold of each item (β), the findings showed that the value of β_1 was from -3.85 to -1.74, β_2 was from -2.89 to -0.95, and β_3 was from -1.60 to 0.14, with all questions $\beta_1 < \beta_2 < \beta_3$. The common slope parameter (α) ranged from 0.58 to 2.35.

Keywords: Social Skills, Middle Adolescence, A Modern Test Theory

บทนำ

แนวทางของประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (2559) อยู่ในห้วงเวลาของของสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สังคมมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้น จากแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของโลกทำให้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต ทักษะคิด ความเชื่อ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประเทศไทยจึงได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติที่เร่งพัฒนาทางด้านสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ในการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพให้มากขึ้น ส่งผลต่อเนื่องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2553) มาตรา 22 ถึง 30 ได้กล่าวถึง การจัดการศึกษาที่เน้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับ ทักษะสังคม ได้แก่ ข้อ 1. ความรู้เรื่องเกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชน ชาติ และสังคมโลก และข้อ 5. มีความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข รวมทั้งในส่วนของการศึกษาต่อ ในปัจจุบันได้กำหนดให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสในการเข้าศึกษาต่อ และให้นำผลการประเมินผู้เรียนทางด้านทักษะ โดยมุ่งพัฒนานคนให้มีความสุข ทั้งด้าน ความรู้ ความคิด ความสามารถ

และความรับผิดชอบต่อสังคม แนวคิดการพัฒนาทักษะสังคมในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่หลักสูตรแกนกลางฉบับปรับปรุง พ.ศ.2551 ได้กำหนดทักษะที่นักเรียนทุกคนพึงได้รับการพัฒนาให้รู้จักสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่างๆ อย่างเหมาะสม ปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น จัดการกับชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัฒนธรรมและสังคม ท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ทำให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในเรื่อง ทักษะสังคม ในภาพรวมของประเทศ จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงควรมุ่งเน้นให้ความสำคัญในการพัฒนา ทักษะสังคม แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

ทักษะทางสังคม นั้นเกิดจากบุคคลแต่ละวัยจะต้องเรียนรู้และพบเจอสิ่งใหม่ ๆ เป็นประสบการณ์ส่วนตัว จึงทำให้เกิดผลต่อการพัฒนาการทางด้านสังคม (จารุวรรณ เจนจบ, 2557) ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด เกี่ยวกับทักษะทางสังคม ได้แก่ ทฤษฎีจิตสังคม ของ Erikson ทฤษฎีปัญญาทางสังคมของ Albert Bandura (Social cognitive theory) (Bandura, 1986) ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม Havighurst แนวคิด และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งจากกรมสุขภาพจิต (2540) รวมทั้งนักวิชาการได้ให้นิยาม และองค์ประกอบของทักษะสังคม สามารถสังเคราะห์คุณลักษณะของทักษะสังคม พบว่า คุณลักษณะของทักษะทางสังคม มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การรู้จักตนเอง 2) การหลีกเลี่ยงและแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม 3) การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และ 4) ความรับผิดชอบต่อสังคม

ช่วงวัยที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษานั้นคือช่วงวัยรุ่นตอนกลาง อายุระหว่าง 14-17 ปี เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการอิสระ ดังที่จารุวรรณ เจนจบ (2557) ได้กล่าวว่า เป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวระหว่างวัยเด็กกับวัยผู้ใหญ่ เป็นวัยที่มีการเจริญเติบโตของร่างกายสูงสุด และมีการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างเกิดขึ้น เช่นเดียวกับ เพ็ญพิไล ฤทธาณานนท์ (2549) กล่าวว่า เป็นวัยที่มีอารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่าย มีความเชื่อมั่น ความต้องการตลอดจนความปรารถนาต่าง ๆ เป็นไปอย่างรุนแรง ปราศจากความยั้งคิด ชอบทำอะไรตามใจชอบ หรือความนึกคิดของตน ต้องการเป็นที่ยอมรับนับถือในกลุ่มเพื่อน โดยพยายามทำอะไร คล้าย ๆ กัน เลียนแบบตามกัน เป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ถ้าสามารถดำเนินชีวิต ในช่วงเวลานี้ผ่านไปอย่างราบรื่นจะก้าวเข้าสู่ความเป็นผู้ใหญ่ด้วยดี ขณะที่ Erikson (1964) ได้แสดงทัศนะว่าช่วงวัยนี้เป็นช่วงวิกฤตในการหาเอกลักษณ์แห่งตน ทำให้มนุษย์มีความสับสนทางจิตใจมากที่สุดยิ่งกว่าวัยอื่น ช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงนี้นักเรียนกำลังเรียนรู้ และทดลองบทบาทต่าง ๆ ในสังคม ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานของความสนใจ ความมุ่งมั่นในชีวิต อาชีพ ลักษณะของคู่ครอง ฯลฯ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เนื่องจากอยู่ในช่วงวัยอายุ 14-17 ปี เป็นช่วงอายุวัยรุ่น (จารุวรรณ เจนจบ, 2557) ที่มีความเปลี่ยนแปลงในการเข้าสังคมตามที่กล่าวมา อีกทั้งยังเป็นช่วงในการเริ่มต้นหาตัวเองในการศึกษาต่อ ฉะนั้นในช่วงวัยนี้ของนักเรียนควรส่งเสริมให้เกิดทักษะสังคม เพื่อให้เติบโตเข้าสู่ผู้ใหญ่อย่างมีคุณภาพ มีความสามารถในการแข่งขัน และอยู่ในสังคมอย่างมีคุณภาพได้

จากความสำคัญของทักษะสังคม ในภาพรวมตามที่ได้อ้างมานั้นจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันการประเมินผลการเรียนรู้เป็นการประเมินผลการเรียนในแต่ละรายวิชา ไม่ได้เน้นการประเมินด้านทักษะทางสังคมเท่าที่ควร จึงจำเป็นต้องสร้างเครื่องมือวัดที่เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพตามเกณฑ์ เพื่อใช้ในการประเมินทักษะทางสังคมของนักเรียน และสามารถนำผลจากการวัดไปพัฒนาทักษะทางสังคม เนื่องจากถ้านักเรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีจะเป็นพื้นฐานในการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและบุคลิกภาพที่ดี และจะช่วยให้นักเรียนหาแนวทางการดำเนินชีวิตโดยสามารถเลือกวิชาชีพที่เหมาะสมกับตนเอง มีครอบครัวที่ดี ช่วยกันดูแลสังคมสิ่งแวดล้อมที่ดีต่อตนเองและส่วนรวมในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบวัดทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค
2. เพื่อวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาแบบวัดทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3 โดยกำหนดกรอบแนวคิดและได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 การพัฒนาแบบวัดทักษะทางสังคม กำหนดวัตถุประสงค์การสร้างแบบวัด ศึกษาทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดนิยามปฏิบัติการเขียนข้อคำถามแบบวัดสถานการณ์ทักษะทางสังคม ตามตารางคุณลักษณะที่กำหนดไว้ โดยทุกข้อคำถามผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการวิเคราะห์ค่า CVI (Content Validity Index) จากนั้นนำไปทดสอบครั้งที่ 1 (Try out) กับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 100 คน และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์คุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมตามทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม ในด้านค่าความเที่ยงตรง ความเชื่อมั่น และ ค่าอำนาจจำแนก

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ผลการพัฒนาแบบวัดทักษะสังคม โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค นำข้อคำถามที่ผ่านการคัดเลือกไปใช้กับตัวอย่างจำนวน 600 คน แล้วตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นความเป็นเอกมิติ (Unidimension) ด้วยการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง และหาคุณภาพของแบบวัดโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค วิเคราะห์ด้วยโมเดล Graded Response Theory

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ที่สังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี จำนวน 6,386 คน

ตัวอย่าง คือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 ที่สังกัดในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยใช้จำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้กำหนดสัดส่วนในแต่ละกลุ่ม จำนวน 600 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบวัดทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค ได้แก่ แบบทดสอบชนิดสถานการณ์ 4 ตัวเลือก ตามคุณลักษณะของแบบวัดประกอบด้วย 4 คุณลักษณะย่อย 20 ตัวชี้วัด มีค่าดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหา (CVI) ระหว่าง 0.8–1.00 ค่าอำนาจจำแนกหาได้จากค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) มีค่าระหว่าง 0.40 ถึง 0.76 จำนวน 20 ข้อ นั่นคือสามารถจำแนกได้ปานกลางถึงจำแนกได้ในระดับสูงมาก ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะสังคมทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.90

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสร้างและหาคุณภาพแบบวัดทักษะทางสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี จำนวน 20 ข้อ

การหาคุณภาพเครื่องมือแบบวัดทักษะทางสังคม

ผลการวิเคราะห์หาความสอดคล้อง (CVI) ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 คน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาตรงตามนิยามเชิงปฏิบัติการกับข้อคำถาม ผลการตรวจสอบพบว่า เมื่อนำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาหาดัชนีความสอดคล้อง คัดเลือกข้อที่มีค่า CVI เท่ากับ 0.80–1.00 ได้

การวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก (r) ทั้งฉบับผู้วิจัยนำแบบวัดที่ปรับแก้และคัดเลือกข้อคำถามจากผู้เชี่ยวชาญแล้วไปใช้กับกลุ่มทดลอง (Try-out) จำนวน 100 คน เพื่อวิเคราะห์อำนาจจำแนกรายข้อหาได้จากค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม มีค่าระหว่าง 0.40 ถึง 0.76 และค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา มีค่าเท่ากับ 0.90

2. การวิเคราะห์ผลการพัฒนาแบบวัดทักษะสังคม โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของ IRT ด้วยการตรวจสอบความเป็นเอกมิติ (Unidimension) โดยการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง ผลจากการตรวจสอบดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 น้ำหนักองค์ประกอบค่าความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทักษะทางสังคม

ข้อคำถาม	น้ำหนักองค์ประกอบ	น้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน	SE	R ²
i1	1.000	0.325	0.040	0.106
i2	1.284	0.425	0.037	0.180
i3	0.884	0.301	0.041	0.090
i4	1.193	0.613	0.030	0.376
i5	1.127	0.409	0.038	0.167
i6	1.091	0.660	0.028	0.435
i7	1.206	0.592	0.030	0.351
i8	0.999	0.603	0.030	0.364
i9	1.217	0.435	0.037	0.190
i10	1.102	0.430	0.037	0.185
i11	1.013	0.463	0.036	0.214
i12	1.330	0.481	0.035	0.231
i13	1.257	0.463	0.036	0.215
i14	1.358	0.555	0.033	0.308
i15	1.467	0.608	0.029	0.369
i16	1.420	0.579	0.031	0.335
i17	1.434	0.489	0.035	0.239
i18	1.156	0.515	0.035	0.266
i19	1.291	0.552	0.033	0.305
i20	1.356	0.650	0.028	0.423
$\chi^2 = 162.223$ ค่า df = 137 ค่า p = .069 ค่า $\chi^2/df = 1.18$ ค่า CFI = .992 ค่า TLI = .988 ค่า SRMR = .027 และค่า RMSEA = .018				

จากผลการตรวจสอบความเป็นเอกมิติ (Unidimension) ด้วยการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้างของความสอดคล้องระหว่างโมเดลโครงสร้างองค์ประกอบของทักษะสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า

ค่า $\chi^2 = 162.223$, $df = 137$, $P\text{-value} = 0.069$, $CFI = .992$, $TLI = 0.988$, $RMSEA = 0.018$ และค่า $\chi^2/df = 1.18$ แสดงว่า โมเดลมีความเป็นเอกมิติ (Unidimension) ความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี

วิเคราะห์คุณภาพรายข้อโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุวิภาค (Graded Response Model) เพื่อตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก (a) และ ค่าความยาก (b) ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อคำถามที่ใช้วัดทักษะทางสังคม โดยใช้ Graded-Response Model (GRM)

ข้อคำถามที่	ค่าพารามิเตอร์			
	α_i (SE)	β_1 (SE)	β_2 (SE)	β_3 (SE)
1	0.92 (0.12)	-2.48 (0.29)	-2.09 (0.24)	-1.10 (0.15)
2	1.34 (0.15)	-2.06 (0.19)	-1.45 (0.13)	-1.22 (0.12)
3	2.05 (0.24)	-2.71 (0.22)	-1.89 (0.13)	-1.54 (0.11)
4	1.40 (0.15)	-3.48 (0.35)	-2.07 (0.18)	-1.06 (0.10)
5	2.28 (0.28)	-2.87 (0.24)	-2.08 (0.14)	-1.60 (0.11)
6	1.08 (0.13)	-3.85 (0.43)	-2.89 (0.30)	-0.80 (0.11)
7	1.10 (0.13)	-3.00 (0.31)	-2.05 (0.21)	-1.11 (0.13)
8	1.26 (0.14)	-2.71 (0.26)	-2.03 (0.19)	-1.16 (0.12)
9	1.19 (0.13)	-3.29 (0.32)	-1.15 (0.12)	-0.61 (0.09)
10	1.14 (0.12)	-3.10 (0.30)	-1.30 (0.13)	-0.14 (0.09)
11	1.50 (0.16)	-2.46 (0.21)	-1.96 (0.16)	-1.02 (0.10)
12	1.87 (0.18)	-2.10 (0.15)	-1.82 (0.13)	-0.87 (0.08)
13	1.55 (0.15)	-2.20 (0.17)	-1.17 (0.10)	-0.71 (0.08)
14	1.73 (0.19)	-2.68 (0.22)	-1.76 (0.13)	-1.27 (0.10)
15	1.36 (0.14)	-2.75 (0.24)	-2.13 (0.18)	-0.49 (0.08)
16	2.35 (0.25)	-2.41 (0.17)	-1.79 (0.11)	-1.19 (0.08)
17	0.82 (0.11)	-3.38 (0.41)	-2.82 (0.34)	-0.42 (0.12)
18	0.58 (0.10)	-1.74 (0.30)	-0.95 (0.20)	-0.40 (0.16)
19	1.61 (0.18)	-3.20 (0.30)	-1.92 (0.16)	-1.42 (0.12)
20	1.74 (0.17)	-2.41 (0.18)	-1.83 (0.13)	-0.75 (0.08)

จากตารางที่ 2 การประมาณค่าพารามิเตอร์ของข้อคำถามที่ใช้วัดทักษะทางสังคม โดยใช้ Graded-Response Model (GRM) โดย α หมายถึง ค่าพารามิเตอร์ความชันร่วมของข้อคำถาม β หมายถึง ค่าพารามิเตอร์ Threshold ของรายการคำตอบ ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะทางสังคมที่วิเคราะห์ด้วย Graded-Response Model=0.80

เมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์ threshold ของแต่ละรายการคำตอบ (β_i) พบว่า β_1 มีค่าอยู่ระหว่าง -3.85 ถึง -1.74 ส่วน β_2 มีค่าอยู่ระหว่าง -2.89 ถึง -0.95 และ β_3 มี ค่าอยู่ระหว่าง -1.60 ถึง -0.14 โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า $\beta_1 < \beta_2 < \beta_3$ สามารถบอกได้ว่าผู้ที่มี คุณลักษณะ θ สูง มีโอกาสเลือกตอบรายการคำตอบระดับ 4

มากกว่า รายการคำตอบระดับ 1, 2 และ 3

ค่าพารามิเตอร์ความชันร่วม (α_1) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.58 ถึง 2.35 โดยในทางปฏิบัตินิยมใช้ค่าพารามิเตอร์ความชันร่วมอยู่ระหว่าง +0.50 ถึง +2.50 (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) โดยข้อคำถามที่มีค่าพารามิเตอร์ความชันร่วมสูงสุด คือ ข้อ 16 มีค่าเท่ากับ 2.35 และข้อคำถามที่มีค่าพารามิเตอร์ความชันร่วมต่ำที่สุดคือ ข้อ 18 มีค่าเท่ากับ 0.58 กล่าวได้ว่าข้อคำถามที่มีค่าพารามิเตอร์ความชันร่วมสูงกว่าข้ออื่น จะมีค่าอำนาจจำแนกสูงกว่าข้ออื่น

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างแบบวัดทักษะสังคม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สร้างโดยกำหนดจุดมุ่งหมาย ศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เขียนข้อคำถามจากแนวทางการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์นิยามตามองค์ประกอบคุณลักษณะที่ต้องการวัด รูปแบบข้อคำถามมีลักษณะเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนรายข้อ จัดทำตารางแสดงคุณลักษณะของแบบวัด (Test Blueprint) การพัฒนาแบบวัดทักษะทางสังคม เป็นแบบวัดแบบสถานการณ์ โครงสร้างนิยามปฏิบัติการของคุณลักษณะทักษะทางสังคมทั้ง 4 ด้าน โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเองให้ครอบคลุมพฤติกรรมบ่งชี้ในด้านต่าง ๆ ดังแสดงในตาราง

ตารางที่ 3 ตารางคุณลักษณะของแบบวัดตามองค์ประกอบทักษะทางสังคม

คุณลักษณะ	นิยาม	พฤติกรรมบ่งชี้
1. การรู้จักตนเอง	การรู้จักความถนัด ความสามารถ จุดเด่น จุดด้อยของตนเอง เข้าใจความแตกต่างของแต่ละบุคคล รู้จักยอมรับ เห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในตนเอง	1) บอกจุดเด่น และจุดด้อยของตนเองได้ 2) บอกความสามารถของตนเองได้ 3) มีความยินดีเมื่อตนเองหรือผู้อื่นประสบความสำเร็จ 4) บอกเป้าหมายที่ตนเองต้องทำได้ 5) สามารถบรรลุเป้าหมายของตนเองได้
2. การหลีกเลี่ยงและแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม	ความรู้เท่าทันภาวะอารมณ์ของบุคคลอื่น รู้สาเหตุ วิธีการควบคุมอารมณ์และความเครียด ที่ผ่อนคลาย หลีกเลี่ยงและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะก่อเกิดอารมณ์ไม่พึงประสงค์ไปในทางที่ดี การจัดการความขัดแย้งและการเจรจาต่อรองในการตัดสินใจ แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม	1) แยกแยะข้อมูลข่าวสารต่างๆที่อยู่รอบตัวได้ 2) วิพากษ์วิจารณ์ด้วยหลักเหตุผล 3) บอกสาเหตุของปัญหาได้พร้อมกับหาทางเลือกในการแก้ไขปัญหา 4) มีแนวทางหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหา 5) ตัดสินใจแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆได้

ตารางที่ 3 ตารางคุณลักษณะของแบบวัดตามองค์ประกอบทักษะทางสังคม (ต่อ)

คุณลักษณะ	นิยาม	พฤติกรรมบ่งชี้
3. การสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น	การสื่อสารทั้งภาษาพูด ภาษากาย การฟังและสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงความรู้สึก ให้ข้อมูลย้อนกลับ (ไม่ใช่ทางลบ) และรับรู้ข้อมูลย้อนกลับ เข้าใจมุมมอง อารมณ์ ยอมรับความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้อื่น วางตัวเหมาะสมในสถานการณ์ต่าง ๆ ใช้การสื่อสารที่สร้างความสัมพันธ์ที่ดี	1) สามารถสื่อสารทั้งภาษาพูดและภาษาพูดได้อย่างถูกต้องตามระดับ 2) รับฟังและให้คำแนะนำผู้อื่นได้ 3) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น 4) ชอบเข้าสังคม พบปะกับบุคคลอื่น 5) วางตัวได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะ
4. ความรับผิดชอบต่อสังคม	มีความรับผิดชอบ ยอมรับผลที่เกิดจากการตัดสินใจและการทำกิจกรรมที่มีต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย และสอดคล้องกับหลักปฏิบัติสากล	1) รับผิดชอบหน้าที่และตัดสินใจทำสิ่งต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง 2) ยอมรับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจของตน 3) ปฏิบัติตามกฎหมายของสังคม 4) มีคุณธรรม จริยธรรม 5) ปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

จากการสังเคราะห์คุณลักษณะและตัวชี้วัดทักษะทางสังคม ผู้วิจัยจึงได้เขียนข้อคำถาม แบบวัดที่สร้างขึ้นเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์ แบบ 4 ตัวเลือก ใช้วิธีการให้คะแนนแบบพหุวิภาค (ค่าคะแนน 1-4) (Polytomous) โดยนำเกณฑ์บุริก มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดค่าคะแนนทุกตัวเลือกตั้งแต่ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง และน้อย จำนวน 20 ข้อ ดังตัวอย่างข้อสอบต่อไปนี้

นักเรียนเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้วเข้าเรียนในสถานศึกษาแห่งใหม่ ในวันปฐมนิเทศนักเรียนใหม่ เหตุการณ์ใดจะเกิดขึ้นกับนักเรียนมากที่สุด

ก. นั่งอยู่เฉย ๆ คนเดียว (2)

ข. ไม่ไปร่วมงานปฐมนิเทศ (1)

ค. ทำความรู้จักพูดคุยกับเพื่อนใหม่ (4)

ง. คู่กับเพื่อนที่มาจากโรงเรียนเดียวกัน (3)

2. ผลการหาคุณภาพและตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคม

2.1 หาคุณภาพโดยทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม (CCT)

1) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (CVI) ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 ท่าน โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00

2) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีความเชื่อมั่นของแบบวัดทั้งฉบับเท่ากับ 0.90

3) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดทักษะทางสังคมตามคุณลักษณะทั้ง 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อมีค่าระหว่าง 0.40 ถึง 0.76

2.2 หาคุณภาพโดยทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่ (IRT) โดยใช้โมเดล Graded Response Theory

1) ผลการตรวจสอบความเป็นเอกมิติ (Unidimension) ด้วยการวิเคราะห์ความตรงเชิงโครงสร้าง พบว่า $\chi^2 = 162.223$ ค่า $df = 137$ ค่า $p = .069$ ค่า $\chi^2/df = 1.18$ ค่า CFI = .992 ค่า TLI = .988 ค่า SRMR = .027 และค่า RMSEA = .018 แสดงว่า โมเดลมีความเป็นเอกมิติ

2) อำนาจจำแนก (a) พิจารณาได้จาก α ค่าพารามิเตอร์ความชันร่วมของข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.58 ถึง 2.35

3) ค่าความยาก (b) พิจารณาค่าพารามิเตอร์ threshold ของแต่ละรายการคำตอบ (β) พบว่า β_1 มีค่าอยู่ระหว่าง -3.85 ถึง -1.74 ส่วน β_2 มีค่าอยู่ระหว่าง -2.89 ถึง -0.95 และ β_3 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.60 ถึง -0.14

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้อภิปรายผลจากการดำเนินการ ดังนี้

1. จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดของแบบวัดทักษะทางสังคม พบว่ามีคุณลักษณะดังนี้ ดังนี้ 1) การรู้จักตนเอง 2) การหลีกเลี่ยงและแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม 3) การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น และ 4) ความรับผิดชอบต่อสังคม กรอบแนวคิดที่ได้พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องและครอบคลุมแนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางสังคม ได้แก่ ทฤษฎีจิตสังคมของ Erikson (1968) ได้กล่าวถึงทักษะสังคมว่า ประกอบไปด้วย 1) การรู้จักตนเอง 2) ประสบการณ์ทางสังคม 3) การปรับตัวในสังคม เช่นเดียวกับ ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม ของ Havighurst ที่มีงานประจำวัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม ประกอบด้วย 1) การมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 2) การแสดงบทบาททางสังคม และ 3) ความรับผิดชอบต่อสังคม ในส่วนของนักวิชาการและหน่วยงานในประเทศได้กล่าวถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมไว้ดังนี้ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552) ได้กำหนดทักษะทางสังคมที่ผู้เรียนพึงได้รับการพัฒนา คือ การสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล การจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อพิไล ฤทธาคนานท์ (2549) ที่ได้ศึกษาองค์ประกอบของทักษะทางสังคมประกอบด้วย การหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสม การสังเกตตัวแบบที่ดี การแสดงออกในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างถูกต้อง เช่นเดียวกับ เชาวลิศ ศรีคำ (2554) ที่ได้สร้างแบบวัดสมรรถนะทางสังคมในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ข้อคำถามเชิงสถานการณ์ จำนวน 61 ข้อ โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวกับทักษะสังคมได้แก่ การแสดงออกทางสังคม 10 ข้อ และ การควบคุมทางสังคม 10 ข้อ เป็นหลักฐานที่แสดงได้ว่าองค์ประกอบทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีความสอดคล้องเหมาะสมกับทักษะทางสังคมที่ได้รับนิยามโดยทฤษฎีและนักวิชาการหลายท่าน โดยข้อคำถามสร้างให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ มีความชัดเจนสะดวกในการให้คะแนน และสามารถวัดพฤติกรรมที่มีความเจาะจง แต่มีข้อจำกัดด้านการเดาคำตอบเนื่องจากมีตัวเลือกแบบวัดเชิงสถานการณ์มีลักษณะเหมือนสถานการณ์จริงรวมทั้งสารสนเทศที่ได้จะมีความถูกต้องแม่นยำ เนื่องจากเป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้นักเรียนเข้าใจสถานการณ์ได้ดี โดยได้ผลค่าเฉลี่ยคะแนนการพิจารณาความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 ท่าน มีค่าตั้งแต่ 0.80-1.00 และค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบวัดทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.903 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่าข้อสอบทุกข้อมีความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม และแบบวัดที่มีความตรงเชิงเนื้อหาทั้งเฉลยรวมทั้งฉบับควรมีค่ามากกว่า .70 ขึ้นไป (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2543; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550) เมื่อตรวจสอบคุณภาพรายข้อ ด้วยการวิเคราะห์อำนาจจำแนกตามทฤษฎีทดสอบแบบดั้งเดิม พบว่า มีข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.40-0.76 จึงสรุปได้ว่า แบบวัดมีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้สอดคล้องกับล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543)

กล่าวถึงอำนาจจำแนกที่ถือว่าจำแนกได้ดีจะต้องมีค่าตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบวัดทักษะทางสังคม มีค่าเท่ากับ 0.903 แสดงว่า แบบวัดทักษะทางสังคมฉบับนี้มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับธีรวิมล เอกะกุล (2552) กล่าวว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่มีความน่าเชื่อถือจะต้องมีค่าคำนวณได้ตั้งแต่ .80 ขึ้นไป ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าจากหลักฐานดังกล่าวจึงเป็นสิ่งที่แสดงถึงความเชื่อมั่นที่น่าเชื่อถือของแบบวัดทักษะทางสังคมของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. พบว่าข้อคำถามในองค์ประกอบของทักษะสังคม มีความเป็นเอกมิติ (Unidimension) ซึ่งสอดคล้องกับดุสิต ที่บุญมา, ไพศาล วรคำ และพงศ์ธร โพธิ์พลศักดิ์ (2556) ได้สร้างและหาคุณภาพของแบบวัดทักษะสังคมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ค่าความเที่ยงตรงของแบบวัดทักษะสังคม ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00 ซึ่งผ่านเกณฑ์ครบทุกข้อและค่าความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดทักษะสังคม มีค่าความตรงเชิงโครงสร้างผ่านเกณฑ์ทุกข้อ จากการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของทฤษฎีการตอบสนอง ข้อสอบ (IRT) แล้ว นำข้อมูลที่ได้มาหาคุณภาพของแบบวัดทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุภาค ซึ่งเป็นทฤษฎีที่สามารถอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถที่มีในตัวบุคคลกับผลการเลือกตอบข้อคำถาม โดยโมเดลการตอบสนองข้อสอบจะแสดงความสัมพันธ์ความน่าจะเป็นในการเลือกตอบข้อคำถามแต่ละข้อได้ตรงกับระดับความสามารถของผู้ตอบโดยแบบวัดทักษะทางสังคม ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบตรงให้คะแนนมากกว่า 2 ค่า ด้วยโมเดล Graded Response Model (GRM) พบว่า ค่าพารามิเตอร์ความชันรวม (α) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.58 ถึง 2.35 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ -2.50 ถึง +2.50 เมื่อพิจารณาค่าพารามิเตอร์ threshold ของแต่ละรายการคำตอบ (β_i) พบว่า พบว่า β_1 มีค่าอยู่ระหว่าง -3.85 ถึง -1.74 ส่วน β_2 มีค่าอยู่ระหว่าง -2.89 ถึง -0.95 และ β_3 มีค่าอยู่ระหว่าง -1.60 ถึง -0.14 โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่า $\beta_1 < \beta_2 < \beta_3$ สามารถบอกได้ว่าผู้ที่มีคุณลักษณะ θ สูง มีโอกาสเลือกตอบรายการคำตอบระดับ 4 มากกว่า รายการคำตอบระดับ 1, 2 และ 3 ซึ่งผลที่ได้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด สรุปได้ว่านักเรียนที่มีทักษะทางสังคมสูงมีโอกาเลือกตอบรายการคำตอบระดับ 4 คะแนน มากกว่านักเรียนที่มีทักษะทางสังคมต่ำ และผลการวิเคราะห์ฟังก์ชันสารสนเทศของแบบวัดทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบแบบพหุมิติด้วยโปรแกรม IRTPRO 4.1 Student พบว่า เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อแต่ละข้อให้ค่าฟังก์ชันสารสนเทศที่ต่างกันเมื่อระดับความสามารถของนักเรียนต่างกัน และค่าฟังก์ชันสารสนเทศข้อที่ 1-20 โดยส่วนใหญ่จะมีค่าสูงสุดในระดับความสามารถต่ำไปจนถึงปานกลาง ($\theta = -2.8$ ถึง -0.8) ในภาพรวมแบบวัดให้ค่าสารสนเทศสูงสุดที่สุ่มเมื่อนักเรียนมีความสามารถระดับต่ำไปจนถึงปานกลาง แสดงว่าแบบวัดฉบับนี้เหมาะสำหรับการนำไปใช้กับนักเรียนที่มีทักษะทางสังคมในระดับต่ำไปจนถึงปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริชัย กาญจนวาสี (2550) ที่ได้กล่าวว่า ค่าพารามิเตอร์โดยส่วนใหญ่จะมีผลการวิเคราะห์ระดับความสามารถของนักเรียนอยู่ในช่วง -3 ถึง +3 หากระดับความสามารถมากกว่า +1.0 แสดงว่าค่าความสามารถค่อนข้างสูง และหากระดับความสามารถของนักเรียนน้อยกว่า -1.0 แสดงว่าค่าความสามารถค่อนข้างต่ำ และค่าสารสนเทศที่มีค่าสูงในช่วงใดก็จะมีคะแนนค่าสูงในการประมาณค่าความสามารถของผู้ตอบในช่วงนั้น ๆ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า แบบวัดฉบับนี้มีความเหมาะสมกับนักเรียนที่มีทักษะทางสังคมในระดับต่ำไปจนถึงปานกลาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่าแบบวัดทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี ควรนำผลของแบบวัดที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นเครื่องมือเพื่อคัดกรองทักษะทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะทาง

สังคมในนักเรียน

2. ควรนำผลที่ได้จากการวัดทักษะทางสังคม นำไปจัดกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาคุณลักษณะต่างๆของทักษะทางสังคมให้กับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ และประสบความสำเร็จ

3. สามารถใช้แบบวัดทักษะทางสังคม ที่พัฒนาขึ้นร่วมกับการสังเกต การสัมภาษณ์นักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ครู ผู้ปกครอง ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน จะได้มีข้อมูลที่เป็นสารสนเทศอย่างแท้จริง

4. การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตของประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ซึ่งเป็นโรงเรียนขยายโอกาส การนำแบบวัดทักษะทางสังคมที่พัฒนาขึ้นไปใช้อาจมีความคลาดเคลื่อนหากนำไปใช้กับนักเรียนที่เรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ซึ่งอาจมีผลที่แตกต่างกันไป จึงควรมีการนำไปทดลองใช้ และตรวจสอบคุณภาพของแบบวัดก่อน ทั้งนี้เพื่อให้ความมั่นใจได้ว่าจะทำให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่มีความเหมาะสมกับนักเรียนในเขตต่างพื้นที่มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรแบบวัดทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่พัฒนาขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อสร้างเป็นเกณฑ์ปกติระดับภาคหรือระดับประเทศ ทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้สามารถแปลความหมายการใช้แบบวัดทักษะสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้มากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการจัดทำแบบวัดเป็น 2 ชุด เพื่อให้ได้แบบวัดมีข้อคำถามที่ชัดเจนและวัดได้ตรงตามคุณลักษณะมากยิ่งขึ้น

3. สามารถนำหลักการหรือขั้นตอนการพัฒนาแบบวัดทักษะทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สร้างขึ้น ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาทักษะในด้านอื่น ๆ ในทางจิตวิทยา เช่น แบบวัดทักษะการสื่อสาร แบบวัดทักษะอาชีพ แบบวัดทักษะการกำกับตนเอง เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

ดุสิต ทีบุญมา, ไพศาล วรคำ และพงษ์ธร โพธิ์พลศักดิ์. การสร้างแบบวัดทักษะชีวิตสำหรับนักเรียนใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6, **มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 7, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2556): 137-146.

ธีระวุฒิ เอกะกุล. **การวิจัยปฏิบัติการ**. พิมพ์ครั้งที่ 9. อุบลราชธานี: ยงสวัสดิ์อินเตอร์, 2552.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12. **คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี**. กรุงเทพฯ: สำนักงาน, 2559.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 (2553). กรุงเทพฯ: สำนักราชกิจจานุเบกษา, 2553.

เลขาธิการสภาการศึกษา. **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560.

จารุวรรณ เจนจบ. “ผลของโปรแกรมการส่งเสริมสมรรถนะแห่งตนต่อการรับรู้ สมรรถนะแห่งตนในการจัดการอารมณ์ และพฤติกรรมแสดงออกในวัยรุ่นตอนต้น,” **การพยาบาลและสุขภาพ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์**. 8, 3 (กันยายน-เมษายน 2557): 15-17.

ชวลิต ศรีคำ. **การพัฒนาแบบวัดสมรรถภาพทางสังคมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา**. ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2554.

พิชิต ฤทธิ์จรูญ. **หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา**. กรุงเทพฯ: เข้า ออฟ เคอร์มิสท์, 2552

เพ็ญพิไล ฤทธาคนานนท์. **พัฒนาการมนุษย์ (Human Development)**. กรุงเทพฯ: ธรรมดาเพรส จำกัด, 2549.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. **เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุจริยาสาส์น, 2543.

วิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนัก. **แนวทางปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.

ศิริชัย กาญจนวาสี. **ทฤษฎีการทดสอบแนวใหม่**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

สุภาพจิต, กรม. **คู่มือการจัดกิจกรรม “ฝึกคิดแก้ปัญหาพัฒนา EQ” (สำหรับศูนย์ใจเพื่อนวัยรุ่น)**. พิมพ์ครั้งที่ 3 นนทบุรี: กระทรวงศึกษาธิการ, 2540.

Bandura, A. **Social foundations of thought and action: A social cognitive theory**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall, 1986.

Erikson, E. H. **Insight and responsibility**. New York: Norton, 1964.

การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

Operation Based on Basic Education Standards of the Schools under
Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1

ธีรภัทร วรารุทวิเชียร สารโจน์ เป่าวงศากุล และนิพนธ์ วรรณเวช
Theetarapat Varawutwichian Saroch Pauwongsakul and Nipon Wonnawed³

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand.
E-mail: Theetarapat7039@gmail.com

Received: September 23, 2021; Revised: November 4, 2021; Accepted: November 7, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 311 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ในภาพรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The objectives of the research were to study and compare the operation based on the basic education standards of the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 classified by the education areas. The samples used in the research were school administrators and teachers in the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area

Office 1 in a total of 311 people. They were randomized by stratified random sampling. The instrument used to collect data was a five-rating scale questionnaire with the reliability of .98. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, one-way ANOVA, and pair comparison by using Sheffe's Method.

The research findings were as follows.

1. The operation based on the basic education standards of the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 in the overall was at a high level. When each aspect was considered, the findings showed that the aspects operated with the highest and the lowest levels were the administration and management process and the students' quality, respectively. The operation with the high level was the learning management process that focused on the learners.

2. The comparison of the operation based on the basic education standards of the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 1 classified by the education areas in the overall was found that the operation in the different areas was not different with the statistical significance at the level of .05.

Keywords: The Operation Based on Basic Education Standards

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่มุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นความมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เพื่อให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจึงมีการบัญญัติมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ในหมวด 6 มาตรา 47 บัญญัติไว้ว่าให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบและหลักเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ระดับปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และการประกันคุณภาพภายนอกไว้ในฉบับเดียวกันโดยอยู่ในมาตรา 4 “การประกันคุณภาพภายใน” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จากภายในโดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น และ “การประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก” หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากนี้ หลักการสำคัญข้อหนึ่ง คือ ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษาโดยที่กำหนดให้ “มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา” เป็นภารกิจสำคัญหมวดหนึ่ง

ที่สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการ อีกทั้งต้องเป็นไปตามระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้กำหนดด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญประการหนึ่งที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ มีคุณภาพตามมาตรฐานผู้ที่จบการศึกษามีคุณภาพตามที่มุ่งหวัง ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กร สถานประกอบการที่รับช่วงผู้จบการศึกษาเข้าศึกษาต่อหรือรับเข้าทำงาน มีความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีคุณภาพได้มาตรฐาน แม้จะไม่เท่ากันแต่ก็แตกต่างกันไม่มากนัก นักเรียนที่จบการศึกษาจากสถานศึกษาทุกแห่ง มีความรู้ความสามารถ มีทักษะและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของบุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาให้เข้มแข็งมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

จากการติดตามการดำเนินการและสถานการณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ของการศึกษาระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 จนถึง พ.ศ. 2558 ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ซึ่งได้ระบุไว้ในรายงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง “แผนปฏิรูปเร่งด่วน ในการแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก” สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (2563) กล่าวไว้ดังนี้ คือ สถานศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบันอุดมศึกษาของภาครัฐและเอกชน ตลอดจนสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้สำหรับการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การประเมินคุณภาพภายนอกได้ดำเนินการมาแล้ว 3 รอบ แต่กลับพบว่าการประเมินดังกล่าว ทั้งในส่วนหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้ คือ ไม่สอดคล้องและส่งเสริมสอดคล้องกับความมุ่งหมาย หลักการ และแนวการจัดการศึกษา ตลอดจนบริบทในการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกัน และที่ยิ่งไปกว่านั้นผลของการประเมินยังไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ซึ่งเป็นเจตนารมณ์หลักของเรื่องนี้แต่อย่างใด ในทางตรงกันข้ามกลับก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมายที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการประกัน คุณภาพภายในและการประเมินคุณภาพภายนอก ที่ทำให้สถานศึกษาทุกระดับต่างประสบปัญหาในการดำเนินงาน และไม่ส่งผลทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (นเรศ สถิตยพงศ์, 2561)

จากผลการทดสอบระดับชาติ (O-net) ปีการศึกษา 2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยน้อยกว่าระดับประเทศทุกวิชา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2563) และปีการศึกษา 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลการทดสอบเมื่อเปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ มีค่าคะแนนเฉลี่ยใน 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2563) จะเห็นได้ว่าผลการทดสอบระดับชาติของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาที่ไม่เป็นระบบ จึงทำให้คุณภาพการศึกษาพัฒนาได้ไม่บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่ตั้งไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, 2563) จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการส่งเสริม พัฒนา ให้ดียิ่งขึ้น และใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 1,609 คน
2. ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 1,609 คน ซึ่งกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามสัดส่วนพื้นที่จัดการศึกษา ได้จำนวน 311 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน และพื้นที่จัดการศึกษา จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งมี 3 ด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 45 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ไปยังโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 139 แห่ง และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลของแบบสอบถาม จำนวน 311 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981) จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S	ระดับการ ดำเนินงาน
1. ด้านคุณภาพของผู้เรียน	4.53	.44	มากที่สุด
2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ	4.58	.44	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.35	.68	มาก
รวมเฉลี่ย	4.49	.47	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.35$)

3. วิเคราะห์การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) ผลปรากฏดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ในภาพรวม

การดำเนินงานตาม มาตรฐานการศึกษา ขั้นพื้นฐานของ สถานศึกษา	พื้นที่จัดการศึกษา								F	Sig.
	อำเภอเมือง กาญจนบุรี		อำเภอ ท่าม่วง		อำเภอ ด่านมะขามเตี้ย		อำเภอ ศรีสวัสดิ์			
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S		
1. ด้านคุณภาพของ ผู้เรียน	4.50	.46	4.51	.45	4.53	.43	4.61	.41	0.77	0.511
2. ด้านกระบวนการ บริหารและการ จัดการ	4.58	.45	4.56	.46	4.58	.43	4.65	.41	0.44	0.722
3. ด้านกระบวนการ จัดการเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ	4.43	.56	4.16	.88	4.45	.56	4.45	.51	3.69*	0.012
รวมเฉลี่ย	4.50	.46	4.41	.52	4.52	.45	4.57	.42	1.42	0.237

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ่ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

พื้นที่จัดการศึกษา	อำเภอเมืองกาญจนบุรี (Sig.)	อำเภотำม่วง (Sig.)	อำเภอด่านมะขามเตี้ย (Sig.)	อำเภอศรีสวัสดิ์ (Sig.)
อำเภอเมืองกาญจนบุรี	-	0.26* (0.043)	0.02 (0.998)	0.02 (0.998)
อำเภотำม่วง	-	-	0.29 (0.115)	0.29 (0.118)
อำเภอด่านมะขามเตี้ย	-	-	-	0.00 (1.000)
อำเภอศรีสวัสดิ์	-	-	-	-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระหว่างพื้นที่จัดการศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรีและพื้นที่จัดการศึกษาอำเภотำม่วงพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ พื้นที่จัดการศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรีมีสภาพการดำเนินงานมากกว่าพื้นที่จัดการศึกษาอำเภотำม่วง

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.53$) ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.35$)

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น จึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ

2.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ระหว่างพื้นที่จัดการศึกษาอำเภอเมืองกาญจนบุรีและพื้นที่จัดการศึกษาอำเภอดำรงวิทยะปาลัย พบว่า มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผู้บริหารและครูอำเภอดำรงวิทยะปาลัย มีสภาพการดำเนินงานมากกว่าผู้บริหารและครูอำเภอเมืองกาญจนบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

1. การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ได้กำหนดกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางขับเคลื่อนในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในกลยุทธ์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยดำเนินงานผ่านโครงการขับเคลื่อนมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและรองรับการประกันคุณภาพภายนอกกรอบสี่ ได้ดำเนินการนิเทศ ติดตาม ตรวจสอบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จัดประชุมชี้แจงแก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสี่ โดยมีศึกษานิเทศก์ที่ดูแลโครงการคอยให้คำแนะนำการดำเนินงานต่าง ๆ สถานศึกษาสามารถจัดทำรายงานประจำปีการศึกษา 2563 ที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ประเด็นพิจารณา ค่าเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาซึ่งถูกต้องตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 จำนวน 139 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, 2563) ทำให้ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาริต จังพานิช (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลวิจัยพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ใบจิว (2561) ได้ทำการศึกษาอิสระเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงกาหลงนาเหว อำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า สภาพการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษาโดยภาพรวม พบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า จากกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พุทธศักราช 2561 ได้กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผล

การดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี ราชกิจจานุเบกษา 2561 ดังนั้นผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษาแต่ละแห่งมีการดำเนินงานร่วมกันวางแผนและดำเนินการตามแผน เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ร่วมกันตรวจสอบเพื่อพัฒนาปรับปรุงคุณภาพให้เป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานการศึกษา เมื่อสถานศึกษามีการตรวจสอบตนเองแล้วหน่วยงานในเขตพื้นที่การศึกษา และต้นสังกัดก็เข้ามาช่วยติดตาม ประเมินคุณภาพเพื่อให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษาให้มีการพัฒนาคุณภาพ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย นนทสันต์ (2557) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประชา ตรีศรี (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมไม่มีความแตกต่างกัน ผลการวิจัยในรายด้านมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายการของการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ผู้บริหารและครูอำเภอเมืองกาญจนบุรีมีสภาพการดำเนินงานมากกว่าผู้บริหารและครูอำเภอดำรงวิทยะปาลัย ที่เป็นเช่นนั้นอาจเป็นเพราะว่า จำนวนสถานศึกษาและปริมาณนักเรียนในพื้นที่จัดการศึกษาระหว่างอำเภอดำรงวิทยะปาลัยและอำเภอดำรงวิทยะปาลัยมีความแตกต่างกัน โดยอำเภอดำรงวิทยะปาลัยมีจำนวนสถานศึกษาและปริมาณนักเรียนมากกว่าอำเภอดำรงวิทยะปาลัย เป็นผลให้การจัดสรรอัตราค่าจ้างครูผู้สอนให้กับสถานศึกษาที่มีปริมาณนักเรียนตามเกณฑ์ก่อนเสมอ ส่งผลให้อำเภอดำรงวิทยะปาลัยมีสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีครูผู้สอนไม่ครบชั้นเรียน ครูผู้สอนหนึ่งคนต้องสอนหลายวิชาทำให้ขาดความเชี่ยวชาญในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้อำเภอดำรงวิทยะปาลัยมีสภาพการดำเนินงานมากกว่าพื้นที่จัดการศึกษาอำเภอดำรงวิทยะปาลัย จากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-net) ปีการศึกษา 2563 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า อำเภอดำรงวิทยะปาลัยมีคะแนนเฉลี่ย 4 กลุ่มสาระมากกว่าอำเภอดำรงวิทยะปาลัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, 2563) ส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีพื้นที่จัดการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณ เพ็ชรสมบัติ (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานการบริหารและการจัดการการศึกษาไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี จำแนกตามสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ควรสนับสนุนสถานศึกษาให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการสร้างนวัตกรรม

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนทุกคน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาการทำงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการพัฒนานวัตกรรม และเผยแพร่นวัตกรรมของตนเองสู่ภายนอกสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระทั้งสองท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เฒ่าวงศ์กุล อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ วรรณเวช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง ซึ่งให้คำแนะนำเป็นอย่างดีตลอดเวลาที่ทำการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ ประธานกรรมการการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวน ภารังกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, สำนักงาน. รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2562. กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1, 2563.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2554.
- ทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), สถาบัน. ประกาศผลสอบ O-NET. (ออนไลน์) พฤษภาคม 2563 (อ้างเมื่อ 2 มิถุนายน 2563). จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/2989>
- ธงชัย นนทสันต์. การบริหารงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2557.
- นริศรา ใบจิว. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงกาหลงนาเทวี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระ ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2561.
- นเรศ สถิตยพงศ์. “การประกันคุณภาพโรงเรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 และศตวรรษที่ 21,” *ครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 46, 348 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2561): 11-12.
- ประชา ตรีศรี. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามกรอบมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 2560.
- ศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, สำนักงาน. ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา. กาญจนบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2563.

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง แผนปฏิรูปเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก. (ออนไลน์) มีนาคม 2563
(อ้างเมื่อ 2 มิถุนายน 2563). จาก <http://www.library2.parliament.go.th>

สาธิต จังพานิช. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในด้านการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. การศึกษาค้นคว้าอิสระ
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2559.

สุวรรณ เพ็ชรสมบัติ. การศึกษาสภาพการนำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการบริหารและการจัดการศึกษา
ไปสู่การปฏิบัติในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2555.

Best, J. W. **Research in education.** 4th ed. Englewood Cliff: Prentice Hall, 1981.

Krejcie, R. V. and D.W. Morgan. "Determining sample size for research activities," **Educational and Psychological Measurement.** 30, 56 (1970): 607-610.

ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ
ต่อความสามารถทางคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

Effects of English Vocabulary-Based Learning Activity Management
by Using the Design Thinking Process towards English Vocabulary
Ability of the 5th Grade Students

ชนิดา สารทอง และกิริติ คูวานนท์

Chanida Santhong and Kirati Khuvasanond

สาขาวิชาประถมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Faculty of Education, Chulalongkorn University

E-mail: kpl1.chanida@gmail.com

E-mail: kirati.k@chula.ac.th

Received: September 29, 2021; Revised: November 25, 2021; Accepted: November 26, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของความสามารถทางคำศัพท์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบและวิธีการสอนแบบปกติ ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 (ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม) มีจำนวนห้องเรียนเป็นหน่วยของการเลือก ห้องนักเรียนกลุ่มทดลองและห้องนักเรียนกลุ่มควบคุม มีจำนวนห้องละ 29 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบความสามารถทางคำศัพท์ก่อนและ หลังการทดลอง และแบบสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มทดลองต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ในงานวิจัยครั้งนี้ใช้การคำนวณหาค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์เนื้อหา ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

หลังการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ นักเรียนกลุ่มทดลอง มีความสามารถทางคำศัพท์สูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมหลังเรียนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ ความสามารถทางคำศัพท์

Abstract

The objective of the research was to compare effects of English vocabulary ability of the students in the experimental group and the control group after learning English vocabulary-based by using the design thinking process and the regular teaching method. The samples used in the research were 58 students studying in the 5th grade in the first semester of the academic year of 2021. They were randomized by cluster sampling. A number of the classrooms were the items of the selection. The students were divided into two groups: an experimental group and a control group, 29 students per group. The instruments used to collect data were a test for the vocabulary

ability before and after learning and a behavior observation form asking for the attitudes of the experimental group towards learning management on the English vocabulary-based activities by using the design thinking process. The data were analyzed by using arithmetic mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

The research findings were as follows.

After learning by using the design thinking process, the students of the experimental group had the vocabulary ability higher than those of the control group after learning by using the regular method with the statistical significance at the level of .05.

Keywords: A Design Thinking Process, Vocabulary-Based English, Vocabulary Ability

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นในชีวิตประจำวัน เพราะภาษาอังกฤษนั้นเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับการสื่อสารกับชาวต่างประเทศในด้านการศึกษาหรือแม้แต่การประกอบอาชีพ การเรียนรู้ภาษาอังกฤษทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจความแตกต่างของภาษา รวมถึงประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ทำให้มีเจตคติที่ดีต่อวิชาภาษาอังกฤษ มีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิตได้ การจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความคาดหวังว่าเมื่อผู้เรียนเรียนภาษาต่างประเทศอย่างต่อเนื่องผู้เรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศสามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่าง ๆ ในการแสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพ และศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) การเรียนรู้ภาษาอังกฤษจำเป็นต้องเรียนรู้จากพื้นฐานภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะคือ ฟัง พูด อ่าน และเขียนนอกเหนือจากนี้สิ่งสำคัญที่สุดการรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นตัวช่วยให้ผู้เรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองเข้าใจความหมายของคำศัพท์ สามารถเรียงลำดับตัวอักษรได้ถูกต้อง กล่าวพูด กล่าวอ่าน และสามารถเขียนเป็นประโยคตามหลักไวยากรณ์ได้อย่างมั่นใจ ทำให้การเรียนรู้คำศัพท์ในการเรียนภาษาต่างประเทศเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะคำศัพท์เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับทุกทักษะของการเรียนภาษา ภาษาเป็นเครื่องมือที่มนุษย์ใช้สื่อความถึงความรู้สึกนึกคิด ความต้องการ การมีความรู้และความสามารถในการใช้คำศัพท์ของบุคคลคนหนึ่งถือเป็นปัจจัยหลักที่สามารถบ่งบอกได้ว่าบุคคลนั้นสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด คำศัพท์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกคนต้องเรียนรู้และเพิ่มพูนความรู้อยู่เสมอ (เพ็ญญา ตลับกลาง, 2562) ในการเรียนและการสอนภาษาต่างประเทศโดยทั่วไปเริ่มต้นจากสอนคำศัพท์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการสร้างความหมายที่มีความสำคัญในการสื่อสารมาก ดังที่ Wilkins (1972) กล่าวว่า ถ้าไม่รู้คำศัพท์จะไม่สามารถสื่อความหมายได้หมายความว่า การเรียนภาษาที่สองต้องมีความรู้ด้านคำศัพท์ที่เพียงพอเพื่อให้การสื่อสารสามารถเข้าใจได้ ถึงแม้จะมีความรู้ด้านไวยากรณ์ที่จำกัด ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้เรียนเรียนภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่สองและไม่มีความรู้ด้านคำศัพท์จะไม่สามารถเข้าใจและสื่อสารได้เลย การที่ผู้เรียนจะสามารถอ่าน เขียนหรือแต่งประโยคได้อย่างถูกต้องนั้น ผู้เรียนจะต้องรู้จักความหมายของคำศัพท์ หน้าที่ของคำศัพท์ที่จะนำมาใช้เพื่อให้การเขียนนั้นถูกต้องตามรูปแบบไวยากรณ์และจะนำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางคำศัพท์ทั้ง 4 ด้านได้

จากความสำคัญของคำศัพท์ข้างต้นได้มีแนวคิดหลากหลายเกี่ยวกับการสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า การเรียนการสอนที่เน้นคำศัพท์โดยเฉพาะ (The Lexically-based learning) คือการสอนที่ให้ความสำคัญกับการสอนคำศัพท์โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์จากบริบท การปรากฏร่วมกันของคำศัพท์ เพื่อเพิ่มพูนความสามารถ ทางคำศัพท์ อาทิเช่น ความสามารถในการอ่านออกเสียง ความสามารถในการสะกด ความสามารถ

เข้าใจในความหมาย และความสามารถในการนำคำศัพท์ภาษาอังกฤษไปใช้ (Miller, 1987) เน้นให้ผู้เรียนเกิดความสามารถทางภาษาที่เรียกว่ากลุ่มคำ โดยจะประกอบด้วยกลุ่มคำ 3 ลักษณะได้แก่ คำปรากฏร่วม วลีหรือสำนวนตายตัว และไม่ตายตัว และคำสุภาชิตพึงเพย โดยเมื่อผู้เรียนได้มีการเรียนรู้และสังสมคำศัพท์ในลักษณะที่เป็นคลังหรือกลุ่มคำไว้เป็นจำนวนมาก ๆ ก็จะก่อให้เกิดความคล่องแคล่ว และชำนาญในภาษานั้น ๆ ได้ ดังที่ (Pawley and Syder, 1983) ได้กล่าวว่า “กลุ่มคำศัพท์ เป็นองค์ประกอบสัดส่วนที่สูงของภาษาพูดแบบคล่องแคล่วในทุก ๆ วันโดยหมายความว่า ถ้าผู้เรียนเริ่มเรียนรู้กลุ่มคำศัพท์แบบที่ใช้กันอยู่แล้วของเจ้าของภาษา ความถูกต้องในตัวภาษาก็ย่อมสามารถมั่นใจได้” และสำหรับการนำแนวทางการเรียนภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ (Lexical learning) นั้น ครูผู้สอนจะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดการสังเกต บันทึก ทบทวนและนำคำศัพท์ไปใช้ซึ่งทั้งองค์ประกอบนี้เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการซึมซับรับรู้และใช้ภาษาได้ โดยมีแบบฝึกหัดและกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบเป็นตัวขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบันมีการพัฒนาที่อยู่ในระดับปานกลาง มุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรที่เน้นเนื้อหาเป็นฐาน (Content Based Curriculum) กระบวนการเรียนการสอนเน้นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียนเป็นหลัก จนเมื่อปีพุทธศักราช 2544 มีการปรับหลักสูตรใหม่ จากที่เน้นเนื้อหาเป็นหลักสูตรที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากขึ้นเรียกว่าหลักสูตร (Standard Based Curriculum) เป็นหลักสูตรที่เน้นมาตรฐานที่สามารถวัดตัวชี้วัดที่กำหนด การจัดการเรียนรู้จึงมีลักษณะเน้นกระบวนการเรียนรู้เพื่อเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (Child Centered) โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกและกำหนดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผ่านกิจกรรมสื่อการสอน และนวัตกรรมที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ (Active Learning) เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 (สภพร พงษ์พิบูล, 2555) การจัดการเรียนรู้แบบกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking Learning) นั้นเป็นวิธีการที่เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกในแต่ละกิจกรรม ดังที่ Brown, Collins and Duguid (2016) กล่าวว่า “การคิดเชิงออกแบบเป็นวิธีการทำงานที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลางการทำงานเป็นทีม เน้นการลงมือปฏิบัติและเรียนรู้จากการทดลอง” ซึ่งในกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นการจัดที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการทำงานร่วมการเป็นทีม ดังขั้นตอนดังนี้ 1) Empathize-เข้าใจปัญหา 2) Define – กำหนดปัญหาให้ชัดเจน 3) Ideate-ระดมความคิด 4) Prototype-สร้างต้นแบบที่เลือก 5) Test-ทดสอบ ดังนั้นถือว่าผู้เรียนมีการเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม เล็ก ๆ โดยผู้เรียนต้องพึ่งพาอาศัยกัน มีความรับผิดชอบต่อกัน ร่วมกัน โดยการปรึกษาหารือ มีความสำเร็จของทุกคนและของกลุ่มเป็นเป้าหมายสำคัญในการเรียน จึงนำเสนอแนวคิดวิธีการที่กล่าวมาดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาความสามารถในการเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษของผู้เรียน ดังนั้นแนวคิดนี้จึงเป็นนวัตกรรมในการพัฒนาผู้เรียนในยุคของการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

จากการเรียนในรายวิชาภาษาอังกฤษคำศัพท์นับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นชั้นเริ่มเรียนที่จะต้องสะสมคำศัพท์เพื่อที่จะนำไปยอต่อองค์ความรู้ในชั้นสูง แต่ในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เมื่อพบเจอคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่สามารถอ่านออกเสียงคำศัพท์ สะกดคำศัพท์ภาษาอังกฤษไม่ได้ แปลความหมายของคำออกมาไม่ได้ และสร้างประโยคง่าย ๆ ไม่ได้ และจากการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษพบว่า กระบวนการสอนและวิธีต่าง ๆ มีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษและพบเจอคำศัพท์และสามารถที่จะเข้าใจความหมายของคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้ ดังนั้นจึงมีแนวคิดจำเป็นอย่างยิ่งที่จะนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบต่อความสามารถทางคำศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมลงสู่ในชั้นเรียน ซึ่งวิธีการดังกล่าวเป็นกระบวนการที่สร้างให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว เกิดทักษะการคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสร้างนวัตกรรมและเกิดการเรียนรู้ในการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้ผู้เรียนเรียนคำศัพท์ภาษาอังกฤษได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของความสามารถทางคำศัพท์ของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบและการสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลอง (Experimental group) และกลุ่มควบคุม (Control group)

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่านเขต 1 ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 58 คน แบ่งเป็น 2 ห้องเรียน มีเกณฑ์ในการพิจารณาเลือกตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มโดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยมีจำนวน ห้องเรียนเป็นหน่วยของการเลือก โดยห้องนักเรียนกลุ่มทดลองมี และห้องนักเรียนกลุ่มควบคุม มีจำนวนห้องละ 29 คน โดยจัดนักเรียนภายในห้องเรียนแบบละความสามารถ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ กิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ
2. ตัวแปรตาม ความสามารถทางคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ประกอบด้วยกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบต่อความสามารถทางคำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ จำนวน 8 แผนการสอน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของแผนการจัดกิจกรรมโดยนำให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา พบว่าแผนกลุ่มทดลองโดยการจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบต่อความสามารถทางคำศัพท์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เฉลี่ยเท่ากับ 0.85 โดยผู้เชี่ยวชาญในภาพรวมของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบทดสอบประเมินความสามารถทางคำศัพท์ก่อนและหลังเรียนซึ่งใช้ข้อสอบชุดเดียวกัน โดยจะประกอบด้วยข้อสอบ 4 ส่วนได้แก่แบบประเมินด้านการอ่านออกเสียง จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ด้านสะกดคำศัพท์ แบ่งออกเป็นสองตอนตอนละ 10 ข้อ คะแนนเต็ม 20 ข้อคะแนน ด้านการเข้าใจความหมาย จำนวน 10 ข้อ คะแนนเต็ม 10คะแนน และด้านการนำไปใช้ (โครงสร้างไวยากรณ์) จำนวน 5 ข้อ คะแนนเต็ม 15 คะแนน จากนั้นนำแบบประเมินให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และนำไปทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่ตัวอย่างหลังจากนั้น วิเคราะห์ค่าความยากง่าย (p) และหาค่าอำนาจ (r) ตามด้านความสามารถทางคำศัพท์ 1) ด้านการอ่านออกเสียง ค่าความยากง่ายเท่ากับ 0.46 และค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.66 2) ด้านสะกดคำศัพท์ ค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.46 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ 0.65 3) ด้านด้านการเข้าใจความหมาย ค่าความยากง่าย เท่ากับ .78 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ .84 4) ด้านการนำไปใช้ (โครงสร้างไวยากรณ์) ค่าความยากง่าย เท่ากับ .51 และค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ .81 จากนั้นปรับแก้ไขและนำแบบประเมินความสามารถทางคำศัพท์ไปใช้กับตัวอย่างในการวิจัย

2. แบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังจัดกิจกรรมโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. จัดการปฐมนิเทศให้แก่ตัวอย่างเพื่อชี้แจงให้ทราบเกี่ยวกับระยะเวลา เนื้อหาการเรียนรู้วิธีการเรียนแบบ แนวคิดเชิงออกแบบเพื่อให้ตัวอย่างเข้าใจวิธีการจัดการเรียนการสอนสำหรับการทดลองในครั้งนี้

2. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถทางคำศัพท์ของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากแบบประเมินความสามารถทางคำศัพท์ก่อนการทดลอง (Pre-test)

3. ดำเนินการทดลองจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้การสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบตามขั้นตอนในกลุ่มทดลองและสอนปกติในกลุ่มควบคุม รวม 8 สัปดาห์

4. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความสามารถทางคำศัพท์กับกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจากแบบประเมินความสามารถทางคำศัพท์หลังการทดลอง (Post-test) โดยใช้แบบประเมินชุดเดียวกันในกันทดสอบ

5. นำผลคะแนนของการทดสอบความสามารถทางคำศัพท์ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่าง มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติและอภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์คะแนนรวมตามความสามารถทางคำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนเรียน หลังเรียนระหว่างนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อเปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม โดยการหาคำนวณหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยการทดสอบที แบบกลุ่มตัวอย่างเป็นอิสระต่อกัน (Independent sample t-test)

สรุปผลการวิจัย

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่ม โดยใช้รูปแบบการทดลองที่กำหนดไว้ และใช้ระยะในการทดลอง 8 สัปดาห์ ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 สามารถสรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบของคะแนนรวมจากแบบประเมินความสามารถทางคำศัพท์ก่อนเรียน ระหว่างนักเรียน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งสองกลุ่มมีค่าสถิติทดสอบที เท่ากับ 1.71 โดยมีค่า p เท่ากับ .091 ซึ่งมากกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ระดับ .05 แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 30.89 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 5.09 นักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน เท่ากับ 28.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 4.58 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบประเมินความสามารถทางคำศัพท์ก่อนเรียนทั้งนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุมผลการวิเคราะห์คะแนนของความสามารถทางคำศัพท์ก่อนเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางคำศัพท์ก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	ชั้น	n	$\bar{x}$	S	t-test	p
นักเรียนกลุ่มทดลอง	ก่อนเรียน	29	30.89	5.09	1.71	.091
นักเรียนกลุ่มควบคุม	ก่อนเรียน	29	28.07	4.58		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบของคะแนนรวมจากแบบประเมินความสามารถทางคำศัพท์หลังเรียน ระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ทั้งสองกลุ่มมีค่าสถิติทดสอบที่เท่ากับ 10.85 โดยมีค่า p เท่ากับ .023 ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ ระดับ .05 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 57.34 คะแนน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการทดสอบก่อนเรียน เท่ากับ 6.77 นักเรียนกลุ่มควบคุมมีค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน เท่ากับ 40.25 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนของคะแนนก่อนเรียนเท่ากับ 5.09 และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบประเมินความสามารถทางคำศัพท์หลังเรียน นักเรียนกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนรวมสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบแผนปกติ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถทางคำศัพท์หลังเรียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	ชั้น	n	$\bar{x}$	S	t-test	p
นักเรียนกลุ่มทดลอง	หลังเรียน	29	57.34	6.77	10.85*	.023
นักเรียนกลุ่มควบคุม	หลังเรียน	29	40.25	5.09		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

เสนอผลการใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน โดยแบ่งผลการนำเสนอผลการศึกษานักเรียนกลุ่มทดลองดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา (Empathy) การใช้กิจกรรมเป็นฐาน โดยจัดเป็นฐานกิจกรรมตามความสามารถทางคำศัพท์ ช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี การเตรียมสื่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องในแต่ละฐานการเรียนรู้ จะช่วยให้นักเรียนและสามารถนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบชิ้นงานและปัญหาได้สอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ ลักขณาอดิศร (2550) กล่าวว่า วิธีการสอนโดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน เป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้ผู้เรียนตามแนวคิดแบบการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจทักษะต่าง ๆ ซึ่งเน้นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ค้นพบเนื้อหาสาระในระหว่างทำกิจกรรม ซึ่งสามารถพัฒนาองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะกิจกรรมกลุ่มที่สามารถทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในห้อง ได้ฝึกการทำงานเป็นทีม จากปัจจัยต่างๆเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนให้คะแนนการสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขั้นที่ 2 นิยามปัญหา (Define) การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เสนอปัญหาที่พบจากกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษ โดยประเด็นปัญหาที่นักเรียนร่วมกิจกรรมตามฐานความสามารถทางภาษาต้องเป็นปัญหาที่นำไปสู่การสร้างชิ้นงาน ทำการเลือกประเด็นที่พบว่าเป็นปัญหาที่สุดในชั้นเรียนมาเพียงหนึ่งประเด็น จากนั้นคุณครูผู้สอนใช้คำถามสอบถามนักเรียนเพื่อให้นักเรียนระดมสมอง เสนอแนวทางวิธีแก้ปัญหาจากประเด็นที่พบในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกรินทร์ สังข์ทอง และทยกร กระมุท (2546) ได้เปรียบเทียบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจที่ได้รับการอ่านด้วยกลวิธีการตั้งคำถามผู้เขียนกับวิธีการสอนอ่านแบบปกติ พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านด้วยกลวิธีการตั้งคำถามผู้เขียนมีระดับความเข้าใจในการอ่านสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนอ่านแบบปกติ และสอดคล้องกับความคิดเห็นของ Ediger (2000) ที่กล่าวว่า การตั้งคำถามผู้เขียนในขณะที่อ่านบทอ่าน จะช่วยให้ผู้อ่านมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นได้

ขั้นที่ 3 สร้างความคิด (Ideate) สำหรับกิจกรรมการสร้างความคิดตามกระบวนการคิดเชิงออกแบบ จะช่วยให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มได้ระดมสมองและแสดงความคิดอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน และสามารถต่อยอดความคิดและสามารถต่อยอดความคิดของสมาชิกภายในกลุ่มได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อความหลากหลายของแนวคิดในการออกแบบชิ้นงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวิณี เดชเทศ (2562) ที่กล่าวว่า การสอนที่เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีกระบวนการกลุ่มและการระดมสมองทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างเต็มศักยภาพและส่งผลให้ความสามารถทักษะการพูดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษดีขึ้น ดังที่ ทิศนา ขมมณี (2546) กล่าวว่า การระดมสมองมุ่งเน้นที่จำนวนความคิด ไม่ใช่คุณภาพ ใช้เพื่อรวบรวมความคิดเห็น ปัญหาเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 การสร้างต้นแบบ (Prototype) การสร้างชิ้นงานของนักเรียนในแต่ละกลุ่มที่ร่วมกันเสนอแนวคิดที่หลากหลายสู่การสร้างแบบจำลอง โดยนักเรียนมีการร่างชิ้นงานและสร้างโมเดลที่สร้างสรรค์ เช่น วงล้อคำศัพท์ สร้างเกมการศึกษา บอร์ดป้ายคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ป้ายสื่อโครงสร้างทางไวยากรณ์ เป็นต้นจากที่พบปัญหาจากกิจกรรมฐานการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สุทัศน์ เอกา (2564) กล่าวว่าเมื่อผู้เรียนฝึกฝน ออกแบบที่หลากหลายก็จะส่งผลให้เกิดทักษะและความชำนาญ ตลอดจนทำให้เกิดขีดความสามารถทางภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 5 ทดสอบ (Test) การทดสอบของนักเรียนคือ ทดลองนำต้นแบบหรือข้อสรุปที่จะนำไปใช้จริง ลองผิด ลองถูกด้วยตนเองก่อน ซึ่งเด็ก ๆ ได้ลงมือปฏิบัติขั้นตอนที่ตนเองได้วางแผนไว้ เพื่อทดสอบประสิทธิภาพ ตลอดจนประเมินผล เสร็จแล้วก็นำเอาปัญหาหรือข้อดีข้อเสียที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ก่อนนำไปใช้จริงอีกครั้ง สอดคล้องกับ Kessler (1992) ที่กล่าวว่า เป็นขั้นตอนที่เน้นพัฒนาทักษะการพูดและการเขียนภาษาอังกฤษ และทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน เนื่องจากในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะต้องทำการสรุป วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้มา เพื่อนำเสนอหน้าชั้นเรียน นอกจากนี้ผู้เรียนจะได้รับข้อเสนอแนะและคำแนะนำจากทั้งครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเพื่อไปปรับปรุงแก้ไขผลงาน

การจัดกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบนั้น พบว่าหลังจากเรียนแล้ว นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนในความสามารถทางภาษาที่สูงกว่านักเรียนกลุ่มที่จัดกิจกรรมการสอนปกติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐกฤตา ไทยวงษ์ (2562) พบว่าด้านความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการได้รับการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบหลังการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสูงกว่ากลุ่มของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้เนื่องจากการได้รับจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบเป็นการฝึกการคิดแก้ปัญหาผ่านการลงมือปฏิบัติ ผ่านกระบวนการ ขั้นตอน การสำรวจองค์ประกอบที่จะนำไปสู่เป้าหมายทุกขั้นตอนของการจัดประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการเรียนรู้ร่วมกัน ส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือรวมพลังในการเรียนรู้แบบภาพรวม และผู้สอนควรทำหน้าที่ดูแลให้คำปรึกษาจนครบถ้วนตลอดกิจกรรมที่จัดขึ้นในชั้นเรียน ตลอดจนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์ ความกล้าแสดงออกในการนำเสนอผลงานตนเองหน้าชั้นเรียน

2. สร้างการเรียนรู้สมรรถนะรองที่สำคัญ ให้กับผู้เรียนในชั้นเรียนให้เกิด ทักษะในการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะในการคิดแก้ปัญหา และทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ เพื่อเติมเต็มการทำงานให้เกิดผลอย่างมีประสิทธิภาพจากการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ดำเนินการวิจัยการสอนภาษาอังกฤษแบบเน้นคำศัพท์ โดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ ร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการ ฟัง พูด อ่าน เขียน

2. ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมโดยใช้เป็นการสัมภาษณ์สอบถาม หรือสะท้อนคิด

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐกฤตา ไทยวงษ์. “การศึกษาผลการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดเชิงออกแบบที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย,” **แสงอีสาน**. 16, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 7-8
- ทิตนา แหมณี. “การพัฒนากระบวนการคิดแนวทางที่หลากหลายสำหรับครู,” **บัณฑิตยสถาน**. 28, 1 (มกราคม-มีนาคม 2546): 38-54
- เพ็ญภา ตลับกลาง. **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้วิธีการสอนกิจกรรมเป็นฐาน**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2562.
- ภาวิณี เดชเทศ. “ผลการใช้กระบวนการกลุ่มและการระดมสมองที่มีต่อความสามารถด้านการพูดนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับปริญญาตรี,” **ครูพิบูล**. 6, 2 (กรกฎาคม - ธันวาคม 2562): 187.
- วิโรจน์ ลักขณา อติสร. **การเรียนรู้โดยใช้สมอง เป็นฐานกับการสร้างเด็กเก่ง**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ด ยู เซ็น, 2550.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. **นโยบายการศึกษา ปีงบประมาณ 2563**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2563.
- สถาพร พงษ์นิกุล. “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้,” **บริหารการศึกษา**. 6, 2 (เมษายน - กันยายน 2555): 8-9
- สุทัศน์ เอกา. **การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. (ออนไลน์) 2564 (12 กันยายน 2564). จาก: <http://www.krumontree.com/the-learning-process-in-the-21st-century>
- เอกรินทร์ สังข์ทอง และทยกร กระมุท. **รายงานการวิจัยเรื่องผลของการสอนอ่านด้วยกลวิธีที่ตั้งคำถาม ผู้เขียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ การสรุปความ และเจตคติทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ปัตตานี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2546.
- Brown, J.S., A. Collins and P. Duguid. **Situated cognition and the culture of Learning Educational Researcher**. New York: Guilford press, 2016
- Ediger, Pavlik. **Reading Connections: Intermediate Book**. New York: Oxford, 2000.

- Kessler, C. **Cooperative language learning: A teacher's resource book**. N.J: Prentice Hall Regents, 1992.
- Miller, P. "Ten the characteristics of good teacher," **English teaching forum**. 19, 1 (February 1987): 40-41.
- Pawley, A. and F. H. Syder. **Two puzzles for linguistic theory: native-like selection and native-like fluency**. In Richards, J. and R. Schmidt. (eds.), *Language and Communication* Longman. 1983: 191-227.
- Willkins, D. **Linguistics in language teaching**. London: Edward Arnold, 1972.

สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร
Budget Management Conditions Based on Good Governance Principles
of School Administrators in the Schools under the Secondary
Educational Service Area Offices in Sisaket and Yasothon

ปรัชญากร อินทร์วัน ประกาศิต อานุภาพแสนยากร และสุรศักดิ์ ศรีกระจำง
Pratyagon Inwan, Prakasit Anupapsanyakorn and Surasak Srikrachang

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
Educational Administration, Faculty of Education, Sisaket Rajabhat University
E-mail: pratyagon.inwa62@sskru.ac.th

Received: August 17, 2021; Revised: February 6, 2022; Accepted: February 8, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณด้านตำแหน่ง ประสพการณ์ในตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 83 คน ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ จำนวน 249 คน รวมทั้งสิ้น 332 คน โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับและแบบสอบถามปลายเปิดค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.969 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ผลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร ใช้สถิติการวิเคราะห์การทดสอบที การทดสอบเอฟ และการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือหลักความมีส่วนร่วม
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ ที่มีต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมพบว่า ด้านประสพการณ์ในตำแหน่งมีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .01 ด้านตำแหน่งและขนาดสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน
3. ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า ปัญหาส่วนมากบุคลากรขาดจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรและการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าในสถานศึกษาแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาเสนอให้มีการ จัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้บุคลากรใช้ทรัพยากรและงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ มากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา งบประมาณ ธรรมนูญ

Abstract

The objectives of the research were to study budget management conditions based on good governance principles of school administrators, compare the opinions of the school administrators and the teachers working for the position budgets, the position experiences, and the school sizes, and study problems and guidelines for developing the budget management based on the good governance principles of the school administrators in the schools under the Secondary Educational Service Area Offices in Sisaket and Yasothon. The samples used in the research were 83 school administrators and 249 teachers working for the budgets in a total of 332 people. The researchers used all of the population to be the target group in the study. The instruments used to collect data were a five-rating scale questionnaire and an open-ended questionnaire with the reliability of 0.969. The statistics used to analyze data were frequency, percentage, mean, and standard deviation. In the comparison of the difference between the variables, the researchers used the analytical statistics: t-test, F-test, and pair comparison by using Scheffe's method.

The research findings were as follows.

1. The management conditions based on the good governance principles of the school administrators in the schools under the Secondary Educational Service Area Offices in Sisaket and Yasothon in the overall was at the highest level. The aspect with the highest mean score was the participatory principles.

2. The findings of the comparison of the opinions of the school administrators and the teachers working for the budgets towards the budget management conditions based on the good governance principles of the school administrators in the schools under the Secondary Educational Service Area Offices in Sisaket and Yasothon in the overall showed that the position experiences were different with the statistical significance at the level of .01 while the position and the school sizes were not different.

3. The problems and the guidelines for developing the budget management conditions based on the good governance principles of the school administrators in the schools under the Secondary Educational Service Area Offices in Sisaket and Yasothon were found that the most problems were caused from the staff lacking of awareness in using resources and budgets valuably in the schools. The guidelines for developing, the school administrators proposed that the activities should be arranged to create understanding and stimulating the staff in using the resources and the budgets valuably and effectively at the highest level.

Keywords: School Administration, Budget, Good Governance

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สมบูรณ์ เรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีคุณภาพ การพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นจึงนับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่ง โดยมีการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคนให้สามารถพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ได้อย่างเต็มที่ การศึกษาของประเทศไทยในปัจจุบัน มีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 หมวด 5 มาตรา 45 ได้บัญญัติไว้ว่าให้รัฐต้องดำเนินให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสนับสนุนให้การศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560)

จากสถานการณ์การควมรวมของสถานศึกษาขนาดเล็ก ปัญหาที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประสบเกี่ยวกับสถานศึกษาขนาดเล็กนั้น คือการที่โรงเรียนขนาดเล็กที่มีอยู่จำนวนมากนั้นไม่สามารถสะท้อนถึงคุณภาพ และประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา โรงเรียนขนาดเล็กมีต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนต่อหัวที่สูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากภาวะประชากรมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหาเด็กนักเรียนออกกลางคัน และการเลือกทำงานหลังจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ส่งผลทำให้ขนาดของโรงเรียนปรับเปลี่ยนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กเพิ่มมากขึ้น ค่าใช้จ่ายนักเรียนต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทำให้รัฐบาลต้องใช้งบประมาณในจำนวนที่มากกว่า หรือจ่ายแพงกว่าในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก (สุรเดช โสมบุญตร, 2560) ช่วงเวลาที่ผ่านมามีพบว่า สถานศึกษา ครูและนักเรียนที่ได้มาตรฐานระดับเกณฑ์อยู่ในระดับต่ำ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับพอใช้และส่วนน้อยอยู่ในระดับปรับปรุง ซึ่งปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากความไม่เสมอภาคทางการศึกษาการจัดสรรงบประมาณและกำลังคน ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคในการรับบริการทางการศึกษา โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กในชนบทจะได้รับงบประมาณในการจัดสรรน้อยกว่า รวมทั้งปัญหาขาดแคลนครูทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ คนที่เรียนเก่งสนใจมาเรียนครูลดลง เพราะหันไปประกอบอาชีพอื่นที่ให้ค่าตอบแทนมากกว่า ครูสอนไม่ตรงตามคุณวุฒิ ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้คุณภาพของครูอยู่ในเกณฑ์ต่ำ จึงเป็นสิ่งที่สถานศึกษาต้องแก้ไขเพื่อให้การจัดการศึกษาเกิดประสิทธิผล (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2557)

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารงานงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านตำแหน่ง ประสิทธิภาพการทำงานในตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นหลักในการพัฒนาวิธีการบริหารจัดการการศึกษาการบริหารจัดการบุคลากรให้มีคุณภาพ การกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการงบประมาณ การนิเทศ ติดตามการดำเนินงานนำข้อมูลที่ได้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา ปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณด้านตำแหน่ง ประสิทธิภาพในตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา ที่มีต่อการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

3. เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา ปัญหาและแนวทางการพัฒนาสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยประชากรประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 83 คน ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ จำนวน 249 คน รวมทั้งสิ้น 332 คน โดยผู้วิจัยใช้ประชากรทั้งหมดเป็นตัวอย่างในการศึกษา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

ตัวแปรต้น

ประกอบด้วยปัจจัยด้านตำแหน่งได้แก่ 2 กลุ่ม คือ

1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ

ปัจจัยด้านประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1) น้อยกว่า 5 ปี 2) 5-10 ปี 3) มากกว่า 10 ปี

ปัจจัยด้านขนาดสถานศึกษา แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1) สถานศึกษาขนาดเล็กมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 359 คน ลงมา 2) สถานศึกษาขนาดกลางมีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 360-1,079 คน 3) สถานศึกษาขนาดใหญ่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,080-1,679 คน และ 4) สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป

ตัวแปรตาม ประกอบด้วยปัจจัยหลักธรรมาภิบาลได้แก่ 1) ด้านนิติธรรม 2) ด้านคุณธรรม 3) ด้านความโปร่งใส 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านความรับผิดชอบ 6) ด้านความคุ้มค่า

ขอบเขตเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาระเบียบวิธีการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ 3.1 การจัดทำและเสนอของงบประมาณ 3.2 การจัดสรรงบประมาณ 3.3 การตรวจสอบ ติดตามประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน 3.4 การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 3.5 การบริหารการเงิน 3.6 การบริหารบัญชี 3.7 การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถาม จำนวน 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยบันทึกเสนอบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ เพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการตอบแบบสอบถามออนไลน์จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณในสถานศึกษาที่เป็นตัวอย่าง เมื่อได้รับการตอบแบบสอบถามแล้วจึงตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S) ใช้วิเคราะห์สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร การทดสอบที (t-test Independent Sample) และการทดสอบเอฟ (F-test) และความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มโดยใช้วิธี Scheffe method โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติใช้วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ ด้านตำแหน่งประสบการณ์ในตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา ที่มีต่อการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

ผลการดำเนินงานวิจัย

1. การศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดย ภาพรวมรายด้าน

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. หลักนิติธรรม	4.82	.32	มากที่สุด
2. หลักคุณธรรม	4.84	.33	มากที่สุด
3. หลักความโปร่งใส	4.82	.30	มากที่สุด
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.85	.29	มากที่สุด
5. หลักความรับผิดชอบ	4.84	.27	มากที่สุด
6. หลักความคุ้มค่า	4.80	.30	มากที่สุด
รวม	4.83	.25	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติงาน

งบประมาณสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ หลักความมีส่วนร่วม

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณที่มีต่อการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณที่มีต่อการบริหารงาน งบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตาม ตำแหน่ง

หลัก ธรรมาภิบาล	ตำแหน่ง	$\bar{x}$	S	t	P-value
1. หลักนิติธรรม	ผู้บริหาร	4.88	.28	2.309*	0.022
	ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ	4.80	.34		
2. หลักคุณธรรม	ผู้บริหาร	4.86	.28	0.683	0.495
	ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ	4.84	.35		
3. หลักความโปร่งใส	ผู้บริหาร	4.88	.28	2.011*	0.045
	ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ	4.80	.31		
4. หลักความมีส่วนร่วม	ผู้บริหาร	4.86	.31	0.247	0.805
	ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ	4.85	.29		
5. หลักความรับผิดชอบ	ผู้บริหาร	4.91	.26	2.519*	0.012
	ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ	4.82	.27		
6. หลักความคุ้มค่า	ผู้บริหาร	4.87	.30	2.586**	0.010
	ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ	4.78	.30		
รวม	ผู้บริหาร	4.88	.24	1.956	0.051
	ครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ				

* ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

** ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า สภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติงานงบประมาณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ภาพรวมพบว่าตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณที่มีต่อสภาพการดำเนินงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตาม ประสบการณ์ทำงานในตำแหน่ง

ข้อ ที่	รายการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1	หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.861 33.388 34.249	2 329 331	0.430 0.101	4.240*	0.015
2	หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.464 35.833 36.296	2 329 331	0.232 0.109	2.128	0.121
3	หลักความ โปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.036 28.907 29.944	2 329 331	0.518 0.088	5.898**	0.003
4	หลักการมีส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.335 27.966 28.302	2 329 331	0.168 0.085	1.973	0.141
5	หลักความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.859 23.258 24.117	2 329 331	0.429 0.071	6.074**	0.003
6	หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.904 27.834 29.818	2 329 331	0.992 0.085	11.726**	0.000
เฉลี่ย		ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.612 20.562 21.174	2 329 331	0.306 0.062	4.897**	0.008

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านหลักนิติธรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ ที่มีต่อการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร ภาพรวมจำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา

ข้อ ที่	รายการ	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P-Value
1	หลักนิติธรรม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.907 32.342 34.249	3 328 331	0.636 0.099	6.448**	0.000
2	หลักคุณธรรม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	1.336 34.960 36.296	3 328 331	0.445 0.107	4.179**	0.006
3	หลักความ โปร่งใส	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.362 29.582 29.944	3 328 331	0.121 0.090	1.337	0.262
4	หลักการมี ส่วนร่วม	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.641 27.661 28.302	3 328 331	.214 .084	2.532	0.057
5	หลักความ รับผิดชอบ	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.324 23.792 24.117	3 328 331	0.108 0.073	1.491	0.217
6	หลักความคุ้มค่า	ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.935 28.883 29.818	3 328 331	0.312 0.088	3.540*	0.015
เฉลี่ย		ระหว่างกลุ่ม ภายในกลุ่ม รวม	0.327 20.847 21.174	2 329 331	0.109 0.064	1.715	0.164

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่าผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ ที่มีต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักคุณธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหลักความคุ้มค่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

3. ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณที่มีต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร

รายการ	ปัญหา	แนวทางการพัฒนา
1. หลักนิติธรรม	บุคลากรไม่ทราบข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา	ผู้บริหารให้การอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับข้อบังคับ ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. หลักคุณธรรม	บุคลากรขาดความเสียสละในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา	จัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาบุคลากรและกระตุ้นการเสียสละเพื่อองค์กรอย่างต่อเนื่อง
3. หลักความโปร่งใส	การบริหารงบประมาณไม่มีการแจ้งข่าวการดำเนินงานให้ทราบอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้	ผู้บริหารควรแจ้งผลการดำเนินงานงบประมาณอย่างต่อเนื่องและสามารถตรวจสอบได้เสมอ
4. หลักการมีส่วนร่วม	ไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณของสถานศึกษา	เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบและมีความชัดเจน
5. หลักความรับผิดชอบ	บุคลากรขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองทำให้เกิดความผิดพลาดในการบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษา	ควรสนับสนุนให้บุคลากรได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่อยู่เสมอ
6. หลักความคุ้มค่า	บุคลากรขาดจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรและการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าในสถานศึกษา	ควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้บุคลากรใช้ทรัพยากรและงบประมาณได้อย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพมากที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร สรุปได้ ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวน 332 คน สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามตำแหน่งโดยส่วนมากเป็นครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ คิดเป็นร้อยละ 75.00 รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษา คิดเป็นร้อยละ 25.00 ประสพการณ์การทำงานในตำแหน่ง

โดยส่วนมาก 5-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.10 รองลงมาคือ มากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 34.90 และน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.00 ตามลำดับ ขนาดสถานศึกษาโดยส่วนมากคือ สถานศึกษาขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 49.40 รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 34.90 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ คิดเป็นร้อยละ 13.30 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 2.40 ตามลำดับการวิเคราะห์เกี่ยวกับสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมรายด้านพบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักการมีส่วนร่วม

การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ ที่มีต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม พบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านหลักนิติธรรมด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่ามีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ ที่มีต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง โดยภาพรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบและด้านหลักความคุ้มค่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านหลักนิติธรรม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ ที่มีต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านหลักนิติธรรมและด้านหลักคุณธรรมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนหลักความคุ้มค่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาสภาพการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร

1. หลักนิติธรรม พบปัญหาบุคลากรไม่ทราบข้อบังคับ ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาคือ ผู้บริหารให้การอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับข้อบังคับ ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง
2. หลักคุณธรรม พบปัญหาบุคลากรขาดความเสียสละในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาคือจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาบุคลากรและกระตุ้นการเสียสละเพื่อองค์กรอย่างต่อเนื่อง
3. หลักความโปร่งใส พบปัญหา การบริหารงบประมาณไม่มีการแจ้งข่าวการดำเนินงานให้ทราบอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้ แนวทางการพัฒนาคือผู้บริหารควรแจ้งผลการดำเนินงานงบประมาณอย่างต่อเนื่องและสามารถตรวจสอบได้เสมอ
4. หลักการมีส่วนร่วม พบปัญหา ไม่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการบริหาร แนวทางการพัฒนาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณใน การบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบและมีความชัดเจน
5. หลักความรับผิดชอบ พบปัญหาบุคลากรขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองทำให้เกิดความผิดพลาดในการบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาควรสนับสนุนให้บุคลากรได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง

และจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่อยู่เสมอ 6. หลักความคุ้มค่า พบปัญหา บุคลากรขาดจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรและการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเข้าใจและกระตุ้นให้บุคลากรใช้ทรัพยากรและงบประมาณได้อย่างคุ้มค่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ได้สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานในการวิจัยที่ตั้งไว้ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักการบริหารมีส่วนร่วมเนื่องจากการบริหารจัดการสถานศึกษาในปัจจุบันได้ให้ความสำคัญของการนำหลักการบริหาร ตามพระราชบัญญัติการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี ที่มุ่งเน้นให้หน่วยงานของรัฐดำเนินงานตามหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและให้บุคลากรในสถานศึกษาทำงานตามนโยบายที่กำหนดไว้ตรงตามเป้าหมายขององค์กรโดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ ได้แก่หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งสถานศึกษาที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงานจะทำให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2549)

2. เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณที่มีต่อการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร ตามตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ เปรียบเทียบภาพรวมพบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณ มีลักษณะการทำงานที่อิงองค์ความรู้ที่สอดคล้องกัน ดังนั้นตำแหน่งที่แตกต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพจน์ นันทะเทศ (2559) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระแก้วเขต 2 พบว่า การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามตำแหน่งที่มีความแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณที่ไม่แตกต่างกันเนื่องจากปัญหาและแนวทางการพัฒนางานด้านงบประมาณมีลักษณะการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันด้านเนื้อหาและองค์ความรู้ เปรียบเทียบประสบการณ์ทำงาน ในตำแหน่ง โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกันเนื่องจากการปฏิบัติงานด้านงบประมาณมีหลักการ ขอบกฎหมายและวิธีการที่ละเอียดและอาศัยการตีความ การตัดสินใจและการใช้เหตุผล จึงจำเป็นที่จะต้องมอบหมายงานงบประมาณให้แก่ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตำแหน่งที่มีความเฉพาะสูง ทั้งด้านการเงินการบัญชี พัสดุ แผนงานและนโยบาย ดังนั้นการปฏิบัติงานด้านงบประมาณที่จะเกิดประสิทธิภาพจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยผู้ปฏิบัติงานที่มีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งงานด้านงบประมาณจึงจะทำให้งานมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์น้อยย่อมมีการรับรู้และความเข้าใจในวัฒนธรรมองค์กร การรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม การใช้เหตุผลในการตัดสินใจ การยึดถือประโยชน์ส่วนร่วมเป็นหลักตลอดจนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้น้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์มาก เปรียบเทียบด้านขนาดสถานศึกษา ภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันเนื่องจาก สถานศึกษาทุกขนาด ในปัจจุบันมีการวางระบบการบริหารจัดการด้านงบประมาณอย่าง

เป็นขั้นตอนอีกทั้งยังมีการตรวจสอบ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานด้านงบประมาณอย่างสม่ำเสมอจึงทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฏิบัติหน้าที่งานงบประมาณที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ส่งเสริม และสุวิมล โพธิ์กลิ่น (2558) การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมและรายหลัก ไม่แตกต่างกัน ซึ่งในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันในวาระระบบการบริหารจัดการด้านงบประมาณไว้อย่างเหมาะสมจึงทำให้ขนาดของสถานศึกษามีวิธีในการบริหารจัดการงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษาได้มีประสิทธิภาพ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาสภาพการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษยโสธรพบว่า ด้านหลักนิติธรรมบุคลากรไม่ทราบข้อบังคับ ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ส่งเสริม และสุวิมล โพธิ์กลิ่น (2558) การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า ด้านหลักนิติธรรมบุคลากรยังไม่ทราบข้อบังคับระเบียบและคำสั่งต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนไม่ค่อยมีการพัฒนาหรือปฏิรูปกฎระเบียบให้ทันต่อสภาพการณ์ปัจจุบันแนวทางการพัฒนาผู้บริหารให้การอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับข้อบังคับระเบียบคำสั่ง ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ผู้บริหารให้การอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับข้อบังคับ ระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ด้านหลักคุณธรรม พบปัญหา บุคลากรขาดความเสียสละในการปฏิบัติงานในสถานศึกษาเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของรัตนาภรณ์ ส่งเสริม และสุวิมล โพธิ์กลิ่น (2558) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารโรงเรียนตามหลัก ธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4 พบว่า บุคลากรบางส่วนยังเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และบางส่วนยังเห็นแก่พวกพ้องของตนเองแนวทางการพัฒนา จัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาศักยภาพและกระตุ้นการเสียสละเพื่อองค์กรอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่า ควรมีการส่งเสริมให้บุคลากรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ด้านหลักความโปร่งใส พบปัญหาการบริหารงบประมาณไม่มีการแจ้งข่าวการดำเนินงานให้ทราบอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของแสงเทียน จิตโรชิต (2562) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงบประมาณตาม หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักความรับผิดชอบพบปัญหา บุคลากรขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองทำให้เกิดความผิดพลาดในการบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนา เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบและมีความชัดเจน หลักความรับผิดชอบ พบปัญหาบุคลากรขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเองทำให้เกิดความผิดพลาดในการบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษา แนวทางการพัฒนาควรสนับสนุนให้บุคลากรได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองและจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความรับผิดชอบในหน้าที่อยู่เสมอ หลักความคุ้มค่าพบปัญหา การบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ศรีสะเกษ ยโสธร พบว่า บุคลากรขาดจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรและการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรนนท์ สมน้อย และฐิตินันท์ ดั่งสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ได้ให้ความเห็นว่า บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ

มีการวางแผนการใช้งบประมาณในโครงการต่าง ๆ อย่างคุ้มค่า และมีการใช้เทคนิคการระดมความคิดเห็นที่หลากหลาย สถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการอนุมัติและเบิกจ่ายงบประมาณให้เกิดความคุ้มค่า อนุมัติงบประมาณ โดยคำนึงถึงความเหมาะสม และเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาตามแผนที่วางไว้ รวมทั้งมีการสรุปและประเมินผลการใช้งบประมาณ ผลการดำเนินงานว่ามีประสิทธิผลคุ้มค่ากับงบประมาณ และเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานเพียงใด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันอย่างเท่าเทียมกัน ลดความเหลื่อมล้ำในการบริหารจัดการงบประมาณในสถานศึกษา
2. ควรกำหนดกรอบคุณสมบัติด้านประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งงานงบประมาณให้คัดเลือกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานในตำแหน่งให้เหมาะสมที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพกับสถานศึกษามากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาการจัดสรรทรัพยากรที่เท่าเทียมและเหมาะสมให้กับสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการบริหารจัดการงบประมาณอันส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา
2. ควรศึกษาแนวทางในการคัดเลือกบุคลากรในการดำรงตำแหน่งที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการงบประมาณอย่างเหมาะสมด้านประสบการณ์การทำงานที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพกับสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ประกาศิต อานภาพแสนยากร ประธานกรรมการที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ศรีกระจำจ่าง กรรมการที่ปรึกษา ที่ให้คำชี้แนะและแก้ไขในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ตั้งแต่เริ่มต้นจนสำเร็จด้วยดี ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ทั้ง 2 ท่าน มา ณ โอกาสนี้ นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณ ดร.สิริกัลยา สุขขี ที่เสนอแนะ แก้ไขเพิ่มเติมให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- จิรนนท์ สมน้อย และฐิตินันท์ ดวงสุวรรณ. สภาพและแนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2559.
- ทวิวัฒน์ อินทรประเสริฐ. การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, 2559.
- นโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนัก. ปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ได้อย่างมีคุณภาพ. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2557.
- “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116, ตอนที่ 74ก. หน้า 3-4. 19 สิงหาคม 2542.

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย,” ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40. หน้า 1-94. 2560.

รัตนารณ ส่งเสริม และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. การบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 4. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2558.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. แนวคิดทางรัฐประศาสนศาสตร์ การประยุกต์ และการพัฒนา. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์,
2549.

สุพจน์ นันทะเทศ. ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2559.

สุรเดช โสมาบุตร. แนวทางการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.

แสงเทียน จิตร์โชติ. แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาขยายโอกาส
ในเขตอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2562.

การนิเทศภายในสถานศึกษายุคใหม่ : นิเทศอย่างไรในยุคนิวนอร์มอล
Internal School Supervision in the New Era : How to Supervise Teachers
in the New Normal Era

เวียงชัย แสงทอง วิชชุต้า คลังกลาง อัศวิน แสงวงผล ชวนคิด มะเสนะ และนิรมิต ชาวरणอง
Wiangchai Saengthong Witchuta Klungklang Atsawin Sawaengphon Chuankid Masena
and Niramit Chouranong

สาขาวิชาการบริหารการศึกษาศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Educational Administration, Faculty of Education, Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: Wiangchai@esdc.go.th

Received: October 23, 2021; Revised: January 5, 2022; Accepted January 6, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอความสำคัญและรูปแบบของการนิเทศภายในสถานศึกษา รวมทั้งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พบว่าครูและนักเรียนได้รับผลกระทบจากการขาดความพร้อมสำหรับการเรียนรู้รูปแบบใหม่ กระบวนการนิเทศภายในจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สถานศึกษานำมาใช้แก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ของครู ดังนั้นจึงต้องศึกษารูปแบบการนิเทศที่สอดคล้องกับวิธีการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป รูปแบบการนิเทศแบบผสมผสาน (Blended Supervision) จึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่เหมาะสมในยุคนิวนอร์มอล เนื่องจากเป็นรูปแบบการนิเทศที่มีการผสมผสานการนิเทศแบบพบหน้ากับการนิเทศแบบออนไลน์เข้าด้วยกันในสัดส่วนที่เหมาะสม โดยอาศัยความเป็นกลยุธยมนิเทศของบุคคลภายในสถานศึกษาและการสร้างฐานงาน (Platform) การนิเทศออนไลน์ที่เหมาะสม เพื่อให้การนิเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน นิวนอร์มอล การนิเทศแบบผสมผสาน

Abstract

The objective of the research was to propose the importance and the patterns of the internal school supervision and the school administrators' roles towards the internal school supervision that was appropriate with the situations happening in the present. According to the situations of the COVID-19 epidemic, this breakout affected the learning management patterns to be changed very quickly. The teachers and the learners were affected because they lacked of the readiness for the new era learning. The internal school supervision process was a method that the schools could be used to solve the learning management problems of the teachers. Therefore, the supervision patterns related to the learning methods changing and the blended supervision should be studied since they were the alternatives that were suitable in the new normal era. They were the supervision patterns mixing between the face-to-face supervision and the online

supervision in the perfect proportions by using the friendliness of the staff in the schools and creating the working platform of the suitable online supervision to make the supervision more effective.

Keywords: Internal Supervision, the New Normal Era, Blended Supervision

บทนำ

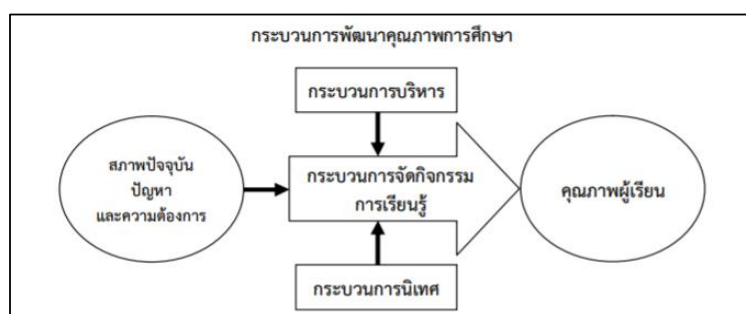
ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และด้านสังคม โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัลที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างพลเมืองให้มีคุณภาพ สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องอาศัยระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ นั่นคือการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดทักษะ ความเชี่ยวชาญ ตามศักยภาพของผู้เรียน และส่งเสริมให้เกิดสมรรถนะที่สามารถนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตัวเร่งการเปลี่ยนแปลงสำคัญคือสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคนิวอร์มอล (New Normal) เปลี่ยนแปลงไปเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อโรค เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) การสวมหน้ากากอนามัย การล้างมือ และให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพมากยิ่งขึ้น ปรากฏการณ์นี้ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อโรงเรียนให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ด้วยแนวคิด “การเรียนรู้ นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2563) มีนโยบายให้โรงเรียนจัดการเรียนรู้หลายรูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดการเรียนรู้แบบ On-Site คือการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาโดยใช้มาตรการเฝ้าระวังตามประกาศของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (สคบ.) 2) แบบ On-Air คือการเรียนรู้ผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ DLTV 3) แบบ On-Demand คือการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ และ 4) แบบ Online คือการเรียนรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต ที่ครูและนักเรียนสามารถสื่อสารได้สองทาง นอกจากนี้โรงเรียนหลายแห่งยังมีการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) คือการนำรูปแบบการเรียนรู้ทั้งสี่รูปแบบมาผสมผสานตามความเหมาะสมของบริบทโรงเรียน นอกจากนี้ยังพบว่าสถานศึกษายังต้องมีการปรับกระบวนการเรียนรู้ให้มีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคนิวอร์มอล (ภูษิมา ภิญญินันต์, 2563) คือการปรับหลักสูตรให้มีความกระชับ กำหนดตัวชี้วัดที่ต้องรู้ให้ชัดเจน เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียน และตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล (Personalized learning) โดยการออกแบบหน่วยหรือกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนต้องส่งเสริมสมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนและสอดคล้องสถานการณ์ปัจจุบัน เช่น การสร้างชุดความรู้ในลักษณะของการบูรณาการเรียนรู้ การเรียนรู้ตามแนวทางของ STEM และการใช้โครงงาน เป็นต้น นอกจากนี้ครูยังต้องปรับเปลี่ยนความสำคัญของการประเมินผลให้เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ด้วยวิธีการที่หลากหลายมากกว่าการวัดความรู้ด้วยคะแนนสอบเพียงอย่างเดียว

ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามในการแก้ปัญหาเพื่อให้เด็กเรียนได้เรียนรู้ในยุคนิวอร์มอลแต่ยังพบว่าการจัดการเรียนรู้ยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้ขาดความพร้อมในการรับมือสถานการณ์นี้หลายประการ เช่น ขาดอุปกรณ์เครื่องมือสื่อสาร ความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทักษะการใช้โปรแกรมสำหรับการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของครูและนักเรียน ขาดการบริหารจัดการเวลาเรียนและความเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ยังมีปัญหาอื่น ๆ เช่น ความรับผิดชอบตนเอง

ของผู้เรียน ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลในระหว่างที่นักเรียนต้องเรียนที่บ้าน รวมทั้งนักเรียนหลายคนต้องช่วยผู้ปกครองทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระของครอบครัว เป็นต้น (มนธิชา ทองหัตถา, 2564; วิธิดา พรหมวงศ์ ทศนา ประสานตรี และสมาลี ศรีพุทธรินทร์, 2564; นิยม รักพรหม, 2564; Marek Chew and Wu, 2021) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้ในยุคนิวอร์มอล จะต้องส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนได้อย่างมีคุณภาพเป็นการเรียนรู้เชิงลึก นำไปประยุกต์ใช้และสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมได้ โดยมีจุดเน้นคือการส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีการวิเคราะห์ความลุ่มหลง (Passion) ของผู้เรียนก่อนแล้วจึงออกแบบกิจกรรม ที่ตอบสนองความใคร่รู้ดังกล่าว และครูต้องมีการเลือกใช้ฐานงาน (Platform) และวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีความหลากหลายอาจเป็นการเรียนรู้ที่ห้องเรียนบนโลกออนไลน์หรือการเรียนรู้ที่บ้าน โดยกิจกรรมเป็นลักษณะการเรียนรู้เชิงรุกที่เปิดพื้นที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง มีการสะท้อนความคิดความรู้สึกจากการเรียนรู้ แล้วสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562) ภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดข้างต้นส่งผลให้ครูผู้สอนในปัจจุบันประสบปัญหาในการออกแบบจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ ในการพัฒนาสมรรถนะของครูส่วนใหญ่ใช้การฝึกอบรม บรรยายความรู้โดยวิทยากร ซึ่งไม่สอดคล้องกับปัญหาหรือสภาพการปฏิบัติงานจริงของครูเมื่อรับความรู้มาแล้วไม่สามารถนำมาใช้พัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการนิเทศภายในสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในยุคนิวอร์มอลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การนิเทศภายใน: บทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การจัดการเรียนรู้ของครูในยุคนิวอร์มอล มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบและสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ จากเดิมอย่างมากมาย รวมทั้งมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ครูต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ยากจะควบคุมและคาดเดาได้จึงถือว่าเป็นความท้าทายอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การนิเทศภายในสถานศึกษาจึงเป็นกลไกหนึ่งที่ถูกนำมาใช้แก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากการนิเทศภายในเป็นกระบวนการการจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาวิชาชีพ โดยอาศัยความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา และมีจุดมุ่งหมายพัฒนามาตรฐานให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีการปรับปรุงเทคนิควิธีการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ผลลัพธ์สุดท้ายที่ต้องการคือคุณภาพผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558; ดุษฎี พินิจกุลชัย, 2559) การนิเทศภายในถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาที่ช่วยพัฒนาการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11, 2555

เนื่องจากการนิเทศภายในมีจุดเด่นที่สำคัญคือผู้นิเทศมีความใกล้ชิดกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ย่อมมีความเข้าใจและคอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหามาตรฐานจนกว่าภายนอกนิเทศ ผู้นิเทศและผู้บริหารนิเทศมีความคุ้นเคยกันอยู่แล้วทำให้การนิเทศเป็นไปด้วยบรรยากาศเป็นกันเอง ไม่ต้องใช้เวลาในการสร้างความคุ้นเคยเหมือนกับการนิเทศภายนอก และผู้นิเทศสามารถนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่องโดยตลอดเพราะอยู่ในสถานศึกษาเดียวกัน

ผู้บริหารสถานศึกษา: บุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศภายใน

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพของบุคลากรในสถานศึกษาที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยบุคคลสำคัญที่มีหน้าที่ในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพนั้นคือผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำหน้าที่นิเทศภายในจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการหรือทฤษฎีการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อันจะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของบุคคลรวมทั้งองค์กรที่เกี่ยวข้อง มีทักษะการสื่อสาร และทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการสร้างเครือข่าย มีกรอบคิดยึดเติบโต (Growth mindset) นอกจากนี้จะต้องเป็นคนที่มีลักษณะนิสัยที่ดี มีความเป็นกัลยาณมิตร มีความเสียสละและอุทิศตนเพื่องาน โดยช่อลัดดา สิมมา (2562) ได้นำเสนอแนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารสำหรับการนิเทศภายในไว้ 9 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ผู้บริหารต้องมีแนวทางดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรที่ชัดเจน ตั้งแต่การจัดทำหลักสูตรจนถึงกระบวนการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษา โดยให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงการเพื่อพัฒนางานสู่เป้าหมายคือยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ด้านการเป็นผู้นำในการจัดการเรียนรู้ ผู้บริหารต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่กระบวนการออกแบบการจัดการเรียนรู้จนถึงการสะท้อนผลการจัดกิจกรรม สนับสนุนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างเป็นระบบ และการสร้างเครือข่ายทางวิชาการ

3. ด้านการเป็นผู้นำในการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารควรมีข้อมูลปัญหาหรืออุปสรรคของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อช่วยให้ครูพัฒนาการจัดการเรียนรู้บนฐานการทำวิจัยให้เกิดองค์ความรู้รวมทั้งอำนวยความสะดวกในการจัดท้าวสฤพรณ์ให้พร้อมต่อการใช้งาน

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรภายในโรงเรียนสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน ใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนในการพัฒนาองค์กร เน้นการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก

5. ด้านฐานะผู้นำ ผู้บริหารต้องวางโครงสร้างการทำงาน ผู้รับผิดชอบแต่ละหน้าที่ให้ชัดเจน ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างกล้าตัดสินใจและยอมรับผลที่เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่กดดันได้ รวมทั้งเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง การอบรมทำกิจกรรมต่าง ๆ ผู้บริหารต้องกำหนดรูปแบบในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นระบบ ชี้แจงให้กับคณะครูทราบเพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการทำงานเพื่อประสิทธิภาพในการพัฒนาองค์กรให้ไปสู่ ความสำเร็จ สนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมภายในสถานศึกษา จัดโครงการพัฒนาบุคลากรมีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจน

6. ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ผู้บริหารควรมีการกระจายอำนาจมอบหมายงานในส่วนต่าง ๆ ที่ชัดเจน รวมทั้งรูปแบบของโครงการหรือกิจกรรมภายในสถานศึกษาขั้นตอนการนิเทศ การออกแบบการเรียนรู้ การสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน สิ่งเหล่านี้ต้องมีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกัน ทำความเข้าใจมีเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารต้องวางโครงสร้างการทำงาน ผู้รับผิดชอบแต่ละหน้าที่ให้ชัดเจน และกำหนดนโยบาย

7. ด้านการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ผู้บริหารควรพิจารณาเลือกบุคลากรให้ตรงกับความต้องการกับลักษณะของงาน โดยเปิดโอกาสให้ครูในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการพิจารณาคัดเลือกด้วยร่วมรับฟัง ช่วย ให้บุคลากรที่เข้ามาทำงานรู้สึกว่าเขาเป็นที่ต้องการของสถานศึกษา มีความอบอุ่นใจ และมีความเชื่อมั่นในตนเองสนับสนุนกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ส่งเสริมความสามัคคีภายในหน่วยงาน และความรับผิดชอบใน งานที่ตนเองได้รับมอบหมาย

8. ด้านการสร้างขวัญของครู ผู้บริหารควรมีนโยบายการให้รางวัลและการสร้างขวัญการปฏิบัติงานของครู พร้อมทั้งติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องช่วยให้ครูพอใจงานที่ทำมีความสะดวกสบายปลอดภัยในการปฏิบัติงาน ให้ครูรู้สึกว่าเขาเองมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการของบุคคลอื่น

9. ด้านการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรกำหนดโครงสร้างการทำงานผู้รับผิดชอบแต่ละหน้าที่ให้ชัดเจน เปิดโอกาสให้ ครูและบุคลากรได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเอง จัดโครงการพัฒนาบุคลากร มีรูปแบบการดำเนินงานที่ชัดเจนพร้อมทั้งมีการสะท้อนผลการปฏิบัติการในเทศภายในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศภายในให้มีประสิทธิภาพ นอกจากจะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ควรมีความเป็นกัลยาณมิตร เข้าใจลึกซึ้งถึงความต้องการของผู้รับการนิเทศ รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

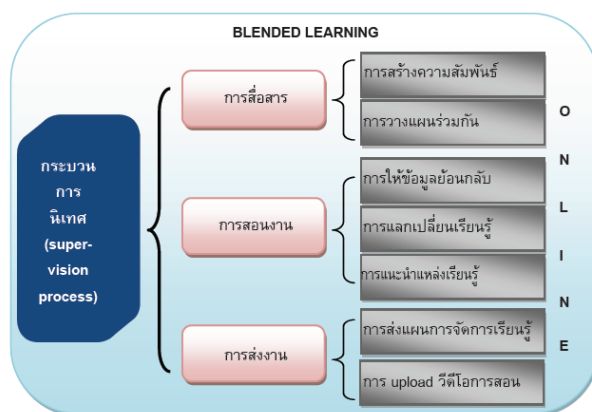
การนิเทศแบบผสมผสาน : คำตอบของการนิเทศในยุคนิวอร์มอล

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างรุนแรงส่งผลให้สถานศึกษาหลายแห่งจัดการเรียนรู้รูปแบบ On-hand และมีมาตรการให้ครูปฏิบัติงานที่บ้าน (Work from home) การเกิดวิถีนิวอร์มอล ส่งผลให้ครูผู้สอนต้องปรับตัวในการทำงานและรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยได้นำการสื่อสารแบบออนไลน์มาใช้อย่างแพร่หลาย มีเครื่องมือที่ช่วยในการจัดการเรียนการสอนและการประชุมทางไกลขึ้นมากมายเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ เช่น Zoom, Google Meet, Line, Facebook, Messenger, Microsoft Teams, True Visual World เป็นต้น (กาญจนา บุญภักดิ์, 2563; บุญช่วย สายราม, 2564) และเพื่อเอาชนะใจของการเรียนในห้องเรียน มาหลอมรวมเข้ากับข้อดีของการเรียนบนเว็บเพื่อให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ดีขึ้น จึงมีการออกแบบการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งเป็นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีการผสมผสานการเรียนรู้หลากหลายวิธีเข้าด้วยกันผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีแบบออนไลน์และการเรียนรู้แบบพบหน้าทีครูและนักเรียนยังพบหน้ากัน (นัยนา ฉายวงศ์, 2560) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นช่องทางในการส่งผ่านความรู้ถือว่าเป็นการผสมผสานเทคโนโลยี การสอนในทุกรูปแบบทั้งการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตและสื่ออิเล็กทรอนิกส์เข้ากับการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมที่มีการพบหน้าระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน เพื่อรักษาการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนหรือระหว่างผู้เรียนด้วยตนเอง ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครูจัดขึ้น มีการเรียนรู้อย่างตื่นตัว เกิดการร่วมมือร่วมพลัง ทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์และสังคม แนวคิดดังกล่าวเป็นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เนื่องจากผู้เรียนได้รับมวลประสบการณ์ทางการเรียนรู้อย่างเป็นอิสระผ่านระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยผู้เรียนสามารถควบคุมตัวแปรทางการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในด้านเวลา สถานที่ แนวทางการเรียนรู้และอัตราการเรียนรู้ของตนเอง (Stalker and Horn, 2012)

เมื่อการจัดการเรียนรู้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม ดังนั้นการนิเทศภายในจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้มีความเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนไป การนิเทศแบบผสมผสานจึงมีความน่าสนใจในการนำมาใช้ในการนิเทศในยุคนิวอร์มอล นั่นคือการนิเทศควรเกิดจากการผสมผสานระหว่างการนิเทศแบบพบหน้ากับการนิเทศแบบออนไลน์

ในสัดส่วนที่เหมาะสม (30-70 เปอร์เซ็นต์) (Allen and Seaman, 2005) โดยนำเอาจุดเด่นการนิเทศแบบพบหน้า ที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิด มีความเป็นกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน เช่น การนิเทศแบบชี้แนะ สะท้อนคิด การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือการนิเทศแบบคลินิก มาผสมผสานกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น Line Facebook Google Meet และZoom เป็นต้น มาใช้เป็นเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวก ในด้านการสื่อสาร การให้คำปรึกษา การแลกเปลี่ยนความรู้ และการสะท้อนผลที่รวดเร็วทันต่อความต้องการ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาออนไลน์ (Educational Social Networking) โดยการนิเทศแบบผสมผสาน จะนำเอาเทคโนโลยีมาอำนวยความสะดวกในการนิเทศ 3 ด้าน (ศุภวรรณ สัจจพิบูล, 2560) ได้แก่

1. ด้านการสื่อสาร เป็นการเพิ่มช่องทางในการสร้างความสัมพันธ์ มีช่องทางในการสื่อสารระหว่างกัน เพิ่มมากขึ้น และทำให้รูปแบบการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีความหลากหลายวางแผนงาน การสอนงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอน ช่วยเติมเต็มช่องว่างของการนิเทศที่เกิดขึ้น
2. ด้านการสอนงาน เป็นการเพิ่มช่องทางในการให้คำปรึกษา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนผล การปฏิบัติการสอนระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอนได้ทันต่อความต้องการ นอกจากนี้ผู้นิเทศยังสามารถแนะนำสื่อและ แหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับกลวิธีการสอนและศาสตร์ หรือเนื้อหาวิชาที่สอนให้กับครูผู้สอนได้อย่างทันทั่วถึง
3. ด้านการส่งภาระงาน เป็นการสร้างช่องทางในการส่งภาระงานต่าง ๆ ให้แก่ผู้นิเทศ โดยเฉพาะการส่ง วิดีโอการสอน ซึ่งช่วยอำนวยความสะดวกให้ผู้นิเทศสามารถทำการนิเทศการสอนแบบออนไลน์ได้อีกด้วย แนวทาง การนำแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานมาใช้ในการนิเทศ แสดงดังภาพประกอบ 2

ภาพที่ 2 การนำแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานมาประยุกต์ใช้ในการนิเทศ
ที่มา: ศุภวรรณ สัจจพิบูล, 2560

แนวทางในการนำรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา

เนื่องจากเป็นการนิเทศภายในมีเป้าหมายสำคัญในการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศคือบุคลากรในสถานศึกษานั้น การนิเทศที่เกิดขึ้นมาจากความสมัครใจของกลุ่มครู ที่ต้องการพัฒนาการสอนของตนเองและการร่วมมือกันของครูที่อยู่ในบริบทการเรียนรู้เดียวกัน ทำให้มีความเข้าใจ สภาพของการจัดการเรียนรู้ทั้งในด้านเนื้อหา สภาพผู้เรียนและบริบทแวดล้อมต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง สามารถที่จะให้ ข้อมูลย้อนกลับและข้อเสนอแนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนผู้รับการนิเทศสามารถวิเคราะห์จุดดีและจุดที่ควร ต้องพัฒนาด้วยตนเองได้ ซึ่งแนวทางในการนำรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานไปใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษา (ศุภวรรณ สัจจพิบูล, 2560) มีดังต่อไปนี้

1. การนิเทศที่มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน คือการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน มีการส่งเสริมความรู้ และฝึกฝนทักษะจำเป็นก่อนการจัดการเรียนการสอน จะทำให้ผู้สอนงานและพี่เลี้ยง สามารถให้ข้อเสนอแนะแก่ครูผู้สอนได้ตรงตามจุดเน้นที่ต้องการพัฒนาและทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองได้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนด

2. การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่เกิดจากความร่วมมือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการอภิปรายสะท้อนความคิดของบุคคลที่อยู่ในบริบทการเรียนรู้เดียวกัน จะช่วยให้ครูได้เรียนรู้แนวความคิด ในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่กว้างขวางและลึกซึ้งอย่างเป็นกลายณมิติ ได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจนได้บทเรียน ที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการพัฒนานักเรียนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

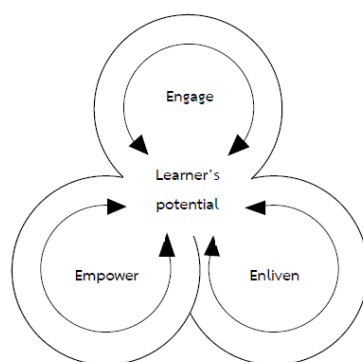
3. การเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนได้ไตร่ตรองสะท้อนความคิด คือการเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศได้ไตร่ตรองสะท้อนความคิดเกี่ยวกับการสอนของตนเองทั้งก่อนและหลังได้รับข้อเสนอแนะจากผู้นิเทศ จะทำให้ได้ฝึกฝนการคิด ไตร่ตรองเกิดความเข้าใจการสอนของตนเองและเปิดใจยอมรับข้อเสนอแนะจากผู้นิเทศ ทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้ดียิ่งขึ้น

4. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการนิเทศ คือการนำเทคโนโลยีมาช่วยให้ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศสามารถวิเคราะห์ผลการนิเทศได้อย่างชัดเจน ช่วยเพิ่มช่องทางและเวลาในการติดต่อสื่อสารและให้คำปรึกษา และสามารถสะท้อนผลการนิเทศระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้ทันต่อความต้องการในการใช้งานจริงในชั้นเรียนช่วยให้การจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียนได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

จากแนวทางการนำรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานไปประยุกต์ใช้ในการนิเทศภายในข้างต้น สามารถสรุปให้กระชับและจดจำได้ง่าย คือ เป้าหมายชัด จัด PLC มีการสะท้อนคิด และใกล้ชิดเทคโนโลยี โดยแนวทางทั้งสี่ข้อ ผู้นิเทศจะต้องนำมาออกแบบให้มีความเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของผู้รับการนิเทศ โดยเฉพาะในยุค นวัตกรรมมอล การนำเทคโนโลยีมาช่วยในทุกขั้นตอนของการนิเทศจะช่วยให้การนิเทศทรงประสิทธิภาพและบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการได้

บทบาทของผู้นิเทศในการนิเทศแบบผสมผสาน

ในการนิเทศภายในสถานศึกษายุคนวัตกรรม ผู้นิเทศจำเป็นต้องปรับบทบาทของตนเองให้มีลักษณะการเป็นโค้ชในการพัฒนาศักยภาพผู้รับการนิเทศให้สูงขึ้น โดยผู้นิเทศสามารถประยุกต์ใช้บทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation ของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล (2562) ในการโค้ชเพื่อพัฒนาความสามารถผู้เรียน ตามรูปแบบ “3Es” ดังภาพประกอบ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบการโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพ “The 3Es”
ที่มา: วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล, 2562

1. การกระตุ้นทำให้เกิดความสนใจ (Engage) คือผู้นิเทศจะต้องสร้างความสนใจเพื่อความดึงดูด ให้ผู้รับการนิเทศเกิดการยอมรับนับถือ โดยผู้นิเทศต้องสร้างความไว้วางใจ (trust) ให้เกิดกับผู้รับการนิเทศ สร้างสัมพันธภาพที่ดี ปฏิบัติต่อผู้เรียนด้วยความเคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความยึดมั่น ความผูกพัน การเชื่อมต่อเข้าด้วยกัน และปฏิสัมพันธ์ที่นำไปสู่ความสำเร็จ

2. การเสริมพลังการเรียนรู้ (Empower) คือผู้นิเทศส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศมีกรอบคิดยืดหยุ่นโต เพื่อเสริมสร้างความเป็นตัวตนของตนเอง โดยให้อำนาจการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการพัฒนาของตนเอง กระตุ้นผู้รับการนิเทศมีวินัยในการเรียนรู้ และใช้กระบวนการพัฒนางานที่หลากหลาย รวมทั้งการตัดสินใจเกี่ยวกับการพัฒนางานด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังต้องมีการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับที่เน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้

3. การกระตุ้นแรงจูงใจภายใน (Enliven) คือผู้นิเทศกระตุ้นความต้องการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศด้วยสิ่งที่ท้าทาย สามารถสร้างแรงบันดาลใจและแรงปรารถนาในการพัฒนางาน การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะการสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่กระตือรือร้นและเอื้อต่อการนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมุ่งมั่นและพยายามในการเรียนรู้และพัฒนางานของตนเอง

ปัจจัยความสำเร็จในการนิเทศภายในยุคนิวอร์มอล

การนิเทศภายในสถานศึกษายุคนิวอร์มอลให้มีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยสำคัญที่ผู้นิเทศจะต้องทำความเข้าใจให้กระจ่างคือการศึกษาศภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของผู้รับการนิเทศ เพื่อจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุด โดยองค์การยูเนสโก (UNESCO) ได้เสนอแนะแนวทางแก่ผู้นิเทศในการช่วยให้ครูในสภาวะการณ์ปัจจุบันในด้านต่าง ๆ ไว้ 7 ประเด็น ดังนี้ (สุวิมล มธรส, 2564)

1. การรับฟังเสียงของครูในการกำหนดนโยบายและแผนการเพราะการพูดคุยเป็นสิ่งสำคัญในการวางแผน เปิดโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหาร ครู พ่อแม่ ชุมชน รวมถึงนักเรียน ควรมีการพูดคุยกัน เพื่อให้ความต้องการของนักเรียนทุกคนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง

2. การสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคนในโรงเรียน ความปลอดภัยและความเป็นอยู่ของนักเรียน และครูคือสิ่งสำคัญที่สุดเมื่อเปิดโรงเรียน โรงเรียนต้องสร้างความรู้สึกอุ่นใจให้ทุกคนในช่วงที่ยังมีการระบาดของ ไวรัส รวมถึงเมื่อโรคหยุดการระบาดลงแล้ว

3. การให้ความสำคัญกับสภาพจิตใจ สังคมและอารมณ์ของครูและนักเรียน การระบาดของโควิด-19 อาจทำให้ครู นักเรียน รวมถึงครอบครัวของทุกคนรู้สึกเครียด หากความเครียดนั้นไม่ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม อาจส่งผลต่อการเรียนรู้ในระยะยาวและการเรียนรู้ในภาพรวมของนักเรียนได้ สำหรับครูอาจเกิดภาวะหมดไฟในการสอน (Burnout) ทำให้ครูขาดงานบ่อยขึ้นหรือถึงขั้นลาออกจากงาน ผู้อำนวยการโรงเรียนต้องให้ความมั่นใจกับครูว่าจะได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง เมื่อครูเกิดปัญหาด้านสภาพจิตใจ

4. การช่วยให้ครูปรับตัวเข้ากับยุคนิวอร์มอล เมื่อกลับมาสอนในชั้นเรียนตามปกติ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ต้องได้รับการสนับสนุน และได้รับทรัพยากรที่เพียงพอในการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนอีกครั้ง ครูหลายคนอาจต้อง สอนซ่อมเสริมในช่วงนี้ หรือไม่ต้องสอนทั้งในห้องเรียนควบคู่ไปกับการสอนออนไลน์ หรือต้องสอนหลายคาบมากขึ้น เพราะต้องลดขนาดห้องเรียนลงเพื่อทำตามมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม

5. การจัดให้มีครูเพียงพอ และให้ครูได้ทำงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความสุขกับมาตรฐานการทำงานที่เหมาะสม ได้เงินเดือนตรงตามเวลา หรือลาป่วยได้ เมื่อรู้สึกไม่สบายถือเป็นเรื่อง สำคัญในช่วงสถานการณ์นี้ ผู้บริหารไม่ควรลดสิทธิต่าง ๆ ของครู และเงื่อนไขการทำงานที่เหมาะสมสำหรับครู

6. การลงทุนกับภาคการศึกษา ในหลาย ๆ ประเทศ เงินเดือนครูและสวัสดิการต่าง ๆ ถือเป็นงบประมาณก้อนใหญ่ที่สุดของประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่มีรายได้ทางเศรษฐกิจต่ำ จากวิกฤตโควิด-19 ทรัพยากรที่มีอยู่อาจลดลงเมื่อรายได้ผู้คนลดลง เพื่อให้การศึกษายังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ฝ่ายบริหารด้านการศึกษามีจำเป็นต้องลงทุนกับครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้การอบรมที่จำเป็นรวมถึงให้การสนับสนุนด้านสภาพจิตใจด้วย

7. การคอยตรวจสอบสถานการณ์และข้อเสนอแนะจากครู เมื่อโรงเรียนเปิดเรียนต้องคอยตรวจสอบและประเมินสถานการณ์ พร้อมทั้งปรับแผนเมื่อจำเป็นผู้อำนวยการต้องตรวจสอบและประเมินกรอบการทำงาน เพื่อวัดความก้าวหน้า ซึ่งกรอบการทำงานเหล่านี้ควรคำนึงถึงบทบาทการสอนที่มีคุณภาพของครู และส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ที่ดี เปิดโอกาสให้ครูได้เสนอความคิดเห็น และประเมินการทำงานของโรงเรียนด้วย

นอกจากนี้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนิเทศภายในสถานศึกษายุคนิวอีร์มอล นั้นคือการนิเทศควรเกิดจากความต้องการของทั้งฝ่ายผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมชื่นชมผลงาน เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการจัดการเรียนรู้ไปในทิศทางที่พึงประสงค์อย่างเป็นกัลยาณมิตร มีรูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน และการสร้างฐานงานที่ใช้ในการนิเทศที่เหมาะสมกับบริบทและความพร้อมของสถานศึกษา (สมาน อัครภูมิ, 2564; วัฒนา กันยามา, 2564) ซึ่งคณะผู้เขียนบทความต้องกราบขอบพระคุณท่าน รศ.ดร.สมาน อัครภูมิ อาจารย์พิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ ดร.บุญช่วย สายราม ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลตระการพิชผล นายวัฒนา กันยามา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสวรรค์ และนายนิยม รักพรม ผู้อำนวยการโรงเรียนอำนาจเจริญ ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการเขียนบทความนี้

บทสรุป

จากผลกระทบของโรคระบาดโควิด-19 ส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เปลี่ยนไป การนิเทศภายในเป็นแนวทางสำคัญในการช่วยเหลือครูให้ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ การนิเทศภายในสถานศึกษายุคนิวอีร์มอล มีความแตกต่างจากการนิเทศแบบดั้งเดิม เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับรูปแบบการทำงานและการจัดการเรียนรู้ ที่แตกต่างจากเดิม การนิเทศภายในแบบผสมผสานจึงเป็นรูปแบบการนิเทศที่ตอบโจทย์ได้ดี เนื่องจากการผสมผสานระหว่างการนิเทศแบบพบหน้าและการนิเทศแบบออนไลน์ มีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการสื่อสาร การสอนงาน และการส่งงาน ถือว่าเป็นจุดเด่นที่สามารถช่วยลดช่องว่างที่เกิดขึ้นระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศได้เป็นอย่างดี ในการนำรูปแบบการนิเทศแบบผสมผสานไปใช้ผู้นิเทศต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีกระบวนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เปิดโอกาสผู้รับการนิเทศได้สะท้อนคิด และส่งเสริมการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการกระบวนการนิเทศ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศภายในให้ประสบความสำเร็จ จะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการนิเทศ ควรทำหน้าที่เป็นโค้ชเพื่อการเสริมพลังการเรียนรู้ มีการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างกัน และดำเนินการนิเทศด้วยกัลยาณมิตร อย่างไรก็ตามการนำแนวคิดการนิเทศแบบผสมผสานมาใช้ผู้นิเทศจะต้องออกแบบให้มีการผสมผสานระหว่างการนิเทศแบบพบหน้าและการนิเทศแบบออนไลน์ ในสัดส่วนที่เหมาะสมตามบริบทของตนเอง เพื่อให้การนิเทศภายในเกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญภักดิ์. “บทความปริทัศน์เรื่อง การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal,” *ครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 19, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563): A1 - A6.
- เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11, สำนักงาน. *คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน*. สุราษฎร์ธานี ชุมพร: กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา, 2555.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. *แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558.
- . *แนวทางการจัดการเรียนการสอนทางไกลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สำหรับครูและผู้ปกครอง*. (ออนไลน์) 2563 (อ้างเมื่อ 20 สิงหาคม 2564). จาก <http://covid19.obec.go.th>
- ช่อลัดดา สิมมา. *การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในและแนวทางการส่งเสริมบทบาทการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของครูผู้สอน*. เอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 6 ประจำปี พ.ศ. 2562; 30 มีนาคม 2562; วิทยาลัยนครราชสีมา.
- ดุชนี พินิจกุลชัย. “ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม,” *ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี*. 4, 3 (กันยายน - สิงหาคม 2559): 32-38.
- นัยนา ฉายวงศ์. *การพัฒนารูปแบบการนิเทศตามแนวคิดการเรียนรู้แบบผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2560.
- นิยม รักพรม. *การนิเทศภายในสถานศึกษายุคใหม่ : นิเทศอย่างไรในยุค New Normal (สัมภาษณ์)*. ผู้อำนวยการโรงเรียนอานาจเจริญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อานาจเจริญ, 10 กันยายน 2564.
- บุญช่วย สายราม. *การนิเทศภายในสถานศึกษายุคใหม่ : นิเทศอย่างไรในยุค New Normal (สัมภาษณ์)*. ผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลตระการพืชผล. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2, 8 กันยายน 2564.
- ภูษิมา ภิญโญสินวัฒน์. *จัดการเรียนการสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย*. (ออนไลน์) 2563 (อ้างเมื่อ 20 สิงหาคม 2564). จาก: <https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic/>
- มนิชา ทองหัตถา. “สภาพการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของครูกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โรงเรียนปากพั่น จังหวัดนครศรีธรรมราช,” *วารสารลวศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*. 5, 1 (มกราคม - มิถุนายน 2564): 43-52.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. *กรอบและทิศทางการวิจัยทางการศึกษาของประเทศ (พ.ศ.2555 – 2558) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค, 2556.

- วัฒนา กันยามา. การนิเทศภายในสถานศึกษายุคใหม่ : นิเทศอย่างไรในยุค New Normal (สัมภาษณ์). ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านโนนสวรรค์. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5, 6 กันยายน 2564.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. การโค้ชเพื่อการรู้คิด. กรุงเทพฯ: จรัสสินทวงศ์การพิมพ์, 2558.
- . การจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้, 2562.
- วิธิตา พรหมวงศ์, ทศนา ประสานตรี และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์. “สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1,” **รัชต์ภาคย์**. 15, 40 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2564): 200-213.
- ศุภวรรณ สัจจพิบูล. “แนวคิดการนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21,” **มหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย**. 37, 1 (เมษายน 2560): 203-222.
- สมาน อัสวภูมิ. การนิเทศภายในสถานศึกษายุคใหม่ : นิเทศอย่างไรในยุค New Normal (สัมภาษณ์). อาจารย์พิเศษคณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 12 กันยายน 2564.
- สุวิมล มธูรส. “การจัดการศึกษาในระบบออนไลน์ในยุค NEW NORMAL COVID-19,” **รัชต์ภาคย์**. 15, 40 (พฤษภาคม - มิถุนายน 2564): 33-42.
- Allen, I. E. and J. Seaman. **Growing by Degrees: Online Education in the United States**. (Online) 2005 (cited 20 August 2021). Available http://www.sloan-c.org/publications/survey/pdf/growing_by_degrees.pdf
- Marek, M.W., C.S. Chew and W.v. Wu. “Teacher Experiences in Converting Classes to Distance Learning in the COVID-19 Pandemic,” **International Journal of Distance Education Technologies**. 19, 1(January-March 2021): 89–109.
- Stalker, H. and M.B. Horn. **Classifying K–12 Blended Learning**. Mountain View, CA: Innosight Institute, 2012.

**การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)
ของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี**
**An Analysis of the Influent Paths among Marketing Mix Factors of the Hotel
Businesses in Udon Thani Province**

ณัฐกานต์ รุ่งเรือง โชติกา นาคประสูตร และธีระพล คุณบุราณ
Nattagant Rungruang, Chotika Nakprasut and Teerapol Khoonburan

สาขาการจัดการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
Faculty of Management Science, Udon Thani Rajbhat University
E-mail: Nattagant.ru@udru.ac.th

Received: November 8, 2021; Revised: February 1, 2022; Accepted: February 8, 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ ของธุรกิจโรงแรม จังหวัดอุดรธานี และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ ของธุรกิจโรงแรม จังหวัดอุดรธานี ตัวอย่าง คือ ลูกค้าที่เข้าพักใน โรงแรมพาราไดซ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 316 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยอาศัยสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ถูกสุ่มมาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง 0.633-0.984 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.984 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์อิทธิพล

ผลการวิจัยพบว่า

1. โดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ รองลงมา คือ ด้านบุคคล และด้านผลิตภัณฑ์

2. ลักษณะทางกายภาพเป็นปัจจัยภายนอกสุดที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเชื่อมโยงผ่านปัจจัยคั่นกลางลำดับแรกซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ และบุคคล และปัจจัยคั่นกลางลำดับที่สองซึ่งประกอบด้วยช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาด โดยมีราคาเป็นปัจจัยภายในที่อยู่ลำดับท้ายสุด จากเส้นทางอิทธิพลดังกล่าวทำให้ส่วนประสมทางการตลาดที่ถูกอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดคือ บุคคล คิดเป็นร้อยละ 97 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย กระบวนการ ราคา และการส่งเสริมการตลาด คิดเป็นร้อยละ 92, 84, 83, 78 และ 57 ตามลำดับ

คำสำคัญ: ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการ ธุรกิจโรงแรม การวิเคราะห์อิทธิพล

Abstract

The objectives of this research were to study 1) marketing mix factors (7Ps) consisting of products, prices, channels of distribution, marketing promotion, people, physical characteristics,

and processes of the hotel businesses in Udon Thani Province and 2) causal relationship among products, prices, channels of distribution, marketing promotion, people, physical characteristics, and processes of the hotel businesses in Udon Thani Province. The samples were 316 customers checking in Paradise Hotel, Muang District, Udon Thani Province. The sample size was calculated by using a formular to determine the sample size to estimate the population average. The samples were randomized by cluster sampling. The instrument used to collect data was a five-rating scale questionnaire with the item discrimination ranging from 0.633 to 0.984 and the reliability of the whole questionnaire of 0.984. The statistics used to analyze data were mean, standard deviation, and an analysis of the influent paths.

The research findings were as follows.

1. In the overall, the marketing mix factors of the hotel businesses were at a high level. The physical characteristics had the highest mean score, followed by people and products respectively.

2. The physical characteristics were the most external factor affecting other marketing mix factors both directly and indirectly by connecting through the first intermediary factors consisting of processes and people and the second intermediary factors consisting of channels of distribution, products, and marketing promotion, and the prices was the last intrinsic factor. According to the analysis of the influent paths, the influent path causing the marketing mix used to explain the variables at the highest level was people (97%), followed by products (92%), channels of distribution (84%), processes (83%), prices (78%), and marketing promotion (57%), respectively.

Keywords: Service Marketing Mix Factors, Hotel Businesses, an Analysis of the Influent Paths

บทนำ

ธุรกิจโรงแรมเป็นธุรกิจที่เติบโตควบคู่กับธุรกิจการท่องเที่ยว ถือเป็นธุรกิจที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก โดยในปี พ.ศ. 2562 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (GDP) ในหมวดที่พักแรมและบริการด้านอาหาร (Accommodation and food service activities) มีมูลค่าสูงถึง 1.03 ล้านล้านบาท ซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 6.1% ของ GDP ทั้งประเทศ เมื่อเปรียบเทียบธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยกับต่างประเทศถือว่าธุรกิจโรงแรมในประเทศไทยยังมีความได้เปรียบธุรกิจโรงแรมในต่างประเทศ เนื่องจาก ประเทศไทยถือเป็นจุดหมายปลายทางยอดนิยมแห่งหนึ่งของนักท่องเที่ยวทั่วโลก เพราะมีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดความสนใจกระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ โดยกรุงเทพมหานคร เป็นเมืองท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมสูง ส่วนภาคใต้และภาคตะวันออกนั้น มีแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่มีชื่อเสียง ในขณะที่พื้นที่หลายจังหวัดในภาคเหนือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีความได้เปรียบด้านค่าครองชีพและราคาห้องพักที่ถูกกว่า ทำให้การท่องเที่ยวในไทยมีความคุ้มค่าเงิน (Value for money) รวมถึงการคมนาคมที่สะดวก อีกทั้งมีสายการบินต้นทุนต่ำ (Low cost airlines) และมีการเพิ่มจำนวนเที่ยวบินอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 ได้ส่งผลให้ธุรกิจโรงแรมปี พ.ศ. 2564 มีแนวโน้มชะลอตัวอย่างต่อเนื่อง แต่จะเริ่มทยอยฟื้นตัวในปี พ.ศ. 2565-2566 โดยคาดว่าจะต้องใช้เวลาน้อยกว่า 4 ปี จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติจึงจะฟื้นตัวกลับมาเท่ากับจำนวน

นักท่องเที่ยวในช่วงก่อนการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 (พุทธชาติ ลุนคำ, 2564)

ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการสร้างความพึงพอใจแก่แขกที่มาใช้บริการโรงแรมซึ่งเป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีโดยทั่วไป คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินธุรกิจโรงแรม ซึ่ง Kotler (2016) ได้กล่าวว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมหรือจัดกระทำได้ เพื่อนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย โดยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่นำมาใช้กับธุรกิจด้านบริการประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 7 องค์ประกอบ (7Ps) คือ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคคล (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evident) และกระบวนการ (Process) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2552) โดยแต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบด้านผลิตภัณฑ์หมายถึง สิ่งที่โรงแรมนำเสนอบริการเพื่อก่อให้เกิดความสนใจและความพึงพอใจแก่แขกผู้มาพัก โดยผลิตภัณฑ์นั้นอาจอยู่ในรูปที่มีตัวตนหรือไม่มีตัวตนแต่มีอรรถประโยชน์และมีคุณค่าในความรู้สึกของแขกที่มาพัก (Armstrong and Kotler, 2009) องค์ประกอบด้านราคาเป็นจำนวนเงินที่ลูกค้าต้องจ่ายสำหรับให้ได้อาซึ่งการบริการเพื่อให้ได้รับประโยชน์จากการใช้บริการอย่างคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป (Armstrong and Kotler, 2009) องค์ประกอบด้านช่องทางการจัดจำหน่าย หมายถึง วิธีการหรือช่องทางในการนำเสนอการให้บริการแก่แขกที่มาพักเพื่อให้ทันกับความต้องการ โดยต้องคำนึงถึงลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพิจารณาช่องทางการจัดจำหน่ายให้เหมาะสมมากที่สุด องค์ประกอบด้านการส่งเสริมการตลาด หมายถึง เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดเพื่อสร้างแรงจูงใจ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งการส่งเสริมการตลาดนั้นจะมีอิทธิพลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Ezel, Walker and Stanton, 2007) องค์ประกอบด้านบุคคล หมายถึง เจ้าของโรงแรมรวมถึงพนักงานทุกตำแหน่ง ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ (โสภิตา รัตนสมโชค, 2558) องค์ประกอบด้านลักษณะทางกายภาพ หมายถึง สิ่งที่ถูกค่าสามารถสัมผัสได้จากลักษณะภายนอกของโรงแรมซึ่งบ่งบอกถึงคุณภาพโดยภาพรวม (สมวงศ์ พงศ์สถาพร, 2546) และองค์ประกอบด้านกระบวนการ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและการปฏิบัติงานเพื่อให้บริการลูกค้า ซึ่งขึ้นอยู่กับรูปแบบการดำเนินงานขององค์กร โดยกระบวนการต้องมีความชัดเจนเพื่อให้พนักงานทุกคนมีความเข้าใจตรงกันและสามารถปฏิบัติหน้าที่ไปในทิศทางเดียวกัน (กนกพรพรณ สุขฤทธิ์, 2557)

จากการทบทวนเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) พบว่า ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีต่อตัวแปรทางการตลาดที่สำคัญต่าง ๆ ได้แก่ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ ความพึงพอใจ ความไว้วางใจ และความภักดี เป็นต้น แต่ไม่ปรากฏพบการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ว่าแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อกันอย่างไร จึงถือเป็นช่องว่างทางวิชาการที่ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อความสมบูรณ์ในองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ซึ่งจากความหมายของแต่ละองค์ประกอบของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดดังที่กล่าวมา ทำให้สามารถคาดการณ์ได้ว่าแต่ละองค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างกันดังนี้ องค์ประกอบด้านลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านกระบวนการ และองค์ประกอบด้านบุคคล เนื่องจากองค์ประกอบด้านลักษณะทางกายภาพถือเป็นสิ่งที่กำหนดภาพรวมของคุณภาพและรูปแบบขององค์กร ในขณะที่องค์ประกอบด้านกระบวนการมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านบุคคล เนื่องจากกระบวนการเป็นสิ่งที่กำหนดให้พนักงานทุกคนปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน โดยทั้งองค์ประกอบด้านกระบวนการและองค์ประกอบด้านบุคคลต่างมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบด้านช่องทางการจัดจำหน่าย องค์ประกอบด้านผลิตภัณฑ์ และองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการตลาด เนื่องจากองค์ประกอบด้านกระบวนการและองค์ประกอบด้านบุคคลต่างก็เป็นกลไกขับเคลื่อนให้ในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีคุณภาพ พร้อมหาช่องทางในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้า

และสื่อสารให้ลูกค้าได้รับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ในขณะที่องค์ประกอบด้านช่องทางจัดจำหน่ายและองค์ประกอบด้านการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านผลิตภัณฑ์ เนื่องจากช่องทางจัดจำหน่ายเป็นสิ่งที่ทำให้ลูกค้าเข้าถึงผลิตภัณฑ์ ส่วนการส่งเสริมการตลาดเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างการรับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แก่ลูกค้า และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขั้นสุดท้าย คือ องค์ประกอบด้านช่องทางจัดจำหน่าย องค์ประกอบด้านการส่งเสริมการตลาด และองค์ประกอบด้านผลิตภัณฑ์ต่างมีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบด้านราคา เนื่องจากราคาถูกกำหนดโดยคุณค่าของผลิตภัณฑ์ รวมถึงค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการส่งเสริมการตลาด และช่องทางการจัดจำหน่าย นอกจากนี้องค์ประกอบต่าง ๆ ยังมีอิทธิพลทางอ้อมต่อกัน ตามตรรกะของการส่งอิทธิพลทางตรงต่อกันตามลำดับดังที่กล่าวมา

ผู้วิจัยในฐานะเป็นอาจารย์ผู้สอนด้านการจัดการโรงแรม ศึกษาวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรม ว่าเป็นไปตามที่คาดการณ์หรือสมมติฐานดังที่กล่าวมาในข้างต้นหรือไม่ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เก็บรวบรวมได้จากลูกค้าที่เข้าพักในโรงแรมศิวีไลซ์ อำเภอเมืองจังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้สารสนเทศที่ทำให้เข้าใจถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรมได้อย่างลึกซึ้งมากขึ้น และทำให้ทฤษฎีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) มีความสมบูรณ์มากขึ้น ซึ่งนำไปสู่การบริหารจัดการธุรกิจโรงแรมให้ประสบความสำเร็จต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ ของธุรกิจโรงแรม จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ ของธุรกิจโรงแรม จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีการวิจัย ดังนี้

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากร คือ ลูกค้าชาวไทยที่เข้าพักในโรงแรมระดับ 3 ดาว ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 27 โรงแรม ได้แก่ โรงแรมเดอะรุม โรงแรม UD Hotel โรงแรมปี่ทออุดรธานี โรงแรมจีเอ็มกรีน โรงแรม Wara Boutique โรงแรม Thanburi โรงแรมกิตติลดา โรงแรม Nakhabori โรงแรม Haus Hotel โรงแรมกรีนการ์เด็น โรงแรม Belle grand โรงแรม Brown House โรงแรม Siri Place โรงแรม Good Home โรงแรม Empire Villa โรงแรม V1 Room โรงแรมวีรธา โรงแรมสำโรงการ์เด็น โรงแรม 9D Sport โรงแรม Delio โรงแรมรอยสุข แอนด์ สวิมมิ่งพูล โรงแรมปั้นหย่า โรงแรมพาราไดซ์ โรงแรมลีลาวดีเพลส โรงแรมUDCAPITAL โรงแรมศิวีไลซ์ และ โรงแรม Delight Residence ในช่วงเดือน มิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 โดยไม่ทราบขนาดของประชากร ซึ่งลูกค้าที่เข้าพักในแต่ละโรงแรมมีลักษณะที่สนใจศึกษาคือ ความคิดเห็นที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาดบริการของธุรกิจโรงแรมแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาความคิดเห็นดังกล่าวระหว่างแต่ละโรงแรมจะมีลักษณะคล้าย ๆ กัน

ตัวอย่าง คือ ลูกค้าที่เข้าพักในโรงแรมพาราไดซ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 316 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยอาศัยสูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างเพื่อประมาณค่าเฉลี่ยประชากร ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน 0.05 ประมาณความแปรปรวนประชากรด้วยความแปรปรวนตัวอย่างเท่ากับ 0.205 โดยมี

รายละเอียดในการคำนวณขนาดตัวอย่างดังนี้

$$n = \frac{z^2 \sigma^2}{e^2} = \frac{(1.96)^2 0.205}{(0.05)^2} = 315.0112$$

สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) เนื่องจากความคิดเห็นของลูกค้าที่มีต่อส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรมระหว่างแต่ละโรงแรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นคำถามที่มีคำตอบแบบเช็ครายการ (Check List) และตอนที่ 2 ส่วนประสมทางการตลาดบริการ (7Ps) เป็นคำถามที่มีคำตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert) โดยมีขั้นตอนของการพัฒนาแบบสอบถาม ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)

ขั้นที่ 2 ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามเพื่อวัดตัวแปรที่มีลักษณะแบบจิตพิสัย

ขั้นที่ 3 สร้างแบบสอบถามฉบับร่าง ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล สร้างคำถามวัดปัจจัยส่วนบุคคลโดยมีคำตอบแบบเช็ครายการ ตอนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการเป็นคำถามที่มีลักษณะคำตอบเป็นมาตราวัดแบบลิเคิร์ต 5 ระดับ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะทั่วไป เป็นคำถามปลายเปิด

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามฉบับร่างไปให้ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับ การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว การวัดผลและการประเมินผล สถิติและการวิจัย 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านลงความคิดเห็นเกี่ยวกับความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามเป็นรายข้อ

ขั้นที่ 5 นำคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of Item Objective Congruence : IOC) จากนั้นคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา คือ มีค่า IOC อย่างน้อย 0.5 ขึ้นไป

ขั้นที่ 6 ปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำเป็นฉบับทดลอง เพื่อนำไปทดลองใช้กับลูกค้าที่เข้าพักในโรงแรมโรงแรมเดอะรูม อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 40 คน ที่มีลักษณะคล้ายกับตัวอย่างจริง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีค่าความแปรปรวนตัวอย่างเท่ากับ 0.205

ขั้นที่ 7 หาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าอำนาจจำแนกจากสูตร สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันอย่างง่ายพบว่า คำถามแต่ละข้อมีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.63-0.92 และหาความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สูตร สัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค (Alpha Cronbach Coefficient) พบว่า ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.984

ขั้นที่ 8 จัดทำแบบสอบถามฉบับจริงเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยทำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ถึงผู้จัดการโรงแรมพาราไดซ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เมื่อได้รับอนุญาตจากทางโรงแรมให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้แล้ว ผู้วิจัยจึงเริ่มดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่าง เดือน มิถุนายน ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2563 โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีเลือกหน่วยตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Sampling) จากลูกค้าซึ่งลงทะเบียนออกจากห้องพักเรียบร้อยแล้ว เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้ข้อมูลตามแบบสอบถามที่สร้างขึ้น จนกระทั่งครบ 316 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ ด้วยค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล ลักษณะทางกายภาพ และกระบวนการ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อิทธิพล (Path Analysis)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรม

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	S	แปลความหมาย
ผลิตภัณฑ์	4.27	.68	มาก
ราคา	4.20	.66	มาก
ช่องทางการจัดจำหน่าย	4.26	.66	มาก
การส่งเสริมการตลาด	4.01	.70	มาก
บุคคล	4.28	.72	มาก
ลักษณะทางกายภาพ	4.30	.63	มาก
กระบวนการ	4.22	.70	มาก
ภาพรวม	4.22	.62	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงว่าโดยภาพรวมปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.22 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.30 รองลงมา คือ ด้านบุคคล และด้านผลิตภัณฑ์ ด้วยค่าเฉลี่ย 4.28 และ 4.27 ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรม

ตัวแปรอิสระ	อิทธิพล	ตัวแปรตาม																	
		ผลิตภัณฑ์			ราคา			ช่องทางฯ			การส่งเสริมฯ			บุคคล			กระบวนการ		
		TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE	TE	DE	IE
กายภาพ	β	.89	-	.89	.82	-		.95	1.03	-.08	.78	-	.78	.99	1.14	-.15	.91	.91	-
	b	.90**	-	.90**	.82			.95**	1.03**	-	.78**	-	.78**	.60**	.69**	-.09	.55**	.55**	-
	S.E	.03	-	.03	.49**	-	.49**	.08*			.04	-	.04	.01	.01	.01	.01	.01	-
					.02	-	.02	.02	.04	.04									
ผลิตภัณฑ์	β	-	-	-	.92	.92	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	b	-	-	-	.55**	.55**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S.E	-	-	-	.02	.02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ช่องทาง	β	1.08	1.13	-.05	.99	-	.99	-	-	-	.54	.54	-	-	-	-	-	-	-
	b	1.08**	1.13**	-.05**	.60**	-	.60**	-	-	-	.54**	.54**	-	-	-	-	-	-	-
	S.E	.03	.04	-.02	.03	-	.03	-	-	-	.08	.08	-	-	-	-	-	-	-
การส่งเสริมฯ	β	-.09	-.09	-	-.08	-	-.08	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	b	-.09**	-.09**	-	-.05**	-	-.05**	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	S.E	.03	.03	-	.02	-	.02	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
บุคคล	β	-.02	-	-.02	-.02	-	-	-	-	-	.27	.27	-	-	-	-	-	-	-
	b	-.04*	-	-.04*	.02			-			.44**	.44**	-	-	-	-	-	-	-
	S.E	.02	-	.20	-.02*	-	-.02*	-	-	-	.13	.13	-	-	-	-	-	-	-
					.01	-	.01	-	-	-									
กระบวนการ	β	-.21	-.12	-.09	-.19	-	-.19**	-.09	-.09	-	-.09	-	-.09	-.17	-.17	-	-	-	-
	b	-.35**	-.20**	-.15*	-.19**	-	-.19**	-.14*	-.14*	-	-.15**	-	-.15**	-.17**	-.17**	-	-	-	-
	S.E	.09	.05	.08	.05	-	.05	.07	.07	-	.03	-	.03	.02	.02	-	-	-	-
R^2		0.92			0.77			0.91			0.66			0.98			0.83		
$\chi^2 = 3.91$		p value = 0.27 $\chi^2 / df = 1.30$ RMSEA = 0.03, RMR = 0.03 ,NFI = 1, NNFI = 1, GFI = 1, AGFI = 0.97																	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

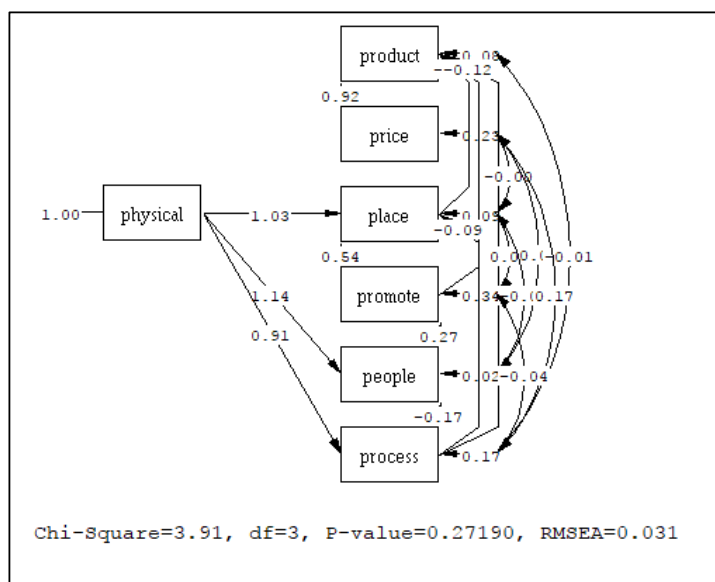
TE แทน อิทธิพลรวม DE แทน อิทธิพลทางตรง IE แทน อิทธิพลทางอ้อม

β แทน ขนาดอิทธิพลในรูปคะแนนมาตรฐาน b แทน ขนาดอิทธิพลในรูปคะแนนดิบ

S.E. แทน ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน

จากตารางที่ 2 แสดงว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรมมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยส่วนประสมทางการตลาดที่ถูกอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดคือ บุคคล คิดเป็นร้อยละ 98 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย กระบวนการ ราคา และการส่งเสริมการตลาด คิดเป็นร้อยละ 92, 91, 83, 77 และ 66 ตามลำดับ ซึ่งองค์ประกอบแต่ละด้านมีอิทธิพลต่อกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้ ลักษณะทางกายภาพมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อช่องทางการจัดจำหน่าย บุคคล และกระบวนการ ด้วยขนาดอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 1.03 .69 และ .55 ตามลำดับ นอกจากนี้ลักษณะทางกายภาพยังมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อผลิตภัณฑ์ ราคา และการส่งเสริมการตลาดด้วยค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .90 .49 และ .78 ตามลำดับ ในทำนองเดียวกันผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อราคาด้วยขนาดอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.55 และช่องทางการจัดจำหน่าย

มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อ ผลลัพธ์ด้วยขนาดอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 1.13 โดยมีอิทธิพลทางอ้อมต่อราคาและการส่งเสริมการตลาด ด้วยขนาดอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .60 และ .54 ตามลำดับ และบุคคลมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อการส่งเสริมการตลาดด้วยขนาดอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ .44 แต่อย่างไรก็ตามการส่งเสริมการตลาดและบุคคลกลับมีอิทธิพลทางอ้อมในเชิงลบต่อผลลัพธ์และราคา โดยการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อผลลัพธ์และราคาด้วยค่าอิทธิพลในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ -.09 และ -.05 ตามลำดับ ในขณะที่บุคคลมีอิทธิพลทางอ้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ต่อผลลัพธ์และราคาด้วยค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ -.04 และ -.02 ตามลำดับ เช่นเดียวกับที่กระบวนการมีอิทธิพลทางตรงในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อ ผลลัพธ์และบุคคล ด้วยค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ -.20 และ -.17 ตามลำดับ และมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 ต่อช่องทางการจัดจำหน่ายด้วยค่าอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ -.14 นอกจากนี้กระบวนการยังมีอิทธิพลทางอ้อมในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .01 ต่อ ราคาและการส่งเสริมการตลาดด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ -.19 และ -.15 ตามลำดับ โดยรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดดังกล่าว สามารถแสดงได้ดังรูปที่ 1 ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 เส้นทางอิทธิพลระหว่างปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ของธุรกิจโรงแรม

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยภาพรวมของธุรกิจโรงแรม จังหวัดอุดรธานี อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ย 4.22 ผลการศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างองค์ประกอบของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุดังกล่าวมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยลักษณะทางกายภาพเป็นปัจจัยภายนอกสุดที่ส่งผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมซึ่งเชื่อมโยงผ่านปัจจัยคั่นกลางลำดับแรกซึ่งประกอบด้วยกระบวนการ และบุคคล และปัจจัยคั่นกลางลำดับ

ที่สองซึ่งประกอบด้วยช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาด โดยมีราคาเป็นปัจจัยภายในที่อยู่ลำดับท้ายสุด จากเส้นทางอิทธิพลดังกล่าวทำให้ส่วนประสมทางการตลาดที่ถูกอธิบายความแปรปรวนได้มากที่สุดคือ บุคคล คิดเป็นร้อยละ 98 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์ ช่องทางการจัดจำหน่าย กระบวนการ ราคา และการส่งเสริมการตลาด คิดเป็นร้อยละ 92, 91, 83, 77 และ 66 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยภาพรวมของธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาทิตย พวงนาค (2560) ซึ่งพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจโรงแรมในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับต่ำมาก จึงคาดการณ์ได้ว่าแขกที่เข้าพักโรงแรมในจังหวัดอุดรธานี มีความพึงพอใจในการให้บริการของโรงแรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน เนื่องจาก ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจโรงแรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการของลูกค้าที่เข้าพักในโรงแรมในด้านความพึงพอใจ และการตัดสินใจเข้าพักโรงแรม ตามที่ได้เสนอไว้ในผลการวิจัยของ พันธกิจ ทองท้าว (2562) นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าธุรกิจโรงแรมในจังหวัดอุดรธานีให้บริการลูกค้าอย่างมีคุณภาพ เนื่องจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อคุณภาพการให้บริการของโรงแรมในแต่ละด้าน ตามที่ได้เสนอไว้ในผลการวิจัยของ อนรรักษ์ ทองขาว และคณะ (2562) และทำให้ลูกค้ามาใช้บริการซ้ำหรือเกิดความภักดี เนื่องจากส่วนประสมทางการตลาดบริการมีอิทธิพลต่อความภักดีของลูกค้าในธุรกิจโรงแรม ตามที่ได้เสนอไว้ในผลการวิจัยของ มนัสนันท์ ปังอ้อคำ และคณะ (2563) ซึ่งถือเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของการบริหารดำเนินการธุรกิจโรงแรม (Doyle and Wong, 1998)

ลักษณะทางกายภาพของโรงแรมมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ต่อช่องทางการจัดจำหน่าย บุคคลและกระบวนการ ด้วยขนาดอิทธิพลในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 1.03 .69 และ .55 ตามลำดับ แสดงว่าหากโรงแรมมีการดำเนินการปรับปรุงพัฒนาลักษณะทางกายภาพของโรงแรมให้มีคุณภาพจะส่งผลทำให้ ลูกค้าสามารถเข้าถึงโรงแรมได้อย่างสะดวก และทำให้เกิดกิจกรรมหลักต่าง ๆ ตามกระบวนการดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างประสบความสำเร็จ เนื่องจากลักษณะทางกายภาพของโรงแรมที่ลูกค้าสัมผัสได้อย่างชัดเจนคือทำเลที่ตั้งซึ่งสามารถเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย รวมถึงสิ่งที่ทำให้ลูกค้าได้สัมผัสกับคุณภาพของโรงแรมจากการเข้ารับบริการที่สามารถสร้างความแตกต่างที่โดดเด่นในการให้บริการ เช่น การตกแต่งอาคารสถานที่ทั้งภายในและภายนอกโรงแรม การแต่งกายของพนักงานโรงแรมในแผนกต่าง ๆ การมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้า รวมถึงการให้บริการอย่างรวดเร็ว และสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสซึ่งบ่งบอกถึงคุณภาพโดยภาพรวม ตามที่ สมวงศ์ พงศ์สถาพร (2546) และ Booms and Bitner (1981) ได้ให้ความหมายไว้ ลักษณะทางกายภาพจึงส่งผลต่อกิจกรรมหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจโรงแรม โดยสิ่งที่ได้รับผลในขั้นแรกคือ ช่องทางการจัดจำหน่าย กระบวนการและบุคคล นั่นเอง ดังนั้นเพื่อให้ธุรกิจโรงแรมประสบความสำเร็จสิ่งแรกที่ควรดำเนินการคือการดำเนินการเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของโรงแรมในด้านต่าง ๆ ให้ดีและมีคุณภาพมากที่สุด เช่น การจัดระบบการรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด ติดตั้งป้ายชื่อโรงแรมให้มองเห็นได้อย่างชัดเจน ตกแต่งบริเวณโรงแรมให้สวยงาม มีเอกลักษณ์ และ แบ่งสัดส่วนพื้นที่ในโรงแรมได้เหมาะสม เป็นต้น อย่างไรก็ตามผลการวิจัยกลับพบว่ากระบวนการมีอิทธิพลทางลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ต่อบุคคลโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ -.17 แสดงว่าโรงแรมยังมีกระบวนการที่มีประสิทธิภาพมากเพียงใดกลับทำให้พนักงานทำงานได้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจาก กระบวนการเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการปฏิบัติงานในด้านบริการ เพื่อมอบบริการให้แก่ลูกค้าอย่างถูกต้องและรวดเร็ว โดยกระบวนการหนึ่งอาจประกอบด้วยหลายกิจกรรม ตามที่ กนกพรธน์ สุขฤทธิ์ (2557) ได้ให้ความหมายไว้ ดังนั้นหากโรงแรมมุ่งดำเนินการเพื่อให้กระบวนการมีประสิทธิภาพมากเพียงใด ย่อมส่งผลให้พนักงานมีความกดดันและเกิดความเครียดจนไม่มีความสุขในการทำงานซึ่งอาจส่งผลให้พนักงานปฏิบัติงานได้ไม่ดี เช่น อาจไม่ค่อยยิ้มแย้ม

กับลูกค้า และไม่มีสมาธิในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เป็นต้น โรงแรมจึงควรมีความอ่อนปรนหรือลดความเข้มงวดเกี่ยวกับกฎระเบียบบางอย่างเพื่อให้พนักงานทำงานอย่างมีความสุขซึ่งจะส่งผลให้ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีมากขึ้น ในทำนองเดียวกันกระบวนการยังมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ต่อผลิตภัณฑ์และช่องทางการจัดจำหน่าย ด้วยค่าอิทธิพลเท่ากับ -.20 และ -.14 ตามลำดับ แสดงว่า โรงแรมที่มีกระบวนการอันมีประสิทธิภาพซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมและกฎระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน มีอุปกรณ์ทันสมัย สะดวกเหมาะสมแก่การบริการลูกค้า สามารถปรับเปลี่ยนวัน เวลาการเข้าพักหรือยกเลิกการจองห้องพักได้ และมีขั้นตอนการให้บริการสะดวก รวดเร็วและถูกต้อง กลับส่งผลทำให้ลูกค้าเข้าถึงการบริการของโรงแรมได้มากขึ้น ในขณะเดียวกันยังส่งผลทำให้ลูกค้าไม่พึงพอใจในห้องพักที่ให้บริการ อาจเนื่องมาจากโรงแรมได้เน้นให้ความสำคัญกับกระบวนการที่มีคุณภาพดังกล่าว จึงทำให้ละเลยการคำนึงถึงทำเลที่ตั้งของโรงแรมซึ่งควรอยู่ใจกลางเมืองเข้าถึงได้อย่างสะดวกและไม่จำเป็นต้องมีห้องพักที่มีคุณภาพมากนัก เนื่องจากได้ชดเชยกับกระบวนการให้บริการอย่างอื่นที่มีคุณภาพแก่ลูกค้าแล้ว ในขณะเดียวกันช่องทางการจัดจำหน่ายนั้น มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ต่อผลิตภัณฑ์ นั้นแสดงว่าโรงแรมที่ลูกค้าเข้าถึงได้อย่างสะดวกทั้งในเรื่องของการจองที่พักและการเดินทางเข้าที่พักมากเพียงใด ย่อมส่งผลทำให้ลูกค้ามีความรู้สึกว่าได้บริการที่มีคุณภาพมากเพียงนั้น เนื่องจากความสะดวกสบายในการเข้าถึงที่พักเป็นตัวชี้วัดหนึ่งของคุณภาพการให้บริการนั่นเอง ผลการวิจัยยังพบอีกว่า บุคคลมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ต่อการส่งเสริมการตลาด แสดงว่าโรงแรมซึ่งมีพนักงานที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพย่อมส่งผลทำให้การส่งเสริมการตลาดประสบความสำเร็จมากขึ้น เนื่องจากพนักงานเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมการตลาด (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2546) ซึ่งเป็นการสร้างแรงจูงใจ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และความพึงพอใจให้เกิดขึ้นกับลูกค้าที่มาใช้บริการ อย่างไรก็ตามกลับพบว่า การส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลทางตรงเชิงลบต่อผลิตภัณฑ์และราคา นั้นแสดงว่าโรงแรมที่มีการส่งเสริมการตลาดมากเพียงใดจะส่งผลทำให้ลูกค้าได้รับบริการที่ไม่ดี เนื่องจากวิธีการส่งเสริมการตลาดที่โรงแรมนิยมใช้ ได้แก่ การให้ส่วนลด หรือการจัดโปรโมชั่นต่าง ๆ จึงทำให้คุณภาพของห้องพักและการให้บริการลดลงซึ่งส่งผลทำให้ลูกค้ามีความรู้สึกว่าการบริการที่ไม่คุ้มค่างบราคาที่จ่ายไปอีกด้วย และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุลำดับสุดท้ายที่พบในผลการวิจัยครั้งนี้ คือ ผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 ต่อราคา แสดงว่าโรงแรมที่มีห้องพักและให้บริการที่มีคุณภาพมากเพียงใดย่อมทำให้ลูกค้ามีความรู้สึกคุ้มค่างบราคาของเงินที่ต้องจ่ายไปมากเพียงนั้น เนื่องจากราคาหมายถึง เงินที่ลูกค้าต้องจ่ายเพื่อให้ได้รับการบริการที่มีคุณภาพอย่างคุ้มค่างบเงินที่จ่ายไป ตามความหมายที่กล่าวไว้โดย (Armstrong and Kotler, 2009)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ธุรกิจโรงแรมควรให้ความสำคัญต่อการปรับปรุงพัฒนาลักษณะทางกายภาพของโรงแรมมาเป็นอันดับแรก เนื่องจากลักษณะทางกายภาพเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อส่วนประสมทางการตลาดอื่น ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งในที่สุดจะทำให้ส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจโรงแรมเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. ธุรกิจโรงแรมควรมีความยืดหยุ่นในการสร้างกระบวนการในการทำงานโดยเฉพาะความเข้มงวดในกฎระเบียบวินัยเพื่อไม่ให้พนักงานมีความเครียดและความกดดันในการทำงานมากเกินไป ซึ่งอาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานที่ผิดพลาดได้
3. ธุรกิจโรงแรมควรบริหารความสมดุลระหว่างการส่งเสริมการตลาดด้วยการลดราคาหรือการจัดโปรโมชั่นต่าง ๆ กับการคงระดับคุณภาพของการให้บริการไว้ให้ได้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ไม่ควรพิจารณาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ในเชิงระนาบที่มีความเท่าเทียมกันอย่างเป็นอิสระ แต่ควรมีมุมมองต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ในเชิงการส่งผลต่อกันอย่างเป็นลำดับ โดยมีลักษณะทางกายภาพเป็นปัจจัยภายนอก มีกระบวนการและบุคคลเป็นปัจจัยคั่นกลางลำดับแรกมีช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาดเป็นปัจจัยคั่นกลางลำดับที่สอง และมีราคาเป็นปัจจัยสุดท้าย

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จได้ด้วยการสนับสนุนของ คณะวิทยาการจัดการ และสาขาวิชาการจัดการ โรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้รับความอนุเคราะห์จากโรงแรมพาราไดซ์ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ให้สามารถเข้าไปเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากลูกค้าที่เข้ามาพักได้ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณหน่วยงานดังกล่าว มา ณ โอกาสนี้ ไว้เป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กนกพรรณ สุขฤทธิ. ส่วนประสมการตลาดบริการและพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น ย่าน Community Mall ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. (ออนไลน์) 2557 (อ้างเมื่อ 31 ตุลาคม 2564). จาก http://ir.swu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/123456789/4524/Kanokpan_S.pdf?sequence=1.
- มนัสนันท์ ปงอ้อคำ และคณะ. “ส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลกระทบต่อความภักดีของลูกค้าในธุรกิจโรงแรมของนักท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก,” *Humanities and Social Sciences Journal of Pibulsongkram Rajabhat University*. 15, 1 (2563): 144-157.
- พันธกิจ ทองท้าว. การศึกษาส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการใช้บริการโรงแรมราคาประหยัด ในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์, 2562.
- พุทธชาติ ลุนคำ. แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2564-2566: ธุรกิจโรงแรม. (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 31 ตุลาคม 2564). จาก <https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/Services/Hotels/IO/io-hotel-21>.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. การบริหารการตลาดยุคใหม่. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร, 2552.
- สมวงศ์ พงศ์สถาพร. *Service Marketing*. กรุงเทพฯ: NUT REPUBLIC, 2546.
- โสภิตา รัตนสมโชค. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการรถไฟฟ้าเฉลิมพระเกียรติ (บีทีเอส) ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558.
- อนุรักษ ทองขาว และคณะ. “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพในการให้บริการแต่ละด้านของโรงแรม ระดับ 3-5 ดาว ในเขตเมืองพัทยา โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ,” *Journal of Nakhonratchasima College*. 13, 3 (กันยา-ตุลาคม 2562): 1-13.
- อาทิตย์ พวงนาค. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการโฮสเทลในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยดุสิตธานี, 2560.
- Armstrong, G. and P. Kotler. *Marketing, an introduction*. 9th ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall, 2009.

- Booms, B.H. and M.J. Bitner. **Marketing strategies and organization structures for service Firms.** Chicago: American Marketing Association, 1981.
- Doyle, P. and V. Wong. "Marketing and Competitive Performance: An Empirical Study," **European Journal of Marketing.** 32, 5-5 (1998): 514-535.
- Etzel, Michael J., Bruce J. Walker and William J. Stanton. **Marketing.** 14th ed. Boston Mc Graw-Hill, 2007.
- Kotler, P. **Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation and Control.** NJ: Prentice-Hall, 2016.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4
Roles of School Administrators in Promoting Learning Management Based on
the Concepts of Stem Education for the Schools under Kanchanaburi
Primary Educational Service Area Office 4

วรยุพา เชียงหลิว สารโจน์ เป่าวงศ์ และนิพนธ์ วรรณเวช
Warunyupa Siangliw Saroch Pauwongsakul and Nipon Wonnawed

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand.

E-mail: siangliw03@gmail.com

Received: December 1, 2021; Revised: January 10, 2022; Accepted: January 10, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 2) เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 268 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามพื้นที่การจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการบูรณาการหลักสูตร

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดย ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเลาขวัญและอำเภอบ่อพลอย มีบทบาทมากกว่าผู้บริหารในอำเภอนองบ่อ

คำสำคัญ: การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

Abstract

The objectives of the research were 1) to study roles of school administrators in promoting learning management based on the concepts of STEM Education in the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4 and 2) to compare the roles of the school administrators in promoting learning management based on the concepts of STEM Education in the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4 classified by the education areas. The samples used in the research were 268 teachers from the basic schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4. They were randomized by stratified sampling based on the education areas. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with the context validity of 1.00 and the reliability of .98. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and Scheffe's pair comparison. The statistical significance was determined at the level of .05.

The research findings were as follows.

1. The roles of the school administrators in promoting learning management based on the concepts of STEM Education in the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4 in the overall and in all aspects were performed at a high level. When the aspects were organized from the highest to the lowest mean scores, the measurement and the evaluation of the learning achievement had the highest mean score, followed by learning process management, and curricular integration.

2. According to the comparison, the roles of the school administrators in promoting learning management based on the concepts of STEM Education in the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 4 classified by the education areas in the overall and in all aspects were different with the statistical significance at the level of .01. The school administrators in the schools in the education areas of Lao Khwan District and Bo Phloi District played more roles than the school administrators in the area of Nong Prue District.

Keywords: Promotion of Learning Management Based on the Concepts of Stem Education

บทนำ

การพัฒนาการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ สังคมได้จัดการศึกษาแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สังคมนั้นก็จะมีพลเมืองที่ดีมีคุณภาพซึ่งจะสามารถธำรงรักษาความเจริญของประเทศชาติไว้ พัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไปอย่างตลอดและต่อเนื่อง ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาการศึกษา จึงได้กำหนด 11 นโยบายเร่งด่วนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้นมีประสิทธิภาพประสิทธิผล และลดความเหลื่อมล้ำอย่างทั่วถึง ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการและรองรับการพัฒนาประเทศ ซึ่งสะเต็มศึกษาเป็นหนึ่งใน 11 นโยบายเร่งด่วนของกระทรวงศึกษาธิการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ระบุว่าการส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม โดยสนับสนุนการวิจัยพัฒนาการดัดแปลงและต่อยอด

การพัฒนาเทคโนโลยีไปสู่ความเป็นอัจฉริยะโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและการผสมผสานเทคโนโลยี รวมทั้งการเชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตของประเทศ ได้แก่ เกษตรกรรายย่อย วิชากิจชุมชน และวิชากิจขนาดกลางและขนาดย่อม กับสถาบันวิจัย และสถาบันการศึกษา รวมทั้งพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด โดยเฉพาะเร่งสร้างและพัฒนาบุคลากรวิจัยในสาขา STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) และสนับสนุนการดำเนินงานอย่างเป็นเครือข่ายระหว่างสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษาภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน/ชุมชน รวมทั้งการปรับกลไกระบบวิจัยและพัฒนาของประเทศทั้งระบบ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) ได้ให้แนวทางในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาโดยให้น้ำหนักการของ 4 ศาสตร์วิชาอันได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ มาบูรณาการเข้าด้วยกัน โดยเน้นการนำความรู้ไปแก้ปัญหาในชีวิตจริงและการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาจะเป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม หรือโครงการที่มุ่งแก้ไขปัญหที่พบเห็นในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนสร้างเสริมประสบการณ์ ทักษะชีวิต ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมซึ่งการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาสามารถนำไปบูรณาการได้ทั้ง 8 กลุ่มสาระวิชา ซึ่งผู้เรียนที่มีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมหรือโครงการสะเต็มศึกษาจะมีความพร้อมที่จะไปปฏิบัติงานที่ต้องใช้องค์ความรู้ และทักษะกระบวนการ ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีที่สำคัญต่ออนาคตของประเทศ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558)

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาตามแนวทางสะเต็มศึกษาถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับการนำมาปรับใช้ในบริบทการศึกษาไทย สิ่งทีพึงระวังอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษา คือ หากครูไม่พร้อมหรือไม่เข้าใจถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบสะเต็มศึกษา อาจทำให้เกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในคาบนั้น ๆ ได้ (พัฒนาภรณ์ มุสิกสาร, 2562)

จากสภาพการจัดการศึกษาที่ผ่านมา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี ได้สรุปผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษาจากคะแนนเฉลี่ยผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยในกลุ่มสาระการเรียนรู้ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2562) และปีการศึกษา 2562 มีผลการดำเนินงานด้านคุณภาพการศึกษา มีผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) จากคะแนนเฉลี่ย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ พบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยในวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2563) นั่นแปลว่าสถานศึกษายังมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ไม่หลากหลายหรืออาจจะยังใช้วิธีเดิมในการจัดการเรียนรู้ในวิชาข้างต้น

ดังนั้นเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในการจัดเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีส่วนสำคัญมากในการดำเนินการขับเคลื่อนรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายและสะเต็มศึกษาเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจมากและทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยผู้บริหารต้องผลักดัน ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาที่เน้นให้นักเรียนสามารถนำความรู้หรือทักษะที่ได้เรียนรู้ไปแก้ปัญหาในชีวิตจริงและการประกอบอาชีพในอนาคตได้ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทบทวนองค์ประกอบที่สำคัญที่จะเอื้อและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา อีกทั้งมีการส่งเสริมให้ครูมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนนำไปใช้กับชีวิตประจำวันของตนเองได้มากที่สุด

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน ซึ่งบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาให้กับครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผน พัฒนา ส่งเสริมการจัดการ

เรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาอันเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบัน และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู อันจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 896 คน จากสถานศึกษา 92 แห่ง

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 การกำหนดจำนวนของตัวอย่างโดยใช้ตารางสุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามพื้นที่การจัดการศึกษา ได้ตัวอย่าง จำนวน 268 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และพื้นที่จัดการศึกษา จำนวน 3 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ซึ่งมี 3 ด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 30 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ไปยังโรงเรียนที่เป็นตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 92 แห่ง และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลของแบบสอบถาม จำนวน 268 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์การดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981) จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา	$\bar{X}$	S	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านการบูรณาการหลักสูตร	4.11	.86	มาก
2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.11	.87	มาก
3. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.14	.86	มาก
รวมเฉลี่ย	4.12	.85	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.14$) รองลงมาคือ ด้านการบูรณาการหลักสูตร ($\bar{X} = 4.11$, $S = .86$) และด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.11$, $S = .87$)

3. วิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method) ผลปรากฏดังตารางที่ 2-3

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ในภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา	พื้นที่การจัดการศึกษา						F	Sig.
	บ่อพลอย		เลาขวัญ		หนองปรือ			
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S		
1. ด้านการบูรณาการหลักสูตร	4.10	.86	4.57	.58	3.44	.77	51.06**	0.000
2. ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.07	.87	4.60	.64	3.44	.72	49.00**	0.000
3. ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.09	.87	4.63	.58	3.47	.72	52.30**	0.000
รวมเฉลี่ย	4.09	.86	4.60	.58	3.45	.73	51.65**	0.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษาในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าทั้ง 3 ด้านคือด้านการบูรณาการหลักสูตร ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงได้ทำการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ่ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในภาพรวม

พื้นที่การจัดการศึกษา	$\bar{X}$	อำเภอปอพลอย	อำเภอเลาขวัญ	อำเภอหนองปรือ
		4.09	4.60	3.45
1. อำเภอปอพลอย	4.09	-	-0.51**	0.64**
2. อำเภอเลาขวัญ	4.60	-	-	1.15**
3. อำเภอหนองปรือ	3.45	-	-	-

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอปอพลอยและอำเภอเลาขวัญ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า ผู้บริหารในอำเภอเลาขวัญ มีบทบาทการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารในอำเภอปอพลอย ส่วนบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอปอพลอยและอำเภอหนองปรือ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอปอพลอยมีบทบาทการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารในอำเภอหนองปรือและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอเลาขวัญและอำเภอหนองปรือ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สรุปได้ว่า ผู้บริหารในอำเภอเลาขวัญมีบทบาทการปฏิบัติมากกว่าผู้บริหารในอำเภอหนองปรือ

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ และด้านการบูรณาการหลักสูตร

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่จัดการ

ศึกษา ในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นจึงได้ทำการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเลาขวัญและอำเภอบ่อพลอย มีบทบาทมากกว่าผู้บริหารในอำเภอหนองปรือ

อภิปรายผลการวิจัย

1. บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 มีการติดตามและให้สถานศึกษารายงานผลการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นความสำคัญจึงส่งเสริมให้ครูได้จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางด้านวิชาการและมีความพร้อมในการพัฒนาการศึกษาแก่นักเรียน มีโครงการของโรงเรียนที่สนับสนุนการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สนับสนุนให้ครูมีการจัดการเรียนรู้ที่ดีทำให้ผลการศึกษาอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี สิทธิชัยกานต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิด สะเต็มศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายศูนย์สะเต็มศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตตรา ภาวะโคตร (2561) ได้ศึกษาเรื่องความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยในรายด้านมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปรายดังนี้

1.1 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ด้านการบูรณาการหลักสูตร ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการบูรณาการหลักสูตร เพราะเป็นเรื่องที่เป็นหัวใจและทิศทางการจัดการเรียนรู้รูปแบบสะเต็มศึกษาของครูในสถานศึกษามีการบริหารจัดการวางแผนงานและโครงการของโรงเรียนที่สนับสนุนการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรฝ่ายต่างๆมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอน ให้ครูวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของหลักสูตรในเรื่องการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดสะเต็มศึกษาอย่างชัดเจน สนับสนุนการพัฒนาสาระการเรียนรู้ให้เชื่อมโยงกับแนวคิดสะเต็มศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนรูปแบบสะเต็มศึกษาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรติกานต์ สุพรรณภูวงษ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักสูตร ภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับ สาวิตรี สิทธิชัยกานต์ (2561) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายศูนย์สะเต็มศึกษาภาค ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารวิชาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาภาค ควรให้ความสำคัญด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1.2 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะผู้บริหารมีความพร้อมในทุกด้าน ทั้งความรู้ ศักยภาพ และความสามารถในการบริหารจัดการ มีภาวะผู้นำมีทักษะการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจธรรมชาติของรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาเป็นอย่างดี เข้าใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสามารถแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของครูอย่างมีคุณภาพ ทำให้ครูเกิดการยอมรับและร่วมกันปฏิบัติตามแนวทางการบริหาร ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนารณณ์ มุสิกะสาร (2562) ได้ศึกษาเรื่องผลการฝึกอบรม

เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสะสมเต็มศึกษาที่มีต่อคุณลักษณะตามมาตรฐานครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาที่ผ่านการอบรมที่เกี่ยวข้องกับสะสมเต็มศึกษา มีการปฏิบัติตามมาตรฐานครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และครูผู้สอนระดับประถมศึกษาหลังการนำสิ่งที่ได้รับการอบรมไปใช้ในชั้นเรียนประถมศึกษาตามมาตรฐานครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) โรงเรียนเครือข่ายสะสมเต็มศึกษา มีระดับการปฏิบัติปานกลาง แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิจิตตรา ภาวะโคตร (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบสะสมเต็มศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบ สะเต็มศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาอยู่ในระดับมาก

1.3 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะสมเต็มศึกษาด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะลักษณะของการจัดการศึกษาตามการบูรณาการของหลักสูตรและรูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูมีความสอดคล้องกัน สถานศึกษาต้องจัดการเรียนการสอนและกำหนดรูปแบบแนวทางการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกันด้วยกิจกรรมการประเมินในชั้นที่เป็นระบบ มีรูปแบบที่เหมาะสมและต่อเนื่องจะทำให้ได้ผลการประเมินที่มีคุณค่าต่อการนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนทั้งยังสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษา การวัดและประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่กับการวัดและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กริรติกาณต์ สุพรรณภูวษ์ (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมาก

2. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะสมเต็มศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำแนกตามพื้นที่การจัดการศึกษา ในภาพรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปฏิบัติงานของแต่ละสถานศึกษามีความต่างทั้งด้านบริบทและความพร้อมในแต่ละพื้นที่ของสถานศึกษานั้นๆ แตกต่างกันไป กล่าวคือ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในกลุ่มพื้นที่การจัดการศึกษาอำเภอเขาชัยวันกับอำเภอบ่อพลอย มีความเห็นว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด สะเต็มศึกษามีการดำเนินการได้อย่างดีและต่อเนื่องในทุกด้านมากกว่า เมื่อเทียบกับอำเภอหนองปรือที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและครูอยู่บ่อยครั้ง และมีโรงเรียนขนาดเล็กเป็นส่วนใหญ่ จึงส่งผลให้บทบาทในการส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะสมเต็มศึกษาดำเนินการอย่างไม่ต่อเนื่อง จึงส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะสมเต็มศึกษาในสถานศึกษาที่มีพื้นที่จัดการศึกษาต่างกันมีความแตกต่างกัน สอดคล้องกับ ศวง วิจิตวงศ์ (2555) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิกในภาพรวม พบว่า มีความแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พร้อมภัก บึงบัว (2563) ได้ศึกษาเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสะสมเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อสภาพการจัดการเรียนรู้แบบสะสมเต็มศึกษา ภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาชั้นพื้นฐานควรมีการให้แนวทางในการจัดทำหลักสูตรบูรณาการที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน รวมถึงควรให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ หรือกลุ่มสาระต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวคิด สะเต็มศึกษาขึ้น

2. ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูเตรียมแผนการสอนที่สอดคล้องกับแนวคิดสะเต็มศึกษา และควรส่งเสริมให้ครูร่วมกันสร้างหรือจัดบรรยากาศในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

3. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูนำผลการวัดและประเมินผลทุกครั้งมาปรับปรุงการเรียนการสอนตามแนวคิด สะเต็มศึกษา ส่งเสริมให้ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และสร้างควมร่วมมือในการวัดผลระหว่างครู และนักเรียน ให้มีวิธีการที่หลากหลาย รวมถึงการให้ครูมีการรายงานผลการวัด และประเมินผล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี

2. ควรศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของ เพื่อเป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการด้านการศึกษาให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนและคุณภาพทางด้านวิชาการ

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระทั้งสองท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล อาจารย์ ที่ปรึกษา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ วรรณเวช อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะเพื่อแก้ไข ข้อบกพร่อง ซึ่งให้คำแนะนำเป็นอย่างดียิ่งตลอดเวลาที่ทำการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ ประธานกรรมการการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวน ภารังกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

กิริติกานต์ สุพรรณภูวนษ์. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญในโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3.

การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2558.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ฉบับที่ 12. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี, 2560.

ทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), สถาบัน. ประกาศผลสอบ O-NET. (ออนไลน์) พฤษภาคม 2563 (อ้างเมื่อ 2 มิถุนายน 2563). จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/2989>

- พัฒนาภรณ์ มุสิกะสาร. ผลการฝึกอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาที่มีต่อคุณลักษณะตามมาตรฐานครูของสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) และการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562.
- พร้อมภักดิ์ บึงบัว. “การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา,” วารสารสันติปริทรรศน์ มจร, 8,3 (พฤษภาคม-มิถุนายน 2563): 968-980.
- วิจิตตรา ภาวะโคตร. การศึกษาความพร้อมในการจัดการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2561.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 -2564). กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2560.
- ศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, สำนักงาน. ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2562. กาญจนบุรี: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2562.
- ดวง วิจิตรวงศ์. บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนคาทอลิก สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพฯ ในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- สาวิตรี สิทธิชัยกานต์. “รูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียนในเครือข่ายศูนย์สะเต็มศึกษาภาค,” วิจัยและพัฒนาหลักสูตร. 9, 1 (มกราคม-มีนาคม 2561): 17-30.
- ส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สถาบัน. คู่มือเครือข่ายสะเต็มศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558.
- Best, J. W. **Research in education**. 4th ed. Englewood Cliff: Prentice Hall, 1981.
- Krejcie, R. V. and D.W. Morgan. “Determining sample size for research activities” **Educational and Psychological Measurement**. 30, 56 (1970): 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของ
สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
Relationship Between Academic Administration of School Administrators and
Educational Standards of the Schools under Kanchanaburi Primary
Educational Service Area Office 2

ชไมพร พงษ์ติกุล พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ และมิตภาณี พุ่มกล่อม
Chamaiporn Puttikul Pongsak Ruamchomrat and Mitparnee Pumklom

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
Faculty of Education, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand.

E-mail: Chatnitichai@gmail.com

Received: November 25, 2021; Revised: January 10, 2022; Accepted: January 10, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ศึกษามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 280 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิตามพื้นที่การจัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่น .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านคุณภาพของผู้เรียน
3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

Abstract

The objectives of the research were to study academic administration of school administrators, educational standards of the schools, and relationship between academic administration of school administrators and educational standards of the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. The samples used in the research were school administrators and teachers working in the basic schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 in a total of 280 people. They were randomized by stratified sampling based on the education areas. The research instrument was a five-rating scale questionnaire with the content validity of 0.67-1.00 and the reliability of 0.99. The statistics used to analyze data were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient.

The research findings were as follows.

1. The academic administration of the school administrators in the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 in the overall and in each aspect was at a high level. When the aspects were organized from the highest to the lowest mean scores, the educational supervision had the highest mean score, followed by learning process development, educational media, innovation, and technology development, research for developing education quality, measurement, evaluation, and transferring learning achievement, and school curricular development.
2. The educational standards of the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 in the overall and in all aspects were at a high level. When the aspects were organized from the highest to the lowest mean scores, the teaching and learning processes focusing on the learning had the highest score, followed by administration and management processes, and learners' quality.
3. The relationship between the academic administration of the school administrators and educational standards of the schools under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 in the overall had the positive relationship at a high level with the statistical significance at the level of .01.

Keywords: Academic Administration of School Administrators, Educational Standards of the Schools

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาองค์กรไปจนถึงการพัฒนาประเทศและโลกใบนี้ การที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาในสังคมได้นั้นหนึ่งในปัจจัยสำคัญก็คือ การศึกษา (Education) การศึกษานอกจากจะทำให้มนุษย์เกิดความรู้และพัฒนาตนได้แล้ว สิ่งนี้ยังสามารถเป็นตัวกำหนดทิศทางของประเทศได้อีกด้วย เพราะหากประเทศไหนมีการส่งเสริมการศึกษาที่ถูกต้องทิศทาง ตลอดจนวางแผนการผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ย่อมทำให้ประเทศนั้นมีต้นทุนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพในการร่วมกันสร้างประเทศ

ให้ก้าวไกล ดังนั้นการศึกษาจึงมีความสำคัญมาก ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ตามมาตรา 49 ซึ่งได้ระบุไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนด สาระสำคัญเกี่ยวกับความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) และการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มีกรอบแนวทางการปฏิรูปซึ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนไทยยุคใหม่ โดยปรับกระบวนการทัศน์การเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยพัฒนาครู อาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาให้มีใจรักมีคุณธรรม จริยธรรม และปรับระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ คล่องตัวเป็นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

การจัดการศึกษาและการเรียนการสอนในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปมาก ทั้งการพัฒนาในรูปแบบของการบริหารการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งสังคมข้อมูลสารสนเทศ (The information age) หรือ “ยุคโลกาภิวัตน์ (The globalization)” ได้ส่งผลต่อรูปแบบกระบวนการจัดการศึกษา ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการบริหารจัดการองค์กร งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ทั้งผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ความเข้าใจ ให้มีความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผล และการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง งานวิชาการของโรงเรียนประกอบด้วยงานหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเป็นหลัก ซึ่งโรงเรียนจะต้องสร้างหลักสูตรของตนเอง เรียกว่า หลักสูตรสถานศึกษา ดังนั้นครูจะต้องทำหน้าที่ในการสร้างและพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดกับคุณภาพของผู้เรียนให้มากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การกำหนดมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านคุณภาพของผู้เรียน จึงมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยได้กำหนดมาตรฐานการศึกษาย่อย จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นต้นในระดับ “ปานกลาง” ที่การมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและ การคิดคำนวณ รวมทั้ง การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกัน ในเรื่องของการมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดและการแก้ปัญหา การมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม การมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และการมีความรู้ ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ สำหรับด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน มุ่งเน้นคุณภาพมาตรฐานขั้นพื้นฐานในระดับ “ปานกลาง” ที่การมีคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด และ การมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคม ส่วนคุณภาพมาตรฐานขั้นสูง ได้แก่ ระดับ “ดี” “ดีเลิศ” และ “ยอดเยี่ยม” จะมุ่งเน้นไปที่คุณภาพมาตรฐานในระดับที่แตกต่างกัน ในเรื่อง ความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย รวมทั้ง การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 (2561) ได้กำหนดนโยบายเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาไว้ 12 นโยบาย เพื่อให้สถานศึกษาในสังกัดนำไปปฏิบัติในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งความสำเร็จขั้นสุดท้ายตามเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพภายใต้นโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่ 12 นโยบาย คือ การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้มีศักยภาพมีความเป็นเลิศ

ทางวิชาการ มีความสามารถในการสื่อสาร มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และค่านิยมของคนไทย 12 ประการ ด้วยการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ ตามศักยภาพและความพร้อม บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และความเชื่อว่าถ้าสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบมีการบริหารจัดการที่ดีจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีขึ้นตามลำดับ

นโยบายเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ข้อที่ 1) เพิ่มผลสัมฤทธิ์ เนื่องจาก ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของโรงเรียน โดยสะท้อนให้เห็นคุณภาพ การบริหารงานของผู้บริหาร คุณภาพการสอนของครู และคุณภาพของผู้เรียน ทั้งยังสะท้อนภาพรวมถึงคุณภาพการศึกษาของประเทศ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) เพิ่มขึ้นจากฐานเดิมอย่างน้อย ค่าเฉลี่ย +5 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2, 2561) แต่จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา พบว่า มีคะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2561 วิชาภาษาไทย ร้อยละ 55.74 วิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 36.67 วิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 39.23 วิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 33.85 และคะแนนเฉลี่ยปีการศึกษา 2562 วิชาภาษาไทย ร้อยละ 47.70 วิชาคณิตศาสตร์ ร้อยละ 31.63 วิชาวิทยาศาสตร์ ร้อยละ 34.34 วิชาภาษาอังกฤษ ร้อยละ 30.89 (สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ, 2562) ซึ่งจะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยในปีการศึกษา 2562 ลดลงจากปีการศึกษา 2561 ทุกวิชาไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของผู้เรียนได้เพราะผลการทดสอบดังกล่าวเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาก่อนหน้านี้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการ มีความสำคัญอย่างมากในการจัดการศึกษา ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยจึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหาร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน พัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีการที่เหมาะสมในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และใช้เป็นแนวทางส่งเสริมพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษามาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 1,026 คน

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งกำหนดขนาดของตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ตัวอย่าง จำนวน 280 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามพื้นที่การจัดการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 42 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งมี 6 ด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 38 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .67 จำนวน 4 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 21 ข้อ เกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งมี 3 ด้าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 19 ข้อ ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ .67 จำนวน 2 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .99

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ถึงผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 เพื่อให้ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ไปยังโรงเรียนเพื่อแจกให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในโรงเรียนที่เป็นตัวอย่าง จำนวน 280 ชุด และประสานงานทางโทรศัพท์ในการติดตามแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
2. วิเคราะห์การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981) ผลปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.32	.57	มาก
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.39	.55	มาก
3. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	4.37	.57	มาก
4. ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.38	.59	มาก
5. ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.39	.57	มาก
6. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.41	.62	มาก
รวมเฉลี่ย	4.38	.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.41$) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.39$) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.39$) ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.37$) และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.32$) ตามลำดับ

3. วิเคราะห์มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกเป็นรายด้านและรวมทุกด้าน โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของเบสต์ (Best, 1981) ผลปรากฏดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S	ระดับมาตรฐาน
1. ด้านคุณภาพของผู้เรียน	4.26	.59	มาก
2. ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ	4.30	.61	มาก
3. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.36	.51	มาก
รวมเฉลี่ย	4.32	.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีมาตรฐานอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีมาตรฐานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

($\bar{X} = 4.36$) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($\bar{X} = 4.30$) และด้านด้านคุณภาพของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.26$) ตามลำดับ

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) ผลปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ในภาพรวม

มาตรฐานการศึกษา ของสถานศึกษา การบริหาร งานวิชาการ ของผู้บริหาร	ด้านคุณภาพ ของผู้เรียน	ด้านกระบวนการ บริหารและการ จัดการ	ด้านกระบวนการจัดการ เรียนการสอนที่เน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ	รวมเฉลี่ย
ด้านการพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา	.69**	.72**	.52**	.74**
ด้านการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้	.65**	.76**	.56**	.76**
ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	.66**	.76**	.58**	.77**
ด้านวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา	.66**	.83**	.63**	.81**
ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ทางการศึกษา	.69**	.81**	.67**	.83**
ด้านการนิเทศการศึกษา	.71**	.84**	.63**	.84**
รวมเฉลี่ย	.73**	.85**	.64**	.85**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง ($r=.85$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยรายด้านที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงเรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($r=.85$) และด้านคุณภาพของผู้เรียน ($r=.73$) และด้านที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($r=.64$)

สรุปผลการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และ เทียบโอนผลการเรียน และด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ตามลำดับ

2. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีมาตรฐานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีมาตรฐานอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านคุณภาพของผู้เรียน ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร กับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยรายด้านที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงเรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปน้อย คือ ด้านกระบวนการบริหาร และการจัดการ และด้านคุณภาพของผู้เรียน และด้านที่มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านกระบวนการ จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและบุคลากร ทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการ บริหารงานวิชาการ ซึ่งถือเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา มีการวางระบบงานอย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน เพราะมีความเกี่ยวเนื่องกับหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) ได้กล่าวไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษาไม่ว่าสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานคุณภาพของสถาน ศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหัวใจของสถานศึกษา และเกี่ยวข้องกับผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากร ทุกระดับของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี กลิ่นเพ็ง (2559) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการ ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุทธาทิพย์ หาญเมือง (2563) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาล นครแม่สอด อำเภอแม่สอด ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านมีมาตรฐานอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินการบริหารและ จัดการของสถานศึกษาที่ครอบคลุมด้าน วิชาการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านข้อมูลสารสนเทศ และด้าน สภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งเป็น

กลไกสำคัญที่ทำให้การจัดการคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมาย ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่กำหนด เป็นปัจจัยหลักสู่ความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กำหนดตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและ กำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เกิดคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมาย ที่กำหนด การกำหนดมาตรฐานการศึกษาจึงเน้นที่คุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพครู มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และข้อกำหนดในกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นริศรา ใบจิว (2561) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทาง การบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา เวียงกาหลวงนาเทวี อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมมีมาตรฐานอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ อรญา ใจเสมอ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษากับคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวมมีมาตรฐานอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ใน ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารมีความสำคัญต่อมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษามาก เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเป็น งานที่สำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นงานที่จะต้องปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ ผู้บริหารจึงต้องบริหารจัดการกิจกรรม ทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถตาม วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะและ คุณภาพที่พึงประสงค์ มีคุณสมบัติตามที่มาตรฐานกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2561) กำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นหลักเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมและกำกับ ดูแล การตรวจสอบ การประเมินผลและการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เกิดคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมาย ที่กำหนด การกำหนดมาตรฐานการศึกษาจึงเน้นที่คุณภาพผู้เรียน คุณภาพผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพครู มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และข้อกำหนดในกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 มาตรฐานการศึกษาในแต่ละระดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตน์กร พรหมวังขวา (2558) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูงอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณา วิเชียรวารี (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จรัส รักษ์อารยะธรรม (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ กับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรสำรวจข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา
2. ผู้บริหารควรดำเนินการให้มีการเผยแพร่ผลงานการวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และงานวิชาการกับสถานศึกษา ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แก้ปัญหา และสร้างนวัตกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
2. ควรมีการศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษากับภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
3. ศึกษารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความช่วยเหลือและการสนับสนุนจากหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งจากอาจารย์ผู้ควบคุมการค้นคว้าอิสระทั้งสองท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ อาจารย์ที่ปรึกษา และ ดร.มิตถาณี พุ่มกล่อม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องซึ่งให้คำแนะนำเป็นอย่างดียิ่งตลอดเวลาที่ทำการวิจัย และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ วรรณเวช ประธานกรรมการการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชวน ภารังกุล กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมทำให้การค้นคว้าอิสระฉบับนี้มีความสมบูรณ์ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งและถือเป็นพระคุณอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กฤษณา วิเชียรวารี. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์, 2561.
- เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2, สำนักงาน. คู่มือการขับเคลื่อนนโยบายของ สพป.กาญจนบุรี เขต 2. กาญจนบุรี: พรสวรรค์การพิมพ์, 2561.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2561.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค, 2545.

- จรัส รักษ์อารยะธรรม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 2563.
- ทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), สถาบัน. ประกาศผลสอบ O-NET. (ออนไลน์) พฤษภาคม 2562 (อ้างเมื่อ 2 มิถุนายน 2562). จาก <https://www.niets.or.th/th/catalog/view/2989>
- นริศรา ใบจิว. แนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาเวียงกาหลงวาทะ อำเภอยางป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, 2561.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ, 2553.
- รัตนกร พรหมวังชา. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 2558.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก หน้า 15. 24 สิงหาคม 2550.
- เลขาธิการสภาการศึกษา, สำนักงาน. ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟฟิค, 2552.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2552.
- สุทธาทิพย์ หาญเมือง. แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลนครแม่สอด อำเภอแม่สอด. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2563.
- อัญชลี กลิ่นเพ็ง. การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจะเข้เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์, 2559.
- อรุณา ใจเสมอ. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3. การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา, 2563.
- Best, J. W. *Research in education*. 4th ed. Englewood Cliff: Prentice Hall, 1981.
- Krejcie, R. V. and D.W. Morgan. "Determining sample size for research activities," *Educational and Psychological Measurement*. 30, 56 (August 1970): 607-610.

สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่
ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม

Conditions, Needs, and Guidelines for Developing Student Assistance Systems
in the New Normal Era in the Schools under Nakhon Phanom Secondary
Educational Service Area Office

อัษฎา พงษ์พัฒน์ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ และจารุวรรณ เขียวน้ำชุม
Assada Pongputh Sumalee Sriputtarin and Jaruwan Kheawnamchum

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Faculty of Education, Nakhon Phanom University

E-mail: 636150110170@npu.ac.th

Received: December 20, 2021; Revised: January 18, 2022; Accepted: January 18, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 2) ประเมินความต้องการจำเป็น 3) พัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน รวมจำนวน 333 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ มีจำนวน 4 ฉบับ คือ (1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .41-.76 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 (2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .45-.87 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 (3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและ 4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 4 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ทุกฉบับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อและด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน มีผลการประเมินแนวทางพัฒนาโดยรวมพบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยุคชีวิตวิถีใหม่

Abstract

The objectives of the research were 1) to study current and desired conditions, 2) to evaluate the needs, and 3) develop guidelines for developing the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools under Nakhon Phanom Secondary Educational Service Area Office. The samples were school administrators and teachers in a total of 333 people. They were randomized by multi-stage sampling. The sample size was determined by percentage criteria. The research instruments consisted of 4 sets of the instruments: (1) a questionnaire asking the samples for the current conditions of the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools with the item discrimination between .41-.76 and the reliability of the whole questionnaire at .94, (2) a questionnaire asking the samples for the desired conditions of the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools with the item discrimination between .45-.87 and the reliability of the whole questionnaire at .96, (3) an structured interview form, and (4) an evaluation form used to evaluate the appropriateness and the possibility of the guidelines for developing the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools. Four sets of the research instruments had the index of item objective congruence (IOC) at 1.00 in all items and in all four instruments. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, and the modified priority needs index (PNI_{modified}).

The research findings were as follows.

1. The current conditions of the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools in the overall were at a high level. The desired conditions of the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools in the overall were at the highest level.

2. The findings of the evaluation of the needs in developing the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools showed that the top 3 aspects with the highest mean scores were the prevention and the problem solving for the students, forwarding, and the promotion and the development of the students.

3. The finding of the evaluation of the guidelines for developing the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools indicated that the guidelines for developing the operation of the student assistance systems in the new normal era in the schools in the overall were appropriate to be used at the highest level and possible to be used at a high level.

Keywords: Current Conditions, Desired Conditions, Student Assistance Systems, the Now Normal Era

บทนำ

ด้วยกระแสโลกาภิวัตน์และการดำรงอยู่ในสังคมยุคข้อมูลข่าวสาร ตลอดจนความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่แทรกซึมวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมทุกรูปแบบ ทำให้คนไทยโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว รุนแรง และเต็มไปด้วยสถานการณ์ปัญหาที่มีความสลับซับซ้อน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนที่จะดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงกำหนดนโยบายสำคัญให้โรงเรียนในสังกัดทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

รอบปีที่ผ่านมาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อแวดวงการศึกษาในหลายแง่มุม เช่น ปรับมาใช้การสอนผ่านกลไกต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจที่ตามมาทำให้เด็กหลายคนต้องออกจากโรงเรียน ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น (ไทยพับลิก้า, 2564) “ชีวิตวิถีใหม่” (New Normal) เป็นหนึ่งในกลวิธีหลักที่ช่วยให้การแก้ปัญหาการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ในการดูแลตัวเอง ดูแลคนในครอบครัวและคนรอบข้าง เพื่อให้สังคมไทยของเราปลอดภัยจากโรคนี้ อย่างมีสุขหน่วยงานต่าง ๆ จึงมุ่งสื่อสารประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชน ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ครอบครัวและชุมชน ในการดำเนินชีวิตประจำวัน (กองโรคติดต่อทั่วไป, 2563) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา โควิด-19 ทำให้เกิดการปรับตัวใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น เป็นจังหวะเดียวกับที่ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญในเรื่องดิจิทัลและเตรียมพร้อมรับการใช้ดิจิทัลในอนาคต หน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน ให้ความสนใจในการปรับเปลี่ยนมาใช้ดิจิทัลแทนการทำงานแบบเดิม (Digital transformation) ดังนั้นการใช้ดิจิทัลจึงไม่จำกัดอยู่แค่ในวงแคบ ๆ อีกต่อไป แต่จะเป็นบรรทัดฐานใหม่ (New Normal) ของทุกคน (เย็น ภูววรรณ, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา มีการดำเนินการคัดกรองนักเรียน โดยครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกชั้นตอนอย่างจริงจัง และจัดกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการเรียนรู้ อีกทั้งส่งเสริมการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบ ร้อยละ 100 เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของนักเรียน และดูแลใกล้ชิด เพื่อปรับพฤติกรรมและให้โอกาสนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวจะเห็นได้ว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาและบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาสภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

3. เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ในปีการศึกษา 2564 จาก 51 โรงเรียน จำนวน 1,851 คน ตัวอย่าง จำนวน 333 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .41-.76 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .45 - .87 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาคำนวณหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

2. ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม จังหวัดนครพนม มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 2 ร่างแนวทางพัฒนาโดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากข้อที่ 1 และข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารจากบทที่ 2 มีการประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม นำเสนอข้อมูลโดยแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S	แปลผล	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.97	.59	มาก	4.54	.25	มากที่สุด
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.96	.62	มาก	4.58	.28	มากที่สุด
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.81	.69	มาก	4.53	.35	มากที่สุด
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	3.71	.67	มาก	4.60	.24	มากที่สุด
5. ด้านการส่งต่อ	3.88	.54	มาก	4.62	.26	มากที่สุด
เฉลี่ย	3.87	.06	มาก	4.58	.21	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) ส่วนผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$)

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม นำเสนอข้อมูลโดยแสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในยุคชีวิตวิถีใหม่	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.97	4.54	0.144	5
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	3.96	4.58	0.157	4
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	3.81	4.53	0.189	3
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	3.71	4.60	0.240	1
5. ด้านการส่งต่อ	3.88	4.62	0.191	2
เฉลี่ย	3.87	4.58	0.184	-

จากตารางที่ 2 พบว่าการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) โดยรวมมีค่า เท่ากับ 0.184 เมื่อพิจารณาลำดับความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน มีค่าเท่ากับ 0.240 ด้านที่ 5 ด้านการส่งต่อ มีค่าเท่ากับ 0.191 และด้านที่ 3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีค่าเท่ากับ 0.189 ตามลำดับ

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม นำเสนอข้อมูล โดยแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางการตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S	แปลผล	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.76	.26	มากที่สุด	4.40	.32	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.76	.17	มากที่สุด	4.40	.14	มาก
3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.72	.23	มากที่สุด	4.28	.18	มาก
4. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน	4.64	.22	มากที่สุด	4.24	.26	มาก
5. ด้านการส่งต่อ	4.60	.37	มากที่สุด	4.36	.09	มาก
เฉลี่ย	4.70	.18	มากที่สุด	4.34	.10	มาก

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$) ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลส่วนกลางเพื่อใช้เป็นสารสนเทศของโรงเรียน ด้วยระบบออนไลน์ โดยอาศัยเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารควรนำข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลนักเรียนรายบุคคลมาวิเคราะห์โดยพัฒนาสื่อ / นวัตกรรมสนับสนุนงานของครู 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผู้บริหารควรส่งเสริมการรายงาน/ ประชาสัมพันธ์ผลงานดีเด่นในทุกองค์ประกอบ เช่น ครู นักเรียน และผู้ปกครอง 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีช่องทางการให้คำปรึกษาในรูปแบบที่สะดวก รวดเร็วขึ้น โดยอาศัย สื่อสังคมออนไลน์ และอุปกรณ์เคลื่อนที่ และ 5) ด้านการส่งต่อ ผู้บริหารควรดำเนินการอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง ในด้านการส่งต่อ อย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ ผลการประเมินแนวทางพัฒนาโดยรวมพบว่า มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภายใต้กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา มีการดำเนินการคัดกรองนักเรียน โดยครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล ผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกขั้นตอนอย่างจริงจัง และจัดกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการเรียนรู้ อีกทั้งส่งเสริมการเยี่ยมบ้านนักเรียนครบ ร้อยละ 100 เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนและดูแลใกล้ชิด เพื่อปรับพฤติกรรมและให้โอกาสนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2563) สอดคล้องกับ กรดา มลิตา (2564) ที่ได้วิจัย เรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ตามความคิดเห็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

1.2 การศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านด้านการส่งต่อ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เนื่องจากการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะส่งผลถึงผู้เรียนให้มีศักยภาพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ดำรงชีวิตในโลกอย่างมีความสุข ควบคุมคุณธรรม สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 จะต้องดำเนินการวางแผน การปฏิบัติอย่างเป็นระบบและนำไปปรับปรุงพัฒนาเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2563) สอดคล้องกับ ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์ (2564) ที่ได้วิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การประเมินความต้องการจำเป็นในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม พบว่า ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวมโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ด้านการส่งต่อ และด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ตามลำดับซึ่งด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา มีอำนาจหน้าที่ ประสานการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ใช้สารเสพติด และส่งเสริมป้องกันแก้ไขและคุ้มครองความประพฤตินักเรียนและนักศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22, 2563) สอดคล้องกับ พระครูสังฆรักษ์สิงห์ชัย ฐิตธมโม (2563) ที่ได้ทำวิจัย เรื่อง การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา COVID-19 ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนควรเตรียมตัวให้พร้อมในการจัดการเรียนการสอนรูปแบบใหม่ที่ได้รับกับมาตรการป้องกันการระบาดพร้อมกับเตรียมมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เรียนได้รับผลกระทบจากรูปแบบการเรียนที่เปลี่ยนไป

3. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มีดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารควรส่งเสริมการจัดเก็บข้อมูลส่วนกลางเพื่อใช้เป็นสารสนเทศของโรงเรียน ด้วยระบบออนไลน์ โดยอาศัยเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ดังที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 (2563) ได้กล่าวถึง แนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ส่งเสริมการเยี่ยมบ้านนักเรียน ครบ ร้อยละ 100 เพื่อให้ทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนและดูแลใกล้ชิด เพื่อปรับพฤติกรรมและให้โอกาสนักเรียน

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ผู้บริหารควรนำข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลนักเรียนรายบุคคลมาวิเคราะห์ โดยพัฒนาสื่อ /นวัตกรรมสนับสนุนงานของครู ดังที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 (2563: 15) ได้กล่าวถึง แนวทางการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดกิจกรรมการยกระดับผลสัมฤทธิ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนดำเนินการคัดกรองนักเรียน โดยครูร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล ผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกขั้นตอนอย่างจริงจัง และจัดกลุ่มนักเรียนตามระดับความสามารถในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนพิเศษ

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผู้บริหารควรมีการส่งเสริมพัฒนานักเรียนในรูปแบบต่อเนื่อง และยั่งยืนในสภาวะวิกฤตของสังคมปัจจุบัน รวมทั้งการรายงาน/ ประชาสัมพันธ์ผลงานดีเด่นในทุกองค์ประกอบ เช่น ครู นักเรียน และผู้ปกครอง สอดคล้องกับ อัญชลียา ยอดมัน (2560) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง สภาพ ปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 1 ใน 5 ด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โรงเรียนควรดำเนินการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทุก ๆ ด้าน ส่งเสริมและพัฒนาด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วม

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูมีช่องทางการให้คำปรึกษาในรูปแบบที่สะดวก รวดเร็วขึ้น โดยอาศัย สื่อสังคมออนไลน์ และอุปกรณ์เคลื่อนที่ สอดคล้องกับ Bouchey (2021) ทำการศึกษาเรื่องการช่วยเหลือนักเรียนระยะไกลในช่วง COVID-19 : มุมมองของหัวหน้าเจ้าหน้าที่ออนไลน์ในระดับอุดมศึกษา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงประเด็นการเข้าถึงและความเท่าเทียมในบริการช่วยเหลือนักศึกษาทางออนไลน์ การขยายตัวของบริการช่วยเหลือนักเรียนอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคและความแข็งแกร่งในการเขียนโปรแกรมออนไลน์ช่วยให้การดำเนินงานระยะไกลในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นไปได้เป็นอย่างดี การศึกษานี้ได้เห็น

ถึงช่องว่างระหว่างบริการช่วยเหลือนักเรียนแบบพบปะกัน การดำเนินแบบออนไลน์สามารถแก้ปัญหาได้อย่างรวดเร็ว และที่สำคัญเกี่ยวกับอนาคตควรสนับสนุนนักเรียนด้วยระบบออนไลน์หลังจาก COVID-19

3.5 ด้านการส่งต่อ ผู้บริหารควรดำเนินการอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครูที่ปรึกษาหรือผู้เกี่ยวข้อง ในด้านการส่งต่อ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจริยา ขมสนิท (2560) ที่ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน ในกลุ่มอำเภอนิคมน้ำจืด สงขลา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 ผลการวิจัยปรากฏว่า แนวทาง ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนควรให้ความสำคัญในเรื่องต่างๆ สามอันดับแรก ได้แก่ สนับสนุนงบประมาณ ในการเยี่ยมบ้านนักเรียน ผู้บริหารให้ความสำคัญ ในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการอบรมและ พัฒนาครูให้มีความรู้ ทักษะ และเทคนิควิธีในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน ด้านการ ป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาแนวทางให้นักเรียนทุกคน ได้รับการดูแลช่วยเหลือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา อย่างทั่วถึง

2. ความต้องการจำเป็นที่มีค่าสูงสุด ได้แก่ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ดังนั้น โรงเรียนควร ส่งเสริมให้ครูอาจารย์มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครอง และสนับสนุนการสรุปการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน อย่างเป็นระบบโดยอาศัย เทคโนโลยีสารสนเทศในยุคชีวิตวิถีใหม่

3. แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ของโรงเรียน มีความ เป็นไปได้มากที่สุดคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการศึกษาและวิเคราะห์ บริบทของชุมชนเพื่อให้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ดียิ่งขึ้น และส่งเสริมการบันทึกข้อมูลพื้นฐานนักเรียนอย่างเป็น ระบบ โดยอาศัย เทคโนโลยีสารสนเทศในยุคชีวิตวิถีใหม่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

2. ควรวิจัยและเปรียบเทียบการจัดการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคชีวิตวิถีใหม่ ของโรงเรียน ระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยใช้แนวคิดที่ยึดตามความพร้อมและบริบท ของขนาดโรงเรียน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือเป็นอย่างสูงยิ่งจากอาจารย์ ผู้ช่วย ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ศรีพุทธจันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และอาจารย์ ดร.จารุวรรณ เขียวน้ำชุม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.วโร เพ็งสวัสดิ์ประธานกรรมการสอบ และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ว่าที่ร้อยเอก ดร.ชาญวิทย์ หาญรินทร์ กรรมการสอบ ที่ให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

- กรดา มลิตา. “การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1,” *มหาจุฬานาครทรรค์*. 8, 2 (กุมภาพันธ์ 2564): 29-42.
- เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22, สำนักงาน. *รายงานสรุปผลการสังเคราะห์รายงานประจำปีของสถานศึกษา(Self Assessment Report :SAR) ปีการศึกษา 2562 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. นครพนม: กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา, 2563.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. *การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย. 2559
- . *คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี 2564*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย, 2564.
- ไทยพับลิก้า. *สำรวจผลกระทบหลังโควิด-19 จุดเปลี่ยนครั้งสำคัญของการศึกษาโลก*. (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 16 เมษายน 2564). จาก: <https://thaipublica.org/2021/01/exploring-the-effects-of-covid-19-the-turning-point-of-world-education/>
- พระครูสังฆรักษ์สิงห์ชัย ฐิตธมโม และคณะ. “การดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์โควิด-19,” *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*. 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563): 143-154.
- ยีน ภูววรรณ. *ดิจิทัลกับชีวิตวิถีใหม่*. (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 14 เมษายน 2564). จาก: <https://learningdq-dc.ku.ac.th/course/?c=5&l=1>
- โรคติดต่อทั่วไป. กอง. *การพัฒนาชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ประเทศไทย*. (ออนไลน์) 2563 (อ้างเมื่อ 14 เมษายน 2564). จาก: https://ddc.moph.go.th/dcd/news.php?news=13519&deptcode=dcd&news_views=467
- ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์. *แนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2564.
- สุจริยา ขมสนิต. *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนในกลุ่มอำเภอนิคมน้ำพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา, 2560.
- อัญชลียา ยอดมัน. “สภาพ ปัญหา และแนวทางในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1,” *ราชธานีนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์*. 1, 3 (ตุลาคม - ธันวาคม 2560): 22-33.

สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน
ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม
Conditions, Needs, and Guidelines for Developing Online Learning
Management of the Teachers in the Schools Under Nakhon
Phanom Secondary Educational Service Area Office

มณฑนา ไชยสงค์ ทักษนา ประสานตรี และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์
Mantana Chaisong Tatsana Prasantree and Sumalee Sriputtarin

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม

Faculty of Education, Nakhon Phanom University

E-mail: 636150110501@npu.ac.th

Received: January 25, 2022; Revised: January 22, 2022; Accepted: January 23, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ 2) ประเมินความต้องการจำเป็น 3) พัฒนาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 69 คน และผู้สอน จำนวน 250 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละของบุญชม ศรีสะอาด ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .27 - .76 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .33-.82 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 3) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและ 4) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยทั้ง 4 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ ทุกฉบับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (PNI_{Modified})

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด
2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านผู้สอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้
3. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน มีผลการประเมินแนวทางพัฒนาโดยรวมพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: สภาพการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ความต้องการจำเป็น แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

Abstract

The objectives of the research were 1) to study current and desired conditions, 2) to evaluate the needs, and 3) to develop guidelines for developing online learning management of the teachers in the schools under Nakhon Phanom Secondary Educational Service Area Office. The samples were 69 school administrators and 250 teachers. They were randomized by stratified sampling. The sample size was determined by using the percentage criteria of Bunchom Srisa-Art. The research instruments were 1) a questionnaire asking the samples for the current conditions of the online learning management of the teachers with the item discrimination between .27 - .76 and the reliability of the whole questionnaire at .92, 2) a questionnaire asking the samples for the desired conditions of the online learning management of the teachers with the item discrimination between .33 - .82 and the reliability of the whole questionnaire at .95, 3) a structured interview form, and 4) an evaluation form used to evaluate the appropriateness and the possibility of the guidelines for developing online learning management of the teachers. Four sets of the research instruments had the index of item objective congruence (IOC) at 1.00 in all items and in all four instruments. The statistics used in the research were percentage, mean, standard deviation, and the modified priority needs index (PNI_{modified}).

The research findings were as follows.

1. The current conditions of the online learning management of the teachers in the overall were at a high level. The desired conditions of the online learning management of the teachers in the overall were at the highest level.

2. The findings of the evaluation of the needs of the online learning management of the teachers showed that the top 3 highest mean scores were the teachers, the measurement and the evaluation, and the learning technology media.

3. The finding of the evaluation of the guidelines for developing the online learning management of the teachers in the overall showed that the guidelines were appropriate and possible to be used at the highest level.

Keywords: Online Learning Management Conditions, the Needs, Guidelines for Developing Online Learning Management

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา ตั้งแต่ พ.ศ. 2562 จนถึงปัจจุบัน เป็นการระบาดทั่วโลก การระบาดครั้งนี้เข้าถึงระดับภูมิภาค จังหวัด จนกระทั่งถึงระดับท้องถิ่นทั่วประเทศไทยก่อให้เกิดผลกระทบไปทั่วโลก ดังนั้นทุกคนจึงตระหนักเพิ่มขึ้นว่าวิกฤตที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องใกล้ตัวส่งผลให้การดำเนินชีวิตต้องมีการปรับเปลี่ยน วิธีการทำงานที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ในช่วงวิกฤตโควิด-19 ผู้คนส่วนใหญ่ให้ความสนใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องสุขภาพ และสาธารณสุขมากขึ้น เช่น ให้ความสำคัญกับการล้างมือ การสวมหน้ากากอนามัย (สมาคมพยาบาลด้านการป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อ, 2564) เมื่อวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ระลอกแรกเริ่มคลี่คลายลง หลาย ๆ

ภาคส่วนจึงเริ่มพูดถึง ความปกติใหม่ หรือ New Normal ที่จะตามมา ซึ่งเทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทด้านการเรียนรู้หรืออาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ดังนั้นต้องมีแนวทางในการเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้กลายเป็นโอกาสทางการศึกษา จึงทำให้สถานศึกษาต้องมีการปรับตัว (มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563) การปิดสถานศึกษาและมหาวิทยาลัย ที่ทำให้ทั้งภาครัฐที่เป็นผู้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียนต้องหันมาใช้ในการเรียนการสอนทางไกลอย่างเร่งด่วน ซึ่งการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์อาจเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีของผู้สอนที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ (Moore, 2003) อีกทั้งการจัดการเรียนทางไกลและการเรียนออนไลน์ให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพสูงสำหรับผู้เรียนทุกคนนั้น ผู้สอนควรใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ ใช้เทคนิควิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ทั้งนี้ต้องพึงพาหลายปัจจัย ทั้งความพร้อมด้านเทคโนโลยี ความพร้อมของผู้สอน ความพร้อมของครอบครัวและผู้เรียนในการเรียนรู้จากที่บ้าน สำหรับวิธีการจัดการเรียนการสอนคือโรงเรียนสามารถเลือกรูปแบบได้ตามความเหมาะสมตามบริบท โดยให้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ใน 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) On Site คือให้มาเรียนตามปกติได้ 2) On Air คือการออกอากาศผ่าน DLTV เป็นตัวหลักในการกระจายการสอน โดยใช้โรงเรียนวังไกลกังวลเป็นฐานในการจัดการเรียนการสอน 3) On Line ให้ผู้สอนเป็นผู้จัดการเรียนการสอน ผ่านเครื่องมือที่ทางโรงเรียนกระจายไปสู่ผู้เรียน 4) On Demand เป็นการใช้งานผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ที่ผู้สอนกับผู้เรียนใช้เรียนรู้ร่วมกัน และ 5) On Hand คือจัดใบงานให้กับผู้เรียน เป็นลักษณะแบบเรียนสำเร็จรูป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

จากสถานการณ์ที่กล่าวมานั้น จะเห็นว่าจัดการเรียนรู้ออนไลน์หรือการศึกษาทางไกลเป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีความจำเป็นในการนำมาแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนในสถานการณ์ที่ไม่สามารถทำการสอนแบบปกติได้ ซึ่งสิ่งที่ต้องคำนึงถึงเสมอไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษารูปแบบใดคือ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเพื่อเป็นการตอบสนองต่อลักษณะความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ดังนั้นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกเวลาและทุกสถานที่นั้นต้องอาศัยคุณภาพของระบบการจัดการศึกษา โดยเฉพาะระบบของการเรียนรูปแบบใหม่ ๆ ที่ผู้สอนและผู้เรียนอาจจะยังไม่มีทักษะเพียงพอ หรือยังมีความเข้าใจไม่มากนัก (วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา, 2563) ซึ่งปัจจุบันปัญหาการเรียนรู้ออนไลน์ในภาพรวมของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่ามีปัญหาด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเนื้อหาการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งไม่สามารถจัดให้ครบตามหลักสูตรของสถานศึกษาได้ เนื่องจากมีเวลาในการเรียนรู้ออนไลน์จำกัด รวมทั้งสภาพแวดล้อมของห้องเรียนออนไลน์ไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ จึงเป็นปัญหาด้านกระบวนการเรียนการสอนตามไปด้วย ส่วนด้านสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ออนไลน์บางคนยังไม่เข้าถึงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ได้ เนื่องจากอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนนั้นไม่พร้อม ได้แก่ เครื่องมือสื่อสาร สัญญาณ

อินเทอร์เน็ต ซึ่งปัญหานี้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนที่มีฐานะทางครอบครัวยากจน การเข้าไม่ถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างเรียนรู้ออนไลน์ไม่ต่อเนื่อง

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงวิจัยเรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็นและแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม เพื่อพัฒนาแนวทางที่เป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งยังคงเกิดขึ้นในระบบการจัดการศึกษา ดังนั้นหากแนวทางพัฒนาที่จะได้รับการวิจัยครั้งนี้สามารถนำแก้ปัญหาที่มีอยู่ในระบบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ได้ ก็จะเกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาในสถานการณ์ปัจจุบันเป็นอย่างมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม
3. เพื่อพัฒนาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

1. ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม ในปีการศึกษา 2564 จาก 51 โรงเรียน จำนวน 1,851 คน ตัวอย่าง จำนวน 319 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .27-.76 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .92 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .33 - .82 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็น โดยนำข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาคำนวณหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงโดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2562) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น

2. ระยะที่ 2 การพัฒนาแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practice) ด้านการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 2 ร่างแนวทางพัฒนาโดยใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากข้อที่ 1 และข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารจากบทที่ 2 มีการประเมินคุณภาพเครื่องมือวิจัย ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คนมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดย ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม นำเสนอข้อมูลโดยแสดงค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงในตารางที่ 1

เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ดังนี้

- 4.51-5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน อยู่ในระดับมากที่สุด
 3.51-4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน อยู่ในระดับมาก
 2.51-3.50 หมายถึง มีการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน อยู่ในระดับปานกลาง
 1.51-2.50 หมายถึง มีการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน อยู่ในระดับน้อย
 1.00-1.50 หมายถึง มีการดำเนินงานการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตารางที่ 1 ตารางค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผล ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S	แปลผล	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. ด้านเนื้อหา	3.81	.33	มาก	4.47	.34	มาก
2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.80	.28	มาก	4.55	.32	มากที่สุด
3. ด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้	3.77	.28	มาก	4.52	.33	มากที่สุด
4. ด้านผู้เรียน	3.80	.37	มาก	4.48	.32	มาก
5. ด้านผู้สอน	3.67	.33	มาก	4.51	.29	มากที่สุด
6. ด้านการวัดและประเมินผล	3.70	.31	มาก	4.54	.34	มากที่สุด
รวม	3.76	.23	มาก	4.51	.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 3.81$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.67$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.55$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.47$)

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม นำเสนอข้อมูลโดยแสดงค่าเฉลี่ย สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D) สภาพที่พึงประสงค์ (I) ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนโดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ของผู้สอนในสถานศึกษา	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. ด้านเนื้อหา	3.81	4.47	0.173	6
2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	3.80	4.55	0.197	4
3. ด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้	3.77	4.52	0.199	3
4. ด้านผู้เรียน	3.80	4.48	0.179	5
5. ด้านผู้สอน	3.67	4.51	0.229	1
6. ด้านการวัดและประเมินผล	3.70	4.54	0.227	2
รวม	3.76	4.51	0.199	-

จากตารางที่ 2 พบว่าการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) โดยรวม มีค่า เท่ากับ 0.199 เมื่อพิจารณาลำดับความต้องการจำเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวม มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านที่ 5 ด้านผู้สอน มีค่าเท่ากับ 0.229 ด้านที่ 6 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าเท่ากับ 0.227 และด้านที่ 3 ด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ มีค่าเท่ากับ 0.199 ตามลำดับ

3. ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของการพัฒนาแนวทางการจัดการการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา

3.1 วิธีการจัดทำร่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา ดังนี้

- 1) ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน
- 2) นำข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนจากการสังเคราะห์เอกสารในบทที่ 2 และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ซึ่งการกำหนดประเด็นการสัมภาษณ์มาจากลำดับความต้องการจำเป็นดังข้อมูลจากตารางที่ 2 แล้วนำมากำหนดเป็นร่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์
- 3) นำร่างแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน ที่ผ่านความเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงเป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในขั้นตอนต่อไป

3.2 นำเสนอข้อมูล โดยแสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางการตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ของผู้สอน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S	แปลผล	$\bar{X}$	S	แปลผล
1. เนื้อหา	4.84	0.17	มากที่สุด	4.40	0.28	มาก
2. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.80	0.20	มากที่สุด	4.52	0.36	มากที่สุด
3. ด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้	4.68	0.18	มากที่สุด	4.48	0.23	มาก
4. ด้านผู้เรียน	4.84	0.17	มากที่สุด	4.64	0.09	มากที่สุด
5. ด้านผู้สอน	4.64	0.26	มากที่สุด	4.48	0.23	มาก
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.88	0.12	มากที่สุด	4.60	0.37	มากที่สุด
รวม	4.78	0.10	มากที่สุด	4.52	0.15	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.78$) ส่วนผลการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.52$)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา พบว่าด้านที่มีค่าสูงกว่าค่าโดยรวมโดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษา มีแนวทางการพัฒนา ดังนี้

1) ด้านเนื้อหา ผู้สอนแต่ละรายวิชาควรมีการบูรณาการด้านเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนสร้างเป็นชิ้นงานหรือโครงการเป็นการลดปริมาณงานของผู้เรียนลง 2) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีเทคนิคหรือวิธีการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ตลอดเวลา 3) ด้านสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ผู้สอนควรคำนึงถึงความปลอดภัย โดยให้คำแนะนำกับผู้เรียนถึงความเหมาะสมในการใช้สื่อเทคโนโลยี 4) ด้านผู้เรียน ผู้สอนกับผู้เรียนควรมีการติดต่อสื่อสารกัน ด้วยความสะดวกรวดเร็วขณะเรียนออนไลน์ 5) ด้านผู้สอน ผู้สอนควรมีการออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่หลากหลายและมีความน่าสนใจ 6) ด้านการวัดและประเมินผล ผู้สอนควรเลือกเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่มีความเหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคลผลการประเมินแนวทางพัฒนา โดยรวมพบว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง สภาพ ความต้องการจำเป็น และแนวทางการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนม มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน

1.1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน โดยรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ออนไลน์นั้นมีการรับรู้และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แล้ว ด้วยกระบวนการทัศนคติการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ที่มีการปรับตัวที่ละน้อย แต่เมื่อมีการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 จึงได้มีการปรับใช้อย่างจริงจัง ดังที่ จักรกฤษณ์ โปตาพล (2563) ได้กล่าวว่า ในเรื่องของการจัดการเรียนการสอนถึงแม้จะมีปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นในการปฏิบัติ แต่ต้องยอมรับว่าการจัดการเรียนรู้ออนไลน์เป็นวิถีใหม่ของการศึกษาไทยในอนาคต

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน โดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า เป้าหมายของการศึกษาคือผู้เรียน ดังนั้นทุกกระบวนการของการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาและปรับเปลี่ยนให้ทันต่อยุคสมัย เพื่อนำไปใช้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังที่ ณฐภัทร ติมเวส และฐาปณีย์ ธรรมเมธา (2559) ได้กล่าวไว้ว่า ในปัจจุบันทุกคนล้วนเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งเป็นนวัตกรรมการศึกษาของวงการศึกษานำเทคโนโลยีและวิธีการเรียนการสอนสมัยใหม่มาผสมผสานทำให้คนทั่วโลกที่มีความแตกต่างกันสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ผ่านการเรียนออนไลน์ได้

2. การประเมินความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก คือ ด้านผู้สอน อาจเป็นเพราะว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนั้นล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องของเครื่องมือ สื่อเทคโนโลยี หรือเทคนิคต่าง ๆ ที่ผู้สอนต้องเข้าถึง เข้าใจ และใช้เป็น ดังที่ ฐาปณีย์ ธรรมเมธา (2557) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้สอนจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมรับความรู้ใหม่ๆ เพื่อให้ก้าวทันต่อสถานการณ์และสื่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป รวมถึงกระตุ้นให้ผู้เรียนรับความรู้ที่ผ่านสื่อใหม่ๆ โดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียน

3. แนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน มีดังนี้

3.1 ด้านเนื้อหา โดยผู้สอนแต่ละรายวิชาควรมีการบูรณาการด้านเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนสร้างชิ้นงานร่วมกัน และมีการนำเสนอผลงานผ่านช่องทางออนไลน์ที่มีสะดวก รวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังที่ ปรัชญนันท์ นิลสุข (2564) กล่าวว่า ผู้สอนต้องเตรียมเนื้อหาให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อมและความสามารถในการสื่อสารกับผู้เรียน ควรมีการประชุมกันระหว่างผู้สอนแต่ละวิชาและมอบหมายงาน โดยให้เป็นชิ้นงาน โครงการ เพื่อลดภาระงานให้ผู้เรียน รวมทั้งให้มีการต่อยอดชิ้นงานนั้นไปสู่การประยุกต์ใช้ได้จริง

3.2 ด้านกระบวนการเรียนการสอน ผู้สอนควรมีเทคนิคการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ที่ทำให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ มีการยืดหยุ่นในเรื่องของเวลา รวมถึงการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ที่มีความต่อเนื่องทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกดีหรือรู้ และผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่มีความรวดเร็ว ดังที่ ปรวินยา สุวรรณณัฐโชติ (2563) กล่าวว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอน ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ ยืดหยุ่น และมีความหลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียน

3.3 ด้านสื่อและเทคโนโลยีการเรียนรู้ ผู้สอนควรเลือกสื่อการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับวัยและความพร้อมของผู้เรียน รวมถึงควรคำนึงถึงความปลอดภัย โดยให้คำแนะนำกับผู้เรียนถึงความถูกต้องและความเหมาะสมในการใช้สื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ ดังที่ เฉลิมชัย เลียงสกุล (2563) ได้กล่าวว่าสื่อเทคโนโลยีการเรียนรู้ ซึ่งในยุคของการเรียนรู้ออนไลน์เน้นการใช้สื่อเทคโนโลยีการสอนต่าง ๆ เป็นหลัก โดยสื่อที่ใช้ควรมีหลายรูปแบบ และควรคำนึงถึงการเลือกสื่อให้มีความเหมาะสม

3.4 ด้านผู้เรียน ควรมีการวิเคราะห์ผู้เรียนในเรื่องความสนใจ ความถนัดและศักยภาพ ก่อนที่ผู้สอนจะเลือกรูปแบบการสอนออนไลน์ อีกทั้งผู้เรียนควรได้รับการกระตุ้นความสนใจด้วยการสอดแทรกความรู้ใหม่ๆ มีเทคนิคการสอนที่ทันสมัย และติดต่อสื่อสารกันด้วยความรวดเร็วขณะเรียนรู้ออนไลน์ ควรฝึกให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์และใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ดังที่ กาญจนา บุญภักดี (2564) ได้กล่าวว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีความกระตือรือร้น พร้อมรับความรู้และให้ความร่วมมือในกระบวนการจัดการเรียนรู้ออนไลน์

3.5 ด้านผู้สอน ควรมีการฝึกอบรมพัฒนาตนเองด้านการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ การสร้างสื่อออนไลน์ใหม่ ๆ นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ รวมถึงควรมีการออกแบบที่หลากหลาย มีความน่าสนใจ อีกทั้งควรจัดสภาพบรรยากาศในห้องเรียนออนไลน์ให้ผู้เรียนอยากมีส่วนร่วม เกิดความกระตือรือร้น ควรสนับสนุนการพัฒนาตนเองของผู้สอน เพื่อให้ทันต่อสื่อเทคโนโลยีทางการสอน และผู้สอนควรปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานที่มีการปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ปัจจุบัน ดังที่ ฐาปณีย์ ธรรมเมธา (2557) ได้กล่าวว่าผู้สอนเป็นผู้ที่จำเป็นต้องเตรียมความพร้อมด้านความรู้ใหม่ ๆ เพื่อให้ก้าวทันต่อสถานการณ์และสื่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนไป รวมถึงกระตุ้นให้ผู้เรียนเปิดรับความรู้ที่ผ่านสื่อทันสมัย โดยคำนึงถึงความพร้อมและศักยภาพของผู้เรียนที่จะสามารถพัฒนาได้

3.6 ด้านการวัดและประเมินผล ควรมุ่งเน้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ออนไลน์ที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียน ผู้สอนควรมีเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและมีความเหมาะสม โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล ดังที่ Albrahim (2020) ได้กล่าวว่าการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ควรมีวิธีการวัดและประเมินผลหลายรูปแบบ โดยคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน เครื่องมือการเก็บข้อมูลจากผู้เรียนมีคุณภาพ มีการประเมินผลทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน สอดคล้องกับ Raman et al (2021) ได้กล่าวว่า การสอบเพื่อวัดและประเมินผลผู้เรียนนั้นสามารถทดสอบความมีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์ของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอน ด้านผู้สอน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้สอนซึ่งเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจำเป็นต้องพัฒนาความรู้ให้รอบด้าน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนตามสถานการณ์และเปลี่ยนแปลงไปของการเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบัน

2. ความต้องการจำเป็นมากที่สุดได้แก่ ด้านผู้สอน ซึ่งการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้สอนนั้นเป็นเรื่องสำคัญและควรให้การสนับสนุนให้มีการพัฒนาตนเอง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการพัฒนาความรู้ด้านสื่อเทคโนโลยี การเรียนรู้ออนไลน์ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ออนไลน์ในรูปแบบใหม่ ๆ รวมถึงการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนต้องมีความเข้าใจว่าควรมีความยืดหยุ่นไปตามสถานการณ์ที่แตกต่างจากการเรียนการสอนแบบปกติ

3. แนวทางพัฒนาการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดคือ ด้านผู้เรียน ดังนั้น ผู้เรียนควรได้รับการกระตุ้นจากเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ โดยผู้สอนกับผู้เรียนควรมีการติดต่อสื่อสารกันด้วยความสะดวกรวดเร็วขณะเรียนรู้ออนไลน์ ซึ่งควรฝึกทักษะให้ผู้เรียนติดต่อสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสมตามยุคเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถนำความรู้มาใช้ประโยชน์ และไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยปัจจัยที่ส่งผลการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครพนมมุ่งสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2. ควรวิจัยและเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ของผู้สอนระหว่างสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยยึดตามความพร้อมของผู้เรียน รวมทั้งตามบริบทของขนาดสถานศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทัศนาศรี ประสานตรีอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วมที่กรุณาแนะนำและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอกราบขอบพระคุณ คณาจารย์ สาขาการบริหารและพัฒนาศึกษามหาวิทยาลัยนครพนมทุกท่านที่ได้ให้ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ อีกทั้งให้การสนับสนุนและเป็นที่กำลังใจให้กับผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา บุญภักดิ์. “การจัดการเรียนรู้ยุค New Normal,” *ครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 19, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564): 1-6.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. *เลขาธิการ กพฐ. และผู้บริหาร สพฐ. ร่วมประชุมคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครั้งที่ 5/2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564.
- จักรกฤษณ์ โปตาพล. *การจัดการเรียนรู้ออนไลน์: วิธีที่เป็นไปทางการศึกษา Online Learning Management : New Normal of Education*. เลย: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง, 2563.
- เฉลิมชัย เลียงสกุล. *การศึกษาในยุค COVID-19*. บทความวิชาการ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร. หลักสูตร เสนาธิการทหาร รุ่นที่ 11, 2563. หน้า 1-8.
- ฐาปณีย์ ธรรมเมธา. *จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ e-Learning: from theory to practice โครงการตำราอีเลิร์นนิ่ง: โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, 2557.
- ณัฐภัทร ดิณเวส และฐาปณีย์ ธรรมเมธา. “การศึกษารูปแบบการจัดการศึกษาออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOC ของอุดมศึกษาไทย,” *Veridian E-Journal*. 9, 3 (กันยายน-ธันวาคม 2559): 1463 - 1479.
- บุญชม ศรีสะอาด. *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น, 2560.
- ปรัชญนันท์ นิลสุข. “*พลิกโฉมอุดมศึกษาไทย: วิถีใหม่ของการเรียนการสอนการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีคุณภาพ*. โครงการประชุมวิชาการ ครั้งที่ 16 ปีการศึกษา 2564 สำนักงานปลัดกระทรวงอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมร่วมกับสมาคมเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรระดับอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2564. หน้า 48.
- ปราวีณยา สุวรรณณัฐโชติ. *การประยุกต์ใช้เครื่องมือออนไลน์เพื่อจัดการเรียนออนไลน์แบบต่างเวลากัน (Asynchronous Learning) และเทคนิคการประเมินผลงาน*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2563.
- มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. *คู่มือการจัดการเรียนการสอนออนไลน์มหาวิทยาลัยสวนดุสิตสำหรับนักศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการสื่อและสิ่งพิมพ์กราฟฟิคไซต์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2563.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. *จากการเรียนรู้ออนไลน์สู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรม หลักสูตร และการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2563.
- สมาคมพยาบาลด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ. *คู่มือวัคซีนสู่โควิดฉบับประชาชน*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2564.
- สุวิมล ว่องวาณิช. *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562.

- Albrahim, Fatimah A. "Online Teaching Skills and Competencies : Ministry of Education, Saudi Arabia," **The Turkish Online Journal of Educational Technology**. 19, 1 (January 2020): 1-12.
- Moore, Michael Grahame . "The Handbook of Distance Education," **The American Journal of Distance Education**. 17, 2 (2003): 73-75.
- Raman, R. el al. "Adoption of online proctored examinations by university students during COVID-19 : Innovation diffusion study," **Education and Information Technologies**, 6 (2021): 1-20.

การพัฒนากระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ Development of Learning Tracking Systems of Online Computer Programming

ธีระ สารพันธ์ ประยงค์ ฐิตินานนท์ และสุวัฒน์ บรรลือ
Theera Sathuphan, Prayong Thitithanon and Suwat Banlue

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษา คณะวิทยาการคอมพิวเตอร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
Program in Computer and Information Technology for Education. Faculty of Computer Science.
Ubon Ratchathani Rajabhat University
E-mail: suwat@ubru.ac.th

Received: February 2, 2022; Revised: February 22, 2022; Accepted: February 23, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ และประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาระบบประกอบด้วย โปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ PHP HTML และ JavaScript ระบบฐานข้อมูลใช้ MySQL การพัฒนาระบบประกอบด้วย 4 โมดูล ประกอบด้วย โมดูลเขียนโปรแกรมออนไลน์ โมดูลให้ความช่วยเหลือ โมดูลประเมินผล การเขียนโปรแกรม และโมดูลรายงานการใช้งานระบบ เครื่องมือที่ใช้ประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ คือ แบบสอบถามความพึงพอใจผู้ใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ ผู้สอน จำนวน 5 คน และ นักศึกษาจำนวน 56 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบในระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.43$)

คำสำคัญ: การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ระบบติดตามการเรียนรู้

Abstract

The objectives of the research were to design and develop learning tracking systems of online computer programming and to evaluate the satisfaction towards the use of the learning tracking systems. The instruments used to develop the learning tracking systems consisted of the PHP, HTML, JavaScript programming languages, and the MySQL database system. Four modules were a module for online computer programming, a module for assistance, a module for evaluating the computer programming, and a module for reporting the use of the learning tracking systems. They were used to develop the learning tracking systems. The instrument used to evaluate the satisfaction towards the use of the learning tracking systems was a questionnaire asking for the users' satisfaction of the learning tracking systems of the online computer programming. The samples were 5 teachers and 56 students. They were selected by purposive sampling. The data were analyzed by mean and standard deviation. The findings of the evaluation

of the users' satisfaction toward the use of the learning tracking systems showed that the users were satisfied at a high level ($\bar{X} = 4.43$, $S = 0.43$). These findings indicated that the learning tracking systems developed could be used well for teaching and learning the online computer programming.

Keywords: Online Computer Programming, Learning Tracking Systems

บทนำ

หลักสูตรระดับปริญญาตรี สาขาวิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้จัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนนั้นสามารถเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้ และจัดรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการเขียนโปรแกรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เช่น วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น หรือวิชาขั้นตอนวิธีและโครงสร้างข้อมูล เป็นต้น ซึ่งรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นรายวิชาที่มีความสำคัญยิ่งในหลักสูตร โดยส่วนมากแล้วสถาบันการศึกษาได้จัดการเรียนการสอนให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากรายงานการวิจัยของ วรกร ใจดี และณพนธ์ วรณภี (2564) เรื่อง การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามแผนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้เทคนิคการคัดเลือกคุณลักษณะบนชุดข้อมูลที่ไม่สมดุล พบว่ารายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ 1 หลักสูตรระบบสารสนเทศทางคอมพิวเตอร์ เป็นรายวิชาที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการเรียนรู้ตลอดหลักสูตรของนักศึกษามากที่สุด ซึ่งในกระบวนการเรียนการสอนในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้นนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่นักศึกษาจะต้องมีการฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ภายใต้การแนะนำของอาจารย์ผู้สอนเพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้เข้าใจได้เร็วขึ้น ในขณะที่เดียวกันนักศึกษาก็ต้องทำการฝึกปฏิบัติหลังการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งปัญหาโดยส่วนใหญ่ในการฝึกการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ของผู้เรียนที่เริ่มต้นใหม่นั้นคือการวิเคราะห์หาสาเหตุที่โปรแกรมนั้นรันไม่ได้ (Program error) ซึ่งโดยส่วนใหญ่เกิดจากรูปแบบคำสั่งภาษาคอมพิวเตอร์ไม่ถูกต้อง (Syntax error) ในประเด็นนี้ถ้าผู้สอนสามารถให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนได้ทันทีจะทำให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้องและฝึกปฏิบัติในขั้นตอนต่อไปได้อย่างเข้าใจ และส่งผลให้สามารถเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้เป็นอย่างดี

จากสถานการณ์การเรียนการสอนในปัจจุบันได้เปลี่ยนไปเข้าสู่รูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์มากขึ้น อาจจะเนื่องมาจากรูปแบบการเรียนรู้เปลี่ยนไป การเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้ตามอัธยาศัย หรืออาจจะเกิดจากสถานการณ์ของโรคอุบัติใหม่ ดังเช่น COVID-19 ที่ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติได้ จากรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ในปัจจุบันนั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาปฏิบัติมากนัก โดยเฉพาะรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่จะต้องติดตั้งโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน อาจารย์ผู้สอนต้องให้คำแนะนำแก่ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอในขณะที่ผู้เรียนทดลองการเขียนโปรแกรมในระหว่างเรียนออนไลน์ หรือในขณะที่ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง ซึ่งผู้สอนก็ไม่สามารถติดตามการฝึกปฏิบัติด้วยตนเองของผู้เรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นในระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในวิชาเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์จะต้องมีระบบช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อให้ผู้สอนสามารถติดตาม ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำผู้เรียนได้ทันที ในประเด็นข้อผิดพลาดในระหว่างฝึกเขียนโปรแกรมของผู้เรียนได้ รวมทั้งสามารถเขียนโปรแกรมแบบออนไลน์ได้ โดยไม่ต้องติดตั้งโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้เรียน

การวิจัยพัฒนาระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ผู้สอนและผู้เรียนการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ สามารถร่วมกันฝึกปฏิบัติการเขียนโปรแกรมได้ดียิ่งขึ้น ในสถานการณ์ของการเรียนการสอนออนไลน์ โดยระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมออนไลน์นี้ต้องประกอบ

ด้วย 4 โมดูลหลัก ประกอบด้วย โมดูลเขียนโปรแกรมออนไลน์ โมดูลให้ความช่วยเหลือ โมดูลประเมินผลการเขียนโปรแกรม และโมดูลรายงานการใช้ระบบ ซึ่งคาดว่าจะระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์นี้จะช่วยให้การเรียนการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะการพัฒนาระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ และระยะการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ ดังนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ในครั้งนี้ ได้ดำเนินการตามขั้นตอนวงจรการพัฒนากระบวนการคอมพิวเตอร์ (System Development Life Cycle : SDLC) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนดังนี้ (Stair and Reynolds, 2014)

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ความต้องการ (Requirement analysis) เป็นการศึกษาข้อมูลและระบบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและออกแบบ ระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมออนไลน์ วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มกับอาจารย์ผู้สอน

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ (Design) เป็นขั้นตอนการออกแบบระบบตามความต้องการของผู้ใช้งานและตามวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนดไว้ ได้ทำการออกแบบ 3 ด้าน คือ การออกแบบการไหลของข้อมูล การออกแบบฐานข้อมูล และการออกแบบโปรแกรม

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาระบบ (Coding) เป็นขั้นการพัฒนาที่ออกแบบไว้ เช่น การสร้างฐานข้อมูล การเขียนโปรแกรม การกำหนดขั้นตอนการทำงานของโปรแกรม สำหรับในงานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการพัฒนาระบบ ดังนี้ ภาษาคอมพิวเตอร์ใช้ PHP HTML JavaScript และฐานข้อมูลใช้ MySQL

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบระบบ (Testing) เป็นขั้นตอนสำคัญเพื่อทดสอบว่าระบบสามารถทำงานได้ตามกำหนดไว้หรือไม่ เช่น ทดสอบติดตั้งระบบ ทดสอบการจัดการข้อมูล ทดสอบการใช้งานระบบของผู้ใช้งาน ทดสอบความปลอดภัยของระบบ ทดสอบกำหนดผู้ใช้งาน ทดสอบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ ทดสอบการประมวลผล ทดสอบการรายงานผล สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การทดสอบระบบแบบ White box และ Black box โดยผู้วิจัย (Jeff, 2005)

ขั้นตอนที่ 5 การติดตั้งระบบใช้งาน (Implementation) เป็นขั้นตอนการติดตั้งระบบเพื่อให้ผู้สอนและผู้เรียนใช้งาน โดยระบบนี้ติดตั้งที่ <https://suwat.cs.ubru.ac.th/cscl> ใช้ระบบปฏิบัติการ Linux CentOS 7 Apache webserver ฐานข้อมูล MySQL และตัวแปลภาษา PHP

เมื่อติดตั้งระบบเรียบร้อยแล้วได้จัดเตรียมความพร้อมการใช้งานระบบสำหรับผู้สอนและผู้เรียน โดยจัดให้ผู้สอนและผู้เรียนได้ทดลองใช้งานระบบโดยคำแนะนำของผู้วิจัย เช่น การลงทะเบียนใช้งาน การเขียนโปรแกรมออนไลน์ การส่งการบ้าน การตรวจการบ้าน การให้ความช่วยเหลือผู้เรียน การตรวจสอบข้อผิดพลาดโปรแกรม การตรวจสอบผลลัพธ์โปรแกรม เป็นต้น

ระยะที่ 2 การประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ ใช้แบบสอบถามความพึงพอใจการใช้ระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ จำนวน 10 รายการ ตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจระบบ เป็นอาจารย์ผู้สอนด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์จำนวน 5 คน และ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น ในภาคเรียนที่ 1/2564 จำนวน 56 คน โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจตามมาตรวัดของ Likert (ศูนย์จัดการเรียนรู้การวิจัย, 2559) กำหนดเกณฑ์ผลการประเมินคุณภาพเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 ผลการประเมินระดับพึงพอใจมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 ผลการประเมินระดับพึงพอใจมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 ผลการประเมินระดับพึงพอใจปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 ผลการประเมินระดับพึงพอใจน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 ผลการประเมินระดับพึงพอใจน้อยมาก

ขั้นตอนการจัดทำแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ

ขั้นตอนที่ 1 ออกแบบและพัฒนาแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ

ขั้นตอนที่ 2 ส่งแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี

สารสนเทศและด้านการเรียนออนไลน์ตรวจสอบความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบในรูปแบบออนไลน์โดยใช้ Google form

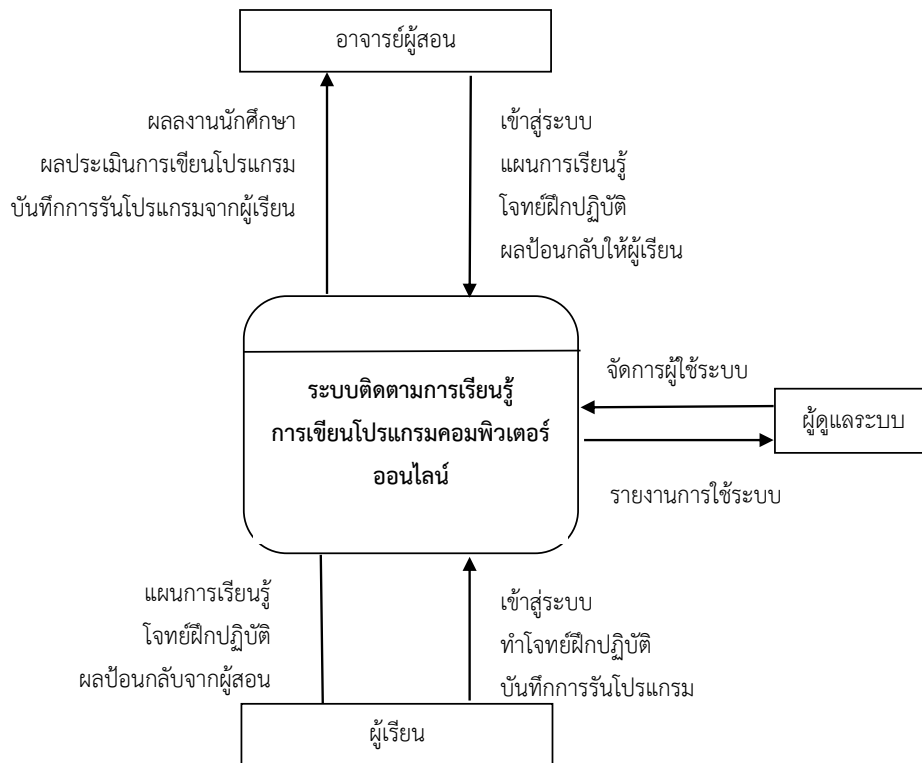
ขั้นตอนที่ 5 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ

ขั้นตอนที่ 6 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ

สรุปผลการวิจัย

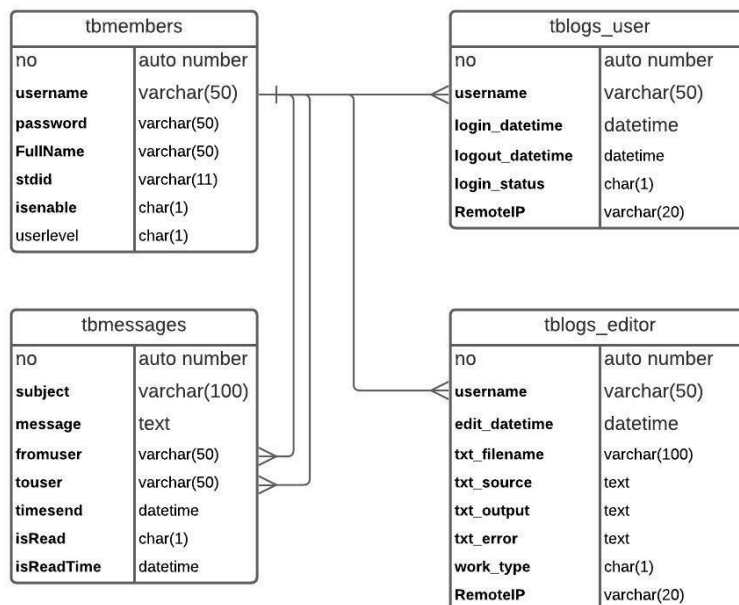
ระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1.1 จำลองการไหลของข้อมูลในระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ประกอบด้วย ผู้ใช้ระบบ 3 กลุ่ม คือ ผู้ดูแลระบบ อาจารย์ผู้สอน และผู้เรียน ผู้ใช้ระบบแต่ละกลุ่มสามารถเข้าถึงข้อมูล ต่าง ๆ ได้ ดังแสดงในภาพที่ 1

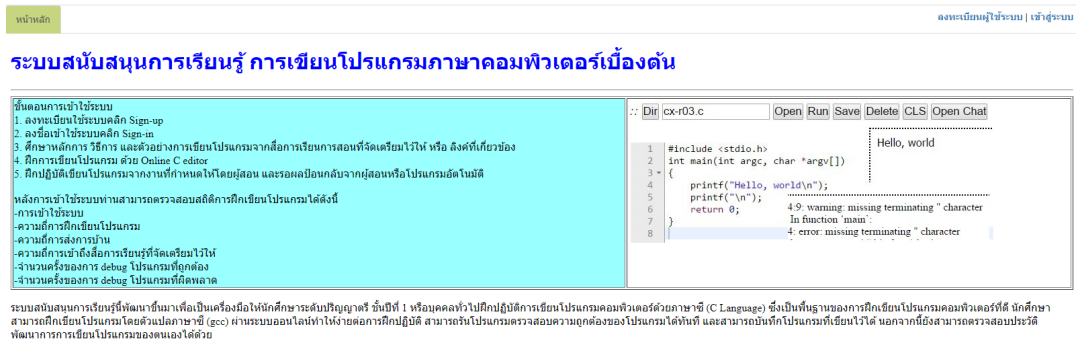
ภาพที่ 1 Context diagram ระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์

1.2 ฐานข้อมูลระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ แสดงความสัมพันธ์ของตารางข้อมูลในฐานข้อมูลดังแสดงในภาพที่ 2

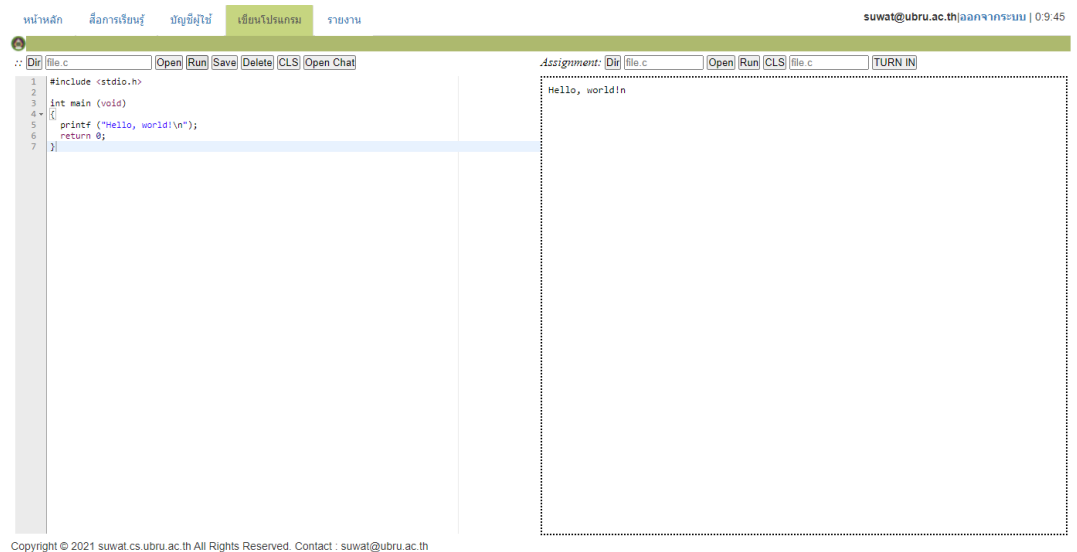

ภาพที่ 2 ER Diagram ระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์

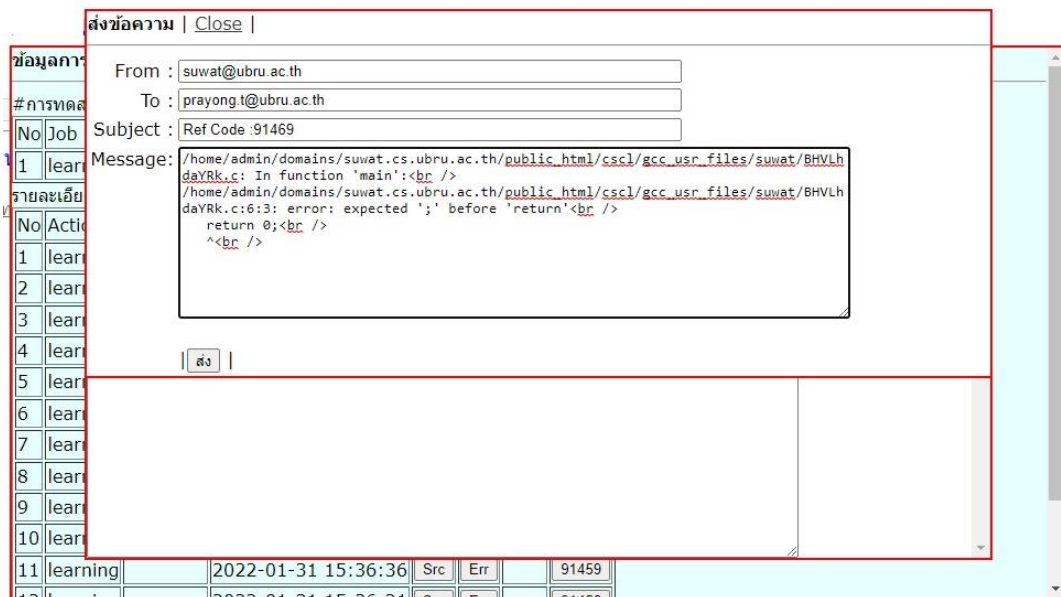
1.3 โปรแกรมสำหรับระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ประกอบด้วย โมดูลสำหรับงานต่าง ๆ ดังนี้ โมดูลเขียนโปรแกรมออนไลน์ โมดูลให้ความช่วยเหลือ โมดูลประเมินผลการเขียนโปรแกรม และโมดูลรายงานผลการเข้าระบบ ตัวอย่างดังแสดงในภาพที่ 3-8

ภาพที่ 3 หน้าเว็บหลักของระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์

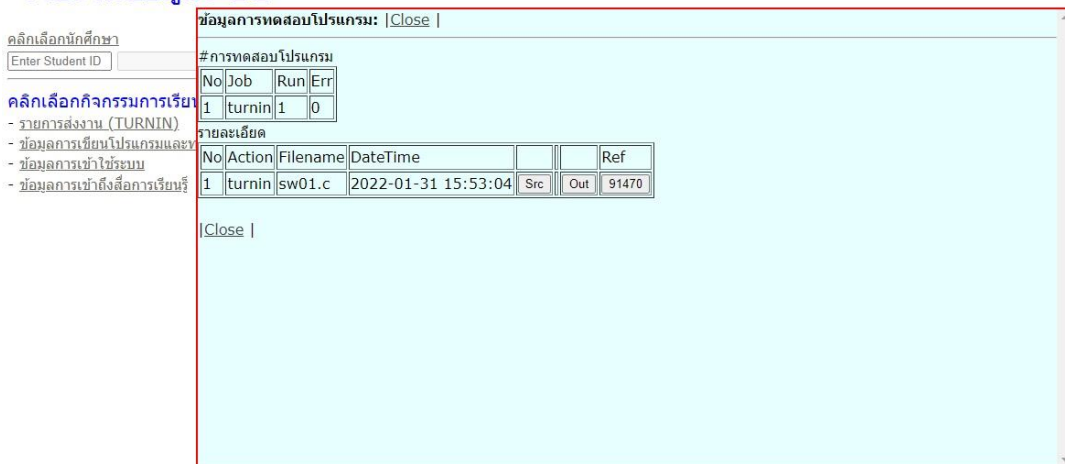

ภาพที่ 4 โมดูลเขียนโปรแกรมออนไลน์

ภาพที่ 5 โมดูลให้ความช่วยเหลือ

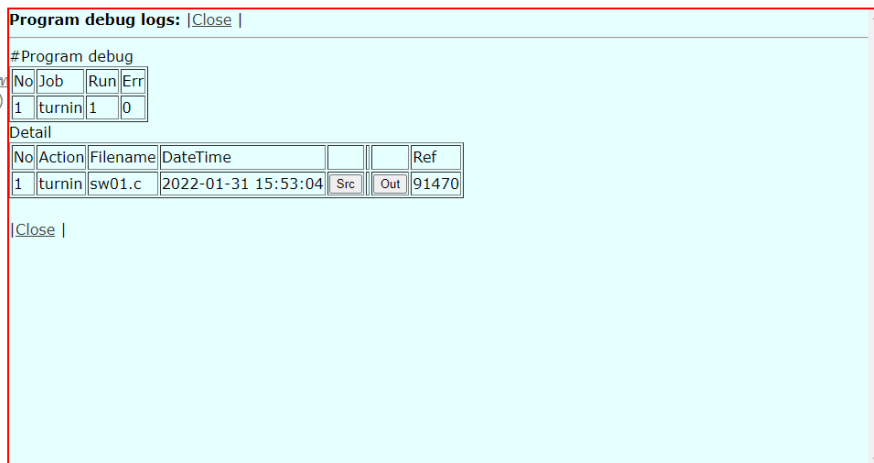
รายงานข้อมูลระบบ

ภาพที่ 6 โมดูลประเมินผลการเขียนโปรแกรม

ข้อมูลในระบบ

- ข้อมูลการเข้าใช้ระบบ
- ข้อมูลการเข้าถึงสื่อการเรียน
- ข้อมูลการเขียนโปรแกรมและ
- ข้อมูลการส่งงาน (TURNIN)
- กล้องข้อความ
- บัญชีผู้ใช้

ภาพที่ 7 โมดูลรายงานการเข้าใช้ระบบ

2. การประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ใช้แบบประเมินความพึงพอใจตามมาตรวัดของ Likert ใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการเทียบระดับผลการประเมิน สรุปได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้สอน จำนวน 5 คน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.58 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.26 ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบคุณภาพ มีค่าในระดับพึงพอใจมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจผู้สอน การใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S	ระดับคุณภาพ
1. ระบบเข้าถึงได้โดยง่าย	5.00	.00	พึงพอใจมากที่สุด
2. ระบบมีความเสถียรเข้าถึงได้ตลอดเวลา	5.00	.00	พึงพอใจมากที่สุด
3. ระบบมีเครื่องมือสนับสนุนการเขียนโปรแกรมออนไลน์	4.00	.00	พึงพอใจมาก
4. ระบบแสดงข้อผิดพลาดการเขียนโปรแกรมที่ชัดเจน	4.00	.00	พึงพอใจมาก
5. ระบบส่งข้อผิดพลาดของโปรแกรมถึงผู้สอน	4.40	.55	พึงพอใจมาก
6. อาจารย์ผู้สอนส่งข้อมูลช่วยเหลือผู้เรียนได้เร็ว	4.40	.55	พึงพอใจมาก
7. อาจารย์ผู้สอนแสดงความเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์โปรแกรม	5.00	.00	พึงพอใจมากที่สุด
8. อาจารย์ผู้สอนให้คำปรึกษาได้ทุกช่วงเวลา	4.80	.45	พึงพอใจมากที่สุด
9. ส่งการบ้านการเขียนโปรแกรมได้ตามเวลาที่กำหนด	4.60	.55	พึงพอใจมากที่สุด
10. มีลิ้งค์โปรแกรมตัวอย่างสำหรับผู้เรียน	4.60	.55	พึงพอใจมากที่สุด
รวม	4.58	.26	พึงพอใจมากที่สุด

2.2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เรียน จำนวน 56 คน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.42 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .43 ผลการประเมินประสิทธิภาพระบบคุณภาพ มีค่าในระดับพึงพอใจมาก ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความพึงพอใจผู้เรียน การใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S	ระดับคุณภาพ
1. ระบบเข้าถึงได้โดยง่าย	4.73	.43	พึงพอใจมากที่สุด
2. ระบบมีความเสถียรเข้าถึงได้ตลอดเวลา	4.79	.40	พึงพอใจมากที่สุด
3. ระบบมีเครื่องมือสนับสนุนการเขียนโปรแกรมออนไลน์	4.27	.43	พึงพอใจมาก
4. ระบบแสดงข้อผิดพลาดการเขียนโปรแกรมที่ชัดเจน	4.21	.40	พึงพอใจมาก
5. ระบบส่งข้อผิดพลาดของโปรแกรมถึงผู้สอน	4.66	.48	พึงพอใจมากที่สุด
6. อาจารย์ผู้สอนส่งข้อมูลช่วยเหลือผู้เรียนได้เร็ว	4.07	.30	พึงพอใจมาก
7. อาจารย์ผู้สอนแสดงความเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์โปรแกรม	4.30	.48	พึงพอใจมาก
8. อาจารย์ผู้สอนให้คำปรึกษาได้ทุกช่วงเวลา	3.93	.37	พึงพอใจมาก
9. ส่งการบ้านการเขียนโปรแกรมได้ตามเวลาที่กำหนด	4.71	.46	พึงพอใจมากที่สุด
10. มีลิ้งค์โปรแกรมตัวอย่างสำหรับผู้เรียน	4.54	.50	พึงพอใจมากที่สุด
รวม	4.42	.43	พึงพอใจมาก

2.3 ผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมผู้สอนจำนวน 5 คน และผู้เรียนจำนวน 56 คน มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.43 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .43 และผลการประเมินประสิทธิภาพระบบคุณภาพ มีค่าในระดับพึงพอใจมาก ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S	ระดับคุณภาพ
1. ระบบเข้าถึงได้โดยง่าย	4.75	.43	พึงพอใจมากที่สุด
2. ระบบมีความเสถียรเข้าถึงได้ตลอดเวลา	4.80	.40	พึงพอใจมากที่สุด
3. ระบบมีเครื่องมือสนับสนุนการเขียนโปรแกรมออนไลน์	4.25	.43	พึงพอใจมาก
4. ระบบแสดงข้อผิดพลาดการเขียนโปรแกรมที่ชัดเจน	4.20	.40	พึงพอใจมาก
5. ระบบส่งข้อผิดพลาดของโปรแกรมถึงผู้สอน	4.64	.48	พึงพอใจมากที่สุด
6. อาจารย์ผู้สอนส่งข้อมูลช่วยเหลือผู้เรียนได้เร็ว	4.10	.30	พึงพอใจมาก

ตารางที่ 3 แสดงภาพรวมผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ (ต่อ)

รายการประเมิน	ผลการประเมิน		
	$\bar{X}$	S	ระดับคุณภาพ
7. อาจารย์ผู้สอนแสดงความเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์โปรแกรม	4.36	.48	พึงพอใจมาก
8. อาจารย์ผู้สอนให้คำปรึกษาได้ทุกช่วงเวลา	4.00	.37	พึงพอใจมาก
9. ส่งการบ้านการเขียนโปรแกรมได้ตามเวลาที่กำหนด	4.70	.46	พึงพอใจมากที่สุด
10. มีลิ้งค์โปรแกรมตัวอย่างสำหรับผู้เรียน	4.54	.50	พึงพอใจมากที่สุด
รวม	4.43	.43	พึงพอใจมาก

จากตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจผู้ใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ โดยรวมได้ผลการประเมินระดับความพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.43$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่ผู้ใช้งานมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดคือ ระบบมีความเสถียรเข้าถึงได้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.80$) ระบบเข้าถึงได้โดยง่าย ($\bar{X} = 4.75$) ส่งการบ้านการเขียนโปรแกรมได้ตามเวลาที่กำหนด ($\bar{X} = 4.70$) ระบบส่งข้อผิดพลาดของโปรแกรมถึงผู้สอน ($\bar{X} = 4.64$) และ มีลิ้งค์โปรแกรมตัวอย่างสำหรับผู้เรียน ($\bar{X} = 4.54$, $S = .50$) ตามลำดับ ข้อที่ผู้ใช้งานมีระดับความพึงพอใจมาก คือ อาจารย์ผู้สอนแสดงความเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์โปรแกรม ($\bar{X} = 4.36$) ระบบมีเครื่องมือสนับสนุนการเขียนโปรแกรมออนไลน์ ($\bar{X} = 4.25$) ระบบแสดงข้อผิดพลาดการเขียนโปรแกรมที่ชัดเจน ($\bar{X} = 4.20$) อาจารย์ผู้สอนส่งข้อมูลช่วยเหลือผู้เรียนได้เร็ว ($\bar{X} = 4.10$) อาจารย์ผู้สอนให้คำปรึกษาได้ทุกช่วงเวลา ($\bar{X} = 4.00$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ โดยรวมได้ในระดับพึงพอใจมาก ($\bar{X} = 4.43$) แสดงให้เห็นว่าระบบสามารถตอบสนองความต้องการใช้งานของอาจารย์ผู้สอน และผู้เรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากเป็นระบบที่พัฒนาขึ้นในรูปแบบ Web application ใช้งานได้ง่ายทั้งบนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล Smart phone หรือ Tablet รองรับทั้งระบบปฏิบัติการ Windows MacOS IOS หรือ Android จึงทำให้ระบบนี้สามารถใช้งานได้ทุกอุปกรณ์ ประกอบกับอาจารย์ผู้สอนและผู้เรียนมีประสบการณ์ในการใช้โปรแกรม Web browser เป็นอย่างดีอยู่แล้ว สำหรับฟังก์ชันการทำงานของระบบนั้นก็สนับสนุนผู้สอนและผู้เรียนดังนี้ 1) ในส่วนการใช้งานระบบของอาจารย์ผู้สอนนั้นสามารถสร้างลิ้งค์สื่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียน ตรวจสอบการเข้าใช้ระบบของผู้เรียนซึ่งทำให้ทราบถึงความตั้งใจเรียนของผู้เรียน ตรวจสอบการทดสอบเขียนโปรแกรมของผู้เรียนซึ่งสามารถช่วยเหลือผู้เรียนที่รันโปรแกรมไม่ได้โดยส่งทางข้อความกับผู้เรียนได้ รวมทั้งสามารถตรวจการบ้านที่ผู้เรียนส่งเข้ามาในระบบและให้ ผลป้อนกลับไปยังผู้เรียนได้ทันที 2) ในส่วนของผู้เรียนสามารถที่จะเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ที่ผู้สอนเตรียมไว้ให้ได้ทันที สามารถฝึกเขียนโปรแกรมผ่าน Web browser ทันทีทำให้สะดวกไม่ต้องติดตั้งโปรแกรมลงบนเครื่องคอมพิวเตอร์ของตนเอง และสามารถส่งผลการรันโปรแกรม (Program output) ให้ผู้สอนได้ทันที ทำให้การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการฝึกเขียนโปรแกรมออนไลน์ได้เร็วขึ้น จากที่กล่าวมาเบื้องต้นอภิปรายได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. การออกแบบและพัฒนาระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ ได้ทำการออกแบบและพัฒนาตามหลักวิศวกรรมซอฟต์แวร์ ใช้ฐานข้อมูลเชิงสัมพันธ์แบบรหัสเปิด (Open source) ใช้ภาษาคอมพิวเตอร์แบบรหัสเปิด (PHP) ทำงานบนระบบปฏิบัติการแบบรหัสเปิด (Linux) ใช้รูปแบบการพัฒนาโปรแกรมแบบ Web application สามารถทำงานได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของผู้ใช้งานระบบ ครอบคลุมฟังก์ชันการดำเนินการด้านการเรียนการสอนการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น การกำหนดค่าตัวแปร การดำเนินการกับตัวแปร การดำเนินการแบบเงื่อนไข การดำเนินการแบบทำซ้ำ เป็นต้น และผู้เรียนสามารถใช้โปรแกรมได้อย่างง่ายผ่าน Web browser ซึ่งสอดคล้องกับ Zinovyeva et al (2021) ได้ใช้โปรแกรมจำลองการเขียนโปรแกรมแบบออนไลน์สำหรับการสอนการเขียนโปรแกรมตามเกณฑ์ที่กำหนด โปรแกรมจำลองการเขียนโปรแกรมออนไลน์มีศักยภาพสำคัญในการจัดระบบการเรียนทางไกลที่มีประสิทธิภาพของมหาวิทยาลัยในยูเครน ซึ่งทำให้การมีส่วนร่วมอย่างเข้มข้นมากขึ้นของนักเรียนในกระบวนการเรียนโค้ดและการประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีอยู่จริงตามสถานการณ์ พบว่านักเรียนมีความพร้อมในการเขียนโปรแกรมมากขึ้นและได้ผลการเรียนรู้ตามที่คาดหวัง

2. การประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบระบบติดตามการเรียนรู้การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ออนไลน์ โดยอาจารย์ผู้สอน และผู้เรียน อยู่ในระดับพึงพอใจมาก สามารถตอบสนองการทำงานต่าง ๆ ที่ออกแบบไว้ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน สอดคล้องกับการทำงานที่แท้จริงตามความต้องการของผู้ใช้งาน มีเครื่องมือสนับสนุนการเขียนโปรแกรมออนไลน์ แสดงข้อผิดพลาดการเขียนโปรแกรมที่ชัดเจน ส่งข้อผิดพลาดของโปรแกรมถึงผู้สอน ผู้สอนส่งข้อมูลช่วยเหลือผู้เรียนได้เร็ว ผู้สอนแสดงความเห็นเกี่ยวกับผลลัพธ์โปรแกรมได้ และผู้สอนให้คำปรึกษาได้ทุกช่วงเวลา ซึ่งนับได้ว่าเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้งานเพื่อการเรียนการสอนการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ สุชัยญา เอื้องกลาง (2560) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงระดับประถมศึกษา ผลการประเมินพบว่า โดยรวมระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$) ข้อที่นักเรียนมีระดับความพึงพอใจมากที่สุดคือ นักเรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนไปประยุกต์ใช้ได้ ($\bar{X} = 4.71$) และบทเรียนที่เรียนช่วยให้นักเรียนเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.60$, $S = .69$) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

1. การวิจัยในครั้งนี้ใช้ตัวแปลภาษาคอมพิวเตอร์ ภาษา C เป็นเครื่องมือในการเรียนการสอน ในการนำผลการวิจัยไปใช้งานในรายวิชาอื่น ๆ จะต้องทำการปรับตัวแปลภาษาคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมกับลักษณะของโปรแกรม เช่น โปรแกรม Web application ควรปรับเป็นภาษา HTML หรือ PHP เป็นต้น

2. ในการวิจัยเพื่อต่อยอดงานวิจัยนี้ควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ง่ายขึ้น เช่น Line notification Line chat หรือ Facebook messenger เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้สอนสามารถให้คำปรึกษาผู้เรียนได้อย่างอย่างรวดเร็ว

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยครั้งนี้ประสบความสำเร็จด้วยความอนุเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ ด้านการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ อาจารย์ผู้สอนในรายวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์เบื้องต้น และนักศึกษาตัวอย่างทุกคน ในภาคเรียนที่ 1/2564 ที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาศึกษาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมเดช ทาระหอม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนิษฐา อินทะแสง ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการออกแบบและพัฒนาระบบ

เอกสารอ้างอิง

- วรการ ใจดี และนพณัฐ วรรณภีร์. “การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสำเร็จการศึกษาตามแผนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี โดยใช้เทคนิคการคัดเลือกคุณลักษณะบนชุดข้อมูลที่ไม่สมดุล,” **สารสนเทศศาสตร์และเทคโนโลยี**. 10, 1 (2564): 75-84.
- ศูนย์จัดการเรียนรู้การวิจัย. **มาตรวัดของลิเคิร์ต (Likert scale)**. (ออนไลน์) 2559. (อ้างเมื่อ 15 ตุลาคม 2562). จาก http://rlc.nrct.go.th/ewt_dl.php?nid=1239
- สุชัยญา เยื้องกลาง. **การพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานโดยใช้เกมพีเคชั่นเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการ แก้ปัญหาและทักษะการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์สู่ชีวิตจริงระดับประถมศึกษา**. วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2560.
- Jeff, T. **Software Quality Engineering**. New Jersey: Wiley & Sons, 2005.
- Stair, Ralph M. and George W. Reynolds. **Principles of Information Systems Twelfth Edition**. Boston: Cengage Learning, 2014.
- Zinovyeva, Irina et al. “The use of online coding platforms as additional distance tools in programming education,” **Journal of Physics: Conference Series**. (2021): 012029. 10.1088/1742-6596/1840/1/012029.

ประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น
ในโรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อุบลราชธานี เขต 1

Effectiveness of a School Safety Promotion Program for the Middle School
Students in the Medium-Sized Educational Opportunity Expansion Schools
under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1

ญาณิฐา แพงประโคน จารุพร ดวงศรี รัชณี จูมจี มณฑิชา รักศิลป์ และ ชัยกฤต ยกพลชนชัย

Yanitha Paengprakho Jaruporn Duangsri Ratchanee Joomjee

Monthicha Raksilp and Chaiyakrit Yokphonchanachai

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Public Health, Ubon Ratchathani University

E-mail: yanitha.p@ubru.ac.th

Received: January 24, 2022; Revised: March 7, 2022; Accepted: March 9, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน ใช้รูปแบบการดำเนินการวิจัยกึ่งทดลอง ตัวอย่างคือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อุบลราชธานี ซึ่งมีทั้งหมด 17 แห่ง จำนวนนักเรียน 142 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนและหลังจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนโดยใช้การทดสอบที สำหรับหัวข้อในการจัดทำโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยได้จากการทบทวนผลการประเมินการปฏิบัติงานตามมาตรการประกันความปลอดภัยของนักเรียน ตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 ประจำปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนทั้ง 17 แห่ง จัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัย จำนวน 5 ครั้ง ใช้ระยะเวลา 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนทำให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะและพฤติกรรมสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผลต่างระหว่างความความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมความปลอดภัยก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยมีค่าความแตกต่าง เท่ากับ 4.37, 0.68, 1.05 คะแนน ตามลำดับ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนช่วยเพิ่มความรู้ ทักษะและพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนซึ่งเป็นแนวทางในการป้องกันสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุไปสู่การลดอุบัติเหตุของนักเรียนได้

คำสำคัญ: โปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัย ความปลอดภัยในโรงเรียน

Abstract

The objective of the research was to study effectiveness of a school safety promotion program. The research was conducted as quasi-experimental research. The samples were 142 middle school students from the medium-sized educational opportunity expansion schools under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 1. They were randomized by multi-stage sampling. The data were collected by using a questionnaire developed by the researchers and analyzed by using the descriptive statistics: frequency, mean, percentage, standard deviation, and a comparison of the mean scores before and after participating in the school safety promotion program, and t-test. The topics used in creating the school safety promotion program were derived from reviewing the results of the performance evaluation based on the safety assurance measures of the students, the instruction manuals of the performance guidelines, and the school safety measures revised in 2013. The implementation of the school safety promotion program was arranged in 17 schools the academic year of 2020 for 5 times in 12 weeks. The instrument used to collect data was a questionnaire.

The research findings were as follows.

The school safety promotion program arranged made the students gain more knowledge, attitudes, and behavior with the statistical significance. The different findings among knowledge, attitudes, and safety behavior before and after participating in the school safety promotion program had the different scores at 4.37, 0.68, and 1.05, respectively. These findings indicated that the arrangement of the school safety promotion program helped increase knowledge, attitudes, and safety behavior of the students. The school safety promotion program could be used as the guidelines to prevent the causes of the accidents that led to reduce the accidents of the students.

Keywords: The Safety Promotion Program, School Safety

บทนำ

จากสถิติทั่วโลกมีจำนวนเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตมากกว่าปีละ 630,000 คน และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (World Health Organization, 2010)

สำหรับประเทศไทยการบาดเจ็บและอุบัติเหตุเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตอันดับหนึ่งในประชากรเด็ก เมื่อปี พ.ศ. 2556 มีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตจากการบาดเจ็บ จำนวน 2,636 ราย คิดเป็นอัตราการเสียชีวิตประมาณ 24 คน ต่อประชากรเด็กแสนคน (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2557) จากสถิติเกี่ยวกับการเจ็บป่วยของสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ได้สรุปรายงานข้อมูลการเจ็บป่วยฉุกเฉินและอุบัติเหตุของเด็ก ปี พ.ศ. 2559 พบเด็กเจ็บป่วยฉุกเฉินทั้งสิ้น 156,252 คน สถิติ 10 อันดับแรกของการเจ็บป่วยฉุกเฉินในเด็ก ได้แก่ กุมารเวชกรรม อุบัติเหตุยานยนต์ พลัดตกหกล้ม ปวดท้อง หลัง เหนื่อย ขาหนีบ ป่วยอ่อนเพลีย อัมพาตเรื้อรัง หัวใจหยุดเต้น และสัตว์กัด ชัก ปวดศีรษะ ความผิดปกติหู คอ จมูก และแพ้ยา แพ้อาหาร (กลุ่มสารนิเทศประชาสัมพันธ์ สพฉ., 2560) จากข้อมูลกระทรวงสาธารณสุขพบรายงานสถิติการเสียชีวิตในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำแนกตามสาเหตุการบาดเจ็บ พ.ศ. 2557-2561 เรียงลำดับ 8 อันดับแรก ได้แก่ อุบัติเหตุจราจร

พลัดตกหกล้ม จมน้ำ สัมผัสศวันไฟ และเปลวไฟ สัมผัสกับสารเป็นพิษ ทำร้ายตนเอง ถูกทำร้าย สาเหตุภายนอกอื่น ๆ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562) จากการที่ผู้วิจัยได้ทบทวนการประเมินผลการปฏิบัติงานตามมาตรการประกันความปลอดภัยของนักเรียน ตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 ประจำปีการศึกษา 2563 ทั้ง 17 โรงเรียน พบข้อมูลการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน จากสาเหตุ ดังนี้ 1) ยานพาหนะ 2) การสัญจรทางเท้า 3) ตกจากต้นไม้ 4) อุบัติเหตุจากการเล่นกีฬา 5) การเล่นเครื่องเล่น 6) การหยอกล้อกัน ซึ่งพบประเด็นความปัญหาที่มีโอกาสนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุได้แก่ 1) อาคารสถานที่ เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องคอมพิวเตอร์ชุดชุด ไม่มีการตรวจสอบรวมทั้งกฎระเบียบความปลอดภัยในการใช้ห้อง เป็นต้น 2) บริเวณสถานศึกษา เช่น สนามเด็กเล่น สนามกีฬา รั้วและประตูโรงเรียน ต้นไม้ ท่อรางระบายน้ำ บ่อน้ำ ยังไม่มีมาตรการความปลอดภัยที่รัดกุม 3) สภาพแวดล้อมและสุขอนามัยในสถานศึกษา เช่น การจัดแสงสว่างในห้องเรียน สุขลักษณะในโรงอาหาร และการจัด การสุขาภิบาลในโรงเรียน 4) เครื่องมือ เครื่องใช้ในสถานศึกษา เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน วัสดุครุภัณฑ์ในห้องเรียน อุปกรณ์ไฟฟ้า ไม่มีแผนการสำรวจความปลอดภัย คู่มือความปลอดภัย เป็นต้น 5) การจราจรในสถานศึกษา เช่น ไม่มีสัญลักษณ์การขึ้นลงบันได ป้ายเตือนพื้นต่างระดับ ป้ายจราจรชำรุด และมาตรการตรวจสอบความปลอดภัยในการเดินทางไปกลับโรงเรียน เป็นต้น 6) ด้านอุบัติเหตุในสถานศึกษา จากการศึกษาข้อมูลย้อนหลังของโรงเรียนพบการเกิดอุบัติเหตุของโรงเรียนในช่วงตั้งแต่มีการก่อตั้งโรงเรียน เคยประสบอุบัติเหตุ ได้แก่ วาดภัย อุทกภัย อัคคีภัย และฟ้าผ่าตามลำดับ ซึ่งยังไม่มีกำหนดแผนฉุกเฉินและดำเนินการฝึกซ้อมครอบคลุมทุกโรงเรียน ซึ่งหากไม่มีมาตรการความปลอดภัยในประเด็นดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุนำไปสู่การเกิดอุบัติเหตุได้

การจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนจำเป็นต้องวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุเพื่อหามาตรการป้องกันอย่างเหมาะสม โดยเลือกใช้ทฤษฎีของ Heinrich (1969) ซึ่งมีการศึกษาถึงสาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในปี ค.ศ.1920 ได้สรุปสาเหตุสำคัญของการเกิดอุบัติเหตุเป็น 3 ประเภท คือ สภาพการณ์ไม่ปลอดภัย (Unsafe Condition) คิดเป็นร้อยละ 10 การกระทำที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Action) คิดเป็นร้อยละ 88 และจากธรรมชาตินอกเหนือการควบคุม (Act of God) คิดเป็นร้อยละ 2 (Collins, 2011) สำหรับสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในเด็ก 3 สาเหตุหลัก ดังนี้ 1) ตัวเด็กเอง ในเด็กวัยเรียนมีความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บจากการเดินทาง การใช้ยานพาหนะ 2) ผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็ก เกิดจากความรู้หรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ 3) สภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพและสังคมที่ไม่ปลอดภัย เช่น อุปกรณ์ในห้องเรียนชำรุด ซึ่งทำให้เกิดอุบัติเหตุในเด็กได้ (อดิศักดิ์ ผลิผลการพิมพ์, 2550)

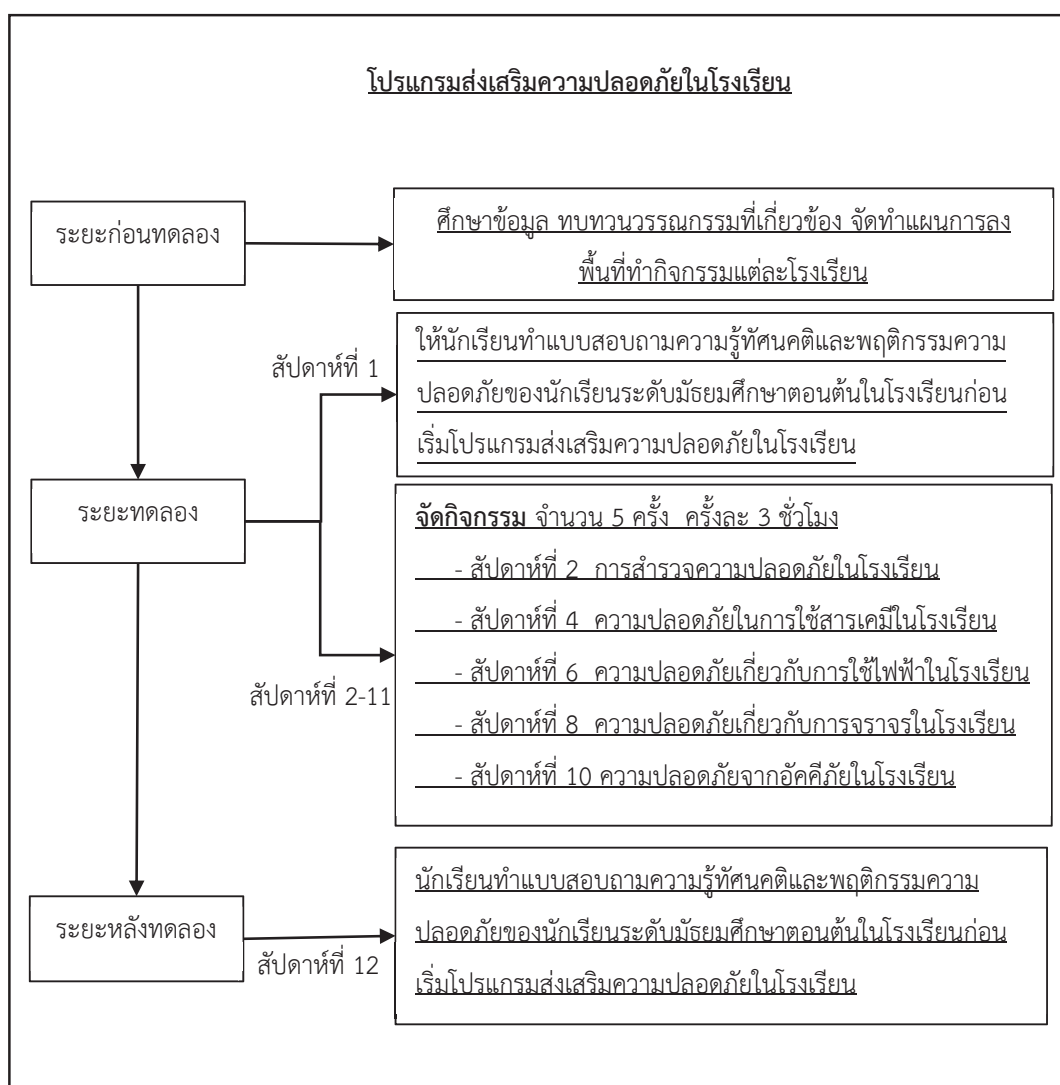
แนวทางในการป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโน (Domino Theory) ได้กล่าวไว้ว่า การบาดเจ็บและความเสียหายต่าง ๆ เป็นผลสืบเนื่องโดยตรงมาจากอุบัติเหตุและอุบัติเหตุมีผลมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ซึ่งเปรียบเทียบได้เหมือนตัวโดมิโนที่เรียงกันอยู่ 5 ตัวไล่กัน เมื่อตัวหนึ่งล้มย่อมส่งผลทำให้โดมิโนตัวถัดไปล้มตามกันไปด้วย ซึ่งโดมิโนทั้ง 5 ตัว ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมหรือภูมิหลังของบุคคล (Social Environment or Background) 2) ความบกพร่องผิดปกติกของบุคคล (Defects of Person) 3) การกระทำที่ไม่ปลอดภัยหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย (Unsafe Acts/Unsafe Conditions) 4) อุบัติเหตุ (Accident) 5) การบาดเจ็บและความเสียหาย (Injury/Damages) การป้องกันอุบัติเหตุอย่างมีประสิทธิภาพ ทำได้โดยการกำจัดการกระทำหรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยให้เหลือน้อยที่สุด ความปลอดภัยในการทำงานก็จะเกิดขึ้นในที่สุด และแนวทางเสริมสร้างความปลอดภัยด้วยหลักการ 3E ในการป้องกันอุบัติเหตุ ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านวิศวกรรม (Engineering) เช่น การใช้มาตรการทางด้านวิศวกรรมในการปรับปรุงสภาพการทำงานให้ปลอดภัย 2) การให้ความรู้ (Education) เช่น การใช้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายในการทำงาน การเสริมสร้างความปลอดภัยในการทำงาน 3) การออกกฎข้อบังคับ (Enforcement) หมายถึง การกำหนดวิธีการทำงานที่ปลอดภัย และมาตรการบังคับให้ปฏิบัติตาม (วิฑูรย์ สิมะโชคติ และคณะ, 2553)

จากการทบทวนข้อมูลปัญหาด้านความปลอดภัยในเด็กนักเรียนช่วงอายุ 1-15 ปี รวมทั้งทฤษฎีเกี่ยวกับสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุของ Heinrich และหลักการป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎี (Domino Theory) และการส่งเสริมความปลอดภัยด้วยหลัก 3E ผู้วิจัยจึงประยุกต์ใช้ข้อมูลและหลักการดังกล่าวจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน เพื่อให้ความรู้ในการค้นหาสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยและความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยด้านต่าง ๆ ที่มีโอกาสเกิดขึ้นในโรงเรียน อันจะนำไปสู่การป้องกันอุบัติเหตุจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัยของนักเรียนและสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัยของโรงเรียนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสิทธิผลโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ทัศนคติ และพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นก่อน-หลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบวิจัยเป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi – Experimental Research) แบบศึกษากลุ่มเดียว วัดก่อน-หลังการทดลอง (The One-Group Pretest-Posttest Design)

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อุบลราชธานี เป็นกลุ่มโรงเรียนที่มีนักเรียนตั้งแต่ 100 -200 คน ซึ่งมีทั้งหมด 17 โรงเรียน โดยมีนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 928 คน (กลุ่มสารสนเทศ สนผ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ตัวอย่าง

นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อุบลราชธานี จำนวน 17 โรงเรียน ในภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2563 การคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการสำรวจเพื่อประมาณสัดส่วนประชากรได้จำนวนตัวอย่าง 142 คน วิธีการตัวอย่างใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) แบ่งประชากรเป็น 17 กลุ่มตามจำนวนโรงเรียน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลาก ทำการสุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นแต่ละกลุ่ม จำนวนร้อยละ 55-60 ของจำนวนนักเรียนแต่ละกลุ่มโรงเรียน

เกณฑ์การคัดเลือก (Inclusion Criteria)

- 1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในโรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อุบลราชธานี ที่อยู่ใน 17 โรงเรียน
- 2) สมัครใจเข้าร่วมโปรแกรมจนครบ 12 สัปดาห์
- 3) สามารถอ่านออกเขียนได้ และมีสติสัมปชัญญะดี สามารถตอบคำถามและสื่อสารได้

เกณฑ์การคัดออก

ตัวอย่างสามารถถอนตัวออกจากโครงการวิจัยได้ตลอดเวลา หากไม่มีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือในการทดลอง ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน โดยประยุกต์ใช้ ทฤษฎีการเรียนรู้จากตัวแบบของแบนดูรา (Bandura) และทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support Theory) และผลการทบทวนปัญหาจากผลการประเมินการปฏิบัติงานตามมาตรการประกันความปลอดภัยของนักเรียน ตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 ประจำปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อุบลราชธานี ทั้ง 17 แห่ง หลักการในการป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโนและหลักการ 3E ซึ่งประกอบด้วย 5 กิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมสำรวจความปลอดภัยในโรงเรียน 2) ความปลอดภัยในการใช้สารเคมีในโรงเรียน 3) ความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้ไฟฟ้าในโรงเรียน 4) ความปลอดภัยเกี่ยวกับการจราจรในโรงเรียน 5) ความปลอดภัยจากอัคคีภัยในโรงเรียน ระยะเวลาของโปรแกรม 12 สัปดาห์

2. เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามชนิดให้ผู้ตอบแบบสัมภาษณ์กับผู้ถามด้วยตนเอง ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลจำนวน 3 ข้อ ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ด้านความปลอดภัยในโรงเรียน 15 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบใช่และไม่ใช่ การแปลผลคะแนนโดยพิจารณาตามเกณฑ์ของบลูม (Bloom, 1971) โดยแบ่งคะแนน เป็น 3 ระดับ 12-15 คะแนน หมายถึง ความรู้มาก คะแนนระหว่าง 9-12 คะแนน ความรู้ปานกลาง และคะแนนต่ำกว่า 9 คะแนน หมายถึง ความรู้น้อย ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับทัศนคติด้านความปลอดภัยในโรงเรียน จำนวน 15 ข้อ ซึ่งเป็นข้อมูลทางบวก ลักษณะคำถามเป็นแบบ

มาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนน 3 ระดับ คือ 3 หมายถึง เห็นด้วย, 2 หมายถึง ไม่แน่ใจ, 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วย ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความปลอดภัยในโรงเรียน จำนวน 15 ข้อ ซึ่งเป็นข้อมูลทางบวก คำถามให้เลือก 3 ทาง คือ ปฏิบัติบ่อยครั้ง/เป็นประจำ ปฏิบัตินาน ๆ ครั้ง ไม่เคยปฏิบัติ

แบบสอบถามผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ในด้านความตรงตามจุดประสงค์และความเหมาะสมของกิจกรรม นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ในส่วนของแบบสอบถามด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม เท่ากับ .85, .84, .83 ตามลำดับ และนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับตัวแทนตัวอย่างในนักเรียนเขตพื้นที่ในอำเภอพิษณุมั่งสาหราร จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งเป็นตัวอย่างคล้ายคลึงกันกับตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 30 ชุด แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมได้เท่ากับ .84, .81, .82 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 12 สัปดาห์ โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ระยะก่อนการทดลอง

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมในด้านเนื้อหา แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ และแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณารับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี และแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดของโครงการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย การวัด และประเมินผล โดยจัดประชุมชี้แจงโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อำเภอเมืองอุบลราชธานี ทั้ง 17 แห่ง และจัดทำแผนการลงพื้นที่ทำกิจกรรมในแต่ละโรงเรียน โดยใช้ทีมผู้ช่วยวิจัยเป็นนักศึกษาสาขาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยชั้นปีที่ 3 ในภาคการเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 บุคลากรในรายวิชา 8022201 หลักความปลอดภัยในงานอุตสาหกรรม โดยแบ่งนักศึกษาทีมละ 3-4 คนต่อ 1 โรงเรียน

1. ระยะการทดลอง สัปดาห์ที่ 1 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลก่อนการทดลองโดยใช้แบบสอบถามความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนก่อนเริ่มโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2. ระยะก่อนทดลอง สัปดาห์ที่ 2-11 ผู้วิจัยจัดกิจกรรมให้แก่กลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นตามโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน จำนวน 5 ครั้ง ดังนี้

- สัปดาห์ที่ 2 การสำรวจความปลอดภัยในโรงเรียน โดยให้ความรู้เกี่ยวกับหลักความปลอดภัยในโรงเรียน ลักษณะอุบัติเหตุ สถานที่ที่เกิดอุบัติเหตุในโรงเรียน สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ และแนวทางป้องกัน และฝึกปฏิบัติให้นักเรียนสำรวจความปลอดภัยในโรงเรียน

- สัปดาห์ที่ 4 ความปลอดภัยในการใช้สารเคมีในโรงเรียน โดยใช้สื่อโปสเตอร์ และฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับสารเคมีและเอกสารความปลอดภัยในการใช้สารเคมีในโรงเรียน

- สัปดาห์ที่ 6 ความปลอดภัยเกี่ยวกับการใช้ไฟฟ้าในโรงเรียน โดยใช้สื่อโปสเตอร์ และฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับไฟฟ้าและเอกสารความปลอดภัยเกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากไฟฟ้าในโรงเรียน

- สัปดาห์ที่ 8 ความปลอดภัยเกี่ยวกับการจราจรในโรงเรียน โดยใช้สื่อโปสเตอร์ และฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการจราจรในโรงเรียน

- สัปดาห์ที่ 10 ความปลอดภัยจากอัคคีภัยในโรงเรียน โดยใช้สื่อโปสเตอร์ ฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัย สาธิตการใช้ถังดับเพลิง การอพยพหนีไฟ

3. ระยะหลังทดลอง สัปดาห์ที่ 12 ผู้วิจัยเก็บข้อมูลหลังการทดลองโดยใช้แบบประเมินความรู้ทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนหลังเสร็จสิ้นการให้โปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน ชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนทดลอง

การพิทักษ์สิทธิ์ตัวอย่าง

โครงการวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เลขที่ HE632024 เห็นชอบเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

- 1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวอย่าง ระดับความรู้ ทักษะ พฤติกรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบก่อนและหลังการให้โปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน โดยใช้สถิติทดสอบสมมุติฐานเชิงอนุมานแบบ Paired samples t-test

ผลการวิจัย

- 1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจาก 17 โรงเรียน ทั้งหมด 142 คน ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวน และร้อยละ ของเพศ อายุ และระดับการศึกษาของตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของตัวอย่าง	จำนวน (ร้อยละ) (n=142)
1. เพศ	
ชาย	43 (30.28)
หญิง	99 (69.72)
2. อายุ	
อายุ 12 ปี	6 (4.22)
อายุ 13 ปี	74 (52.85)
อายุ 14 ปี	59 (41.54)
อายุ 15 ปี	3 (2.11)
3. ระดับชั้นเรียน	
มัธยมศึกษาปีที่ 1	74 (52.11)
มัธยมศึกษาปีที่ 2	68 (47.88)

- 2. ผลการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความปลอดภัยในโรงเรียน

ตารางที่ 2 จำนวน ร้อยละ ความรู้ความปลอดภัยในโรงเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน (จำแนกรายบุคคล) (n = 142)

แปลผลระดับความรู้	ก่อน จำนวน (ร้อยละ)	หลัง จำนวน (ร้อยละ)	แปลผล
ต่ำกว่าร้อยละ 60 (0-9 คะแนน)	71 (50.00)	4 (2.82)	น้อย
ช่วงร้อยละ 60-80 (9-12 คะแนน)	29 (20.42)	20 (14.08)	ปานกลาง
มากกว่าร้อยละ 80 (11-15 คะแนน)	42 (29.58)	118 (83.10)	สูง

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ความรู้ความปลอดภัยในโรงเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน (จำแนกรายข้อ) (n = 142)

แปลผลระดับความรู้	ก่อน จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	หลัง จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)
1. สารเคมีทุกตัวในโรงเรียนต้องมีข้อมูลความปลอดภัยเกี่ยวกับสารเคมี(SDS)	97(68.31)	141(99.30)
2. สารเคมีเข้าสู่ร่างกายได้ 3 ทาง คือ จมูก ปาก ผิวหนัง	87(61.27)	141(99.30)
3. หากผิวหนังสัมผัสถูกสารเคมี ควรล้างออกด้วยน้ำสะอาดอย่างน้อย 15 นาที	85(59.86)	126(88.73)
4. กรณีสารเคมีหกรั่วไหลให้เก็บกวาด ทำความสะอาดและนำไปทิ้งทิ้งขยะให้เรียบร้อย	89(62.68)	116(81.69)
5. การสัมผัสอุปกรณ์ไฟฟ้าขณะมือเปียกจะทำให้ไฟฟ้าดูดได้	87(61.27)	113(79.58)
6. หากพบผู้ป่วยหัวใจหยุดเต้นเนื่องจากถูกไฟฟ้าช็อตต้องรีบช่วยปฐมพยาบาลโดยการปั๊มคืนชีพ (CPR)	85(59.86)	141(99.30)
7. การตรวจสอบอุปกรณ์และระบบไฟฟ้าเป็นการป้องกันที่แหล่งที่ก่อให้เกิดประกายไฟ	90(63.38)	113(79.58)
8. การติดตั้งระบบตัดกระแสไฟฟ้า (Circuited Breaker) ในโรงเรียน ช่วยป้องกันไฟฟ้าลัดวงจรได้	97(68.31)	141(99.30)
9. การสวมหมวกกันน็อคสามารถป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ได้	87(61.27)	140(98.59)
10. เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี กฎหมายไม่อนุญาตให้ขับขี่รถจักรยานยนต์	85(59.86)	106(74.65)

ตารางที่ 3 จำนวน ร้อยละ ความรู้ความปลอดภัยในโรงเรียนของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน (จำแนกรายข้อ) (n = 142) (ต่อ)

แปลผลระดับความรู้	ก่อน	หลัง
	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)	จำนวนผู้ตอบถูก (ร้อยละ)
11. ผู้ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกกันน็อคและซ้อนท้ายได้เพียง 1 คนเท่านั้น	87 (61.27)	141 (99.30)
12. ไฟฟ้าลัดวงจรเป็นสาเหตุนำไปสู่การเกิดไฟไหม้ได้	97 (68.31)	141 (99.30)
13. ถังดับเพลิงในโรงเรียนช่วยป้องกันไฟไหม้ได้	85 (59.86)	141 (99.30)
14. เศษกระดาษ ใบไม้ ไม้ เก้าอี้ ถือเป็นแหล่งเชื้อเพลิงทำให้เกิดไฟไหม้ได้	87 (61.27)	109 (76.76)
15. จุดรวมพล คือ จุดนัดหมายที่ปลอดภัย ที่นักเรียนอพยพ จากบริเวณที่เกิดเหตุมารวมกันเพื่อรายงานและนับจำนวน	85 (59.86)	141 (99.30)

ระดับความรู้ของนักเรียนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนของนักเรียนจำแนกรายบุคคลมีระดับความรู้ต่ำ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ระดับปานกลาง จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 20.42 ระดับสูง จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 29.58 จำแนกรายข้อ พบว่า จำนวนข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ข้อ 3, ข้อ 6, ข้อ 10, ข้อ 13, ข้อ 15 ตามลำดับ

ระดับความรู้ของนักเรียนหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนจำแนกรายข้อ พบว่ามีระดับความรู้ต่ำ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.82 ระดับความรู้ปานกลาง จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 14.08 ระดับความรู้สูง จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 83.10 จำแนกรายข้อ พบว่า ข้อที่ตอบผิดมากที่สุด 5 อันดับแรก ได้แก่ ข้อ 10, ข้อ 14, ข้อ 7, ข้อ 5, ข้อ 4 ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2 และตารางที่ 3

3. ผลการศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติความปลอดภัยในโรงเรียน

ตารางที่ 4 จำนวน ร้อยละ การแปลผลระดับทัศนคติความปลอดภัยของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน (จำแนกรายบุคคล) (n = 142)

แปลผลระดับทัศนคติ	ก่อน	หลัง
	จำนวน (ร้อยละ)	จำนวน (ร้อยละ)
ต่ำ (ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00–1.66)	30 (21.13)	0 (0.00)
ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.67 – 2.33)	62 (43.66)	0 (0.00)
ดี (ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.43 – 3.00)	50 (35.21)	142 (100)

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลทัศนคติความปลอดภัยของนักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน (จำแนกรายข้อ) (n = 142)

รายละเอียดคำถาม	ก่อน			หลัง		
	$\bar{x}$	S	แปลผล	$\bar{x}$	S	แปลผล
1. ท่านคิดการสำรวจความปลอดภัยในโรงเรียนเป็นประจำและดำเนินการแก้ไข ช่วยป้องกันอุบัติเหตุได้	2.10	.54	ปานกลาง	2.93	.10	ดี
2. การได้รับการฝึกอบรมความรู้เรื่องอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในโรงเรียนจะทำให้มีความรู้และสามารถป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้	2.27	.36	ปานกลาง	2.98	.26	ดี
3. การป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนเป็นหน้าที่ของทุกคนที่ต้องปฏิบัติ	2.14	.45	ปานกลาง	2.96	.14	ดี
4. ท่านคิดว่าการเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรส่วนใหญ่นั้นมีสาเหตุมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย	2.14	.44	ปานกลาง	2.94	.10	ดี
5. ท่านรู้สึกปลอดภัยเมื่อสวมใส่หมวกนิรภัยทุกครั้งที่ใช้ขี่รถจักรยานยนต์	2.20	.47	ปานกลาง	2.82	.19	ดี
6. การปฏิบัติตามกฎจราจรช่วยลดการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน	2.42	.59	ดี	2.89	.10	ดี
7. ใบขับขี่รถจักรยานยนต์/รถยนต์มีความจำเป็นตามกฎหมายจราจร	2.25	.38	ปานกลาง	2.77	.18	ดี
8. การรู้จักอันตรายของสารเคมีในห้องปฏิบัติการสามารถป้องกันการเกิดอุบัติเหตุในห้องปฏิบัติการได้	2.32	.49	ปานกลาง	2.89	.12	ดี
9. ต้องให้ความสำคัญกับการสวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคลทุกครั้งปฏิบัติงานเกี่ยวกับสารเคมี	2.25	.44	ปานกลาง	2.93	.22	ดี
10. การเสียบปลั๊กพ่วงจำนวนหลายปลั๊กมากเกินไปอาจส่งผลอันตรายทำให้เกิดไฟฟ้าช็อตได้	1.91	.52	ปานกลาง	2.69	.16	ดี
11. ควรอ่านคู่มือการใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนก่อนใช้งาน	2.18	.62	ปานกลาง	2.89	.12	ดี
12. เมื่อเกิดไฟไหม้อาคารเรียนนักเรียนควรปฏิบัติตามแผนอพยพ	2.07	.55	ปานกลาง	2.90	.20	ดี

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลทัศนคติความปลอดภัยของนักเรียนก่อน และหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน (จำแนกรายข้อ) ($n = 142$) (ต่อ)

รายละเอียดคำถาม	ก่อน			หลัง		
	$\bar{x}$	S	แปลผล	$\bar{x}$	S	แปลผล
13.การหมั่นดูแลและทำความสะอาดอุปกรณ์ไฟฟ้าช่วยป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากการเกิดไฟฟ้าลัดวงจรได้	2.05	.53	ปานกลาง	2.66	.17	ดี
14.การมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ถังดับเพลิงสามารถลดความเสียหายจากการเกิดอัคคีภัยได้	2.15	.51	ปานกลาง	2.76	.13	ดี
15. การฝึกซ้อมอพยพหนีไฟช่วยให้นักเรียนสามารถอพยพหนีเกิดเหตุฉุกเฉินได้อย่างปลอดภัย	2.15	.60	ปานกลาง	2.87	.11	ดี
รวม	2.18	.50	ปานกลาง	2.86	.15	ดี

ระดับทัศนคติความปลอดภัยในโรงเรียนก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยจำแนกรายบุคคล พบว่า ระดับต่ำ จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 21.13 ระดับปานกลาง จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 43.66 ระดับดี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 35.21 ค่าเฉลี่ยแบบทดสอบทั้งหมด 15 ข้อ พบว่า ระดับค่าเฉลี่ยทัศนคติความปลอดภัยในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.18$)

ระดับทัศนคติความปลอดภัยหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัย จำแนกรายบุคคล พบว่า ระดับดี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อวิเคราะห์ประเมินค่าเฉลี่ยแบบทดสอบทั้งหมด 15 ข้อ พบว่า ระดับค่าเฉลี่ยทัศนคติความปลอดภัยในโรงเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.86$) ดังแสดงในตารางที่ 4 และตารางที่ 5

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยในโรงเรียน

ตารางที่ 6 จำนวน ร้อยละ การแปลผลระดับพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน (จำแนกรายบุคคล) ($n = 142$)

แปลผลระดับพฤติกรรม	ก่อน จำนวน (ร้อยละ)	หลัง จำนวน (ร้อยละ)
ต่ำ (ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00–1.66)	81 (57.04)	0 (0.00)
ปานกลาง (ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.67–2.33)	61 (42.96)	0 (0.00)
ดี (ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.43–3.00)	0 (0.00)	142 (100.00)

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน (จำแนกรายข้อ) (n = 142)

รายละเอียดคำถาม	ก่อน			หลัง		
	$\bar{x}$	S	แปลผล	$\bar{x}$	S	แปลผล
1. อ่านฉลากสารเคมีที่ใช้ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์	1.35	.11	ต่ำ	2.50	.10	ดี
2. ปฏิบัติตามคำแนะนำในฉลากสารเคมีที่ใช้ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์	1.65	.13	ต่ำ	2.55	.10	ดี
3. สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการใช้สารเคมีในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์	1.61	.22	ต่ำ	2.81	.10	ดี
4. แยกขยะที่ใส่สารเคมีในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ออกจากขยะประเภทอื่น	1.56	.14	ต่ำ	2.79	.11	ดี
5. ปิดอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าหลังเลิกเรียน	1.47	.12	ต่ำ	2.77	.12	ดี
6. สัมผัสอุปกรณ์ไฟฟ้าในขณะที่ร่างกายเปียกน้ำ	1.42	.12	ต่ำ	2.70	.10	ดี
7. เลือกใช้ปลั๊กพวงที่ได้มาตรฐานตาม มอก.	1.74	.10	ต่ำ	2.44	.10	ดี
8. สวมใส่หมวกนิรภัย (หมวกกันน็อค) มาโรงเรียน	1.51	.01	ต่ำ	2.58	.10	ดี
9. ขับรถด้วยความเร็วตามกฎหมายกำหนด	1.94	.11	ปานกลาง	2.23	.11	ปานกลาง
10. มองรถซ้ายขวาก่อนข้ามถนน	2.01	.17	ปานกลาง	2.95	.11	ดี
11. หยอกล้อกันขณะข้ามถนน	1.61	.11	ต่ำ	2.56	.12	ดี
12. ตรวจสอบปลั๊กไฟหรือเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งก่อนใช้งาน	1.30	.12	ต่ำ	2.65	.01	ดี
13. ปิดไฟ ปิดพัดลมทุกครั้ง เมื่อออกจากห้องเรียน	1.60	.11	ต่ำ	2.65	.12	ดี
14. ตรวจสอบเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งก่อนใช้งาน	1.80	.10	ปานกลาง	2.84	.12	ดี
15. เมื่อพบเห็นสายไฟชำรุดเครื่องใช้ไฟฟ้าชำรุด แจ้งคุณครูทันที	1.46	.12	ต่ำ	2.84	.13	ดี
รวม	1.60	.12	ปานกลาง	2.66	.10	ดี

ระดับพฤติกรรมความปลอดภัยก่อนเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยของนักเรียน มีระดับต่ำจำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 57.04 ระดับปานกลาง จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 42.96 เมื่อวิเคราะห์ประเมิน

ค่าเฉลี่ยแบบทดสอบทั้งหมด 15 ข้อ พบว่า ระดับค่าเฉลี่ยพฤติกรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 1.60$)

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัย พบว่ามีระดับดี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อวิเคราะห์ประเมินค่าเฉลี่ยแบบทดสอบทั้งหมด 15 ข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยเกี่ยวกับพฤติกรรมความปลอดภัยในโรงเรียนอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.66$) ดังแสดงในตารางที่ 6 และตารางที่ 7

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทักษะและพฤติกรรมความปลอดภัยในโรงเรียน ก่อนและหลังการทดลองด้วยการทดสอบที (Paired Sample t-test)

ตารางที่ 8 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะและพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียน ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน

ตัวแปร	ก่อนอบรม		หลังอบรม		Mean different	95% CI	t	p-value
	$\bar{x}$	S	$\bar{x}$	S				
1. ความรู้ความปลอดภัย	9.36	3.86	13.73	1.81	4.37	3.85, 4.90	16.496**	<.001
2. ทักษะความปลอดภัย	2.18	0.50	2.86	0.15	0.68	0.59, 0.77	14.97**	<.001
3. พฤติกรรมความปลอดภัย	1.60	0.12	2.66	0.10	1.05	1.03, 1.80	92.61**	<.001

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ ทักษะและพฤติกรรมของนักเรียนก่อนและหลังให้โปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน พบว่า มีค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าเฉลี่ยผลต่างคะแนนความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมความปลอดภัยก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัย เท่ากับ 4.37 คะแนน, 0.68 คะแนน, 1.05 คะแนน (95%CI) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 8

อภิปรายผลการวิจัย

ผลของโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 ส่งผลให้ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95% CI) โดยผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ทักษะและพฤติกรรมความปลอดภัยในโรงเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยมีความแตกต่าง เท่ากับ 4.37, 0.68 , 1.05 คะแนน ตามลำดับ กระบวนการจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยสอดคล้องกับทฤษฎีของ Henrich โดยวิเคราะห์สาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุในโรงเรียนโดยศึกษาผลการประเมินการปฏิบัติงานตามมาตรการประกันความปลอดภัยของนักเรียน ตามคู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 ประจำปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนขยายโอกาส

(ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อุบลราชธานี ทั้ง 17 แห่ง โดยวิเคราะห์หาสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุโดยพิจารณาจากสภาพการณ์ไม่ปลอดภัยและการกระทำที่ไม่ปลอดภัยและนำไปปัญหามากำหนดแนวทางในการป้องกันอุบัติเหตุตามทฤษฎีโดมิโน คือ การป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานสามารถทำได้โดยการตั้งโดมิโนตัวที่เป็นสภาพการณ์ไม่ปลอดภัยและการกระทำที่ไม่ปลอดภัยออก จะช่วยป้องกันอุบัติเหตุและความสูญเสียได้ และเป็นไปตามหลักการสร้างความปลอดภัยตามหลัก 3E คือ การให้ความรู้ (Education) ด้านความปลอดภัยให้กับนักเรียนผ่านโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัย 5 กิจกรรม ระยะเวลาของโปรแกรม 12 สัปดาห์ และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้จากตัวแบบของแบนดูรา (Bandura) และทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support Theory) โดยการจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียน ใช้วิธีการสอนและจัดประสบการณ์เรียนรู้ผ่านกิจกรรมสำรวจความปลอดภัยในโรงเรียนและฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับสารเคมี ไฟฟ้า การจราจรและอัคคีภัย โดยใช้การบรรยายการสาธิต การฝึกปฏิบัติจริง (Hands on) การให้สิ่งสนับสนุน การเรียนรู้จากตัวแบบ ซึ่งกระบวนการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ (Learning by doing) สอดคล้องตามทฤษฎีการเรียนรู้ของบรูเนอร์ ระบุว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคมที่ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติ และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยมีพื้นฐานอยู่บนประสบการณ์หรือความรู้เดิม โดยการบูรณาการประสบการณ์ใหม่ไปสู่โครงสร้างทางสติปัญญา เพื่อให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้จากสิ่งที่ตนรู้ก่อนแล้วเป็น การเรียนรู้แบบค้นพบ (Discovery learning) ได้เห็นตัวแบบในการปฏิบัติตนเกี่ยวกับพฤติกรรมสุขภาพที่ดี ส่งผลให้เกิดเจตคติที่ดีต่อการดูแลสุขภาพของตนเอง (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2552) สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมของแบนดูรา ซึ่งระบุว่า การเรียนรู้เกิดจากการสังเกตและการเลียนแบบคนเรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราอยู่เสมอ และการเรียนรู้ดังกล่าวทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้โดยตัวแบบและการเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ (Bandura, Ross and Ross, 1961) สอดคล้องกับทฤษฎีแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support Theory) ซึ่งระบุว่า สิ่งที่ได้รับได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมในด้านความช่วยเหลือทางด้านข้อมูล ข่าวสาร วัสดุสิ่งของ หรือการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากผู้ให้การสนับสนุน ซึ่งอาจเป็นบุคคลหรือกลุ่มคน และเป็นผลให้ผู้รับได้ปฏิบัติหรือแสดงออกทางพฤติกรรมไปในทางที่ผู้รับต้องการ (House, 1985) และผลการวิจัยเกี่ยวกับโปรแกรมสุขศึกษาโดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อป้องกันร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมมีผลในการพัฒนาพฤติกรรมป้องกันโรคทั้งในระยะสั้นและระยะยาวตลอดจนช่วยให้ประชากรกลุ่มเสี่ยงสามารถควบคุมระดับความดันโลหิตให้อยู่ในเกณฑ์ปกติได้ (จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ, 2561)

ผลของโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยส่งผลให้ระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมด้านความปลอดภัยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (95% CI) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (เกรียงศักดิ์ บุญมา, 2562) การพัฒนาหลักสูตรอบรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาทักษะและการปฏิบัติงานที่ปลอดภัยของนักศึกษาด้านช่างอุตสาหกรรมระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาในภาคตะวันออก ซึ่งพบว่าผู้เข้าอบรมมีผลประเมินผ่านการอบรมมีความรู้ความเข้าใจและทักษะในด้านความปลอดภัยในการทำงานโดยเฉลี่ยสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรมและสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชนเขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร (ศรินญา บุญประกอบ, 2549) ซึ่งมีการแบ่งองค์ประกอบของการจัดบริการด้านความปลอดภัยใน 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้านบริการความปลอดภัย และด้านสวัสดิศึกษา ซึ่งพบความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัยของครูและผู้ปกครองกับการบริการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ และระดับปานกลาง การอบรมให้ความรู้ช่วยทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและมีความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยมากขึ้น

จากผลการวิจัยพบว่าระดับทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยหลักเข้าร่วมโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยมีความแตกต่างกันน้อยเพื่อเทียบกับความรู้ ดังนั้นควรจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยของนักเรียนให้สูงขึ้น รวมทั้งประเด็นในการจัดกิจกรรมส่งเสริมเมื่อพิจารณารายชื่อสามารถนำประเด็นที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยรายชื่อต่ำมาเป็นหัวข้อในการจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในครั้งต่อไปได้

ดังนั้นหากมีการจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน จะช่วยป้องกันสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุของนักเรียนได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนไปจัดให้กับนักเรียนทุกระดับชั้นในประชากรทั้ง 17 โรงเรียน เพื่อเปรียบเทียบและยืนยันประสิทธิผลของโปรแกรมในแต่ละช่วงอายุของนักเรียน โดยโปรแกรมควรเน้นให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงหรือผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนสนใจและโรงเรียนควรมีแผนการจัดอย่างต่อเนื่องซึ่งจะช่วยปรับทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยให้ดีขึ้น

2. โรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อุบลราชธานี สามารถนำโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยไปใช้พัฒนาความรู้ ทัศนคติ และความปลอดภัยของนักเรียนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกความปลอดภัยให้กับเด็กนักเรียนต่อไป

3. นำกระบวนการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยไปประยุกต์ใช้ในการจัดโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยในโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีบริบทต่างกัน เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาโปรแกรมให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับทุกโรงเรียนได้

4. หน่วยงานด้านการศึกษา ควรนำโปรแกรมส่งเสริมความปลอดภัยไปใช้ออกแบบหลักสูตรการสอนด้านความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อวางรากฐานด้านความรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมความปลอดภัยที่ดีตั้งแต่วัยเด็กก่อนสู่วัยทำงาน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครู บุคลากรและนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส (ขนาดกลาง) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 อุบลราชธานีทั้ง 17 โรงเรียน ที่สนับสนุนและมีส่วนร่วมให้ดำเนินงานวิจัยสำเร็จลุล่วงด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ บุญมา. “การพัฒนาหลักสูตรอบรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานที่ปลอดภัยของนักศึกษาชั้นช่างอุตสาหกรรม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สถานศึกษาด้านอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *การศึกษาและการพัฒนาสังคม*. 14, 2 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 124-135.

กลุ่มสารนิเทศประชาสัมพันธ์ สพฉ. “สพฉ.เปิดสถิติ 10 อันดับการเจ็บป่วยฉุกเฉินในเด็ก,” *จดหมายข่าวสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ*. (มกราคม 2560): 8.

- กลุ่มสารสนเทศ สนผ. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). **Education Management Information System: EMIS**. (ออนไลน์) (อ้างเมื่อ 2 กรกฎาคม 2563). จาก <https://data.bopp-obec.info/emis/>
- จารุวรรณ ไตรทิพย์สมบัติ. “การติดตามผลของโปรแกรมสุขศึกษาโดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีแรงจูงใจป้องกันโรคร่วมกับแรงสนับสนุนทางสังคมต่อการควบคุมระดับความดันโลหิตในประชากรกลุ่มเสี่ยง,” **ศรีนครินทร์เวชสาร**. 33, 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2561): 543-550.
- ยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, กอง. **รายงานประชากรกลางปี**. (ออนไลน์). 2557. (อ้างเมื่อ 25 มิถุนายน 2563) จาก: http://bps.moph.go.th/new_bps/
- . **สถิติสาธารณสุข พ.ศ. 2557-2561**. (ออนไลน์). 2562 (อ้างเมื่อ 25 มิถุนายน 2563) จาก: http://bps.moph.go.th/new_bps/สถิติสาธารณสุข
- วิฑูรย์ สิมะโชติ และคณะ. **วิศวกรรมและการบริหารความปลอดภัยในโรงงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย ญี่ปุ่น), 2553: 51-53.
- ศรัณยา บุญประกอบ. **การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน เขตวัฒนากรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2549.
- สุรงค์ ไคว์ตระกูล. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8 . กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. **Child Accident รู้ทันอันตราย ก่อนภัยถึงตัวเด็ก**. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์, 2550.
- Bandura, A. D. Ross and S. A. Ross. “Transmission of aggression through the imitation of aggressive models,” **Journal of Abnormal and Social Psychology**. 63 (1961): 575-582.
- Bloom, BS. **Handbook on formation and Summative Evaluation of Student Learning**. New York: McGraw-Hill, 1971.
- Collins, Robert L., “Heinrich and Beyond,” **Process Safety Progress**. 30, 1 (January 2011): 2–5.
- Heinrich, H.W. **Industrial Accident Prevention** (6 ed.). McGraw-Hill, New york, 1969.
- House, J. S et al. “Measure and concepts of social suport.” **Soc support and health**. (1985): 83-108.
- Wold Health Organization (WHO). **International and regional child safety oranization**. (online) 25 June 2510. (cited 20 June 2020) Available from: www.who.int/violence_injury_prevention/child_injuries/organizations/en/

**แนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ
ในตำบลท่าคา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม**
**Guidelines to Create Adding Values for the Homestays for the Elderly Tourists
in Tha Kha Sub-District, Amphawa District, Samut Songkhram Province**

เบญจพร เชื้อผึ้ง ธีรพร ดอกบุญนาค กรูม และธำพรณ์ ทองคำนุช
Benjaporn Chuapung Nattaphorn Dokboonnak Groom and Thapakorn Thongkamnush

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi
E-mail : cool_izy@hotmail.com

Received: February 5, 2022; Revised: March 16, 2022; Accepted: March 19, 2022

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม 2) สร้างแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในตำบลท่าคา อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบผสมผสาน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ประกอบการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปเป็นชาวไทยมากกว่าชาวต่างชาติ เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ช่วงอายุที่พบว่าเดินทางไปท่องเที่ยวมากที่สุดคือ 65-69 ปี มาท่องเที่ยวแบบครอบครัว ชาวไทยส่วนใหญ่ไม่เคยพักโฮมสเตย์และเลือกพักแรมในโรงแรมหรือรีสอร์ทใกล้แหล่งท่องเที่ยวที่มีระดับราคาปานกลาง ชาวต่างชาติส่วนใหญ่สนใจเข้าพักและเคยเข้าพักในโฮมสเตย์ โดยให้ความสำคัญด้านที่พัก ต้องเป็นบ้านพัก ที่เป็นสัดส่วน สะอาด สบาย มีมุมพักผ่อน มีอาหารที่สะอาดถูกหลักอนามัย มีความปลอดภัย มีการประชาสัมพันธ์ ผู้ประกอบการควรสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีความน่าสนใจ เน้นให้ชุมชนรักษากิจวัตรและขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมเอาไว้โดยผู้ประกอบการจะต้องปรับปรุงพื้นที่และที่พัก โดยควรปรับปรุง ด้านกายภาพ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 มาตรฐาน คือ อาคารสถานที่ ห้องพักอาศัย อนามัยสิ่งแวดล้อม และการจัดการ ให้สอดคล้องกับการใช้ชีวิตของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: การสร้างมูลค่าเพิ่ม ที่พักสัมผัสวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

Abstract

The objectives of the research were 1) to study the needs of the homestays for the elderly tourists both Thai and foreigner tourists traveling in , Amphawa District, Samut Songkhram Province and 2) to create guidelines to add values for the homestays for the elderly tourists in

Tha Kha Sub-District, Amphawa District, Samut Songkhram Province. The research was conducted by using a mixed research method. The research instruments were a questionnaire asking 400 samples aged over 60 years old for the needs of the homestays for the elderly Thai and foreigner tourists travelling in Tha Kha Sub-District, Amphawa District, Samut Songkhram Province and an in-depth interview form used to interview the entrepreneurs. The statistics used to analyze data and descriptive analysis were percentage, mean, and standard deviation.

The research findings were as follows.

The elderly tourists, aged over 60 years old, were the number of the Thai tourists more than the foreigner tourists, the number of the female tourists more than the male tourists. When the ages were considered, the tourists with the ages 65-69 were at the highest level. The elderly tourists traveled with their families. The Thai elderly tourists had never stayed at the homestays, but they chose to stay at the hotels or resorts with the medium prices. Most of the foreigner elderly tourists were interested in staying in the homestays and used to stay at the homestays. They paid attention to the places where they stayed that the places had to be privacy, clean, comfortable, have the relaxing corners, have clean and hygienic food, be safe, and have advertisement. The entrepreneurs should create homestay and community product values to be interesting by emphasizing on maintaining community routines and original traditions by restoring the homestays and the areas surrounding. They should do the physical restoring consisting of 4 aspects: building, rooms, environmental health, and management related to the elderly lifestyle.

Keywords: Adding Values, Homestays, Elderly Tourists

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เข้าสู่สังคมของผู้สูงอายุ ทำให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีอัตราการเกิดลดลง มีจำนวนผู้สูงอายุที่มากกว่า ตามสัดส่วนประชากร (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2558) ประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีมาตรการเตรียมความพร้อมของทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีแนวโน้มการขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยจะมุ่งสู่การเป็นศูนย์กลางแห่งการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพผู้สูงอายุในภูมิภาคเอเชีย ซึ่งแนวโน้มของสังคมโลกปัจจุบันพบว่า ประเทศทั่วโลกมีจำนวนประชากรสูงอายุเพิ่มขึ้นทุกปี และกำลังจะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทั่วโลก โดยองค์การอนามัยโลก คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 จะมีจำนวนประชากรผู้สูงอายुरาว 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้น 2 พันล้านคนในปี พ.ศ.2593 ผู้สูงอายุในต่างประเทศนับว่าเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่ขนาดใหญ่และมีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวสมัยใหม่ เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีเวลาว่าง มีรายได้หรือเงินสะสมสูง มีอำนาจในการใช้จ่าย อีกทั้งยังมีแนวโน้มในการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจมากกว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ส่วนประเทศไทย จำนวนผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี โดยประชากรผู้สูงอายุในปี พ.ศ. 2562 มีมากถึง 11.6 ล้านคน คิดเป็น ร้อยละ 17.5 ของประชากรทั้งหมด 69.3 ล้านคน (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) ดังนั้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุจึงมีแนวโน้มของการเติบโตทางการตลาดที่มีศักยภาพมาก และนับเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทยจะได้พัฒนาการท่องเที่ยวแบบใหม่ รวมทั้งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อตอบสนองแก่ผู้ใช้บริการซึ่งเป็นกลุ่มผู้สูงอายุให้มากยิ่งขึ้นและเพื่อให้มี

ความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในรูปแบบที่มีความหลากหลายอย่างเป็นระบบ

ตลาดน้ำท่าคา อยู่ในพื้นที่อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งเป็นตลาดนัดทางน้ำที่ยังคงความเป็นธรรมชาติของวิถีชีวิตชาวบ้านซึ่งมีอาชีพทำสวนปลูกพืช เมื่อถึงวันขึ้นหรือแรม สองค่ำ เจ็ดค่ำ สิบสองค่ำ ซึ่งเป็นตลาดน้ำแห่งเดียวที่เหลืออยู่ ยังคงอาศัยประเพณีที่สืบทอดกันมาและยังเป็นตลาดนัดตามเวลาน้ำขึ้น น้ำลงของกระแสน้ำ (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา, 2554) ปัจจุบันชุมชนบ้านท่าคา ได้มีการรวมตัวกันเพื่อจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ โดยใช้ชื่อกลุ่มว่า กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตลาดน้ำท่าคา ประกอบไปด้วยสมาชิกจำนวน 10 หลังคาเรือน ซึ่งการรวมกลุ่มนั้นเพื่อส่งเสริมให้คนมาเที่ยวตลาดน้ำท่าคาและมาพักแรมในชุมชน ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวจะต้องปรับตัวให้ ธุรกิจของตนเองสามารถที่จะรองรับความต้องการในอนาคตได้

คณะผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นในการศึกษาวิจัยทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในพื้นที่ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อให้เกิดความยั่งยืนโดยร่วมกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตลาดน้ำท่าคา ร่วมกันหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการก่อสร้างหรือปรับเปลี่ยนอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในโฮมสเตย์เพื่อให้เกิดความสะดวกและปลอดภัยในการเข้าพักและเพื่อเป็นต้นแบบที่พักสัมผัสวัฒนธรรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

ดังนั้นบทความวิจัยนี้จะเป็นการนำเสนอแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผู้ประกอบการด้านที่พัก ด้านการท่องเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้นำความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไปวางแผนปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อสร้างรายได้ให้กับธุรกิจและร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อสร้างแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมแก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ในตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานที่มีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อผู้สูงอายุ

คำจำกัดความหรือข้อตกลงเกี่ยวกับคำว่า “ผู้สูงอายุ” (Elderly) นั้น องค์การสหประชาชาติ (United Nations: UN) ไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์อายุเริ่มต้นที่เป็นมาตรฐาน เพียงยอมรับโดยทั่วไปว่าหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มประชากรที่มีอายุตามปฏิทิน (Calendar age, Chronological age) ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งเป็นเกณฑ์อายุเริ่มต้นเดียวกับขององค์การอนามัยโลกที่ใช้ในการกำหนดช่วงอายุของผู้สูงอายุ ในกลุ่มประเทศพัฒนาแล้ว แม้ในบางกรณีอาจไม่ได้กำหนดอย่างเป็นทางการหรือระบุชัดเจนทางกฎหมาย แต่โดยส่วนใหญ่มักถูกอ้างอิงหรือ ตกลงไว้ที่เกณฑ์อายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ในขณะที่ประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย กำหนดไว้หรือตกลงไว้ที่อายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป การมีอายุ 60 ปี ยังเป็นการครบรอบปีนักษัตรรอบที่ 5 และเริ่มต้นปีนักษัตรรอบที่ 6 จากรอบปีนักษัตร 12 ปี 1 ซึ่งเป็นที่นิยมในการนับในหลายๆ ประเทศทางเอเชีย (Cowgill, 1986) สำหรับบางประเทศ เช่น กลุ่มประเทศในภูมิภาคแอฟริกา ถูกเสนอให้ใช้ที่เกณฑ์อายุของบุคคล ตั้งแต่ 50 ปี หรือ 55 ปีขึ้นไป เนื่องจากยังมีอายุไม่ยืนยาวเท่ากับภูมิภาคอื่นๆ (WHO, 2015)

ปัจจุบันประเทศไทยกำหนดนิยาม ผู้สูงอายุไว้อย่างเป็นทางการ คือผู้ที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ตามพระราชบัญญัติผู้สูงอายุฉบับปัจจุบัน พ.ศ. 2546 และนิยามนี้ได้ใช้เป็นอายุที่เริ่มได้รับสิทธิจากทางราชการ เช่น อายุเกษียณของข้าราชการ หรืออายุที่เริ่มได้รับเบี้ยยังชีพ

ในบทความวิจัยนี้ จึงขอสรุปความรวมของการท่องเที่ยวเพื่อผู้สูงอายุ ไว้ว่า เป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อน หย่อนใจในต่างแดนของผู้เกษียณอายุจากการทำงานหรือผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยเป็นการพักผ่อนที่ชื่นชม ศิลปวัฒนธรรม ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศาสนสถาน วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ตามความศักยภาพของร่างกาย

แนวคิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม

การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Added value creation) หมายถึง วิธีการสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ (Aaker, 2001) เพื่อให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจสูงสุดจากสินค้าและบริการ

คุณค่าตราสินค้า หมายถึง คุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับ หากซื้อสินค้าหรือใช้บริการสินค้า (ศรีภักญา มงคลศิริ, 2547)

Porter and Kramer (2018) ได้เสนอแนวคิด “การสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value-CSV)” แนวทางการดำเนินธุรกิจแบบใหม่เพื่อที่จะแก้ปัญหาและอยู่ร่วมกันได้อย่างสร้างสรรค์ระหว่างองค์กรธุรกิจ

Value Creation หมายถึง การใช้ความได้เปรียบหรือการนำจุดแข็งที่มีอยู่มาสร้างสรรค์ให้กับสินค้าหรือบริการ ซึ่งจะทำให้เกิดความยากต่อการลอกเลียนแบบ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2558)

สรุปได้ว่า การสร้างมูลค่าเพิ่ม (Added value creation) แนวทางทางการทำการตลาดใหม่ที่ทำเพื่อสร้างความรู้สึกที่มากกว่าความพึงพอใจทั่วไปให้เป็นความพึงพอใจสูงสุดกับสินค้าและบริการ โดยอาศัยความแตกต่าง เพื่อรองรับที่พิกัดสังคมวัฒนธรรมและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงพื้นที่แบบผสมผสานในพื้นที่ตลาดน้ำท่าคาและโฮมสเตย์โดยรอบตลาดน้ำท่าคา ตำบลท่าคา อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสงคราม โดยตัวอย่าง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ตัวอย่าง

1) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตลาดน้ำท่าคาและเจ้าของธุรกิจโฮมสเตย์ในพื้นที่ท่าคา จำนวน 10 คน มีวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

2) กลุ่มผู้นำชุมชนตำบลท่าคา 5 คน มีวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

3) นักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ใช้การเลือกตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) จำนวน 400 ตัวอย่าง แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย 320 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 80 และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ 80 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 20 มีวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Unstructured Interview) ใช้กับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรตลาดน้ำท่าคาเจ้าของธุรกิจโฮมสเตย์ในพื้นที่ท่าคา และกลุ่มผู้นำชุมชน ตำบลท่าคา และใช้การประชุมกลุ่ม (Group Discussion) โดยมีคำถามเรื่องความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งภายในและภายนอกของโฮมสเตย์ของท่านต่อการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ความพร้อมด้านการบริหารจัดการโฮมสเตย์ของท่านต่อการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ กิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยวรอบบริเวณต่อการรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และความสามารถในการปรับเปลี่ยน/พัฒนาที่พักโฮมสเตย์ของท่านเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และแบบสอบถามความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 พฤติกรรมการเลือกที่พักแรมในพื้นที่ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม ตอนที่ 3 ความคาดหวังและความต้องการที่พักแรมแบบโฮมสเตย์ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาพักแรมโฮมสเตย์ พื้นที่ตำบลท่าคา อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงครามและตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับที่พักแรมโฮมสเตย์สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติเป็นคำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) มีวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ได้จากการรวบรวมวิจัยเชิงเอกสาร โดยการค้นคว้าศึกษาจากเอกสาร หนังสือ วารสาร คู่มือระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยมาตรฐานอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ พ.ศ. 2544 คู่มือการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับคนพิการและคนทุพพลภาพ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทุกคนในสังคม

การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1) ความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม สอบถามนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติโดยผู้วิจัยและทีมผู้ช่วยนักวิจัยลงพื้นที่ภาคสนาม ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ

2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลโดย การนัดประชุมเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้ระดมความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวร่วมกันอย่างลึกซึ้ง โดยมีผู้ดำเนินการประชุมกลุ่ม และนักวิจัยเป็นผู้จดบันทึกข้อมูลที่ได้จากการสนทนา และนำข้อมูลการประชุมกลุ่มมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) รวบรวมแบบสอบถาม ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม บันทึกข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์เพื่อประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา เพื่อใช้แปลความหมายของข้อมูล

2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องทั้งหมดแล้วจึงวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยาย โดยระบุคุณลักษณะเฉพาะของสาระข้อความอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การ ประกอบบริบท (Context) และการประชุมกลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายและนำเสนอ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

จากการศึกษาความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 400 ชุด แบ่งเป็นนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย 320 คน และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ 80 คน ด้านข้อมูลทั่วไปพบว่า ตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55 มีอายุอยู่ในช่วง 65-69 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.5 ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 42.5 จบการศึกษาในระดับประถมศึกษาและในระดับปริญญาตรีในอัตราเท่ากันคือร้อยละ 25 ส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย โดยคิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาคือเป็นพ่อบ้าน/แม่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 25 ถัดมาประกอบอาชีพเป็นเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 22.5 และสุดท้ายเป็นข้าราชการบำนาญ โดยคิดเป็นร้อยละ 17.5 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อปี พบว่ามีรายได้เฉลี่ยสูงสุดที่ 5,001–10,000 บาท มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยคิดเป็นร้อยละ 28.75

ด้านพฤติกรรมการเลือกที่พักแรม พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย ด้านจำนวนครั้งในการเข้าพักที่พักแบบสัมผัสวัฒนธรรมอันดับหนึ่ง ไม่เคยเข้าพัก ร้อยละ 71.39 ส่วนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ อันดับหนึ่งไม่เคยเข้าพัก ร้อยละ 55.88

ด้านวัตถุประสงค์การเข้าพัก พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยอันดับหนึ่งมาเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ร้อยละ 92.47 ส่วนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ อันดับหนึ่ง เพื่อหาประสบการณ์แปลกใหม่ในการท่องเที่ยว ร้อยละ 48.53

ด้านช่องทางในการรับรู้ พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย อันดับหนึ่ง ดูโทรทัศน์ ร้อยละ 41.27 ส่วนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ อันดับหนึ่งหนังสือแนะนำเที่ยว นิตยสาร วารสาร ร้อยละ 61.76

ด้านรูปแบบการเดินทาง พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย อันดับหนึ่ง ไปกับครอบครัว ญาติ คนรัก ร้อยละ 73.80 ส่วนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ อันดับหนึ่งไปกับบริษัทนำเที่ยว ร้อยละ 76.47

ตารางที่ 1 ความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม

หัวข้อ	ความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย			ความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ		
	$\bar{x}$	S	แปลผล	$\bar{x}$	S	แปลผล
ด้านที่พัก	4.63	.60	มากที่สุด	4.52	.53	มากที่สุด
ลักษณะบ้านพักที่เป็นสัดส่วน	4.63	.49	มากที่สุด	4.72	.45	มากที่สุด
ที่พักที่นอนสะอาดและสบาย	4.58	.49	มากที่สุด	4.60	.49	มากที่สุด
มีห้องอาบน้ำและห้องส้วมที่สะอาดมีดชีวิต	4.28	.79	มาก	4.69	.46	มากที่สุด
มีมุมพักผ่อนภายในบ้านหรือในชุมชน	4.33	.62	มาก	4.08	.74	มาก
ด้านอาหาร	4.24	.70	มาก	4.31	.61	มาก
ชนิดของอาหาร และวัตถุดิบที่ใช้ประกอบอาหาร	4.06	.76	มาก	4.32	.47	มาก
มีน้ำดื่มที่สะอาด	4.41	.72	มาก	4.32	.90	มาก

ตารางที่ 1 ความต้องการที่พึงสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (ต่อ)

หัวข้อ	ความต้องการที่พึงสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย			ความต้องการที่พึงสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ		
	$\bar{x}$	S	แปลผล	$\bar{x}$	S	แปลผล
ภาษาที่บรรจอาหารที่สะอาด หอมกรุ่น และอุปกรณ์ที่ใช้ในครัวที่ถูกต้องลักษณะ	4.25	.64	มาก	4.29	.45	มาก
ด้านความปลอดภัย	4.17	.72	มาก	4.02	.72	มาก
มีการเตรียมความพร้อมเกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น	4.20	.73	มาก	3.73	.97	มาก
การจัดเวรยามดูแลความปลอดภัย	4.15	.71	มาก	4.32	.47	มาก
ด้านอรรถาธิบายไมตรีของเจ้าบ้านและสมาชิก	4.13	.76	มาก	3.98	.45	มาก
การต้อนรับและการสร้างความคุ้นเคย	4.25	.84	มาก	4.16	.50	มาก
การสร้างกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ในวิถีของชุมชน	4.02	.68	มาก	3.80	.39	มาก
ด้านรายการนำเที่ยว	4.07	0.72	มาก	4.06	.61	มาก
มีรายการนำเที่ยวที่ชัดเจนซึ่งต้องผ่านการยอมรับจากชุมชน	3.97	.73	มาก	4.01	.88	มาก
ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.06	.73	มาก	4.22	.41	มาก
เจ้าของบ้านเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น หรือประสานงานให้มัคคุเทศก์ท้องถิ่นนำเที่ยว	4.20	.69	มาก	3.97	.54	มาก
ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	4.22	.68	มาก	4.21	.38	มาก
มีแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน หรือบริเวณใกล้เคียง	4.00	.65	มาก	4.29	.45	มาก
มีการดูแลแหล่งท่องเที่ยว	4.22	.68	มาก	4.48	.50	มาก
มีแผนงานหรือมาตรการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อลดผลกระทบจากการท่องเที่ยวและลดสภาวะโลกร้อน	4.39	.77	มาก	4.10	.57	มาก
มีกิจกรรมในการลดผลกระทบจากการท่องเที่ยว เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และลดสภาวะโลกร้อน	4.29	.64	มาก	4.00	.00	มาก
ด้านวัฒนธรรม	4.01	.72	มาก	3.72	.43	มาก
การดำรงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น	3.96	.73	มาก	4.01	.12	มาก
การรักษาวิถีชุมชนคงไว้เป็นกิจวัตรปกติ	4.06	.72	มาก	3.44	.74	ปานกลาง
ด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน	4.09	.81	มาก	4.26	.69	มาก
ผลิตภัณฑ์จากชุมชนเพื่อเป็นของที่ระลึก ของฝาก หรือจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว	3.92	.93	มาก	3.98	.88	มาก

ตารางที่ 1 ความต้องการที่พึงสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม (ต่อ)

หัวข้อ	ความต้องการที่พึงสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย			ความต้องการที่พึงสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติ		
	$\bar{x}$	S	แปลผล	$\bar{x}$	S	แปลผล
มีผลิตภัณฑ์ที่สร้างคุณค่าและมูลค่าที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน	4.26	.70	มาก	4.54	.50	มากที่สุด
ด้านการบริหารกลุ่มโฮมสเตย์	4.14	.71	มาก	4.21	.49	มาก
มีการรวมกลุ่มของชาวบ้าน	4.36	.65	มาก	4.29	.45	มาก
มีคณะกรรมการบริหารกลุ่มโฮมสเตย์	3.96	.71	มาก	4.14	.35	มาก
กฎ กติกา การทำงานของคณะกรรมการ	4.40	.65	มาก	4.39	.49	มาก
มีการกระจายและผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม	4.12	.70	มาก	3.76	.42	มาก
ระบบการจองล่วงหน้า ลงทะเบียน และชำระเงินล่วงหน้า	4.01	.78	มาก	4.44	.79	มาก
รายละเอียดค่าธรรมเนียมและบริการต่าง ๆ ที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน	4.02	.77	มาก	4.27	.45	มาก
ด้านการประชาสัมพันธ์	4.25	.66	มาก	4.19	.49	มาก
มีเอกสาร สิ่งพิมพ์ ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน	4.17	.71	มาก	3.98	.32	มาก
มีการใช้สื่อโซเชียลเพื่อการโฆษณา	4.34	.61	มาก	4.41	.67	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าระดับความต้องการที่พึงสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านที่พัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 รองลงมาอันดับที่สองคือด้านการประชาสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.25 รองลงมาอันดับที่สามคือด้านอาหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ตามลำดับ

นอกจากนี้ระดับความต้องการที่พึงสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือด้านที่พัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.72 รองลงมาอันดับที่สองคือด้านอาหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.31 รองลงมาอันดับที่สามคือด้านการสร้างคุณค่าและมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 ตามลำดับ

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งของการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากความสะดวก สะอาด และความปลอดภัยของที่พักรมีส่วนสำคัญต่อความไว้วางใจของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ทางเดิน ขึ้น-ลงบันไดเป็นอุปสรรคบนทอนสุขภาพ และอาจก่อให้เกิดอันตรายต่อผู้สูงอายุได้ พื้นทางเดินหรือพื้นของห้องพักควรเป็นพื้นกันลื่นเพื่อป้องกันการลื่นล้ม ประตู หน้าต่าง สวิตช์ไฟ ปลั๊กไฟ ทางลาด ลูกบิด ประตู มือจับประตู มือจับหน้าต่าง พื้นบ้าน ธรณีประตู ก๊อกน้ำ ราวจับ โถ ส้วม ญาณขอความ

ช่วยเหลือ ระบบน้ำร้อนน้ำเย็น ให้ตรงกับมาตรฐานบ้านพักผู้สูงอายุ ซึ่งประกอบไปด้วย 4 มาตรฐาน อันได้แก่

มาตรฐานที่ 1 อาคารสถานที่ อาคารและสถานที่ตั้งของบ้านที่พัก โฮมสเตย์ ที่เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ควรมีลักษณะดังนี้ สถานที่ตั้งควรอยู่ในบริเวณที่ปลอดภัยและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ มีเส้นทางคมนาคมที่สามารถเดินเข้าถึงแหล่งชุมชนและสถานพยาบาลได้โดยสะดวก และจัดแบ่งพื้นที่ใช้สอย อย่างเหมาะสมในอาคารและห้องพักอาศัย

มาตรฐานที่ 2 ห้องพักอาศัย ห้องพักอาศัยของผู้สูงอายุ ควรมีมาตรฐาน ดังนี้ ระดับพื้นทางเข้าห้องพักอาศัยมีระดับเสมอกับพื้นภายในห้องพักอาศัย ไม่มีธรณีประตู ประตูเข้าห้องพักอาศัยเป็นแบบเปิดออกภายนอกหรือแบบบานเลื่อน มือจับแบบก้านโยก และภายในห้องพักอาศัยมีพื้นที่ตั้งแต่ 15 ตารางเมตรขึ้นไป

มาตรฐานที่ 3 อนามัยสิ่งแวดล้อม บ้านพัก โฮมสเตย์ ควรมีมาตรฐานด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม ดังนี้ มีน้ำสะอาดเพื่ออุปโภคบริโภคตามมาตรฐานคุณภาพน้ำที่ทางราชการกำหนด มีระบบรองรับน้ำเสียจากการใช้อุปโภคบริโภค และมีการบำบัดน้ำเสีย, มีที่กักเก็บสิ่งปฏิกูลและทำการบำบัดหรือกำจัดสิ่งปฏิกูลให้อยู่ในสภาพ ที่ปลอดภัย

มาตรฐานที่ 4 การจัดการ ภายในบ้านพักผู้สูงอายุควรจัดให้มีสิ่งจำเป็น ดังนี้ จัดทำรายชื่อและข้อมูลส่วนตัวของผู้อยู่อาศัย ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ และข้อมูลของญาติ จัดระบบการติดต่อและอำนวยความสะดวกหรือช่วยเหลือระหว่างผู้ดำเนินการกับผู้อยู่อาศัย, จัดให้พนักงานทุกคนได้รับการอบรมฟื้นฟูหรือเพิ่มเติมความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกเกี่ยวกับการดูแลผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

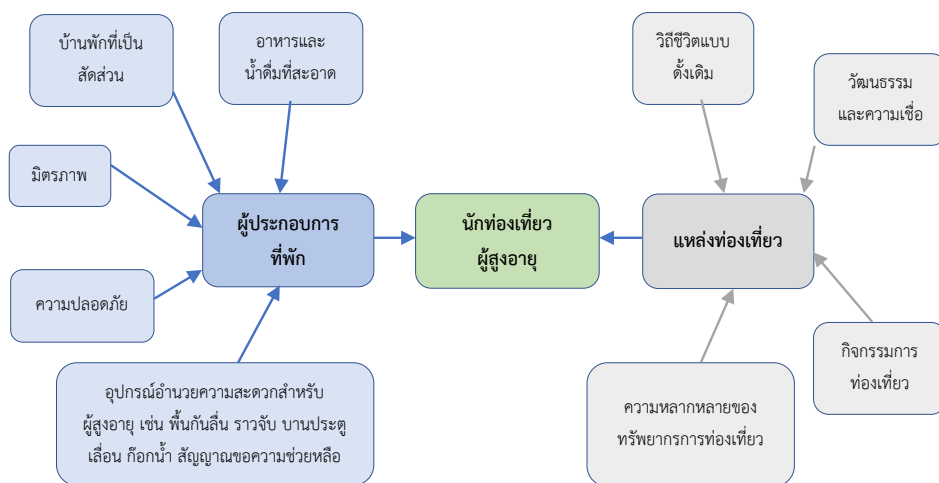
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติที่เดินทางมาท่องเที่ยวใน อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ที่มีอายุ 65-69 ปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ นาคเสนีย์ (2562) ที่พบว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายและมีอายุที่สอดคล้องกัน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถิติประชากรขององค์การสหประชาชาติ ที่ระบุว่า มีประชากรเพศหญิงมากกว่าเพศชาย โดยผลการวิจัยยังระบุอีกว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต้องการ ความสะดวกสบาย ความปลอดภัยและความเป็นมิตรของเจ้าของบ้านและคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เรณูมาศ มาอุ่น, สุจิตรา สุนทรทรัพย์ และวิภาวดี ลิ้มสวัสดิ์ (2560) ที่กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมของบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีศักยภาพด้านบุคลิกภาพ คุณธรรมจริยธรรม และศักยภาพในการปฏิบัติงานเพื่อต้อนรับสังคมผู้สูงอายุในอนาคต วัตถุประสงค์ในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุคือเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งสอดคล้องกับเลิศพร ภาระสกุล (2556) ว่าการท่องเที่ยวเป็นนั่นเกิดจากแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เรียนรู้วิถีชีวิต เยี่ยมชมสถานที่ที่ร่วมมือกัน สวยงามตามธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นวิถีการใช้ชีวิตของ ผู้เกษียณอายุจากการทำงาน มักทำกิจกรรมเพื่อสร้างความสุข ส่วนความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุต่อที่พักสัมผัสวัฒนธรรมนั้น จะเห็นว่านักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมีความต้องการด้านที่พักมากที่สุด ซึ่งประกอบไปด้วย การแบ่งพื้นที่บ้านพักเป็นสัดส่วนที่นอนสะอาดและสบาย ที่ห้องอาบน้ำ ห้องส้วมสะอาดมีพัดลม มีมุมพักผ่อนในบ้านหรือ ในบริเวณชุมชน โดยสอดคล้องกับการออกแบบสภาพแวดล้อมและที่พักอาศัยของผู้สูงอายุของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ (2552)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าแนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมนั้นต้องมีการปรับปรุงด้านกายภาพและกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ซึ่งประกอบไปด้วยอาคารที่พัก ห้องพัก สิ่งแวดล้อม รวมไปถึงมีการจัดการกลุ่มที่พักสัมผัสวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับ สิริยา คงสมพงษ์ (2557) ได้กล่าวถึงการสร้างมูลค่า (Value Creation) ว่าการเพิ่มศักยภาพของอุตสาหกรรมหรือผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น อาทิเช่น การท่องเที่ยวหรือผลิตภัณฑ์ (OTOP) ให้มีมูลค่าสูงขึ้น หรือมีความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น ต้องใช้หลักการห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) เพื่อวิเคราะห์และลำดับกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและเพื่อสร้าง

ความได้เปรียบ หรือเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่แตกต่างหรือดีกว่าการพักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวอื่น นอกจากนี้แนวทางในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวและที่พักสัมผัสวัฒนธรรมท่าคา จะต้องมีการจัดสรรรูปแบบการบริการทั้งที่พัก กิจกรรมทางการท่องเที่ยว และการบริการให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุ โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ ฟันฟูสุขภาพร่างกายให้แข็งแรงควบคู่ไปกับการพักผ่อน ซึ่งกิจกรรมได้แก่การนวดแผนไทย สปา การประกอบอาหารเพื่อสุขภาพ การนั่งสมาธิ การออกกำลังกาย เช่น โยคะ รำไทเก็ก การเดินลีลาศ และออกแบบกิจกรรมทางการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับช่วงของวัย อีกทั้งต้องคำนึงถึงการออกแบบที่พักโดยใช้หลักการ Universal Design เป็นเกณฑ์ในการเลือกอุปกรณ์ เครื่องใช้ให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ มีกำลังซื้อสูงและสามารถจ่ายเพื่อซื้อสินค้าทางการท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล (2560) ซึ่งระบุว่าโครงสร้างประชากรศาสตร์จะมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ (2559) ได้กล่าวว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเน้นการท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ มุ่งหาประสบการณ์ที่แท้จริง ทั้งนี้การปรับปรุงที่พัก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอนาคตนั้นจะต้องมีการวางแผนอย่างเป็นระบบ และสร้างความเข้าใจกับกลุ่มผู้ประกอบการและกลุ่มผู้นำชุมชนให้มีความเข้าใจต่อการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันเพื่อเสริมสร้างพลังของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zainab (2011) ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาโฮมสเตย์ในประเทศมาเลเซีย พบว่าผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องสร้างกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อสร้างรายได้ควบคู่ไปกับการดูแลสุขภาพแวดล้อม โดยตัวชี้วัดความสำเร็จที่สำคัญคือการสร้างขีดความสามารถของชุมชน การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน การเพิ่มทักษะให้คนในชุมชน การสร้างภาวะผู้นำ เพื่อให้การพัฒนา โฮมสเตย์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาขององค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากผลการวิจัย

จากภาพที่ 2 จะแสดงให้เห็นได้ว่าแนวทางที่จะทำให้ที่พักสัมผัสวัฒนธรรมหรือที่พักแนวอื่น ที่ต้องการเตรียมที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในอนาคตนั้นจะต้องมีองค์ประกอบที่เพิ่มเติมจากที่พักธรรมดาสู่การเป็นที่พักแรมเพื่อสังคมผู้สูงอายุ ทั้งนี้การได้มาซึ่งรายได้ในอนาคตนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการลงทุนเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แต่การลงทุนในการปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ที่ใช้ในที่พักนั้นเป็นการลงทุนที่ใช้เวลานานได้ระยะยาว อีกทั้ง

การปรับเปลี่ยนที่พักให้สอดคล้องกับ Universal Design นั้นจะสามารถใช้งานได้กับทุกเพศ ทุกวัย ใช้ได้กับคนทุกคน เพื่อให้การท่องเที่ยวและการพักผ่อนทำได้อย่างยั่งยืนสืบไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความต้องการที่พักสัมผัสวัฒนธรรมของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุให้ความสำคัญกับที่พัก การรับรู้ อาหารและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ชุมชน ดังนั้นผู้ประกอบการที่พักผู้ประกอบการการท่องเที่ยวในชุมชน ภาครัฐ ภาคเอกชน ควรนำผลการวิจัยไปวางแผนยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาชุมชนเพื่อการท่องเที่ยว ให้สอดคล้องกับความต้องการดังกล่าว

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางที่จะสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับที่พักสัมผัสวัฒนธรรมในพื้นที่ท่าคา อำเภอบ้านพญา จังหวัดสมุทรสงคราม จะต้องปรับปรุงด้านกายภาพ โดยบ้านพักต้องแบ่งสัดส่วนบ้านพัก การดูแลความสะอาด อุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่มีพื้นฐานการออกแบบด้วย Universal Design ทางลาด ประตูพื้นผิว โดยกำหนดมาตรฐานได้ 4 มาตรฐานคือ มาตรฐานอาคารสถานที่ มาตรฐานห้องพักอาศัย มาตรฐานอนามัย และสิ่งแวดล้อม และมาตรฐานการจัดการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ใช้ในบ้านพักว่าสิ่งใดสำคัญและผู้สูงอายุต้องการที่สุด เพื่อยังคงความสวยงามและรูปแบบการใช้งานที่ใช้ได้จริง

2. ควรศึกษาแนวทางการสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

3. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวที่สามารถดูแลผู้สูงอายุและช่วยเหลือผู้สูงอายุในกรณีพิเศษ

4. ควรศึกษามาตรฐานเรื่องความปลอดภัยทางด้านสาธารณสุขเรื่องโรคระบาดไวรัสโคโรนา (Covid-19) เพื่อปรับใช้ในพื้นที่พัก

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมงานวิจัย จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ โดยมีนักวิจัยได้แก่ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง คุณณัฐพร ดอกบุญนาค กรูม และดร.ฐาปกรณ์ ทองคำนุช และขอขอบคุณผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ดร.ธารณี นวสินธิ และ ว่าที่ร.ต.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ให้งานวิจัยสำเร็จสมบูรณ์

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, สำนักงาน. **โครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการสำหรับผู้บริหารระดับสูง พ.ศ. 2558 การสร้างมูลค่าจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2558.

ทัศนีย์ นาคเสนีย์. "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคตะวันตกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย," **วิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 7, 1 (มกราคม-มิถุนายน 2562): 1-19.

- พิทักษ์ ศิริวงศ์ และคณะ. **แผนงานวิจัยการยกระดับการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพในภูมิภาคตะวันตกของนักท่องเที่ยวสูงอายุเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว), 2559.
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุ. **รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทยตอน 2 ประวัติศาสตร์ใหม่ผู้สูงอายุมากกว่าเด็กเป็นปีแรก**. (ออนไลน์) 2564 (อ้างเมื่อ 22 มกราคม 2564). จาก <https://thaitgri.org/?p=39457>
- . **สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ.2557**. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง, 2558.
- เรณูมาศ มาอ่อน, สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ และวิภาวดี ลิ้มสวัสดิ์. **ศักยภาพและรูปแบบการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยให้มีสมรรถนะที่ดีและมีคุณวุฒิวิชาชีพ**. ชุดโครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของคนไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย. กรุงเทพฯ: คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2560.
- เลิศพร ภาระสกุล. **พฤติกรรมนักท่องเที่ยว**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.
- วิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบัน. **สุขภาพคนไทย 2560**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหิดล, 2560.
- ศรีกัญญา มงคลศิริ. **Brand Management**. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ, 2547.
- สิริยา คงสมพงษ์. **รายงานผลสรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารภาครัฐหลักสูตรการสร้างมูลค่าจากต้นน้ำถึงปลายน้ำ**. กรุงเทพฯ: บริษัทที่ปรึกษาเอฟเอ็ม กรุ๊ป, 2557.
- ส่งเสริมและพิทักษ์ผู้สูงอายุ, สำนัก. **คู่มือการจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและปลอดภัยสำหรับผู้สูงอายุ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าคา. **ประวัติความเป็นมาตำบลท่าคา**. (ออนไลน์) 2554 (อ้างเมื่อ 20 เมษายน 2561). จาก: <http://www.thakha.go.th/page.php?id=4527>
- Aaker, D. A. **Strategic Market Management**. 6th ed. New York: John Wiley & Sons, 2001.
- Cowgill, D. O. **Aging Around the World**. CA: Wadsworth Publishing Company, 1986.
- Porter, Michael E. and Mark R. Kramer. "Creating Shared Value," **Harvard Business Review**. (January–February 2018): 1-17.
- World Health Organization.(WHO). **World report on Ageing and Health**. Luxembourg: World Health Organization, 2015.
- Zainab, Khalifah. "Local community participation in homestay program development in Malaysia," **Modern Accounting and Auditng**. 7, 12 (December 2011): 1418-1429.

การเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต
ให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย

Enhancing Network Organizational Collaboration in Promoting Lifelong
Learners' Attributes for Citizens in the Context of the Thai
Citizenship Development

อรอุมา ภูมิบุรณ์ สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล และอาชญญา รัตนอุบล
On-uma Bhumiboon Suwithida Charungkaittikul and
Archanya Ratana-Ubol

สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Non-formal Education Division Department of Lifelong Education Faculty of Education

Chulalongkorn University

E mail: bhumiboon@gmail.com

Received: March 2, 2022; Revised: April 10, 2022; Accepted: April 16, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยคือ ผู้แทนองค์กรที่ลงนามความร่วมมือการส่งเสริมความเป็นพลเมืองเพื่อพัฒนาร้อยเอ็ดอย่างยั่งยืน จำนวน 8 คน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 8 คน เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายนั้นมีรูปแบบเป็นเครือข่ายกิจกรรมประเภทเดียวกัน มีลักษณะรวมตัวกันเป็นองค์กรเครือข่ายกลุ่มย่อยในแนวนอนเพื่อดำเนินกิจกรรมโดยมีเป้าหมาย มีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน

2. ความสัมพันธ์ขององค์กรเครือข่ายเป็นแบบรวมศูนย์แต่ขณะเดียวกันก็มีการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน และ

3. แนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการรูปแบบความร่วมมือ ทำได้โดยการจัดตั้ง การเสริมพลังหน่วยงาน/องค์กรเจ้าภาพให้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกของเครือข่าย และทำการสำรวจ จัดรวมกลุ่ม องค์กรเครือข่ายที่มีพันธกิจเดียวกัน โดยมีลักษณะการรวมตัวขององค์กรเครือข่ายในแนวนอน และร่วมกันออกแบบแผนปฏิบัติการในการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยวิธีการชักชวนประชาชนให้เรียนรู้ร่วมกัน รวมถึงลงมือทำกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานองค์กรเครือข่ายต่าง ๆ และ 2) ด้านการบริหารจัดการความสัมพันธ์ ผู้อำนวยการของเครือข่าย ต้องทำหน้าที่ในการเป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรเครือข่าย สร้างความไว้วางใจ และให้ความช่วยเหลือ ในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

ที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน

คำสำคัญ: ความร่วมมือ องค์กรเครือข่าย การเรียนรู้ตลอดชีวิต ความเป็นพลเมือง ผู้อำนวยการเครือข่าย

Abstract

The objectives of the research were 1) to study conditions of network organizational collaboration in promoting lifelong learners' attributes for citizens in the context of the Thai citizenship development, 2) to analyze relationship of network organizations in promoting lifelong learners' attributes for citizens in the context of the Thai citizenship development, and 3) to propose guidelines for promoting lifelong learners' attributes for citizens in the context of the Thai citizenship development. The target group in the research consisted of 8 organizational representatives signing in the collaboration in promoting being the citizens for the sustainable Roi-Et citizenship development and 8 subdistrict and village headmen. The qualitative data were collected by interviewing.

The research findings were as follows.

1. The network organizational collaboration consisted of a model in the same types of the activity network, the collaborative characteristics in the horizontal sub-group network organizations to organize activities with their targets, and the collaborative benefits and interests.

2. The relationship of the network organizations was in the central form while the networks among the organizations with the same targets were building at the same time.

3. The guidelines for promoting the collaboration of the network organizations in promoting lifelong learners' attributes for citizens in the context of the Thai citizenship development consisted of 2 aspects. 1) The first aspect was the management of the collaborative model that was operated by forming the empowerment of the host organizations to be able to perform network facilitators and survey and combine groups of network organizations having the same missions. The combination of the network organizations was in the horizontal network. The network organizations participated in designing the performance plan used for promoting learning by using the methods that persuaded the citizens to learn together and do the learning activities with other network organizations. 2) The second aspect was the management of the relationship. The network facilitators must perform as coordinators to connect good relationship among network organizations, to create reliability, and to help working to achieve the goals that were set together.

Keywords: Collaboration, Network Organizations, Lifelong learning, Citizenship, Network Facilitators

บทนำ

การพัฒนาให้ประชาชนมีความเป็นพลเมือง เป็นสิ่งที่สังคมไทยพึงปรารถนา สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ (2558) ได้กล่าวไว้ว่า พลเมืองนั้นคือผู้ที่เห็นความสำคัญกับประโยชน์ของสังคมก่อนสิทธิของตนเอง ยินดีสละสิทธิบางอย่างเพื่อให้สังคมอยู่ได้ และรู้จักสำนึกในบทบาทหน้าที่ซึ่งจะช่วยให้โครงสร้างทางการเมืองเข้มแข็ง ป้องกันปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน สังคม การเข้ามามีส่วนร่วมของพลเมืองจะทำให้ประเทศชาติได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เช่นเดียวกับที่ประเวศ วะสี (2561) ได้กล่าวไว้ว่า พลังพลเมือง คือ พลังประชาธิปไตยที่ทำให้บ้านเมืองลงตัว และก้าวหน้า แต่ความเป็นพลเมืองเพียงอย่างเดียวอาจจะยังไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมให้ประชาชนเป็นพลังขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่าง ๆ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศย่อมส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ประชาชนคนไทยจึงจำเป็นต้องมีคุณลักษณะของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตด้วย เนื่องจากคุณลักษณะของความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต จะช่วยส่งเสริมให้คนซึ่งเป็นต้นทุนของสังคมได้มีพลัง มีเครื่องมือ มีทักษะความสามารถในการที่จะปรับตัว พัฒนาตนเองให้พร้อมรับมือกับทุกกระแสความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัวไม่ว่าในช่วงชีวิตใด

แนวทางหนึ่งในการส่งเสริมคุณลักษณะของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของความเป็นพลเมืองไทยนั้น คือการเสริมสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันขององค์กรเครือข่ายเพื่อที่จะค้นพบแนวทางในการปฏิบัติที่เหมาะสม และการร่วมมือประสานพลังในการทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในรูปแบบเครือข่ายย่อมส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ดีกว่าการทำเพียงลำพัง Mumford (2009) ได้กล่าวถึงแนวคิดการประสานพลัง (Potential synergy) ว่าเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีมด้วยการรวมเอาจุดเด่นของแต่ละส่วนมารวมกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมและประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงแนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย ซึ่งหากมีการส่งเสริมความร่วมมืออันดีในระหว่างเครือข่ายการทำงานที่เกี่ยวข้องในการที่จะร่วมกันสร้างเสริมให้ประชาชนได้มีคุณลักษณะของการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยด้วยแล้วนั้น ก็นับเป็นการเดินทางถึงจุดหมายปลายทางที่พึงปรารถนาในการสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้บนเส้นทางของประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาประเทศแบบองค์รวมอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยเลือกอำเภอร้อยบุรี และอำเภอโพธารองในจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้เนื่องจากประชาชนทั้งสองพื้นที่นี้ได้ผ่านเกณฑ์วัดความเป็นพลเมืองของสถาบันพระปกเกล้าซึ่งถือเป็นองค์กรที่ดำเนินงานเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยอย่างเป็นระบบ โดยใช้มิติการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นเนื้อหาสาระในการพัฒนา ด้วยวิธีที่หลากหลาย และมีกลไกในการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถาบันฯ โดยการจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติก่อตั้งสถาบันพระปกเกล้า ในปีงบประมาณ 2559 ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันสถาบันพระปกเกล้าได้ดำเนินโครงการปฏิบัติการเสริมสร้างพลังพลเมืองในจังหวัดร้อยเอ็ดโดยได้ระดมสรรพกำลัง เชิญชวนหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาสังคมในพื้นที่ให้ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองให้แก่ประชาชนในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ด และจัดให้มีการลงนามความร่วมมือการส่งเสริมความเป็นพลเมืองเพื่อพัฒนาร้อยเอ็ดอย่างยั่งยืนในระหว่าง 40 องค์กร และในปีพ.ศ. 2560 ได้มีการประเมินผลโครงการเสริมสร้างพลังพลเมืองดังกล่าว และพบว่าประชาชนในพื้นที่สองอำเภอนี้ได้รับการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองซึ่งถือว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่ได้ตั้งไว้ กล่าวคือ ประชาชนในพื้นที่ดำเนินโครงการมีความเป็นพลเมืองผู้ที่มีความตระหนักรู้ (Concerned citizen) และเป็นพลเมืองที่มีความกระตือรือร้น (Active citizen) (สำนักส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, 2561) โดยที่ทั้งสองอำเภอนั้นมีบริบทในความเป็นพลเมืองที่แตกต่างกัน คือ อำเภอร้อยบุรีมีความเป็นพลเมืองในบริบทของการแก้ไขปัญหาเกษตรกรรม

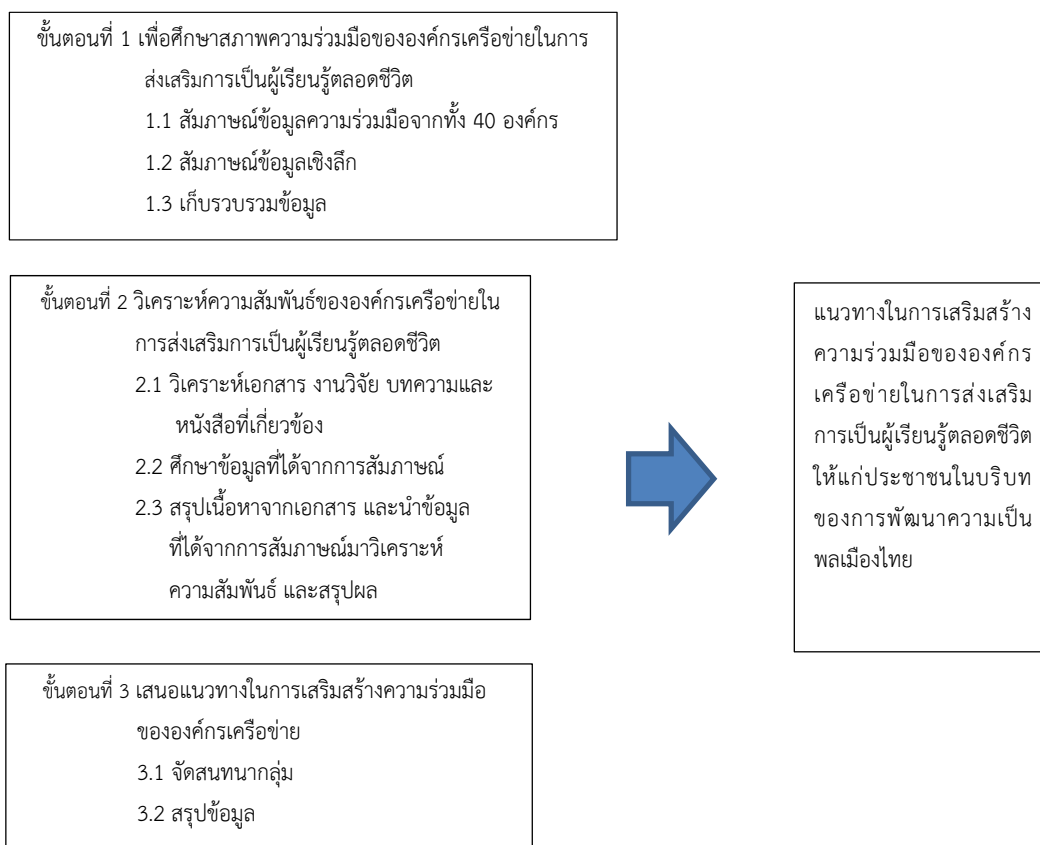
เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกในชุมชน และอำเภอโพธารองมีความเป็นพลเมืองด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งที่สุจริต ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงวิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายของงานวิจัย

ผู้แทนองค์กรที่ลงนามความร่วมมือการส่งเสริมความเป็นพลเมืองเพื่อพัฒนาร้อยเอ็ดอย่างยั่งยืน จำนวน 40 คน กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 8 คน

วิธีการเก็บข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1

1.1 โทรศัพท์สัมภาษณ์เพื่อคัดกรองข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับสภาพความร่วมมือจากผู้แทนทั้ง 40 องค์กร

1.2 นัดพบเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้แทนหน่วยงานที่ยังคงขับเคลื่อนงานการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในพื้นที่ จำนวน 8 คน และทวนสอบข้อมูลความร่วมมือจากกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ในพื้นที่ จำนวน 8 คน

ขั้นตอนที่ 2 บันทึกเสียง จดละเอียดข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไป และข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพความร่วมมือ และสรุปเนื้อหาที่ได้จากการสำรวจวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 3 จัดสนทนากลุ่ม และบันทึกข้อมูลสรุป

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1

1.1 แบบสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพื่อให้ได้ข้อมูลสภาพความร่วมมือทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 สภาพการทำงาน และความร่วมมือในการขับเคลื่อนงานการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในพื้นที่

1.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ประเด็นการสัมภาษณ์ความร่วมมือกับเครือข่ายในชุมชนเพื่อดำเนินการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 2 แบบสรุปเนื้อหาจากเอกสาร และแบบสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 3 แบบสรุปข้อมูลการจัดสนทนากลุ่ม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1

1.1 สกัด และคัดกรองข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้ง 40 องค์กรทางโทรศัพท์ และนำข้อมูลสภาพความร่วมมือที่เกิดขึ้นจริงมาจัดลำดับ และคัดกรองเฉพาะองค์กรที่ยังคงมีบทบาท และขับเคลื่อนความร่วมมือในการส่งเสริมความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตในพื้นที่ เพื่อเตรียมสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

1.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาตีความ สร้างข้อสรุป และเขียนสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสรุปอุปนัย (Analytic Induction)

ขั้นตอนที่ 2 นำสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเปรียบเทียบกับทฤษฎีที่ได้จากการสรุปเนื้อหาจากเอกสาร และเขียนรายงานผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยทั้งสองขั้นตอนเพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่าย

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย พบว่า พื้นที่อำเภอธวัชบุรีสภาพความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมให้ประชาชนในอำเภอธวัชบุรีมีความเป็นพลเมืองในบริบทของการแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกในชุมชนนั้นมีความไม่เข้มแข็ง มีความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตน้อย จากจำนวนทั้งหมด 40 องค์กรเครือข่ายที่ลงนามความร่วมมือ มีจำนวน 6 องค์กร ได้แก่ 1) จังหวัดร้อยเอ็ดโดยรองผู้ว่าราชการจังหวัด 2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 3) จังหวัดทหารบกร้อยเอ็ด 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด 5) ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดร้อยเอ็ด และ 6) สถาบันพระปกเกล้า ที่ขับเคลื่อนงานการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในบริบทของการแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของสมาชิกในชุมชน และมีรูปแบบความร่วมมือเป็นองค์กรเครือข่ายกลุ่มย่อยในแนวนอนที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกับจังหวัดทหารบกร้อยเอ็ด สมาคมสภาองค์กรชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกับศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดร้อยเอ็ด และสถาบันพระปกเกล้า ซึ่งลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ คือการจัดอบรมให้ความรู้ เผยแพร่สื่อ และชักชวนให้ประชาชนลงมือทำเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมด้วยตัวเอง ในพื้นที่อำเภอโพธิ์ทองสภาพความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมให้ประชาชนในอำเภอโพธิ์ทองมีความเป็นพลเมืองในบริบทด้านการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งที่สุจริต ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง มีความไม่เข้มแข็งเช่นเดียวกัน มีความร่วมมือกันในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตน้อย จากจำนวนทั้งหมด 40 องค์กรเครือข่ายที่ลงนามความร่วมมือ มีจำนวน 7 องค์กร ได้แก่ 1) จังหวัดร้อยเอ็ด 2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด 3) จังหวัดทหารบกร้อยเอ็ด 4) ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดร้อยเอ็ด 5) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งจังหวัดร้อยเอ็ด 6) ศูนย์คุณธรรม และ 7) สถาบันพระปกเกล้า ขับเคลื่อนงานการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในบริบทด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งที่สุจริต ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง และมีรูปแบบความร่วมมือเป็นองค์กรเครือข่ายกลุ่มย่อยในแนวราบที่ทำงานร่วมกัน ได้แก่ สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจังหวัดร้อยเอ็ดร่วมกับศูนย์คุณธรรม ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้าจังหวัดร้อยเอ็ด ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งจังหวัดร้อยเอ็ด และสถาบันพระปกเกล้า ซึ่งลักษณะของกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ คือการจัดอบรมให้ความรู้ เผยแพร่สื่อ ชักชวนให้ร่วมกัน รณรงค์ให้ประชาชนในพื้นที่มีการเลือกตั้งที่สุจริต ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย พบว่าความสัมพันธ์ขององค์กรเครือข่ายในทั้งสองพื้นที่วิจัยเป็นแบบรวมศูนย์แต่ขณะเดียวกันก็มีการสร้างเครือข่ายระหว่างองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน ในการลงนามความร่วมมือนั้นมี 40 องค์กรที่ได้ร่วมกันลงนามเพื่อพัฒนาร้อยเอ็ดอย่างยั่งยืน แต่จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักเชิงลึก พบว่าความร่วมมือในการทำงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในแต่ละพื้นที่นั้นเกิดขึ้นเฉพาะองค์กรที่มี พันธกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงเท่านั้น กล่าวคือ ในอำเภอธวัชบุรีอยู่ในบริบทของการแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ดังนั้นจึงมีองค์กรที่มีพันธกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับการแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมเท่านั้นที่มีความร่วมมือกันในการทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่ องค์กรอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องจะไม่มิตบาท ไม่มีความสัมพันธ์ในด้านความร่วมมือกัน เช่นเดียวกับในอำเภอโพธิ์ทองที่อยู่ในบริบทของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งที่สุจริต ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียงก็จะมียองค์กรซึ่งมีพันธกิจเกี่ยวข้องโดยตรงกับการส่งเสริมการเลือกตั้ง ส่งเสริมการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และการประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย ตลอดจนการส่งเสริมความประพฤติที่ดี ซื่อสัตย์ สุจริตมีคุณธรรมเท่านั้นที่มีความเกี่ยวข้องและร่วมมือกันในการทำงานเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการเลือกตั้งที่สุจริต ไม่มีการซื้อสิทธิขายเสียง

รูปแบบความร่วมมือที่เกิดขึ้นในทั้งสองพื้นที่นั้น เป็นการรวมตัวขององค์กรที่ดำเนินกิจกรรมประเภทเดียวกันที่เรียกว่าเครือข่ายกิจกรรมประเภทเดียวกัน มีการดำเนินการในแนวนอน ทุกองค์กรมีสถานะเท่าเทียมกัน แต่มีองค์กรเจ้าภาพทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ของเครือข่ายและมีบทบาทสำคัญในการสื่อสารประสานงาน ระดมทุน ระดมสรรพกำลัง และจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อผลักดันให้เครือข่ายดำเนินงานให้บรรลุตามพันธกิจที่ได้ตั้งไว้ ความร่วมมือที่เกิดขึ้นเป็นการรวมตัวกันแบบกลุ่มย่อยเพียงหก หรือเจ็ดองค์กรที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ซึ่งความร่วมมือในรูปแบบนี้มีข้อดีคือ เกิดความคล่องตัว ไม่เกิดความซับซ้อนในการปฏิบัติงาน มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว องค์กรที่ปฏิบัติงานร่วมกันจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน ส่วนข้อเสียคือ ไม่เกิดความหลากหลายในการปฏิบัติงาน ทั้งในแง่ของความเชี่ยวชาญของแต่ละองค์กร อันเนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องจำนวนขององค์กรที่ร่วมมือกันมีจำนวนน้อย นอกจากนี้ต้นทุน สรรพกำลัง ทรัพยากรในการทำงานร่วมกันจะมีไม่มาก ไม่หลากหลาย อาจส่งผลให้คุณค่าประสิทธิภาพในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายลดน้อยลงได้

การที่ความสัมพันธ์ขององค์กรเครือข่ายมีรูปแบบการรวมตัวกันแนวนอน กล่าวคือ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในเครือข่ายมีลักษณะเท่าเทียมกันไม่มีหน่วยใดเป็นผู้บังคับบัญชา แต่มีองค์กรกลางทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพ ประสานงานระหว่างเครือข่าย หรือเป็นแกนกลางเวลาปฏิบัติงานร่วมกัน และการที่องค์กรเครือข่ายมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มย่อยเพียงหกหรือเจ็ดองค์กรนั้นอาจส่งผลให้การส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในพื้นที่ทำได้ไม่เต็มที่เนื่องจากการรวมตัวกันแนวนอนไม่มีใครเป็นผู้บังคับบัญชา สั่งการใคร อาจทำให้เกิดปัญหาความเกรงใจกันในการทำงาน ไม่มีผู้รับผิดชอบดำเนินการที่ชัดเจน ไม่มีการตรวจสอบ การทำงานอาจไม่มีความต่อเนื่องเพราะมีการแลกเปลี่ยน มีการแบ่งปันข้อมูล และทรัพยากรอย่างจำกัด นอกจากนี้แหล่งเรียนรู้ รวมถึงกิจกรรมในการเรียนรู้จะมีจำนวนจำกัดไม่หลากหลาย ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้มีไม่มากนัก

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอแนวทางในการเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย ดังนี้ ต้องมีการจัดตั้งองค์กรเจ้าภาพและมีการเสริมพลังให้เจ้าภาพได้ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ของเครือข่ายจากนั้นต้องมีการจัดการสื่อสารเพื่อสำรวจองค์กรต่าง ๆ ที่มีพันธกิจ มีเป้าหมายเหมือนกัน และทำการสร้างความสัมพันธ์อันดีในระหว่างองค์กร มีการรวมตัวกันในรูปแบบกลุ่มใหญ่เพื่อความหลากหลายในการวางแผน และเอื้อประโยชน์ในการทำงานอย่างกว้างขวาง แต่มีการแบ่งกลุ่มย่อยและมีหัวหน้าคณะทำงานในแต่ละภารกิจเพื่อขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลการทำงานได้ จากนั้นร่วมกันจัดทำแผนปฏิบัติการทั้งในระดับกลุ่มใหญ่ และกลุ่มย่อยโดยมี Facilitator เป็นผู้อำนวยความสะดวกและเชื่อมประสานความสัมพันธ์ รวมทั้งเป็นผู้จัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสม สอดคล้องกับการทำงานในระดับต่างๆ ซึ่งในทั้งสองบริบทของสองอำเภอนั้น การเสริมสร้างความร่วมมือขององค์กรเครือข่ายสามารถเริ่มต้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดโดยการสั่งการของผู้ว่าราชการจังหวัดต้องทำหน้าที่เป็นองค์กรเจ้าภาพในฐานะที่เป็นส่วนงานราชการฝ่ายปกครองสูงสุดในจังหวัดร้อยเอ็ดมีอำนาจสั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ ร่วมมือกันทำงานได้อย่างเบ็ดเสร็จ จากนั้นก็ทำการสำรวจองค์กรในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคมว่า มีองค์กรใดบ้างที่มีพันธกิจ มีหน้าที่ มีเป้าหมายเดียวกัน รวมทั้งมอบหมายหน้าที่ให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) และดำเนินการจัดตั้ง รวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายในการทำงานเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีความเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมเพื่อทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่อำเภอธวัชบุรีดีขึ้นได้ และสามารถทำให้ประชาชนในอำเภอโพธิ์ทองเลือกตั้งได้ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่ซื้อสิทธิขายเสียง ทั้งนี้องค์กรเจ้าภาพต้องมีการสนับสนุนทรัพยากร สรรพกำลังในการบริหาร และเสริมพลังให้ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) อย่างต่อเนื่องเพื่อให้การประสานพลัง และการรวมตัวกันในการทำงานในรูปแบบเครือข่ายดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุเป้าหมายในการทำงานที่ตั้งไว้ร่วมกัน

เมื่อเครือข่ายองค์กรมีการประสานพลังความร่วมมือกันอย่างเข้มแข็งแล้วการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตให้แก่ประชาชนในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย สามารถเกิดขึ้นได้ด้วยวิธีการดังนี้

1. องค์กรเครือข่ายร่วมกันสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนได้เห็นประโยชน์ของการเรียนรู้ตลอดชีวิตว่าจะช่วยแก้ไขปัญา และสร้างผลประโยชน์ให้แก่สังคมส่วนรวมได้ ชี้ให้เห็นว่าถ้าสังคมโดยรวมดีย่อมส่งผลให้คุณภาพชีวิตของประชาชนแต่ละคนดีไปด้วย ซึ่งในบริบทของการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยก็คือการส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยได้ตระหนักรู้และลงมือทำประโยชน์เพื่อสังคมส่วนรวม
2. องค์กรเครือข่ายร่วมกันสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ จัดประสบการณ์ในการเรียนรู้ให้แก่ประชาชนตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ร่วมกันในบริบทต่างๆตามความเชี่ยวชาญของแต่ละองค์กร
3. องค์กรเครือข่ายร่วมกันสร้างพื้นที่การเรียนรู้ สร้าง สนับสนุนให้เกิดแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการใช้ชีวิตของประชาชนในแต่ละพื้นที่ และสามารถเข้าถึงได้ง่าย
4. องค์กรเครือข่ายต้องมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และใช้เทคนิควิธีการพาคิด พาทำ หรือลงมือทำกิจกรรมร่วมกันกับประชาชน
5. องค์กรเครือข่ายต้องสนับสนุนทรัพยากรในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สภาพความร่วมมือในการทำงานขององค์กรเกิดขึ้นจากความต้องการในการแก้ปัญหาของพื้นที่ การผนึกกำลังของภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้การแก้ปัญหาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว และได้ผลดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Agranoff และ McGuire (2006) ที่กล่าวถึงปัจจัยหลักที่ทำให้เกิดความร่วมมือ คือ รูปแบบของปัญหา (Type of Problem) ที่ภาครัฐต้องเผชิญ และไม่สามารถดำเนินการแก้ไขได้โดยลำพัง ปัญหาต่าง ๆ มีความซับซ้อน เกี่ยวข้องกันหลายมิติ ยังไม่มีการแก้ไขได้อย่างสมบูรณ์และยั่งยืน จึงจำเป็นต้องหากลไกที่แตกต่าง หลากหลายมาบริหารจัดการ ซึ่งการร่วมมือกันระหว่างองค์กรที่แตกต่างกัน หลากหลาย จะช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้พบว่าความร่วมมือที่เกิดขึ้น มีลักษณะเป็นการทำงานร่วมกันจริงเพียงไม่กี่องค์กร ซึ่งเป็นความร่วมมือในระหว่างองค์กรที่มีเป้าหมาย และพันธกิจที่ใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับ Models of Collaborative Management ของ Agranoff และ McGuire (2006) ที่กล่าวถึงตัวแบบการสร้างความร่วมมือที่เรียกว่า Jurisdiction-based management ซึ่งเป็นรูปแบบที่เปิดโอกาสให้องค์กรจากทุกภาคส่วนที่มีเป้าหมาย การสร้างโอกาส (Opportunistic) และการดำเนินกิจกรรม (Active) ที่สอดคล้องกันในระดับสูงเป็นทุนเดิมอยู่แล้วเข้ามาร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกันบนพื้นฐานของข้อตกลงว่าด้วยอำนาจหน้าที่ของแต่ละพื้นที่

ซึ่งหากมองในแง่ความสำเร็จของการระดมความร่วมมือในเชิงปริมาณของจำนวนหน่วยงานนั้น ถือว่าความร่วมมือที่เกิดขึ้นจริงระหว่างหน่วยงานมีจำนวนไม่มาก ความร่วมมือของทั้ง 40 องค์กรยังไม่มี ความเข้มแข็ง ไม่สามารถรวมตัวกันขับเคลื่อนกิจกรรมในการส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ครบทุกองค์กร แต่สภาพความร่วมมือแบบกลุ่มย่อยเพียงไม่กี่องค์กรนี้ก็ยังสามารถนับเป็นความสำเร็จในการทำงานได้โดยมีข้อดี คือ เป็นการรวมตัวกันของหน่วยงาน องค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน รับความสำเร็จร่วมกันได้ แบ่งปันทรัพยากรกันได้ สามารถสื่อสาร ทำความเข้าใจในการทำงานได้อย่างคล่องตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของธีรพงษ์ แก้วหาญ (2543) ที่ได้กล่าวถึงลักษณะของความร่วมมือในการปฏิบัติงาน 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การตกลงร่วมกัน (Bargaining) ระหว่าง 2 องค์กร หรือมากกว่า เพื่อแลกเปลี่ยนผลตอบแทนซึ่งกันและกัน และ 2) การเข้าร่วมมือกัน (Coordination) คือ การร่วมมือปฏิบัติงานระหว่าง 2 องค์กรหรือมากกว่าเพื่อเป้าหมายเดียวกัน นอกจากนี้ การร่วมมือกันทำงานแบบกลุ่มย่อยนั้นทำให้การติดต่อประสานงาน การตัดสินใจดำเนินการเรื่องใดๆ เป็นไปอย่างรวดเร็ว คล่องตัวกว่า

การทำงานแบบกลุ่มใหญ่ที่ต้องใช้เวลาในการตัดสินใจ และเป็นการช่วยลดปัญหาในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของสรณธร อารีโสภณพิเชฐ (2550) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ความร่วมมือระหว่างองค์กรจะลดระดับลง หากประสบปัญหาการตัดสินใจล่าช้า และอาจทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นระหว่างองค์กร

จากการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ในทั้งสองพื้นที่ของจังหวัดร้อยเอ็ดซึ่งแม้มีการพัฒนาความเป็นพลเมืองไทยของประชาชนในบริบทที่แตกต่างกันนั้นแต่ทั้งสองพื้นที่มีการส่งเสริมให้ประชาชนเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตที่เหมือนกันกล่าวคือ มีการประสานความร่วมมือในรูปแบบองค์กรเครือข่ายร่วมปฏิบัติการ (Collaborative Model) ที่มีลักษณะของความร่วมมือแบบกลุ่มย่อยในแนวนอน มีสถาบันพระปกเกล้าทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก หรือ Facilitator ขององค์กรเครือข่าย ซึ่งลักษณะของรูปแบบองค์กรเครือข่ายนี้สอดคล้องกับแนวคิดของนฤมล นิราทร (2543) และแนวคิดของวีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ที่ได้จำแนกประเภทของเครือข่ายตามรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ ซึ่งเครือข่ายในงานพัฒนาส่วนใหญ่จะเป็นเครือข่ายตามแนวนอน มีลักษณะเป็นรูปแบบที่อาศัยความร่วมมือในการทำงานของตัวแสดงต่าง ๆ อย่างเข้มข้นและต่อเนื่อง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการร่วมกัน เครือข่ายที่มีความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในเครือข่ายที่มีความเท่าเทียมกัน ลักษณะการแลกเปลี่ยนเป็นไปโดยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การติดต่อภายในเครือข่ายเป็นการติดต่อระหว่างบุคคลหรือองค์กร หรืออาจจะมีองค์กรทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเครือข่าย หรือเป็นแกนกลางเวลาที่ต้องมีการปฏิบัติการร่วมกัน และการที่องค์กรได้ทำความร่วมมือกันนี้เกิดขึ้นจากความสมัครใจโดยต่างก็มองเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการทำงาน สอดคล้องกับทฤษฎีการแลกเปลี่ยนหรือ Exchange Theory ที่นักสังคมวิทยาชาวอเมริกัน George Caspar Homans ได้สนับสนุน ทฤษฎีนี้อธิบายถึงการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งเหตุผลหลักที่ทำให้เครือข่ายเกิดขึ้นได้โดยสมัครใจ คือแต่ละฝ่ายมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการเข้าร่วมเครือข่าย อันจะนำไปสู่ความเต็มใจที่จะประสานหรือทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายต่อไป

นอกจากนี้ ลักษณะความร่วมมือแบบกลุ่มย่อยนี้มีส่วนส่งเสริมให้ประชาชนในแต่ละพื้นที่เป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตได้ ด้วยการทำงานแบบประสานพลัง มีปฏิสัมพันธ์ในเชิงแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูล มีการตั้งศักยภาพ จุดเด่น ความเชี่ยวชาญ และเป็นการระดมทรัพยากรของแต่ละองค์กรเพื่อดำเนินกิจกรรมโดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ประชาชนเหล่านั้นเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองไทย ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า การดำเนินกิจกรรมเพียงลำพัง ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของ Mumford (2009) เกี่ยวกับการประสานพลัง (Synergy) ที่ได้กล่าวไว้ว่าเป็นผลจากการทำงานเป็นทีมโดยเป็นการรวมเอาจุดเด่นของแต่ละส่วนมารวมกันทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมและประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีม การวางกรอบงานให้มีศักยภาพ การประสานพลัง (Potential synergy) เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการทำงานเป็นทีมรูปแบบความร่วมมือแบบกลุ่มย่อยที่มีผู้อำนวยความสะดวกทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน เชื่อมโยงข้อมูลในการทำงานนี้ถือเป็นรูปแบบการทำงานที่มีข้อดีคือ เป็นการรวมตัวกันทำงานในองค์กรที่มีเป้าหมายเดียวกัน การติดต่อประสานงานในกลุ่มย่อยทำได้สะดวก รวดเร็ว คล่องตัวกว่าการทำงานแบบกลุ่มใหญ่ การมีผู้อำนวยความสะดวกเครือข่ายทำให้การบริหารความร่วมมือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังทำให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับที่ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธิพันธ์ (2546) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการจัดการเครือข่ายไว้ว่า การทำงานเครือข่ายจะเกิดประสิทธิภาพสูงหากทุกฝ่ายสามารถกำหนดจุดหมายร่วมกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดหมายที่ทุกฝ่ายต้องการให้เกิดขึ้น และการจัดการเครือข่ายที่ดีต้องมีการเชื่อมโยงโดยอาจเชื่อมต่อกันผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีศูนย์ประสานงานและการเชื่อมต่อโดยเทคโนโลยี

จากการศึกษาในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า กระบวนการสร้างความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือนั้นมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนของการบริหารจัดการ และความสัมพันธ์ในระหว่างองค์กรเครือข่าย ซึ่งผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ถือเป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้อำนวยความสะดวกมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานทั้งในส่วนการบริหารจัดการ

และการเชื่อมความสัมพันธ์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยบ่งชี้ถึงความสำเร็จของการสร้างความร่วมมือ สอดคล้องกับแนวคิดของ Starkey (1997) ที่กล่าวถึงบทบาทสำคัญประการหนึ่งของการเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) เครือข่าย คือการเชื่อมความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือ และสอดคล้องแนวคิดของธนา ประมุขกุล (2547); McGuire (2006); Agranoff (2007) และพลุต เอมมานูเอล ไบระหมาน (2552) ที่กล่าวถึงความสำเร็จในการสร้างความร่วมมือต้องเริ่มที่การวางเป้าหมายร่วมกัน มีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกันระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการเอื้ออำนวย เพื่อให้เกิดการสร้างสัมพันธ์ภาพที่สร้างความไว้วางใจ เชื่อใจ ต้องมีการสนับสนุนการทำงาน มีการจัดการฐานข้อมูลร่วมกัน ออกแบบแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ส่งเสริมให้เกิดการเจรจา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นจากการมีผู้อำนวยความสะดวกที่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดการจัดการที่ดี สามารถนำพาเครือข่ายให้ขับเคลื่อนไปได้ ผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) นั้นควรมีบทบาททั้งในส่วนของการบริหารจัดการ และเชื่อมความสัมพันธ์และในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างเครือข่ายหน่วยงาน/องค์กร เพื่อส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตนั้น บทบาทของการบริหารจัดการเครือข่ายของผู้อำนวยความสะดวก เครือข่าย คือการทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการทำงาน สร้างแบบอย่างของความร่วมมือและการมีส่วนร่วม ให้เกิดพฤติกรรมทางบวก ที่จะส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือ ต้องส่งเสริมให้สมาชิกองค์กรเครือข่ายมีทักษะที่จำเป็นในการทำงาน ให้เกิดความชำนาญในทักษะงานที่ทำ เพื่อพร้อมที่จะทำงานในส่วนของตนได้อย่างราบรื่น เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง และสมาชิกองค์กรเครือข่าย ในส่วนบทบาทการเชื่อมความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเครือข่ายความร่วมมือนั้น ผู้อำนวยความสะดวกต้องมีหน้าที่ในการเป็นตัวกลางเชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรเครือข่าย สร้างวัฒนธรรมในการช่วยเหลือเกื้อกูล มีความยืดหยุ่น มีการสื่อสารที่ดี สร้างความไว้วางใจ ให้ความช่วยเหลือ และให้กำลังใจในการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้ร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นควรร่วมมือกับชุมชนในการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาของพื้นที่ โดยร่วมกันระบุถึงประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไข หรือประเด็นที่ต้องการพัฒนา และสรรหา จัดตั้งองค์กรเจ้าภาพ เพื่อให้มีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ของเครือข่ายความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้ตรงกับความต้องการของชุมชน
2. ผู้อำนวยความสะดวกควรต้องสำรวจ สรรหาสมาชิกร่วมเครือข่าย โดยพิจารณาเลือกจากความสัมพันธ์ การมีพันธกิจในการทำงานที่มีเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งผู้อำนวยความสะดวกต้องรู้จักบทบาท หน้าที่ของแต่ละองค์กรเป็นอย่างดี รู้จักจุดเด่น ความเชี่ยวชาญเฉพาะ และหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่นควรมีบทบาทในการเสริมพลังให้ผู้อำนวยความสะดวกได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของโครงสร้างความร่วมมือ ทำหน้าที่เป็นคนกลางที่ส่งเสริมความเท่าเทียม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมขององค์กรตามพลัง ความสามารถของแต่ละหน่วย ซึ่งการเสริมพลังนั้นทำได้ด้วยการสนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากร และการส่งเสริมกำลังใจในการทำงาน
3. การทำงานในรูปแบบความร่วมมือควรเป็นไปด้วยความสมัครใจ และควรทำทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดี ทั้งนี้ โครงสร้างความร่วมมือที่เกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหา หรือพัฒนาในเรื่องใดๆ นั้น ไม่จำเป็นต้องมีโครงสร้างการรวมตัวขนาดใหญ่ เนื่องจากอาจทำให้การบริหารจัดการไม่คล่องตัว ทำงานตัดสินใจได้ช้า และอาจมีบางองค์กรไม่มีส่วนร่วมในการทำงาน ความร่วมมือแบบกลุ่มย่อยจะทำให้มีความยืดหยุ่นในการทำงาน การเชื่อมความสัมพันธ์ทำได้ง่าย จะเกิดความคุ้นชินในการทำงานร่วมกัน ซึ่งจะทำให้การทำงานมีความต่อเนื่อง และมีพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น

4. เมื่อเกิดการรวมตัวของเครือข่ายแล้วผู้อำนวยการเครือข่ายต้องทำหน้าที่จัดการความร่วมมือซึ่งในด้านบริหารจัดการนั้น ทำได้โดยการประสานพลังเครือข่ายในการทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกส่วนได้ร่วมกันออกแบบแผนปฏิบัติการ เพื่อรับความสำเร็จร่วมกัน และในด้านการจัดการความสัมพันธ์นั้น ผู้อำนวยการเครือข่ายต้องทำหน้าที่ดูแลสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกองค์กรเครือข่าย เพื่อความสำเร็จในการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างองค์กรเครือข่ายในการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาศาสนภาพความร่วมมือขององค์กรต่าง ๆ ในพื้นที่ และบริบทที่มีความแตกต่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดีที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่

2. สังเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาร่วมกับการพัฒนาเพื่อให้เห็นมิติเชิงหลักการ อาทิ การยกระดับศักยภาพเครือข่าย การส่งเสริมการเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต และการพัฒนาความเป็นพลเมือง เป็นต้น

3. เพิ่มการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่เชิงลึกผ่านกระบวนการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มเครือข่ายที่หลากหลาย เพื่อให้ได้แนวปฏิบัติที่ดี และมีความเหมาะสมกับพื้นที่

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลงด้วยความเมตตา และความเอื้อเฟื้อจากกัลยาณมิตรทุกท่าน ทั้งครอบครัว ครู อาจารย์ ผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน และบุคคลอันเป็นที่รักผู้อยู่ในทุกช่วงของการดำเนินชีวิต ผู้เขียนขอขอบพระคุณทุกท่านสำหรับการสนับสนุน และหวังว่างานวิจัยชิ้นนี้จะสร้างประโยชน์ และแรงผลักดันให้เกิดความร่วมมือในการขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณะต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธนา ประมุขกุล. “เครือข่าย,” *ส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม*. 24, 3 (กรกฎาคม–กันยายน 2547).
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. *กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง : ประชาคม ประชาสังคม*. ขอนแก่น: ศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาการสาธารณสุขมูลฐานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2543.
- นฤมล นิราทร. *การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.
- ประเวศ วะสี. *พลังพลเมืองชาติไทย รัฐธรรมนูญกว่า 20 ฉบับ*. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 9 พฤษภาคม 2561). จาก: <https://www.thairath.co.th/content/1258599>
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์. *สื่อสารกับสังคมเครือข่าย*. กรุงเทพฯ: สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม, 2546.
- พญม เอมมานูเอล ไบระหมาน. *การสร้างความร่วมมือเพื่อต่อต้านการค้าแรงงานทาสบนเรือประมง*. ภาคนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- วีระศักดิ์ เครือเทพ. *เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2560.
- ศรเนตร อารีโสภณพิเชฐ. *การพัฒนากลยุทธ์ความร่วมมือด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550
- ส่งเสริมการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า, สำนัก. *รายงานโครงการปฏิบัติการเสริมสร้างพลังพลเมืองประจำปี 2559-2560*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2561

- สมคิด จาตุศรีพิทักษ์. **บทบาทของพลเมืองกับการพัฒนาประเทศ**. (ออนไลน์) 2558 (อ้างเมื่อ 9 พฤษภาคม 2561).
จาก: <https://www.somkid.com/article/542>
- Agranoff, Robert. **Managing Within Networks: Adding Value to Public Organizations**. Washington, DC: Georgetown University Press, 2007.
- Agranoff, Robert and Michael McGuire. **Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments**. Washington D.C.: Georgetown University Press, 2003.
- . “Inside Collaborative Networks: Ten Lessons for Public Managers”, **Public Administration Review**. Special Issue (S1) (December 2006)
- McGuire, Michael. “Collaborative Public Management: Assessing What We Know and How We Know It”, **Public Administration Review**. 66 (December 2006)
- Mumford, Troy V. and Marifran Mattson. “Will teams work?: How the nature of work drives synergy in autonomous team designs,” **Academic of Management**. (August. 2009)
- Starkey, P. **Networking for development**. London: International Forum for Rural Transport and Development, 1997.

จริยธรรมในการตีพิมพ์บทความ (Publication Ethics)

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เป็นวารสารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้น และเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติและจริยธรรมในการเผยแพร่บทความไว้อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้พิมพ์ (Duties of Authors)

1. ผู้พิมพ์ต้องรับรองว่าบทความไม่ซ้ำซ้อนกับผู้อื่นและบทความไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่อื่น ๆ มาก่อน
2. ถ้าผู้พิมพ์นำผลงานผู้อื่นมาใช้ประกอบในบทความ ผู้พิมพ์ต้องอ้างอิงทั้งในเนื้อหาบทความและท้ายบทความให้รายละเอียดครบถ้วน
3. ผู้พิมพ์ต้องรายงานข้อเท็จจริงในผลการวิจัย ไม่บิดเบือนข้อมูล ไม่ปกปิดข้อมูลหรือรายงานข้อมูลที่เป็นเท็จ
4. ผู้พิมพ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความต้องมีส่วนในการดำเนินการวิจัยจริง
5. ถ้าผลงานของผู้พิมพ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วมหรืออาสาสมัคร ผู้พิมพ์ต้องดำเนินการตามหลักจริยธรรมและให้แนบหนังสือรับรองจริยธรรมจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์หรือสัตว์ทดลอง

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและกลั่นกรองคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวารสาร
2. บรรณาธิการต้องใช้เหตุผลทางวิชาการในการพิจารณาบทความ โดยปราศจากอคติใด ๆ ต่อผู้พิมพ์หรือบทความ
3. บรรณาธิการต้องจัดให้มีการตรวจสอบความซ้ำซ้อนของบทความ เพื่อป้องกันการลอกเลียน โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เชื่อถือได้
4. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้พิมพ์และผู้ประเมินบทความต่อผู้อื่นจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
5. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนต่อผู้พิมพ์และผู้ประเมินบทความ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินต้องไม่เปิดเผยข้อมูลใด ๆ ของบทความจนกว่าบทความจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่
2. ถ้าผู้ประเมินได้รับบทความและพิจารณาแล้วเห็นว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนหรือบทความไม่สอดคล้องกับความเชี่ยวชาญ ผู้ประเมินต้องปฏิเสธการประเมินบทความทันที
3. ถ้าผู้ประเมินพบว่าบทความมีการซ้ำซ้อน ลอกเลียนจากบทความที่เคยตีพิมพ์เผยแพร่แล้ว ผู้ประเมินต้องแจ้งบรรณาธิการให้ทราบทันที
4. ผู้ประเมินต้องดำเนินการพิจารณาบทความตามระยะเวลาที่กำหนด
5. ผู้ประเมินต้องประเมินโดยยึดหลักวิชาการ ไม่มีอคติหรือเจตนาอื่นที่ไม่ดีต่อบทความ

หลักเกณฑ์การเสนอบทความ

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ข้อมูลเบื้องต้นของวารสาร

- 1.1 **วัตถุประสงค์** เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์บทความดังกล่าวในสาขาศึกษาศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ นิเทศศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมให้เกิดแนวความคิด ทฤษฎี การพัฒนานวัตกรรมขึ้นและเป็นเวทีนำเสนอผลงานวิชาการของบุคลากรในมหาวิทยาลัยและบุคคลทั่วไป
- 1.2 **ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์** ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์
- 1.3 **ขอบเขตเนื้อหา** ประกอบด้วยสาขาวิชาสาขาศึกษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ รัฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ นิติศาสตร์ ส่งเสริมการเกษตร ศิลปะ วัฒนธรรม และสาขาที่เกี่ยวข้อง
- 1.4 **กำหนดพิมพ์เผยแพร่** ปีละ 3 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม ของทุกปี

2. เกณฑ์การตีพิมพ์

- 2.1 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน
- 2.2 บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ เป็นบทความที่แสดงให้เห็นถึงคุณภาพและมีประโยชน์ โดยผ่านการพิจารณาและให้ความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญในสาขาที่บทความเกี่ยวข้องอย่างน้อย 2 ท่านขึ้นไปต่อหนึ่งบทความและเป็นผู้ที่มีผลงานวิจัยอย่างต่อเนื่อง
- 2.3 กองบรรณาธิการอาจส่งผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิให้ผู้เขียนแก้ไขเพิ่มเติมหรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี
- 2.4 กองบรรณาธิการของสงวนสิทธิ์ในการตรวจแก้ไขรูปแบบบทความที่ส่งตีพิมพ์
- 2.5 บทความที่ไม่ผ่านการพิจารณาให้ตีพิมพ์ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ทราบ แต่ไม่ส่งต้นฉบับคืนผู้เขียน

3. ประเภทของบทความ

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี สามารถส่งบทความได้ 3 ประเภท ได้แก่ บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ ดังนี้

3.1 บทความวิจัย ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

- 3.1.1 ชื่อเรื่อง
- 3.1.2 ชื่อผู้เขียน

3.1.3 หน่วยงานหรือคณะ และมหาวิทยาลัย

3.1.4 บทคัดย่อ

3.1.5 คำสำคัญ

3.1.6 บทนำ

3.1.7 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1.8 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1.9 สรุปผลการวิจัย

3.1.10 อภิปรายผลการวิจัย

3.1.11 ข้อเสนอแนะ

3.1.12 กิตติกรรมประกาศ

3.1.13 เอกสารอ้างอิง

3.1.14 ตาราง รูปภาพ แผนภูมิ หรือกราฟ

3.2. บทความวิชาการ

3.2.1 ชื่อเรื่อง

3.2.2 ผู้แต่ง

3.2.3 บทคัดย่อ

3.2.4 คำสำคัญ

3.2.5 บทนำ

3.2.6 เนื้อหา

3.2.7 บทสรุป

3.2.8 เอกสารอ้างอิง

3.3. บทความปริทัศน์

เป็นงานทางวิชาการที่ประเมินสถานะล่าสุดทางวิชาการเฉพาะทางที่มีการศึกษาค้นคว้า มีการวิเคราะห์ความรู้อย่างกว้างและลึกอย่างทันสมัย โดยใช้ข้อมูลวิพากษ์ให้เห็นแนวโน้มที่ควร ศึกษาและพัฒนาต่อไป ผู้เขียนควรตรวจสอบเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่นำเสนออย่างละเอียด โดยเฉพาะเนื้อหาที่ใหม่ที่สุด บทความปริทัศน์ต้องนำเสนอพัฒนาการของเรื่องที่นำเสนอ ข้อมูลที่นำเสนอจะต้องไม่จำเพาะเจาะจงเฉพาะผู้อ่านที่อยู่ในสาขาของบทความเท่านั้น แต่ต้องนำเสนอข้อมูลที่ผู้อ่านในสาขาอื่น ๆ หรือนิสิตนักศึกษาในระดับสูงสามารถเข้าใจได้ บทความปริทัศน์เป็นการนำเสนอภาพรวมที่น่าสนใจ ประกอบด้วยหัวข้อต่อไปนี้

3.3.1 ชื่อเรื่อง

3.3.2 ชื่อผู้เขียน

3.3.3 คำสำคัญ

3.3.4 บทนำ

3.3.5 บทสรุป

4. รูปแบบและการเตรียมต้นฉบับ

วารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ได้กำหนดแนวทางการเขียนบทความสำหรับการตีพิมพ์ในวารสาร โดยผู้เขียนสามารถจัดเตรียมเนื้อหาบทความทั้งภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษได้ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 แบบคอลัมน์เดียว โดยมีความยาวของบทความรวม 8-10 หน้า ให้ใช้ขนาดและรูปแบบตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะและขนาดตัวอักษรที่กำหนดให้ใช้ในการพิมพ์บทความ

หัวข้อ/ส่วนประกอบ	แบบตัวอักษรและขนาด	ลักษณะของตัวอักษร	การวางตำแหน่ง
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	กึ่งกลาง
ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	กึ่งกลาง
ชื่อผู้เขียนหลักและผู้เขียนร่วม	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวธรรมดา	กึ่งกลาง
ที่อยู่ผู้เขียน	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวเอียง	กึ่งกลาง
หัวข้อ	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	ชิดซ้าย
เนื้อเรื่อง	TH Sarabun PSK 14 pt	ตัวธรรมดา	กระจายแบบไทย
หัวข้อเอกสารอ้างอิง	TH Sarabun PSK 16 pt	ตัวหนา	ชิดซ้าย

ส่วนชื่อและที่อยู่ผู้เขียนจะมีสัญลักษณ์¹ ทำย่นามสกุลผู้เขียนหลัก และชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาหรือผู้วิจัยร่วม¹ ตามลำดับ ที่อยู่ผู้เขียนให้ระบุที่อยู่ หน่วยงาน คณะ และมหาวิทยาลัยที่สังกัด ถ้าผู้เขียนมีที่อยู่ต่างกันให้ระบุเป็นตัวเลข^{1,2,...}

รูปแบบการพิมพ์ต้นฉบับบทความให้เป็นไปตามที่กำหนดในตารางที่ 1 และตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตั้งค่านักกระดาษ

ขอบกระดาษ	ระยะขอบ (นิ้ว)
ขอบกระดาษบน	1.5
ขอบกระดาษล่าง	1
ขอบกระดาษซ้าย	1.5
ขอบกระดาษขวา	1

5. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

การอ้างอิงและเอกสารอ้างอิง (References)

การอ้างอิง เป็นการอ้างอิงแทรกในเนื้อหาเป็นวิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี (ชื่อ-นามสกุลผู้แต่งปีที่พิมพ์) หรือระบบ APA (America Psychological Association Style)

ตัวอย่าง ศิริชัย//การญจนวสี /(2559)

เอกสารอ้างอิง ให้ระบุรายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นหลักในการค้นคว้าวิจัยที่ได้ตรวจสอบเพื่อนำมาเตรียมรายงานและมีการอ้างอิงถึง จัดเรียงลำดับตามตัวอักษร ถ้าเป็นบทความภาษาไทยนำโดยกลุ่มเอกสารอ้างอิงภาษาไทยและตามด้วยกลุ่มเอกสารภาษาอังกฤษ รูปแบบของการเขียนเอกสารอ้างอิง ดังนี้

การอ้างอิงหนังสือ

รูปแบบ: ผู้แต่ง./ชื่อเรื่อง./ครั้งที่พิมพ์./สถานที่พิมพ์./ผู้จัดพิมพ์./ปีพิมพ์.

ตัวอย่าง: ประภัสสร เทพชาตรี. **สถานการณ์โลก 2553 และแนวโน้มปี 2554**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม, 2554.

Stebbing, Lionel. **Quality Assurance : The Route to Efficiency and Competitiveness**. 3rd ed. New York: Ellis Horwood, 1993.

การอ้างอิงจากวารสาร

รูปแบบ: ผู้เขียน./“ชื่อบทความ,”/ชื่อวารสาร./ปีที่,ฉบับที่/(วันที่/เดือน/ปี):/เลขหน้า

ตัวอย่าง: ดุษฎี วรรณธรรม. “วัฒนธรรมกับการดื่ม,” **ราชพฤกษ์**. 10, 3 (กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2556): 13-20.

Gatten, Jeffrey N. “Measuring Consortium Impact on User Perception: OhioLINK and LibQUAL+™,” **The Journal of Academic Librarianship**. 30, 3 (May 2004): 115-135.

การอ้างอิงจากหนังสือพิมพ์

รูปแบบ: ผู้เขียน./“ชื่อบทความหรือหัวข้อข่าว,”/ชื่อหนังสือพิมพ์./วันที่/เดือน/ปี:/เลขหน้า.

ตัวอย่าง: คีฤทธิ ปราโมช, ม.ร.ว. “ข่าวไกลนา,” **สยามรัฐ**. 12 มกราคม 2519: 3.

Jansen, Peter. “2009-Thailand’s Year Before the Decisive Storm,” **Bangkok Post**. 12 December 2009: 11. “Facts about Cambodia’s King Sihamoni,” **The Nation**. 12 December 2000: 1.

การอ้างอิงจากวิทยานิพนธ์

รูปแบบ: ผู้เขียน./ชื่อวิทยานิพนธ์./ประเภทของบทนิพนธ์พร้อมด้วยชื่อหลักสูตร/สถาบัน./ปีพิมพ์.

ตัวอย่าง: วิตติกา ทางชั้น. **กลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวของจังหวัดอุบลราชธานีในเชิงบูรณาการ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2550.

Buppha Devahuti. **Use of Computer in Serials Control in Thai Libraries**. Master’s Thesis Department of Library Science Chulalongkorn University, 1975.

การอ้างอิงจากบทความ/เอกสารที่นำเสนอในการประชุมวิชาการ

รูปแบบ: ผู้เขียน//“ชื่อบทความ/เอกสาร,”//ใน/ชื่อบรรณาธิการ/บรรณาธิการ// ชื่อเรื่องหรือหัวข้อการประชุม//ชื่อการประชุม/วันที่/เดือน/ปีที่จัดประชุม/สถานที่จัดประชุม//สถานที่พิมพ์/ผู้จัดพิมพ์/ปีพิมพ์/หน้า.

ตัวอย่าง: บุญส่ง พจนสุนทร. “ภาวะช็อก: การวินิจฉัยและการวินิจฉัยแยกโรค,” ใน: พลากร สุรกุลประภา, บรรณาธิการ. *Medicine in the evidence-based era*. การประชุมวิชาการประจำปี 2544 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ครั้งที่ 17; 16-19 ตุลาคม 2544; ขอนแก่น. ขอนแก่น: คณะแพทยศาสตร์, 2544. หน้า 195-208.

Bengtsson, S. and B.G. Solheim. “Enforcement of Data Protection, Privacy and Security in Medical Informatics,” In: Lun K. C, Lun, P. Degoulet and T. E. Piemme, editors. *MEDINFO 92*. Proceedings of the 7th World Congress on Medical Informatics; 6-10 September 1992; Geneva, Switzerland. Amsterdam: North-Holland, 1992. pp. 1561-1565.

การอ้างอิงจากสื่ออินเทอร์เน็ต

ข้อมูลจาก Website ของบุคคล

รูปแบบ: ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง/(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี)// จาก:URL

ตัวอย่าง: ฟาติละห์ บาโล. การศึกษาของเด็กไทยในปัจจุบัน. (ออนไลน์) 7 เมษายน 2556 (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557). จาก <http://www.l3nr.org/posts/538618>

Emanuels, Brian. *Another Study Fuels Movement to Push Back High School Start Times*. (online) 14 March 2014 (cited 18 May 2014). Available form: http://blogs.Edweek.org/edweek/inside-school-research/2014/03/late_start_times.html?cmp=ENL-EU-NEWS3

ข้อมูลจาก Website ของหน่วยงานต่าง ๆ

รูปแบบ: ผู้แต่ง//ชื่อเรื่อง/(ออนไลน์)/ปีพิมพ์/(อ้างเมื่อ/วันที่/เดือน/ปี)//จาก:URL

ตัวอย่าง: ธาตุ จุลินทร .*ประชาคมอาเซียน พ.ศ. 2555*. (ออนไลน์) 2555 (อ้างเมื่อ 18 พฤษภาคม 2557). จาก <http://library2.parliament.go.th/ebook/content-ebbas/2556-thakoon.pdf>

Thaweesak Koanantakool, *Getting Ready for New Millennium: What are the Thai Government's Actions Toward the Year 2000*. (online) 1999 (cited 20 August 1999). Available from: <http://necetec.or.th/it-projects/>

6. การส่งบทความ

กำหนดการรับบทความ สามารถส่งบทความถึงกองบรรณาธิการ ได้ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป ผ่านระบบลงทะเบียนออนไลน์ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/Pitchayatat/>

- 6.1. เมื่อกองบรรณาธิการวารสารได้รับต้นฉบับแล้ว จะนำมาพิจารณาแล้วแจ้งตอบกลับให้ผู้เขียนทราบผลว่าผ่านการพิจารณาหรือไม่ผ่าน
- 6.2. บทความที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์จะได้รับการตรวจสอบวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิตามเกณฑ์การตีพิมพ์ของวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- 6.3. บทความเมื่อได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งผลการพิจารณาบทความ ให้ผู้เขียนไปปรับแก้ไขบทความและส่งกลับมากองบรรณาธิการ
- 6.4. เมื่อบทความของผู้เขียนได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะจัดส่งวารสารให้ผู้เขียน จำนวน 1 เล่ม

7. ติดต่อสอบถามข้อมูล

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

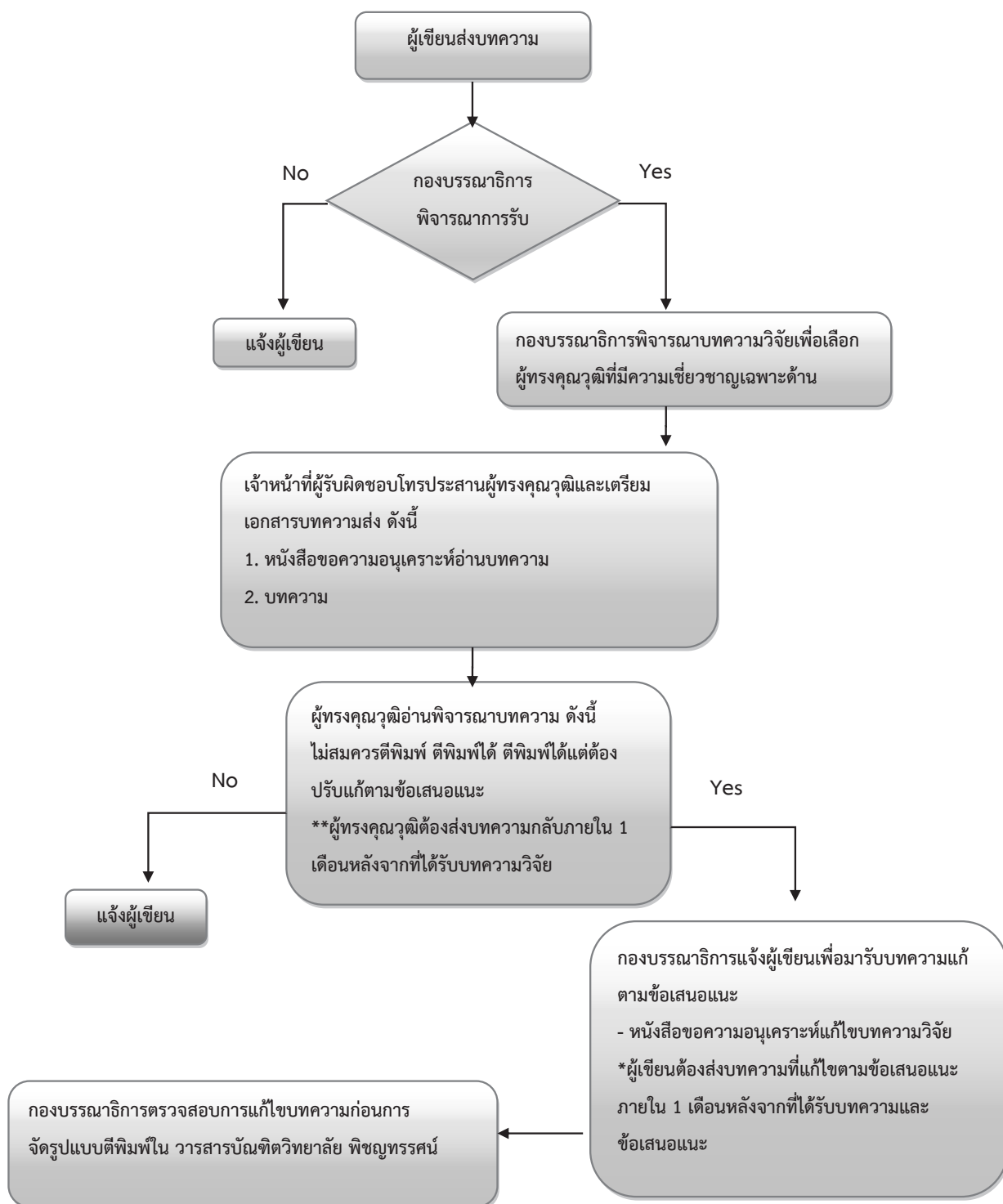
เลขที่ 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000

โทรศัพท์ 0-4535-2097 มือถือ 062-424-9400 โทรสาร 0-4535-2120

E-mail: info.gra@ubru.ac.th

ขั้นตอนการรับบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

**แบบฟอร์มการส่งบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน
วารสารบัณฑิตวิทยาลัย “พิษณุพรรณ” มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี**

เลข.....
รับวันที่...../...../.....
ผู้รับ.....

เรียน บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
เรื่อง ขอตีพิมพ์บทความบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

1. ชื่อผู้ส่งบทความ (ภาษาไทย)
(ภาษาอังกฤษ)

2. วุฒิการศึกษาชั้นสูงสุด ชื่อย่อ.....

3. ตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ชื่อภาษาไทย ชื่อภาษาอังกฤษ

4. สถานภาพผู้ส่งบทความ

4.1 () อาจารย์ () อื่น ๆ ระบุสถาบันคณะ.....

ชื่อผู้วิจัยร่วม กรณีผู้ส่งบทความไม่เป็นนักศึกษา (ถ้ามี)

4.1.1 ชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษ

วุฒิกการศึกษาสูงสุดที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ

4.1.2 ชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษ

วุฒิกการศึกษาสูงสุดที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ

4.2 () นักศึกษา ☐ ปริญญาเอก ☐ ปริญญาโท หลักสูตร.....

สาขา.....คณะ.....สถาบัน.....

โปรดระบุชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)

4.2.1 ชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษ

วุฒิกการศึกษาสูงสุดที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ

4.2.1 ชื่อภาษาไทยภาษาอังกฤษ

วุฒิกการศึกษาสูงสุดที่ทำงานปัจจุบัน.....คณะ

5. ประเภทของบทความ () บทความวิจัย () บทความวิชาการ () บทความจากปริทัศน์ () อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

6. ที่อยู่ผู้ส่งบทความ (ที่ติดต่อได้สะดวก).....

.....

.....

7. เบอร์โทรศัพท์ที่ติดต่อได้โทรสารE-mail

8. สิ่งที่มาด้วยเพื่อให้กรรมการพิจารณา

() เอกสารพิมพ์ต้นฉบับบทความ จำนวน 2 ชุด

() อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

9. ต้นฉบับที่ส่งให้พิจารณาเพื่อพิมพ์เผยแพร่ในวารสารนี้ ไม่อยู่ในระหว่างพิจารณาของวารสารอื่น และยินดีแก้ไขตามที่กองบรรณาธิการเสนอแนะ

ผู้ส่งบทความ ลงชื่อ

(.....)

...../...../.....

10. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก (กรณีเป็นวิทยานิพนธ์) ได้ตรวจบทความนี้แล้วขอรับรองว่า องค์ประกอบและเนื้อหา
ของบทความนี้ มีความสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยบทความนี้เป็น

☐ เนื้อหาบางส่วนของวิทยานิพนธ์

☐ เนื้อหาโดยองค์รวมทั้งหมดของวิทยานิพนธ์

เห็นควรให้ตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนได้

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก ลงชื่อ
 (.....)
/...../.....

ส่วนนี้สำหรับเจ้าหน้าที่กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิทยาลัย “พิษณุพรรณ” มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

11. ความเห็นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบองค์ประกอบของบทความ

() ครบ () ไม่ครบ ขาด
 เจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบ ลงชื่อ
 (นางสาวปณิดา ธรรมวงศ์)
 / /

12. ความเห็นของบรรณาธิการ

() เก็บเรื่อง () ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมส่วนประกอบที่ยังไม่ครบ หรือ ไม่สมบูรณ์
 () นำส่ง Peer Review พิจารณา ควรแต่งตั้ง () ผศ. () รศ. () ศ. () ดร.

1 2

อนุมัติ ☐ ไม่อนุมัติ ☐

บรรณาธิการ ลงชื่อ
 (รองศาสตราจารย์ชาญชัย สุกใส)
/...../.....

ใบสมัครเป็นสมาชิกวารสารบัณฑิตวิทยาลัย พิษณุพรรณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

โปรดกรอกรายละเอียดในใบสมัครเป็นสมาชิกดังต่อไปนี้

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ชื่อ - นามสกุลผู้รับ.....

ที่อยู่ บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... แขวง/ตำบล.....

อำเภอ..... จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

โทรสาร..... E-mail

หน่วยงาน..... สถานที่ทำงาน

ถนน..... แขวง/ตำบล..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด..... รหัสไปรษณีย์..... โทรศัพท์.....

☐

สมัครเป็นสมาชิกหนึ่งปี

ค่าสมาชิก 200 บาท

☐

สมัครเป็นสมาชิกสองปีติดต่อกัน

ค่าสมาชิก 400 บาท

ท่านสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี 2 ถนนราชธานี ตำบลในเมือง
อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี 34000 โทร 045-352-097 โทรสาร 045-352-120

MEMBERSHIP APPLICATION

Date.....Month.....Year.....

Name.....

Last

First

Mailing Address.....

Street Number and Name

.....

.....

District (City)

Amphur (State)

.....

.....

Province (Country)

Postal Code

E-mail Address..... Telephone No.

Fax No.

☐

One-year Membership

(200 Baht)

☐

Two-year Membership

(400 Baht)

You can contact us at Graduate School, Ubon Ratchathani Rajabhat University, 2 Ratchathani
Road Mueang District of Ubon Ratchathani Province, 34000 Tel: 045-352-097 Fax: 045-352-120

ผู้ประเมินบทความ (Readers) ปีที่ 17 ฉบับที่ 1

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี